

CONTRIBUCIONS PEDAGÒGIQUES DEL HOMESCHOOLING

Maria Bellmunt Borràs

Per citar o enllaçar aquest document:
Para citar o enlazar este documento:
Use this url to cite or link to this publication:
<http://hdl.handle.net/10803/672836>

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons Reconeixement-
NoComercial-SenseObraDerivada

Esta obra está bajo una licencia Creative Commons Reconocimiento-NoComercial-
SinObraDerivada

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
NoDerivatives licence

Tesi Doctoral

CONTRIBUCIONS
PEDAGÒGIQUES DEL
HOMESCHOOLING

Maria Bellmunt i Borràs

2021

Tesi Doctoral

CONTRIBUCIONS
PEDAGÒGIQUES DEL
HOMESCHOOLING

Maria Bellmunt i Borràs

2021

Programa de Doctorat en Educació
Dirigit per Dra. Anna Planas i Lladó

Memòria presentada per optar al títol de doctora per la Universitat de Girona

Índex	
Índex de figures	6
Índex de taules	7
Agraïments	8
Publicacions derivades de la tesis.....	9
Aclariments previs sobre sexe, gènere i gramàtica. Una mirada a l'ús no sexista de la llengua	10
Aclariment sobre absentisme i escola a casa	11
Resum	12
Resumen	14
Abstract.....	16
Introducció	18
Trajectòria personal	20
PART I. FONAMENTACIÓ TEÒRICA	22
CAPÍTOL 1.....	22
Capítol 1. Propòsit de la recerca, hipòtesis i objectius	23
1.1 Hipòtesis de la recerca	25
1.2 Objectius de la recerca.....	26
CAPÍTOL 2.....	28
Capítol 2 Definicions, història i situació legal del <i>homeschooling</i>	29
2.1 Definició del terme <i>homeschooling</i> , buscant un nom al fenomen.....	29
2.2 Primers autors que defensen el <i>Homeschooling</i>	32
2.3 Situació legal del <i>homeschooling</i> en el món	38
2.4 Breu història de l'escolarització obligatòria al nostre país.....	42
2.5 Comunitat <i>Homeschooler</i> a Espanya: Passos per a la regulació	47
2.6 Legalitat actual del <i>homeschooling</i> al nostre país.	48
CAPÍTOL 3.....	52
Capítol 3 Estudi sociodemogràfic de les famílies <i>homeschoolers</i>	53
3.1 Perfil de les famílies que fan escola a casa des de la perspectiva internacional	53
3.2 Motius que porten al <i>homeschooling</i> , una mirada al nostre país:.....	56
3.3 Organització i funcionament associatiu. Una mirada internacional: Les cooperatives <i>homeschoolers</i> - Co-ops.....	58
3.4 Una mirada al nostre país: associacions, llistat de <i>e-mails</i> , pàgines <i>web</i> , <i>facebook</i> , i grups de <i>whatsapp</i>	59
3.5 Avantatges, l'èxit del <i>homeschooling</i>	60
3.6 Crítiques al <i>homeschooling</i>	63

3.7 Limitacions per a la pràctica del <i>homeschooling</i> al nostre país.....	66
CAPÍTOL 4.....	69
Capítol 4 Currículum, metodologia i estratègies pedagògiques dels <i>homeschoolers</i>	70
4.1 Metodologies que segueixen els <i>homeschoolers</i>	70
4.2 Currículum <i>homeschooler</i>	74
4.3 Recursos emprats per les famílies.....	76
4.4 Activitats i exemples pràctics del <i>homeschooling</i>	77
4.5 Una mirada al <i>unschooling</i>	85
4.6 Organització: gestió del temps i de l'espai	87
CAPÍTOL 5.....	89
Capítol 5 La base del <i>homeschooling</i> : la família.....	90
5.1 La família, la primera i principal responsable de l'educació dels fills.	90
5.2 La socialització dels infants i joves <i>homeschoolers</i> a debat.....	93
PART II	98
CAPÍTOL 6.....	98
Capítol 6: Disseny metodològic.....	99
6.1 Objectius del treball de camp i aproximació metodològica.....	99
6.2 Disseny i aplicació dels instruments de recollida d'informació: entrevista, disseny del guió	101
6.2.1 L'entrevista.....	102
6.2.2 Disseny del guió de l'entrevista.....	102
6.3 Aplicació de l'instrument l'entrevista	108
6.4 Anàlisi de blogs.....	110
6.4.1 Selecció dels blogs	111
6.5 Anàlisi de resultats de les entrevistes i dels blogs.....	112
CAPÍTOL 7.....	121
Capítol 7 Resultats de les entrevistes i els blogs.....	122
7.1 Els motius per a la pràctica del <i>homeschooling</i> i la seva conceptualització	122
7.2 El perfil de les famílies que practiquen <i>homeschooling</i>	126
7.3 Organització i funcionament de les famílies <i>homeschoolers</i>	134
7.4 Organització i funcionament entre les famílies <i>homeschoolers</i> :	138
7.5 Metodologies, estratègies i activitats d'avaluació utilitzades	139
7.6 Currículum: àrees curriculars que treballen i com les treballen: educació infantil, primària i secundària	148
7.7 Altres àrees treballades	171
7.8 La socialització.....	174

7.9 Avantatges, desavantatges i limitacions	175
7.10 Beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies.....	186
PART III.....	190
Capítol 8 Discussió, conclusions i perspectives de futur.....	191
8.1 Constatació de les hipòtesis i respostes als objectius de la recerca	191
8.2 Mirant el futur: limitacions i perspectives de futur.....	200
Epíleg	203
Referències bibliogràfiques.....	205
Annexos	216
Annex I Anàlisi d'entrevistes	217
Annex II Resultat validació entrevista experts.....	229
Annex III Redactat final de l'entrevista relacionada amb els objectius de la tesis i els objectius de l'entrevista	250
Annex IV Correu enviat a experts per validar l'entrevista.....	261

Índex de figures

Figura 1 Hipòtesis de la recerca	26
Figura 2 Aportacions dels primers autors del moviment desescolaritzador	38
Figura 3 Evolució del poder de l'estat en matèria educativa en detriment de la família	46
Figura 4 Avantatges del <i>homeschooling</i> en relació als motius que porten a escollir aquest model	63
Figura 5 Crítiques i limitacions del <i>homeschooling</i>	67
Figura 6 Mètodes educatius seguits pels <i>homeschoolers</i>	74
Figura 7 Principals currículums que segueixen les famílies <i>homeschoolers</i>	76
Figura 8 Disseny metodològic	120
Figura 9 Conclusions	199

Índex de taules

Taula 1 Síntesis de les principals crítiques i alternatives a la institució escolar desde el vessant desescolaritzador	32
Taula 2 Situació del <i>homeschooling</i> al món	39
Taula 3 Reformes legislatives de l'educació obligatòria al nostre país	46
Taula 4 Motius que porten al <i>homeschooling</i>	56
Taula 5 Metodologies i materials	71
Taula 6 Currículum utilitzat per la família a Espanya	75
Taula 7 Percentatge de les fonts, currículums i llibres utilitzats pels alumnes <i>homeschoolers</i> entre 5 i 17 anys	77
Taula 8 Percentatge de l'ús de l'educació a distància utilitzada pels alumnes <i>homeschoolers</i>	77
Taula 9 Taxa mitjana de memorització	78
Taula 10 Exemples d'activitat i feines reals que fan els <i>homeschoolers</i>	82
Taula 11 Relació objectius amb tècniques qualitatives	101
Taula 12 Relació experts	103
Taula 13 Comparativa de nombre d'objectius, indicadors i preguntes en la primera ronda i el redactat final	104
Taula 14 Objectius, indicadors i preguntes abans i després de la validació	104
Taula 15 Criteris de selecció de les famílies	110
Taula 16 Característiques dels blogs seleccionats	111
Taula 17 Perfil de les famílies que escriuen els blogs	112
Taula 18 Escola progenitors	112
Taula 19 Estil educatiu de l'escola dels pares	112
Taula 20 Nivell estudis dels pares	113
Taula 21 Professió dels progenitors	113
Taula 22 Vida laboral dels pares	113
Taula 23 Altres fonts d'ingressos	113
Taula 24 Relació codis amb el grup de codis	114
Taula 25 Encreuament codis relacionat amb el grup de codis	115
Taula 26 Relació dels objectius de la recerca amb els temes dels blogs	119

Agraïments

A la família en general, als pares, al marit i als fills protagonistes en primera persona d'aquesta tesi: Judit, Sara, Jordi, Sergi, Sílvia, Maria i petita Júlia quan neixi.

A les famílies *homeschoolers* que han participat activament i les que de retruc han participat amb el seu exemple compartint experiències educatives i la seva vida privada.

A la Madalen Goiria i al Carlos Cabo per la seva atenció, pioners tots dos de la recerca *homeschooler* al nostre país.

A l'Anna Planas pel seu suport professional i moral al llarg d'aquests cinc anys.

A l'equip docent, als alumnes i a les famílies de l'*International Rural School* per fer possible entre tots plegats el projecte d'una escola petita i de poble, innovadora, oberta al món i amb projecció internacional.

A Déu que m'ha guiat en tot moment en aquest camí, escoltant les meves pregàries i els meus parenostres endormiscats nit rere nit buscant llum i esperança en les dificultats.

Gràcies a tots.

Publicacions derivades de la tesis

Bellmunt, M. (2015) *Fuera del Sistema escolar*, Barcelona, Horsori.

Bellmunt, M. (2015) La familia, pieza clave de la educación personalizada. *Gdl Educación Personalizada en la Era Digital*, EPEDIG

URI: <https://reunir.unir.net/handle/123456789/3191>

Bellmunt, M. (2016) La socialización de los niños homeschoolers

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5692492>

Bellmunt, M (2019). Contribuciones pedagógicas del Homeschooling. Investigación comprometida para la transformación social: actas del *XIX Congreso Internacional de Investigación educativa*. Vol 1 p 290-295, Madrid

Bellmunt, M (2019). Contribuciones pedagógicas del Homeschooling. *Actas del II congreso mundial de educación, Educa 2019 Vol 1 p.1951*. Santiago de Compostela

Aclariments previs sobre sexe, gènere i gramàtica. Una mirada a l'ús no sexista de la llengua

Tot i que en la nostra llengua el genèric masculí inclou tant a dones com a homes, hi ha certa confusió amb el gènere gramatical i això fa que no s'acabi de visibilitzar bé el gènere femení si continuem com fins ara. Hi ha diferents postures a dia d'avui, les més conservadores, que eviten qualsevol canvi i que tenen la normativa al seu favor, les més radicals, que promouen un femení genèric com a lluita transgressora per conscienciar la societat (Bach i Tomàs, 2017), l'ús dels desdoblaments que poden generar ambigüetat i carregen el text innecessàriament (Junyent, 2019) i les postures que fomenten els diferents organismes d'assessorament lingüístic de la Generalitat, la universitat i el Parlament de Catalunya que, sense transgredir la normativa lingüística intenten trobar solucions que responguin a les necessitats actuals per a corregir el biaix cultural androcèntric i patriarcal. Per escriure la tesi ens hem basat en aquesta darrera postura, utilitzant mots neutres i inclusius i, en el seu defecte, l'ús del masculí genèric.

Aclariment sobre absentisme i escola a casa

Cal ressaltar que aquesta tesi es fonamenta exclusivament amb aquells infants i joves que si escolaritzen a casa. Es centra en les famílies que escullen lliurement aquest model educatiu poc conegut al nostre país i no regulat encara, anomenat *homeschooling* a l'estranger, i que implica una decisió conscient dels pares que tenen un projecte educatiu pels seus fills i que estan molt implicats en l'educació, la criança i el benestar dels mateixos. Per què és important assenyalar aquest fet? Perquè segons Garcia (2003) hi ha un 17,3% de joves al nostre país que, per motius que no entrarem a discutir ara, no estan escolaritzats, ni tampoc estan seguint un programa educatiu a casa. S'anomenen absentistes escolars i estan perseguits per l'administració. L'absentisme és un drama de la nostra societat que implica sovint famílies desestructurades i negligents amb l'educació dels seus fills, i que comporta un risc social. Per manca de coneixement del *homeschooling* sovint l'administració i, de retruc, la societat confon uns i altres aplicant el mateix criteri i els mateixos protocols. No hi ha cosa més injusta i dolorosa per a uns pares entregats al *homeschooling* que els confonguin amb absentistes escolars. L'aplicació de les lleis d'absentisme escolar a l'educació a casa suposen una perversió del sistema legislatiu ja que s'aplica a un supòsit de fet una conseqüència jurídica que no ha estat prevista per a aquell, aconseguint així l'Administració el resultat desitjat, com és una acció de tipus dissuasiu i de prevenció d'aquestes conductes (Goiria, 2014). Vull deixar clara aquesta diferència que em sembla fonamental per entendre aquesta tesi.

Resum

Al llarg de la segona meitat del segle XX s'aconseguia la fita històrica de disposar d'una plaça escolar gratuïta per a tota la infància del nostre país i de la majoria dels països desenvolupats. L'escolarització universal i gratuïta pretenia garantir l'equitat educativa i la cohesió social. Anys més tard apareixen algunes reaccions adverses i crítiques derivades de les febleses de l'escolarització de masses. Com a reacció, algunes famílies optaren per no escolaritzar i educar els seus fills a casa. Són els anomenats *homeschoolers*.

Tot i que a Catalunya aquesta modalitat educativa no està regulada, en l'actualitat aquest col·lectiu de famílies no ha deixat de créixer. Els reptes als que s'enfronten aquestes famílies són diversos. D'una banda la manca de legalitat no els permet accedir a les titulacions acadèmiques, de l'altra, tot i el gran coratge, compromís i valor que implica dedicar-se a l'educació integral dels fills a temps complet, el no reconeixement social els aboca a la marginació i a la incomprensió.

La finalitat d'aquesta tesi és conèixer la realitat *homeschooler* al nostre país i sobretot centrar-nos en l'aspecte menys estudiat d'aquest col·lectiu que és la pedagogia que empren; les diferents metodologies, currículums i activitats que realitzen en el seu dia a dia. En definitiva conèixer les contribucions pedagògiques que aporten a la societat.

Per desenvolupar aquesta recerca s'ha utilitzat un enfocament qualitatiu. S'ha entrevistat a quinze famílies i s'han analitzat cinc *blogs* on les famílies expliquen amb detall el diari del seu aprenentatge. Per les entrevistes s'ha escollit el model d'entrevista en profunditat amb un format de preguntes obertes. L'anàlisi dels *blogs* s'ha realitzat a través del programa informàtic *Atlas.ti* que permet un major domini de les dades i un anàlisi més rigorós.

Els resultats d'aquesta tesi han permès conèixer el fenomen del *homeschooling* a Catalunya. Els motius que porten a les famílies a optar per aquest model són diversos i variables, però destaquen d'un banda els motius pedagògics (qüestionen la capacitat de les escoles d'oferir una bona educació i un bon ambient social per al desenvolupament complet de l'infant), i de l'altre els ideològics (motivades per creences religioses i filosòfiques). En relació a l'estil educatiu de les famílies destaquem que; a) s'utilitzen aprenentatges pràctics i inductius que sorgeixen de la necessitat del dia a dia, b) es practica una educació respectuosa centrada en els interessos i el ritme dels infants, es

flexibilitza el currículum augmentant o disminuint continguts i àrees curriculars, c) es fomenta l'educació a l'aire lliure a través de sortides educatives periòdiques, d) es treballa des d'una perspectiva personalitzada de l'educació, que fomenta l'èxit acadèmic i el benestar del nen que se sent valorat i estimat. Els resultats també ens han permès identificar algunes pràctiques educatives que poden inspirar a d'altres famílies per complementar el currículum escolar i que es podrien promoure a l'escola com; la disminució de les ràtios amb l'agrupament flexible de l'alumnat, la distribució de l'horari escolar per projectes enlloc de l'organització horària per assignatures i l'obertura del centre a l'entorn proper fomentant les excursions educatives periòdiques.

Es corroboren les hipòtesis que el *homeschooling* fomenta la responsabilitat d'aprendre al llarg de la vida ja que l'aprenentatge va lligat a les experiències diàries i al ser aprenentatges que sorgeixen de la inducció fa que siguin aprenentatges més sòlids. Així mateix també s'arriba a la conclusió que l'escola a casa és una opció viable que hauria d'estar regulada pel govern per tal que els nens poguessin optar lliurement per aquest model sense penalització en l'accés als exàmens i amb els controls necessaris per tal d'assegurar que els nens reben una educació completa i de qualitat.

Resumen

A lo largo de la segunda mitad del siglo XX se conseguía el hito histórico de disponer de una plaza escolar gratuita para toda la infancia de nuestro país y de la mayoría de los países desarrollados. La escolarización universal y gratuita pretendía garantizar la equidad educativa y la cohesión social. Años más tarde aparecen algunas reacciones adversas y críticas derivadas de las debilidades de la escolarización de masas. Como reacción, algunas familias optaron por no escolarizar y educar a sus hijos en casa. Son los llamados *homeschoolers*.

Aunque en Cataluña esta modalidad educativa no está regulada, en la actualidad este colectivo de familias no ha dejado de crecer. Los retos a los que se enfrentan estas familias son diversos. Por un lado la falta de legalidad no les permite acceder a las titulaciones académicas, por otro, a pesar del gran coraje, compromiso y valor que implica dedicarse a la educación integral de los hijos a tiempo completo, el no reconocimiento social los lleva a la marginación y a la incompreensión.

La finalidad de esta tesis es conocer la realidad homeschool en nuestro país y sobre todo centrarnos en el aspecto menos estudiado de este colectivo que es la pedagogía que emplean; las diferentes metodologías, currículos y actividades que realizan en su día a día. En definitiva conocer las contribuciones pedagógicas que aportan a la sociedad.

Para desarrollar esta investigación se ha utilizado un enfoque cualitativo. Se ha entrevistado a quince familias y se han analizado cinco *blogs* donde las familias explican con detalle el diario de su aprendizaje. Para las entrevistas se ha escogido el modelo de entrevista en profundidad con un formato de preguntas abiertas. El análisis de los *blogs* se ha realizado a través del programa informático *Atlas.ti* que permite un mayor dominio de los datos y un análisis más riguroso.

Los resultados de esta tesis han permitido conocer el fenómeno del homeschooling en Cataluña. Los motivos que llevan a las familias a optar por este modelo son diversos y variables, pero destacan de un lado los motivos pedagógicos (cuestionan la capacidad de las escuelas de ofrecer una buena educación y un buen ambiente social para el desarrollo completo de los niños), y del otro los ideológicos (motivadas por creencias religiosas y filosóficas). En relación al estilo educativo de las familias destacamos que; a) se utilizan aprendizajes prácticos y inductivos que surgen de la necesidad del día a día, b) se practica una educación respetuosa centrada en los intereses y el ritmo de los

niños, se flexibiliza el currículo aumentando o disminuyendo contenidos y áreas curriculares, c) se fomenta la educación al aire libre a través de salidas educativas periódicas, d) se trabaja desde una perspectiva personalizada de la educación, que fomenta el éxito académico y el bienestar del niño que se siente valorado y querido. Los resultados también nos han permitido identificar algunas prácticas educativas que pueden inspirar a otras familias para complementar el currículo escolar y que se podrían promover en la escuela como; la disminución de las ratios con el agrupamiento flexible del alumnado, la distribución del horario escolar para proyectos en lugar de la organización horaria por asignaturas y la apertura del centro al entorno próximo fomentando las excursiones educativas periódicas.

Se corroboran las hipótesis que el *homeschooling* fomenta la responsabilidad de aprender a lo largo de la vida ya que el aprendizaje va ligado a las experiencias diarias y al ser aprendizajes que surgen de la inducción hace que sean aprendizajes más sólidos. Asimismo también se llega a la conclusión de que la escuela en casa es una opción viable que debería estar regulada por el gobierno para que los niños pudieran optar libremente por este modelo sin penalización en el acceso a los exámenes y con los controles necesarios para asegurar que los niños reciben una educación completa y de calidad.

Abstract

Throughout the second half of the twentieth century, the historic milestone of having a free school place for all children in our country and in most developed countries was achieved. Universal and free schooling was intended to ensure educational equity and social cohesion. Years later, some adverse and critical reactions started to appear as a result of weaknesses of mass schooling. In response, some families chose not to school their children and to educate them at home. They are called 'homeschoolers'.

Although in Catalonia this type of education is not regulated, this group of families has not stopped growing. The challenges facing these families are many. On the one hand, the lack of legal legislature does not allow them to access academic qualifications; on the other, despite the great courage and commitment involved in devoting themselves to the full-time education of children, this non-recognition leads to social marginalization and misunderstanding.

The purpose of this thesis is to understand the reality of homeschoolers in our country and especially to focus on the less studied aspect of this group, that is, the pedagogy they use; the different methodologies, curricula and activities they carry out in their day-to-day work. In short, to learn about the pedagogical contributions they make to society.

A qualitative approach has been used to conduct this research. Fifteen families were interviewed and five blogs were analyzed, in which they explain their learning agenda in detail. For the interviews, the in-depth interview model with an open-ended question format was adopted. The analysis of the blogs was done by the computer program Atlas.ti which allows a greater mastery of the data and a more rigorous analysis.

The results of this thesis have made it possible to learn about the homeschooling phenomenon in Catalonia. The reasons that lead families to opt for this model are diverse and variable, but highlight on the one hand the pedagogical reasons (they question the ability of schools to offer a good educational and social environment for the full development of the child), and on the other the ideological ones (motivated by religious and philosophical beliefs). Aspects that stand out with regard to the educational style of families are; a) practical and inductive learning that arises from day to day needs is used, b) the practice of education focused on respecting the interests and rhythms of children, the curriculum is made more flexible by increasing or

decreasing curricular contents and areas, c) outdoor education is encouraged through regular educational outings, d) work is done from a personalized perspective of education, which fosters the academic success and well-being of the child who feels valued and loved. The results have also allowed us to identify some educational practices that can inspire other families to complement the school curriculum and that could be promoted in school such as; the reduction of class ratios and the flexible grouping of the students, the distribution of the school schedule by projects instead of by subjects and the opening of the centre near surroundings, that encourage periodic educational excursions.

The findings corroborate the hypothesis that homeschooling encourages responsibility for life long learning as it is linked to daily experiences - learning that arises from induction is more solid. It is also concluded that homeschooling, with the necessary governmental controls so that this model can be chosen without penalising access to official qualifications, is a viable option that provides a complete quality education.

Today's conventional or traditional schools may be able to learn from home schools. Once pointed out that the home schooling movement is a "laboratory for the intensive and long-range study of children's learning and of the ways in which friendly and concerned adults can help them learn. It is a research project, done at no cost, of a kind for which neither the public schools nor the government could afford to pay (Holt, Schools and Homeschoolers: A fruitful partnership, 1983)

Introducció

La present tesi "*Contribucions pedagògiques del homeschooling*" correspon al desenvolupament d'una recerca que s'inicia a la primavera del 2011 quan per qüestions familiars i pedagògiques decidim desescolaritzar a les nostres filles grans que en aquell any cursaven educació infantil en una escola concertada de la ciutat. Durant el període del 2011 fins a l'any 2016 fem escola a casa amb cinc dels nostres fills. En aquests anys que va durar l'experiència educativa registrem el procés d'aprenentatge a través de 890 entrades a un bloc de *blogger* <http://aprendreambfamilia.blogspot.com>. Aquestes entrades són plenes d'escrits, reflexions, vídeos i fotografies que mostren el dia a dia, el procés d'ensenyament-aprenentatge dels cinc fills, que tenen edats i perfils evolutius diferents.

Aquests cinc anys d'escola a casa serveixen d'estímul per aquesta recerca.

Al nostre país en aquest àmbit hi ha molt poca recerca. No existeix cap tesi doctoral en català que tracti la desescolarització i es centri en el dia a dia d'aquestes famílies. Aquesta recerca pretén iniciar aquest camí esdevenint un primer pas, una aproximació a la pràctica educativa del col·lectiu de famílies que opten per aquest model d'aprenentatge al nostre país. A més de conèixer els motius, els avantatges i els desavantatges del *homeschooling* que estan molt estudiats en la literatura científica internacional, volem anar un pas més enllà en aquest estudi, i volem centrar-nos en la pràctica educativa de les famílies de Catalunya que opten per aquest model. Pretenem estudiar l'aspecte més metodològic i pràctic, com, on, quan i el què aprenen. Així, aquesta recerca posa el focus en l'organització de les famílies en l'ús del temps i de

l'espai, les àrees curriculars que treballen, les activitats que fan, les metodologies que utilitzen i, també, quin sistema de planificació i avaluació segueixen. Es pretén conèixer la manera de fer *homeschooling* per dos motius; per una banda, donar visibilitat i reconeixement a aquest col·lectiu desconegut i minoritari, i per altra banda, veure si se'n desprèn alguna contribució pedagògica que pugui tenir un impacte positiu en la resta de les famílies i en la pràctica docent dels mestres.

Trajectòria personal

-Mare, no vull anar a l'escola, deixa'm quedar amb tu avui!- bramava desconsolada cada dia.

-Has d'anar a l'escola, a aprendre moltes coses!

-Vull aprendre amb tu, t'ajudaré amb les feines de la casa, em portaré bé, faré deures...

-Què t'he d'ensenyar? Si jo no sé res, als deus anys em van treure d'escola perquè a casa no hi havia cèntims, aprofita tu i aprèn molt!

La mare és d'aquella època que l'escolarització obligatòria acabava als 9 anys (Llei Moyano, 1857). Anar a l'escola pels estudis superiors valia cèntims i no tothom podia accedir-hi. Així que tant li eren les meves argumentacions, mai la vaig poder convèncer. Però per mi l'escola era un contratemps, una adversitat, una desgràcia, una presó on em trobava dia sí dia també amb escopinades, empentes, pallisses, insults i moltes hores d'avorriment.

La música i la lectura van ser les dues eines que em van permetre evadir el sofriment de l'escolarització. Tancada a la biblioteca de l'escola evitava les hores de pati i els problemes. El piano, a casa, em permetia canalitzar la frustració; em sentia pletòrica llavors quant els dits corrien per les tecles interpretant els estudis de Czerny, Cramer, Chopin... el temps s'aturava per uns instants i era feliç. L'escola no m'agradava, però aprendre i transmetre m'havia agradat sempre. De ben petita ensenyava a les nines i a partir dels 11 anys ja em guanyava la vida fent classes de repàs. Podríem dir que tenia vocació de mestra, però en realitat a mi m'agradava més la música i un cop vaig acabar COU i havia arribat a vuitè de piano ho vaig tenir clar:

-Mare, pare, vull ser pianista professional- Li deia. Ja em veia a les millors escoles russes estudiant al costat dels millors professors i anant de gira per tot el món.

Bé, en realitat vaig aterrar a la universitat Rovira i Virgili matriculada al grau de magisteri, sí, obligada i una mica desmotivada perquè combinar l'estudi professional d'un instrument amb totes les assignatures afegides: harmonia, història de la música, estètica, transport, composició... amb una carrera universitària presencial, m'obligava a estar tot el dia fora de casa sense disposar de massa temps ni per estudiar la carrera ni per estudiar l'instrument.

Vaig fracassar i vaig marxar a l'estranger dos anys a treballar. Pràcticament l'únic positiu que vaig emportar-me d'aquells anys sabàtics, malvivint amb feines precàries i de misèria econòmica, va ser l'aprenentatge de la llengua anglesa.

De retorn a casa vaig trobar feina de seguida a una escola de música. Era ideal, podia continuar estudiant pel matí i treballava a les tardes. Però va durar poc. Al casar-me i desplaçar-me de localitat vaig perdre la feina. Ajudava a la meva parella en el seu negoci i podríem dir que era feliç. No trobava a faltar els alumnes, estava prou entretinguda amb els meus propis fills. La criança no s'aprèn a la universitat d'educació però sí que recordava al professor de psicologia evolutiva i com ens explicava les etapes de desenvolupament de Piaget, la zona de desenvolupament proper de Vygotski i la teoria d'adquisició de coneixement d'Ausubel. Amb els fills combinava la llar d'infants pels matins i l'escola a casa per les tardes. Gaudia aprenent amb ells. El moment de l'escolarització fou difícil i crític per la meva desafortunada experiència prèvia. A més a més, no ens va tocar l'escola que volíem i ens van assignar l'escola del barri. Només anaven a l'escola al matí, però a l'últim curs d'infantil ja ens van avisar que havíem de portar els nens matí i tarda. I fou aquest el detonant del canvi, de l'inici de l'escola a casa i del retorn a la universitat. Ara sí que tenia un motiu de pes per continuar els estudis d'educació.

Vaig deixar de treballar en el negoci familiar per dedicar-me a temps complert a l'educació dels fills i a la formació. Ens vam associar a la Coordinadora Catalana pel Reconeixement i la Regulació del *Homeschooling*, associació de famílies que fan escola a casa de tot Catalunya (a partir d'ara Coordinadora) i ens vam integrar molt intensament amb la lluita legal pel reconeixement i la regulació del *homeschooling*. Vaig entrar a la junta directiva com a secretaria de l'associació i de seguida vaig ocupar la presidència durant uns anys.

Des d'un bon principi compartíem la nostra experiència a través del *blog*: aprendre amb família. El *blog* esdevingué una porta d'accés a la societat. Ens trucaven des de diferents medis de comunicació i participàvem activament en televisió, ràdio i premsa.

Ja graduada com a mestra i degut a la creixent demanda de les famílies del nostre entorn, vam iniciar un projecte educatiu d'ús públic: una escola rural acreditada pel British Council i autoritzada pel departament d'ensenyament com a escola estrangera britànica. Aquesta escola m'ha permès continuar amb la recerca educativa i la innovació pedagògica inspirada en el *homeschooling* apostant per classes reduïdes, multigrau, amb experiències educatives àmplies, contextualitzades i dinàmiques, dins i fora de l'escola, en el món real.

PART I. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

CAPÍTOL 1

Propòsit de la recerca

Objectius i plantejament de la recerca

“Una vez a la semana trasladábamos la escuela a la ciudad. Íbamos con los niños y con los materiales en un camión, dábamos las clases y hacíamos algunas exposiciones al aire libre, en las plazas, en los jardines o en los porches del teatro municipal. Los niños eran felices. La gente miraba, se sorprendía y preguntaba” (Malaguzzi, 2001. P.29)

Frato, 2012

Capítol 1. Propòsit de la recerca, hipòtesis i objectius

L'escola és i sempre serà imprescindible. L'escola és necessària per donar resposta a una societat que necessita delegar l'educació dels seus fills, ja sigui perquè els pares treballen o ja sigui perquè no es poden fer càrrec o no sabrien fer-se càrrec de l'educació integral dels seus fills, però no vol dir que sigui el millor sistema educatiu ni l'única opció viable per a tothom. L'escola, a la majoria de països, és gratuïta i facilita la igualtat d'oportunitats per a tothom. Suposa, per tant, un avantatge de les societats desenvolupades. Tanmateix aquesta equitat pot ser un perill per aquells alumnes que són diferents. L'escola, en general, unifica els alumnes, i homogeneïtza els talents individuals de cada nen, i és per aquest motiu que les famílies *homeschoolers* escullen individualitzar l'aprenentatge del seu fill per fomentar al màxim la seva singularitat. El *homeschooling* és una educació exclusiva, és l'educació privada per excel·lència (Kunzman i Gaither, 2020).

Tot i així, l'educació i la custòdia no són les úniques funcions de l'escola, també té una funció social. L'escola és transmissora de valors per aprendre les normes de la societat, els drets i deures de la ciutadania per fomentar la integració dels nens a una societat plural, però no és l'únic agent socialitzador. De fet, és la família la principal transmissora de valors i el primer agent de socialització és a la llar on aprendrà les pautes de conducta i les normes de la societat. Rothermel, 2002 a través d'una àmplia recerca al Regne Unit que inclou: enquestes a 419 famílies, entrevistes a 100 famílies, 102 avaluacions educatives i 136 avaluacions psicològiques a nens, arriba a la conclusió que no és imprescindible anar a l'escola per socialitzar.

Tot i que fer escola a casa és accessible i a l'abast de tothom per poder-ho dur a terme cal unes circumstàncies molt particulars:

-Per una banda disposar de les qualitats que cita Stern (2013): amor, convicció, constància, obertura de ment, respecte i confiança. Afegiria abnegació com diu Ferrer (2015).

-D'altra banda, es requereix contemplar un ampli ventall de factors: estar tota la unitat familiar d'acord, disposar de temps, d'estabilitat econòmica i tenir certa formació i interès per continuar formant-se al costat del fill.

Quan conec les famílies que fa anys que fan *homeschooling* i tenen fills adults, m'adono que són gent ben normal. No han anat a l'escola però tenen una vida responsable i respectable, una feina, uns fills, una casa, és a dir, viuen i conviuen en societat com la resta. Per tant apareix la primera pregunta, és l'escola imprescindible per aprendre a viure i conviure en societat?

Quan participem amb les altres famílies en les activitats didàctiques, m'adono que els pares són molt responsables amb la seva pròpia educació i formació al llarg de la vida i amb el compromís social de compartir aquest coneixement amb els seus fills i d'altres famílies. En d'altres paraules, el *homeschooling*, més que un mètode, és una filosofia de vida; aprendre a cada moment del propi context i de la pròpia vida, com un batec rítmic i constant on l'aprenentatge no se separa del viure i on aprendre coneixements va lligat a l'adquisició de destreses i habilitats. Però, què i com aprenen realment els infants?, quin currículum segueixen, quin estil d'aprenentatge segueixen? Quines activitats fan?

A través de totes aquestes preguntes i de l'observació inicial arribo a la conclusió que amb els controls que dictamini l'administració per avaluar la custòdia, l'educació i la socialització dels infants, els pares que decideixen optar pel *homeschooling* poden aconseguir una educació completa per als seus fills.

Tanmateix, penso que l'objectiu de la tesi no es pot quedar aquí, demostrar que el *homeschooling* és vàlid ja s'ha demostrat en centenars d'altres treballs de l'àmbit internacional (Cogan, 2010; Rudner, 1999; Ray, 2017; Rothermel, 2003); el que m'interessa és aprofundir en la poca recerca internacional existent de com aprenen els nens (Clements, 2004; Hanna, 2012; Sheperd, 2010) i veure si es pot aplicar alguna de les seves contribucions pedagògiques a les altres famílies i a l'escola.

1.1 Hipòtesis de la recerca

Mitjançant l'observació inicial veiem que és un aprenentatge per inducció, arriben al coneixement per la pràctica més que per deducció teòrica. Això fa que sigui un aprenentatge contextualitzat, molt significatiu pel nen perquè sorgeix de la pròpia realitat, necessitat i interès de l'infant. Aquesta motivació i aquest interès fa que els infants siguin petits experts en allò que els motiva i fomenta el descobriment dels seus propis talents, de les seves intel·ligències i de la seva pròpia personalitat.

Per tant, primera hipòtesi: com que és un aprenentatge que sorgeix de la pràctica i dels problemes diaris *es tracta d'un aprenentatge inductiu.*

En quan al currículum, observem que a més dels mínims curriculars que marca el Ministeri, la majoria de famílies enriqueixen l'educació dels seus fills amb un currículum extens combinant activitats acadèmiques amb activitats en l'àmbit de les professions que permeten als nens endinsar-se dins el món laboral des de la pràctica de l'aprenent i l'observació directa dels oficis.

Segona hipòtesi: es treballa un currículum extens aprofitant la immersió dins la vida real del barri, oficis i professions, més enllà de les àrees de coneixement que marca el currículum oficial, per tant podem dir que *és un aprenentatge que combina la formació acadèmica amb la formació pràctica a través dels oficis.*

Tercera hipòtesi: relacionada amb el tercer objectiu de la tesi, identificar els elements que es poden promoure a les escoles i a la societat, la contribució pedagògica més important que ens ensenyen aquestes famílies és la gran implicació i interès que mostren els pares amb l'educació dels fills, per tant podem dir que *la implicació i l'interès per l'educació dels fills fomenta un desenvolupament complet i divers en els infants.* (Veure figura 1)

Figura 1 hipòtesis de la recerca

Primera hipòtesi

És un aprenentatge que sorgeix de la pràctica i dels problemes diaris, es tracta d'un aprenentatge inductiu.

Segona hipòtesi

És un aprenentatge que combina la formació acadèmica amb la formació pràctica a través dels oficis

Tercera hipòtesi

La implicació i l'interès per l'educació dels fills fomenta un desenvolupament complet i divers.

1.2 Objectius de la recerca

Per dur a terme aquesta recerca es plantegen tres objectius, concretats en 10 objectius específics:

1-Conèixer el fenomen del *homeschooling* a Catalunya.

- 1.2-Conèixer el perfil de les famílies que practiquen *homeschooling a Catalunya*
- 1.3-Analitzar els motius que porten a la no escolarització
- 1.4-Conèixer l'organització i el funcionament de les famílies *homeschoolers*
- 1.5-Estudiar els possibles desavantatges, avantatges i limitacions de la pràctica del *homeschooling*
- 1.6-Conèixer les estructures organitzatives *homeschoolers* internacionals per comparar-les amb les estructures catalanes i analitzar el seu funcionament

2-Aprofundir en les pràctiques educatives que duen a terme les famílies *homeschoolers* a Catalunya.

- 2.1-Conèixer les diferents metodologies i currículums utilitzats
- 2.2-Analitzar la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que s'utilitzen
- 2.3-Analitzar els beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies

3-Identificar aquells elements del *homeschooling* que es poden promoure a l'escola i a la societat.

Aquesta tesi s'estructura en tres blocs. Un primer bloc on es defineixen i es concreten els objectius i desenvolupa el marc teòric revisant la bibliografia del nostre país i de l'estranger sobre el concepte d'escola a casa, tipologia de famílies, motius que porten a la no escolarització, les funcions de l'escola i la família, les lleis educatives al nostre país al llarg de la història, els primers autors i moviments desescolaritzadors, la regulació del *homeschooling* als països europeus, les diferents metodologies, currículums i activitats que segueixen els *homeschoolers* i els autors que es centren en les metodologies de l'aprenentatge lliure.

Un segon bloc on centrem la recerca realitzada a través d'entrevistes a les famílies i l'anàlisi de *blogs* de famílies que expliquen com fan escola a casa. En aquesta fase es dissenyen i es validen els instruments, s'apliquen i es recullen les dades dels instruments i finalment s'analitzen els resultats.

I un tercer bloc de conclusions on es revisen els objectius de la recerca, les limitacions i on es parla de perspectives de futur.

CAPÍTOL 2

Definicions, Història i Situació Legal del *Homeschooling*

“Hemos llegado a percatarnos de que para la mayoría de los seres humanos, el derecho a aprender se ve restringido por la obligación de asistir a la escuela” (Illich, 1978. p.5)

Capítol 2 Definicions, història i situació legal del *homeschooling*

Des d'un bon principi de la humanitat, els éssers humans han après els uns dels altres, de pares a fills, generació rere generació, s'han transmès la llengua, els sabers, les tradicions i la cultura popular al llarg de la història. No obstant això, el terme *homeschooling* és un terme que apareix a mitjans de la segona meitat del segle passat als EE.UU com a conseqüència de l'escolarització de masses. És un paradigma educatiu, un estil de vida que aporta, innova i incentiva millores en el complex entramat del sistema educatiu actual.

Aquest capítol es centra en la definició del terme *homeschooling* i en la història de l'escolarització massiva fent un breu recorregut pels diferents autors que critiquen l'escola de masses. Es fa un repàs històric de les diferents lleis educatives del país, analitzant les lleis actuals d'educació i la manca de cobertura legal per a la desescolarització i s'aporta informació sobre la regulació del *homeschooling* a d'altres països, sobretot als països propers europeus. Finalment, s'exposen els passos que s'han dut a terme al nostre país per al reconeixement i la regulació del *homeschooling*.

2.1 Definició del terme *homeschooling*, buscant un nom al fenomen

El *homeschooling* és un estil de vida (Rothermel, 2004; Neuman y Aviram 2003; Cabo, 2012). S'ha d'entendre com un fenomen nou, lluny de l'arcaisme de l'educació domèstica d'abans, no es tracta de tancar els nens a casa amb un mestre impartint lliçons magistrals, el *homeschooling* sorgeix de les societats tecnològiques de la informació, de les societats cultes i alfabetitzades, riques en recursos i estímuls educatius, sorgeix del respecte, de l'entrega i de l'amor als fills. Segons els autors de referència (Holt, 1977; Thomas, 2007), el *homeschooling* és un nou concepte, un nou paradigma educatiu, en el que no és tant el pare o la mare qui ensenya, sinó el fill qui aprèn, de manera flexible i natural, immers en el medi natural, social i cultural, seguint els seus interessos, els seus talents i les seves aptituds naturals. El nen es converteix en aprenent de la vida, aprèn el que necessita i el que li interessa; és un aprenentatge real, necessari, viu, dinàmic, canviant, evolutiu, un aprenentatge dut a la pràctica, un aprenentatge similar a l'aprenentatge professional.

Homeschooling és un terme anglosaxó la traducció literal del qual és educació a la llar, i és, actualment, el terme més acceptat entre les famílies que eduquen a casa. Els diccionaris anglosaxons el defineixen com l'execució d'un programa educatiu d'un alumne fora de l'escola. Durant aquests darrers anys hi ha hagut forces discrepàncies per escollir un terme que s'ajustés a la realitat del fenomen (Cabo, 2012). Educar en família, educar a casa, escola a casa, aprendre fora de l'escola, aprendre amb família, *unschooling*, sense escola, escolarització a casa o escolarització no presencial; aquests han estat alguns dels termes més populars que s'han discutit entre el col·lectiu (Goiria, 2014; Cabo, 2012). Entre el col·lectiu *homeschooler* hi ha cert rebuig a la utilització de la paraula escola, es prefereix parlar d'educació, aprenentatge i també hi ha cert rebuig a utilitzar la paraula casa, es prefereix la paraula família, ja que a casa sembla que es tanca l'educació a les parets de la llar, i res més lluny de la realitat. Escola i aprenentatge no són sinònims, tenir una plaça escolar no garanteix l'educació (Abbott, 2010).

La paraula escola limita l'educació a un edifici, o a un establiment. A la llei educativa anglosaxona utilitzen la paraula *otherwise* per especificar un altre tipus d'educació, "*children receive their Education either at school or Otherwise*" (Atc, 2019) (Section 7 of Education Atc 1996 and Wales). S'entén que el sistema educatiu és molt ampli i que, per tant, els nens poden aprendre a l'escola i també poden aprendre d'una altra manera. *Homeschooling* significa instrucció i aprenentatge a través de l'activitat planificada que té lloc principalment a casa en un ambient familiar, amb un progenitor actuant de mestre o supervisant l'activitat amb un alumne o més que són membres de la mateixa família i que fan els cursos de l'escolarització obligatòria (Lines, 1991).

Educar en família és un dels termes preferits per les famílies i, fins fa ben poc, la Coordinadora (Coordinadora per la regulació i el reconeixement del *homeschooling*), utilitzava aquesta terminologia. Però en realitat, no defineix tampoc el fenomenja que és ampli i ambigu; doncs educar en família és quelcom obvi que fan o haurien de fer totes les famílies.

Unschooling és un terme que no existeix al diccionari anglosaxó, però tothom sap què vol dir *undo-schooling*, desfer l'escola. L'*unschooling* a Catalunya s'entén com un *homeschooling* radical on els pares no ensenyen res directament als fills i es confia

plenament en la capacitat dels nens i nenes per aprendre dels estímuls de l'entorn i construir el seu propi coneixement. És aquesta radicalitat metodològica, el que fa que moltes famílies tampoc es trobin còmodes amb el terme. Al final sembla que el terme més acceptat, de moment, és *homeschooling*, perquè defineix sense ambigüitats; és curt i ens apropa a Europa on és un model educatiu conegut i regulat (Cabo, 2012; Goiria, 2014).

Tant Rothermel (2004) com Goiria (2014), dues investigadores del fenomen *homeschooler*, citen a la investigadora britànica Petrie per definir el *Homeschooling*. Petrie defineix el *homeschooling* com: l'educació dels fills a temps complet, a casa i l'entorn de la llar, pels seus pares, cuidadors o tutors designats pels pares o guardians (Rothermel, 2004; Goiria, 2014)

Bell a EEUU defineix el *homeschooling* com la pràctica moderna dels pares d'assumir la responsabilitat legal i financera per proporcionar l'educació dels seus nens en edat escolar obligatòria, principalment a casa seva o en d'altres contextos educatius on els nens són a casa però estan inscrits en escoles a distància, públiques o privades (Bell, 2013). És una definició bastant completa on se sobreentén que els pares són els responsables legals de l'educació dels seus fills i afegeix quelcom nou, que aquesta responsabilitat també es pot dur a terme inscrivint els nens a escoles a distància, modalitat que està creixent degut a la revolució tecnològica. Apareix doncs, una nova modalitat de *homeschooling*, l'anomenat *flexischooling*, quan els nens estan escolaritzats presencialment o telemàtica algunes hores al dia combinant l'escola amb la formació a casa.

Però, on és la línia divisòria entre fer escola a casa i escolaritzar? Amb les noves modalitats d'escolarització: semi-presencial, classes telemàtiques, professors de reforç o extraescolars, les opcions són múltiples i difuses.

La definició de *homeschooling* al *National Center for Educational Statistics a Washington* 2006 diu: els nens són considerats *homeschoolers* si els seus pares notifiquen que estan escolaritzats a casa enlloc de a una escola pública o privada, si la seva escolarització a una escola pública i privada no supera les 25 hores setmanals i si no estant sent educats a la llar únicament a causa d'una malaltia temporal (Princiotta, Bielick, 2006). Aquesta definició contempla l'opció del *flexischooling*; això sí, la

delegació de l'educació dels fills a l'escola i a les extraescolars no pot superar les 25 hores setmanals. Si tenim en compte que a les escoles públiques hi ha 25 hores lectives, es podria parlar de *flexischooling* si hi hagués algun pare que tingués un programa educatiu pel seu fill i el dugués a terme durant les hores que no assisteix a l'escola.

En resum, podem concloure que el *homeschooling* és un mètode educatiu on els progenitors són pares i professors, amb l'ajuda d'algun tutor per a determinades matèries o inclús per tot el currículum, si així ho necessiten. Les característiques dels *homeschoolers* són tan diferents com les de qualsevol altre grup de la població, el més interessant del *homeschooling* és l'ambient de viure en família (Briones, 2014).

2.2 Primers autors que defensen el *Homeschooling*

El terme *homeschooling* va lligat a l'aparició de l'escola massiva per a tota la societat. Podríem situar la dècada dels 60 i 70 com els inicis de l'escolarització gratuïta i massiva per a tots els nens i nenes en la gran majoria dels països desenvolupats. Les causes que van originar l'aparició de teories desescolaritzadores són diverses; per una banda, la crisi econòmica dels anys 1970 en què l'escola no havia estat capaç d'eliminar les desigualtats socials i, per altra banda, tampoc s'havia aconseguit l'accés de tots els estudiants als diferents nivells d'estudis, posant en dubte l'eficàcia dels estudis universitaris i les titulacions per trobar una feina (Fajardo, 2003). És llavors quan apareixen intel·lectuals que desenvolupen plantejaments crítics amb la institució escolar i presenten alternatives (veure figura 2), autors com Reimer (1910-1998), Iván Illich (1926-2002), Taylor Gatto (1935-2018), Paul Goodman (1911-1972) i John Holt (1923-1985). Cada un d'ells fa crítiques diferents i fa aportacions a l'educació fora de l'escola. En general, critiquen la jerarquització de l'escola que monopolitza el saber en mans dels mestres i tracta els alumnes com ments en blanc que cal omplir de coneixement, anul·lant la seva llibertat, la seva creativitat i l'impuls natural del nen per aprendre (veure taula 1).

Crítiques	Alternatives
-És antidemocràtica	-Importància dels medis de comunicació
-És un agent de desigualtat social i	de masses i, especialment, de la tecnologia

<p>econòmica</p> <ul style="list-style-type: none"> -Exerceix repressió sobre els nens -És ineficaç -Anul·la la llibertat del nen -Hi ha una falta de comunicació entre professor i alumne -Promou la competitivitat -Desconnexió entre escola i realitat -És una institució deseducadora -Suprimeix la creativitat i l'espontaneïtat intel·lectual -Monopolitza el saber 	<p>informàtica i audiovisual en l'educació (són pedagògicament més eficaces que l'escola)</p> <ul style="list-style-type: none"> -L'educació és funció de tota la societat. Proposta de la societat educadora /ciutat educadora. -Alguns autors proposen la supressió total de l'escola, d'altres recolzen la idea de complementar la formació amb les diverses variants de l'educació no formal i de l'educació informal. -Potenciar les activitats lliures, espontànies i creatives -Protagonisme del alumne en la seva pròpia formació. -Els mestres apareixen com coordinadors i consultors de les activitats formatives. També es proposa que tots els adults puguin exercir com a educadors. -L'educació ha de respondre a les necessitats de les societats que estan en canvi constant. -Importància de l'aprenentatge permanent.
--	--

Taula 1 Síntesi de les principals crítiques i alternatives a la institució escolar des del vessant desescolaritzador (Belando, 2014)

Aquesta taula descriu breument el conjunt dels diferents autors, però vegem en més deteniment les aportacions que fan.

Everett Reimer, junt amb Iván Illich, van estudiar els problemes de l'educació hispanoamericana. Els països en vies de desenvolupament no podien assumir els costos de les escoles públiques per a tots els nens. Reimer (1971) fa una crítica de les desigualtats que es donen entre els diferents països i com les institucions, en especial l'escola, són còmplices d'una promesa de progrés de naturalesa limitada que condueix a resultats absurds, doncs no pot haver-hi un progrés sense un final. L'escolarització ha

permès que la gran majoria dels adolescents tinguin més títols, certificats acadèmics i postgraus, però segons l'autor, és un enviliment inflacionari de la divisa acadèmica. S'atorguen més titulacions universitàries, però aquestes valen menys i no habiliten als estudiants a aconseguir un lloc de treball. Reimer considera que l'escola és l'empresa més gran del món; se suposa que les escoles estan dissenyades per educar, però en realitat les escoles es caracteritzen per tenir quatre funcions socials diferents: la de custòdia, la de selecció del paper social, la doctrinària i l'educativa. Haver de suportar aquestes quatre funcions fa que l'escola resulti cara i, a més, ineficaç. Així mateix, en paraules de Reimer "*La minoría de los Einstein y de los Eldridge Cleavers sólo pierden un poco de tiempo. La mayoría pierde su principal oportunidad de obtener una educación*" (Reimer, 1973, p47). Aquestes paraules de Reimer resumeixen molt bé l'esperit desescolaritzador i ens han de fer reflexionar sobre el sentit de l'educació, les institucions escolars i el gran paper dels pares en l'educació dels fills.

Iván Illich (1978) autor del llibre *La sociedad desescolarizada*, afirma que per a la majoria de persones el dret a aprendre es veu restringit per l'obligació d'assistir a l'escola. Illich considera que tots hem après la major part del que sabem fora de l'escola. Assegura que l'escola fomenta que les persones abdiquin de la responsabilitat del seu propi desenvolupament, en aquest cas l'escola condueix a una espècie de suïcidi espiritual.

Per Illich un bon sistema educatiu hauria de complir tres objectius:

- Proporcionar a tots els alumnes que vulguin l'accés als recursos disponibles a qualsevol moment de les seves vides
- Promoure als alumnes que vulguin compartir el seu saber per trobar a d'altres alumnes que vulguin aprendre d'ells
- Permetre que els alumnes que vulguin, puguin participar en exposicions, presentacions de projectes i grups de debat

Illich qüestiona la piràmide jeràrquica de l'ensenyament. Considera que s'ha de fomentar que també els aprenents, els alumnes, puguin ensenyar als altres i ser actius en els seu aprenentatge. Considera que la major part de l'aprenentatge no és la conseqüència de la instrucció, sinó el resultat d'una participació activa en un entorn significatiu. La majoria de la gent aprèn millor "remenant la cullera". Illich aporta algunes idees per a què aquest aprenentatge pugui ser possible a l'escola:

-Ampliar i estructurar un servei de recursos educatius: biblioteques, agències de lloguer de material, laboratoris, sales d'exposicions, museus, teatres; d'altres recursos poden guardar-se a les fàbriques, als aeroports o en granges, però que estiguin sempre a disposició dels alumnes, inclús en horari no lectiu.

-Crear un registre d'experts que permetin a les persones agrupar-se per habilitats i puguin servir de models a d'altres que vulguin aprendre amb les adreces i el contacte per localitzar-los.

-Crear un servei de recerca de company de treball. Una xarxa de comunicació que permeti localitzar als alumnes que tenen els mateixos interessos i línies de treball per poder treballar conjuntament (Illich, 1978).

Un altre autor remarcable i contemporani als autors desescolaritzadors i que també qüestionava l'escola és **Philip Coombs** (1968). Va escriure un llibre anomenat *la Crisi Mundial en l'Educació* a la dècada dels 70 que va causar grans debats. Qüestionava el pla d'estudis i el desfasament entre el vell programa d'estudis i les necessitats reals de la societat, l'abisme entre els estudiants i el món laboral, i les desigualtats educatives entre les diferents classes socials. Els pares que concedeixen un gran valor a l'educació, tenen una educació bona i una posició econòmica favorable poden transmetre als seus fills un vocabulari ric, formes d'expressió correctes i gust per la lectura de llibres, revistes i altres publicacions. Inclús abans d'anar a l'escola aquests nens ja han rebut una educació desigual a la resta de famílies no tant afavorides. L'ensenyança no pot eradicar les injustícies socials (Coombs, 1968). L'educació no formal podria ser una solució per flexibilitzar l'educació als joves que tenen altres necessitats.

Paul Goodman (1962) psicòleg de professió, en el seu llibre *Compulsory miseducation* segueix la línia d'Illich i Reimer. Considera que no hi hauria d'haver classes durant primers set anys d'escola. Les classes haurien de ser a l'aire lliure utilitzant la ciutat com a escola; els carrers, les cafeteries, les botigues, els cinemes, els museus, els parcs i les fàbriques com a recursos educatius, utilitzant aquests espais reals per a un aprenentatge significatiu i no abstracte. Classes de màxim 10 nens per professor. Introduint també dins de l'escola els experts de la ciutat amb visites a la drogueria, al botiguer de queviures, al mecànic, per establir ponts entre la vida escolar i la vida real. Considera que l'educació no hauria de ser obligatòria, seguint l'estil de Neill, hauria d'oferir les classes de manera optativa i no "segrestrant" per llei als nens. Transformar

les escoles urbanes en petites escoles de màxim vint-i-cinc o trenta nens de totes les edats agrupats i no pas segregant els nens per edat. Per últim, considera que s'hauria de pagar perquè els nens tinguessin experiències educatives durant un parell de mesos a les granges per tenir un aprenentatge real i un contacte directe amb la vida rural.

Anys més tard, **Taylor Gatto** (1992), mestre de professió, associa la crítica a l'ús que fa l'estat de les escoles; creu que les escoles realitzen bé la funció per a la que van estar dissenyades: assegurar uns treballadors dòcils, mal·leables, i que poguessin fer créixer el sistema capitalista. Gatto diu que el mestre dona set lliçons als nens; la confusió (tot el que s'ensenya està fora de context), la posició (cadascú té el seu lloc a la piràmide), la indiferència (no importa si s'està gaudint d'una classe, quan sona el timbre s'ha de canviar d'activitat), la dependència emocional (els nens han d'obeir, a través d'estrelles, somriures, premis, honors i càstigs.), la dependència intel·lectual (els bons alumnes esperen que el mestre els digui què han de fer), una autoestima provisional (els nens són constantment avaluats i jutjats), i la darrera lliçó és que els nens estan sempre observats, vigilats, els nens no tenen espais privats, inclús a casa no tenen temps per a ells mateixos, sinó que estan ben ocupats amb els deures. Gatto conclou que els nens no tenen temps lliure ni temps familiar per aprendre lliçons com l'auto-motivació, la perseverança, l'autosuficiència, el valor, la dignitat i l'amor, i lliçons com servir als altres que es troben en els principals ensenyaments de la llar i la vida en comunitat. L'escola és una pena de presó de dotze anys on els mals hàbits són l'únic programa educatiu après.

Malgrat les crítiques a l'escola de tots aquests autors i les propostes vinculades a l'educació fora de l'escola, l'intel·lectual considerat el pare del *homeschooling* és **John Holt** (1977). Es considera el capdavanter i el referent del moviment desescolaritzador que es va iniciar a EEUU a finals dels anys 70 i que es caracteritza per l'empoderament de les famílies en el procés d'ensenyança i aprenentatge dels seus fills (Belando, 2014). Mestre de professió i vocació, va quedar molt desenamorat del sistema educatiu que va viure. Holt creia que qualsevol nen amb un entorn ric d'estímuls educatius pot aprendre al seu ritme i quan està preparat per fer-ho. Defensa que els nens aprenen de manera natural i seguint els seus interessos si estan envoltats de recursos sense necessitat d'haver-los d'imposar el lloc, el moment i la matèria. L'escola contradiu aquesta

llibertat i aquesta naturalitat de l'aprenentatge; l'escola converteix l'aprenentatge en una patologia.

Holt va plasmar les seves idees en diferents llibres. Un dels més interessants és *How children learn* (1967). En aquest llibre es centra en el procés mental que segueixen els nens per aprendre. La gran diferència entre Holt i altres pedagogs que també defensen postulats similars és que Holt a més de fomentar la desescolarització promou el *homeschooling*, parla de la gran diferència que hi ha entre l'interès d'uns pares per educar els seus fills amb amor i respecte i l'interès que la societat, l'Estat, pot tenir per educar els nens, més motivat per interessos econòmics i partidistes. Posant l'exemple d'uns pares jugant a jocs de falda i moixaines amb el seu fill, ens diu és probable que uns experts fisioterapeutes puguin manipular l'estimulació sensorial millor que no pas amb el joc que els pares fan, per exemple *ralet ralet pica dineret*, però les conclusions seran que el nen està millor estimulat pel joc dels pares que per l'estimulació tàctil dels experts, perquè hi ha factors com l'amor i el respecte que són els autèntics motors que completen al nen. Considera que el joc i l'experimentació és la metodologia més utilitzada pels infants i nens per accedir al món que els envolta. El parlar, la conversa emprada com a eina metodològica, propiciar entorns de conversa amb els alumnes, entre ells, d'igual a igual, és una estratègia metodològica on el saber flueix; els nens han de posar paraules als seus pensaments i han de saber expressar-se i dialogar amb els altres. Quan els nens aprenen el que els interessa, a la seva manera i pels seus motius, aprenen molt més ràpid i de manera més efectiva que si els ensenyem nosaltres. Holt considera que és un risc assumible i vàlid oblidar el currículum i els horaris per permetre temps lliure, almenys la majoria del temps, perquè puguin aprendre pel seu compte. Per a Holt la confiança dels adults cap als nens és prioritària. Si un nen sent que l'adult el creu capaç, que mostra confiança amb les seves capacitats, hi ha molta més probabilitat d'èxit. Passa quelcom similar a la profecia autocomplerta (Merton, 1968). Els nens veuen el món com un tot global, i a través de la seva curiositat innata van aprenent noves coses que els impulsen a conèixer més i ampliar la seva informació. L'objectiu del mestre, pares o tutors és proporcionar molts estímuls i recursos perquè els nens puguin saciar la seva curiositat i impulsar-los cap a nous reptes per descobrir.

Holt diu que els nens utilitzen la fantasia per endinsar-se al món real, connecten noves experiències i idees amb els coneixements i habilitats adquirides. Aquest és un procés que nosaltres no podem fer pas per ells. Holt es va veure influenciat pels autors de la desescolarització: Illich (1978), Reimer (1973), Mc Luhan (1968), entre d'altres.

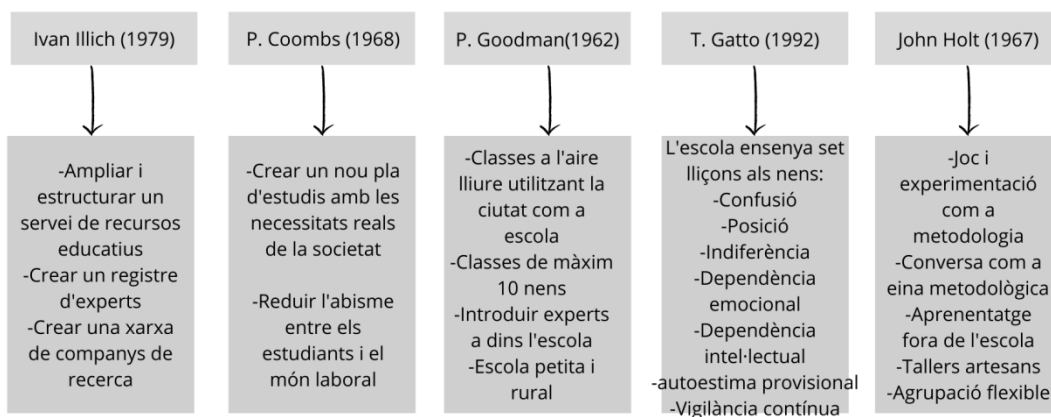
Després de l'experiència docent que va tenir a l'escola va escriure *Instead of education* (1976). Arrel de la publicació d'aquest llibre moltes famílies que educaven a casa es van posar en contacte amb ell. Holt va començar la publicació de la revista *Growing without school* (1977-2001).

Segons Holt, s'han de treure els nens de les escoles i donar-los l'oportunitat d'aprendre directament del món real. A més a més, també cal introduir el món dins les escoles, convidant artistes i artesans del barri: pintors, escultors, ceramistes, músics... qualsevol professió és vàlida, utilitzant l'escola com un taller per a què els nens puguin aprendre. Holt també parla d'aprenentatge cooperatiu, treball per parelles i agrupació flexible de l'alumnat. Els alumnes més grans assimilen i comprenen millor els continguts quan els han d'explicar als alumnes de cursos inferiors (Holt, 1977)

Holt va anar més enllà, però. Considerava que aprendre és un acte tan natural com respirar. No es pot ensenyar a respirar ni tampoc es pot evitar. El seu concepte d'educar va anar evolucionant cap a la no direcció per part de l'adult i permetre que nen aprengués de les experiències de la vida iniciades pe ell mateix i facilitades pels adults. Es començà a parlar per primera vegada d'*unschooling*.

Figura 2 Aportacions dels primers autors del moviment desescolaritzador

Primers autors que promouen la desescolarització

2.3 Situació legal del *homeschooling* en el món

Si observem la situació legal del *homeschooling* en el món trobem que hi ha tres tipologies de països: els països on es regula el *homeschooling* amb registres i certs controls a les famílies; els països on no es regula i el *homeschooling* queda en un buit

legal, com seria el cas del nostre país; i per últim, països on el *homeschooling* és perseguit per la llei, com passa a Alemanya.

Estats Units és el país on hi ha més infants i joves actualment que s'eduquen a casa. Segons xifres del NCES (National Center for Education Statistics) al 2016 hi havia 1.690.000 infants i joves entre els 5 i els 17 anys, un percentatge del 3,3% de la població escolar de tot el país (NCES, 2016).

A la taula 2 hi ha un recull de la situació legal d'alguns països. Per elaborar-la s'han hagut de revisar diverses fonts perquè les normatives dels països van modificant-se al llarg dels anys. S'ha contrastat el llistat de països proporcionat per Cabo (2012) amb el llistat de Goiria (2004) i les dades de HSLDA (2016).

Països on el homeschooling és legal	Països on el homeschooling no està reconegut a la llei educativa	Països on el homeschooling està explícitament prohibit
Albània	Afganistan	Alemanya
Antigua i Barbuda	Angola	Bulgària (només es permet als nens amb NEE)
Aruba (sol·licitant permís)	Argèlia	Suècia (és permès, però amb tantes restriccions que es considera prohibit)
Austràlia	Argentina	Turquia
Àustria	Brasil	
Bahames	Camboya	
Bangladesh	Camerun	
Barbados	Corea del Sud	
Bèlgica	Costa de Marfil	
Belize	Costa Rica	
Bolívia	Croàcia	
Botswana	Cuba	
Brunei (es permet amb permís)	Curacao (permès per motius religiosos i filosòfics)	
Canadà	Egipte	
Colòmbia	El Congo	
Dinamarca	El Salvador	
Equador	El Senegal	
Escòcia	Emirats Àrabs (és permès només als estrangers)	
Eslovàquia (legal però amb restriccions)	Espanya	
Eslovènia	Etiòpia	
Estònia	Ghana	
EEUU	Guatemala (es permet a través de Hebron School)	
Filipines	Hondures	
Finlàndia	Irak	
França	Iran	
Grècia (només en casos de NEE)	Japó	
Hong Kong (amb permís)	Jordània	
Hongria	Kazakstan	
Índia	Kènia	
Indonèsia	Kuwait	
Irlanda	Líbano	
Islàndia	Lituània	
Israel	Macau	
Itàlia	Madagascar	
Jamaica	Mali	
Letònia	Malta	
Líbia	Marroc	
Luxemburgo	Mauritània	
Malàisia	Mèxic (a la pràctica es permet)	
Moldàvia	Nicaragua	
Mongòlia		
Nepal		

Noruega	Nigèria	
Nova Zelanda	Pakistan	
Països Baixos (per motius religiosos)	Panamà	
Polònia	Paraguai	
Portugal	Perú	
Regne Unit	Romania	
República Dominicana	Ruanda	
República Txeca	Síria	
Rússia	Sri Lanka	
Singapur	Sudan	
St. Kitts i Nevis	Tanzània	
Sudàfrica	Túnez	
Suïssa	Uganda	
Tailàndia	Urugai	
Taiwan	Veneçuela	
Trinidad i Tobago	Vietnam	
Ucraïna	Xina	
Xile		
Zimbabue		

Taula 2 situació del homeschooling al món

Font: Goiria, 2014; Cabo, 2012; i HSLDA, 2016

Per completar aquesta taula ens hem basat en l'últim estudi sobre la legalitat internacional del *homeschooling* realitzat al nostre país que es va dur a terme durant el tercer congrés *homeschooler* celebrat a Madrid i publicat en el llibre que coordina Irene Briones (2014).

Segons aquesta autora, a Europa hi ha diferents regulacions. El grau d'exigència a les famílies per permetre que eduquin els fills a casa i la supervisió de la seva actuació són, com diem, molt variats (Rodríguez y Garcia, 2019):

-Alguns països permeten el homeschooling sense restriccions i faciliten a les famílies recursos (materials, guies, pàgines web...) o fomenten l'accés a les escoles o a centres de recursos per aconseguir-ne. A Anglaterra els pares poden fer escola a casa sense la interferència de cap control de les autoritats en matèria d'educació.

-Hi ha països on s'exigeix als pares la presentació del "pla d'estudis" amb què tenen previst formar els fills. Normalment aquesta exigència es centra en l'àmbit de la llengua i de les matemàtiques. A Dinamarca la constitució, que data del 1989, en el seu article 76 diu que tots els nens en edat de rebre instrucció obligatòria tenen dret a l'ensenyança gratuïta a les escoles públiques primàries. Els pares o tutors que s'encarreguin ells mateixos d'impartir als nens una instrucció igual a la que s'exigeix generalment a les escoles públiques primàries, no estan obligats a dur-los a les escoles públiques. A

Finlàndia l'escola a casa està regulada i es permet. Els pares tenen un marge més gran per dissenyar el pla d'estudis dels seus fills, però estan supervisats per les autoritats municipals. Sota la tutela del *National Education Board* es designa a un professor per supervisar a cada nen. Es considera que un nen pot ser educat a l'escola, a una altra institució o a casa, segons els articles 35 i 43 de la *Comprehensive School Act*.

-**A d'altres**, encara que els infants facin "escola a casa", **han d'estar necessàriament inscrits en un centre educatiu**, amb el qual mantindran un vincle que pot tenir diversos graus d'intensitat. A Polònia tots els nens han d'estar inscrits a una escola, inclús els que facin escola a casa i han d'haver estat autoritzats pel director de l'escola local. A Suècia l'educació a casa es permet però amb condicions molt restrictives ja que s'han de demostrar circumstàncies excepcionals, com ser víctima d'abús escolar o tenir necessitats educatives especials. El que sí que és possible és crear un *Home School* i avituallar-la amb el que es denomina *equivalent types of schools* (Briones, 2014).

-**En alguns casos s'exigeix que l'infant passi proves d'avaluació de competències bàsiques**. Així, per exemple, a Itàlia els pares han de demostrar capacitat tècnica i econòmica per poder ensenyar als seus fills i han d'informar cada any a les autoritats (Canalda, 2014). A més a més, els menors han de passar un examen anual per poder continuar *l'istruzione familiare* el curs següent. A Portugal es reconeix aquesta pràctica educativa amb avaluacions als 4, als 6 i als 9 anys. Hungria permet l'educació a casa sense massa controls, només cal que s'examinin cada dos anys. A Àustria l'educació en família està regulada i permesa a nivell local. La Llei d'educació obligatòria de 1985 autoritza aquest tipus d'educació considerant-la una forma d'educació privada i l'educació ha de ser almenys equivalent a l'escola pública, segons els resultats dels exàmens que han de realitzar regularment a les agències d'escoles públiques (*public schools agencies*).

-**En alguns altres la inspecció (municipal o educativa) fa la supervisió de la situació personal i/o acadèmica dels infants**, supervisió que pot donar lloc a la revocació del permís per escolaritzar a casa. En canvi, a Escòcia hi ha més controls i s'utilitza el terme *Home Education* enlloc de *Homeschooling* perquè consideren que l'educació que reben a casa és diferent de la que reben a l'escola. La llei permet a les autoritats assegurar el benestar del nen; per tant, poden accedir a les llars de les famílies i

comprovar que el nen rebi una educació complerta i eficient. A França també es permet amb controls anuals. Aquests controls van referits no només a la qualitat de l'ensenyança, sinó també a comprovar si l'estat de salut i les condicions de vida de la família permeten la instrucció en família.

2.4 Breu història de l'escolarització obligatòria al nostre país.

La història de les escoles universals i gratuïtes, el dret i deure a l'alfabetització de tota la humanitat, és molt recent. Dins de l'evolució de la cultura occidental s'ha passat d'un desinterès pràcticament absolut de l'Estat en matèria educativa a, en menys de dos segles, una preocupació pública per l'educació, creixent i paternalista, que la reclama com a únic legítim administrador (López, 2014). L'educació ha estat modernament adoptada per l'Estat com a filla pròpia i s'ha vist arrabassada de les mans dels seus progenitors naturals, la família (veure figura 3). Hauríem de considerar perillós i antidemocràtic qui pretengui invertir l'Estat com originari educador suprem de la ciutadania (González, 2011).

En aquest apartat farem un repàs de l'escolarització obligatòria al nostre país revisant les diferents lleis orgàniques en matèria d'educació i com durant els anys, les diferents lleis van restringint el dret de la família a decidir sobre l'educació dels fills fins arribar a confondre expressament educació amb escolarització. Actualment, es considera l'escolarització com una forma exclusiva d'institucionalitzar l'educació i d'encaixar en aquest marc institucional els drets dels pares (López, 2014).

L'escolarització obligatòria al nostre país s'inicia a partir del segle XIX com a conseqüència de la revolució lliberal i els corrents ideològics de la Il·lustració. És en aquest moment en què es busca una educació primària universal i gratuïta. A la constitució de Càdiz del 1812, en l'apartat d'instrucció pública, es parla de la necessitat d'establir escoles de primària a tots els pobles per ensenyar a llegir, a escriure i comptar, així com ensenyar el catecisme i les obligacions civils a tots els nens.

Art. 366. En todos los pueblos de la Monarquía se establecerán escuelas de primeras letras, en las que se enseñará a los niños a leer, escribir y contar,

y el catecismo de la religión católica, que comprenderá también una breve exposición de las obligaciones civiles (CEPC, 2020)

Aquesta constitució permetia a l'Estat, per primera vegada, una intervenció directa en l'educació per idear un sistema educatiu fonamentat en els principis constitucionals de llibertat, igualtat i propietat (Cuesta, 2005).

La gratuïtat de l'escola es consolida amb la Llei Moyano de 1857 on es parla per primera vegada de les edats d'obligatorietat de l'ensenyança com a deure moral dels pares.

Art 7: La primera enseñanza elemental es obligatoria para todos los españoles. Los padres y tutores encargados enviarán a las escuelas públicas a sus hijos y pupilos desde la edad de seis años hasta la de nueve, a no ser que les proporcionen suficientemente esta clase de instrucción en sus casas o en establecimiento particular.

Art 8: Los que no cumplieren con este deber habiendo escuela en el pueblo o a distancia tal que puedan los niños concurrir a ella cómodamente, serán amonestados y compelidos por la autoridad, y castigados, en su caso, de dos hasta veinte reales (Llei Moyano, 1857)

Les edats d'educació obligatòries de la llei de 1857 i que duraran fins al 1901 coincideixen parcialment amb les dels "absolutaments irresponsables" contemplades en els codis penals decimonònics. I és també al voltant dels nou i deu anys que serveixen per actualitzar el dret laboral amb les primeres prohibicions d'accés al treball per a menors d'edat (Llei del 13 de Març del 1900). L'evolució del procés de l'escolarització durant la segona meitat del segle XIX va tenir un augment constant, tot i així les taxes d'escolarització es situen per sota del 50% i les taxes d'absentisme al voltant del 25%, un de cada quatre alumnes no assistia a l'escola (Cuesta, 2005).

La primera ampliació de l'educació obligatòria prové de la mà del govern lliberal amb el real decret del 26 d'octubre de 1901, constitueix un canvi en la política educativa regeneracionista, **per primera vegada es parla de l'obligatorietat de l'escolarització** i suposava un nou currículum per l'escola primària i el compromís de l'Estat d'assumir els costos dels salaris dels mestres. Tot i així, hi ha més del 50% d'alfabetisme a la població (Parra, 2009).

L'ampliació de l'obligatorietat de l'escolarització es realitza amb normes legislatives, el real decret del 18 de maig del 1923, la llei ordinària de 1945 i la del 1964 i la llei orgànica de 1990.

“Art, 5. La edad escolar comenzará a los tres años en las escuelas de párvulos y a los seis en todas las demás. Podrán rebajarse una y otra en casos justificados y de acuerdo con la inspección. El período escolar se amplía a la edad de 14 años y durante el mismo es gratuito y obligatoria la asistencia del niño a la escuela” (Estatuto general de Magisterio de Primera Enseñanza, 1923)

La llei ordinària de 1945 redueix dos anys l'escolarització obligatòria i dona importància a la família com a responsable de l'educació dels fills, reafirma als pares el dret d'escollir l'educació dels seus fills. L'educació es considera una funció de l'individu, de la família, dels grups socials, de l'esglèsia i, en últim lloc, de l'Estat, que entra en contradicció amb el caràcter obligatori i gratuït (Parra, 2009).

“Artículo segundo.- Corresponde a la familia el derecho primordial e inalienable y el deber ineludible de educar a sus hijos y consiguientemente, de elegir las personas o centros donde aquellos hayan de recibir educación primaria, subordinándola al orden sobrenatural y a lo que el bien común exija en las Leyes del Estado

Artículo deciocho.-En armonía con el desarrollo psicológico de los alumnos, la enseñanza primaria comprenderá los siguientes períodos:

Primero.-Período de iniciación, que comprenderá:

a) Escuelas maternas, hasta los cuatro años.

b) Escuelas de párvulos, de los cuatro a los seis años.

Segundo.- Período de enseñanza elemental.- De los seis a los diez años.

Tercero. Período de perfeccionamiento.- De los diez a los doce años.

Cuarto.- Período de iniciación profesional.- De los doce a los quince años.

Este período enlazará con la enseñanza profesional propiamente dicha, que se considera como una prolongación de esta iniciación, y será regulada por disposiciones especiales.

De estos períodos son estrictamente obligatorios en todas las Escuelas el segundo y el tercero (Ley de 17 de Julio de 1945 sobre Educación Primaria).

Aquesta llei reduïa l'edat d'obligatorietat escolar en dos anys, però no es va reduir l'edat d'accés al treball, que continuava sent a partir dels 14 anys, deixant dos anys on els nens no estaven obligats a anar a l'escola però tampoc no els estava permès treballar legalment. A més a més, hi havia més del 40% d'absentisme escolar. Al 1954 s'aprova un decret de normes d'assistència escolar obligatòria que demana la col·laboració i

implicació dels mestres, els ajuntaments i la inspecció per poder sancionar als pares. Tot i així, l'Estat no podia garantir una plaça escolar per tothom ja que no podia assumir els costos que generava la creació d'escoles per tota la població. Al 1956 existeix encara un dèficit escolar de 1680000 places (Parra, 2009).

La llei d'ampliació de 1964 estableix l'educació primària per a tota la població menor de catorze anys, amplia l'escolarització obligatòria i la perllonga dos anys per tal de donar una millor formació bàsica i donar una solució als problemes econòmics i socials que es plantejaven al país. Amb la Llei General d'Educació de 1970 es consolida aquesta ampliació tot i que es redueix dels 6 als 13 anys l'edat obligatòria. És interessant que explícitament es reconeix que la família té el deure i el dret primer i inalienable de l'educació dels seus fills:

*Artículo quinto.-Uno. Las Entidades públicas y privadas y los particulares pueden promover y sostener centros docentes que se ajustarán a lo establecido en esta Ley y en las disposiciones que la desarrollen. Dos. **La familia tiene como deber y derecho primero e inalienable la educación de sus hijos. En consecuencia, constituye una obligación familiar, jurídicamente exigible, cumplir y hacer cumplir las normas establecidas en materia de educación obligatoria, ayudar a los hijos a beneficiarse de las oportunidades que se les blinden para estudios posteriores y coadyuvar a la acción de los Centros docentes. Tres. Los padres, y en su caso los tutores o guardadores legales, tienen derecho a elegir para los menores e incapacitados los Centros docentes entre los legalmente establecidos** (BOE, Ley General de Educación, 1970).*

Amb la Llei de 1990, la LOGSE, s'amplia finalment el període d'escolarització obligatòria fins als setze anys i s'assoleix una taxa d'escolarització del 80% de la població en el període post-obligatori. És important ressaltar que a la LOGSE desapareix el dret dels pares com a primers responsables de l'educació dels fills i només se'ls anomena de retruc com a col·laboradors per aconseguir la consecució dels objectius educatius:

Artículo 2, 3b). La participación y colaboración de los padres o tutores para contribuir a la mejor consecución de los objetivos educativos (BOE, LOGSE, 1990).

La LOE (2006) i la LOMCE (2013) continuaran amb la mateixa dinàmica que la LOGSE (1990) en quan als anys obligatoris d'escolarització, però hi ha diferències importants en els drets dels pares. Es torna als pares la responsabilitat de l'educació dels

seus fills. A la LOE i la LOMCE apareix explícitament el dret dels pares com a **primers responsables de l'educació fills**.

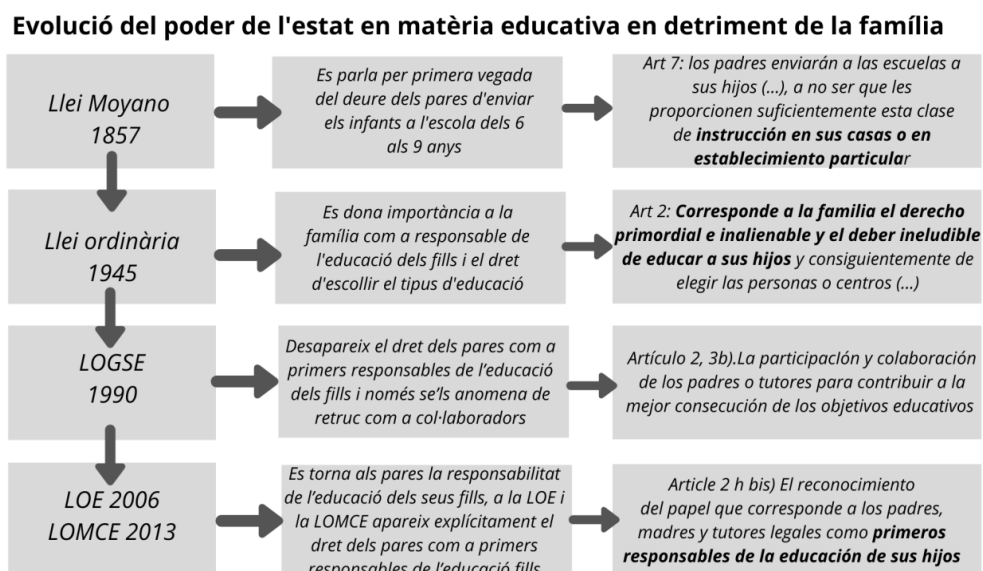
Article 2 h) El esfuerzo compartido por alumnado, familias, profesores, centros, Administraciones, instituciones y el conjunto de la sociedad. h bis) El reconocimiento del papel que corresponde a los padres, madres y tutores legales como primeros responsables de la educación de sus hijos (BOE, LOE, 2006).

A mode de conclusió, per tant, veiem canvis en les lleis educatives al llarg d'aquests dos segles. D'una banda s'amplien els anys d'escolarització obligatòria a mida que es va garantint plaça escolar per a tothom i d'altra banda, podem observar com l'Estat va guanyant terreny en el dret exclusiu de l'educació dels ciutadans en detriment del dret dels pares (Veure taula 3).

Normes	Nombre d'anys	Edats
Llei Moyano (1857)	3	6-9
Decret Romanones (1901)	7	6-12
Estatut del Magisteri (1923)	9	6-14
Llei d'Educació Primària (1945)	7	6-12
Llei d'Ampliació (1964)	9	6-14
Llei general d'educació (1970)	8	6-13
LOGSE (1990) LOE (2006) LOMCE (2013)	10	6-16

Taula 3 Reformes legislatives de l'educació obligatòria al nostre país (Cuesta, 2005)

Figura 3 font elaboració pròpia

2.5 Comunitat *Homeschooler* a Espanya: Passos per a la regulació

Un cop hem analitzat la progressió històrica de les lleis educatives al nostre país, és interessant fer un repàs a la història recent del moviment desescolaritzador a Espanya centrant-nos sobretot en els afanys que han seguit les diferents associacions *homeschoolers* per regular i reconèixer aquesta opció educativa sense massa èxit, almenys a dia d'avui.

Tot i que el *homeschooling* a Espanya no és una opció educativa reconeguda socialment ni regulada pel ministeri d'Educació, existeixen al voltant de 2000 famílies *homeschoolers* repartides per tot el territori espanyol. L'associació més important és l'Associació per a la Lliure Educació (ALE), creada l'any 2003 a Catalunya. Un dels seus objectius és aconseguir reconeixement social i legal. Des de la primera assemblea el gener de 2003 es proposa entrevistar a Teófilo González Vila, membre de l'Alta Inspecció del Ministeri d'Educació i Cultura, per obtenir contactes que els apropin a algú del Govern. Visiten al secretari general d'Educació de llavors, Alejandro Tiana, i el director general d'Educació, José Luis Pérez. Amb aquests contactes, les intencions de l'associació són garantir que no es persegueixi a les famílies que opten pel *homeschooling* i garantir l'accés dels nens als exàmens de final d'etapa sense penalització d'edat.

L'any 2005, l'ALE intenta negociar amb el Ministeri d'Educació la inclusió del *homeschooling* a la futura Llei Orgànica d'Educació, sense aconseguir cap progrés, ni tan sols l'accés als exàmens de final d'etapa. El ministeri es renta les mans i remet la responsabilitat de regular al departament d'educació de cada comunitat autònoma. Amb aquesta finalitat es crea a Catalunya una associació, la Coordinadora Catalana pel Reconeixement i la Regulació de l'Educació en Família a l'any 2007. S'inicien també diàlegs polítics a nivell autonòmic amb Carles Martínez, subdirector general d'Escolarització i Serveis de la Generalitat de Catalunya, i amb Assumpta Baig, senadora, que va proposar l'esmena legislativa perquè les famílies poguessin assumir, en circumstàncies especials, l'aprenentatge escolar dels seus fills (Goiria, 2014). Aquests contactes amb el departament d'ensenyament van acabar recollits a l'article 55 de la LEC on es parla d'educació no presencial, encara que l'article a dia d'avui no s'ha desplegat. Les reunions amb el departament d'ensenyament són periòdiques i l'última de què tenim constància va tenir lloc al setembre del 2018. En línies generals es busca: per una banda, progressar en objectius concrets per a la regulació, que segons el

departament depèn del parlament i dels diferents partits polítics; d'altra banda, aplicar un conveni a Catalunya similar al decret Balora del País Basc, que ja ha estat copiat a Cantàbria i Andalusia. El decret Balora és un decret que evita que es persegueixin famílies que només tinguin la no assistència a l'escola com a factor de risc. Per últim, en aquestes reunions amb ensenyament s'arriba a un acord de benevolència: el departament es compromet a aturar els expedients disciplinaris de les famílies si estan en mans d'inspecció educativa, advertint que no té facultat si l'expedient ja ha arribat a serveis socials.

Quan s'està tramitant la LOMCE (2013), l'ALE fa un intent de reunir-se amb polítics i estudiar la possibilitat que el *homeschooling* es reguli a través de la Llei Orgànica de la Millora de la Qualitat Educativa. Es parla amb els diputats dels diferents partits polítics i senadors, però finalment la LOMCE (2013) surt a la llum sense regular el *homeschooling*. Algunes famílies es reuneixen amb el ministeri d'educació per parlar amb el director general d'avaluació territorial, el qual es mostra favorable a la regulació del *homeschooling*. Des del ministeri intenten de buscar una possible via per al *homeschooling* a través de l'ensenyament digital a distància o del suport educatiu, però aquesta decisió depèn d'inspecció educativa i queda en l'àmbit de l'arbitrarietat de cada inspector.

2.6 Legalitat actual del *homeschooling* al nostre país.

La Constitució Espanyola (CE) en el seu article 27 consagra el dret de tots els ciutadans a l'educació, reconeix la llibertat d'ensenyança i estableix l'obligació dels poders públics de garantir el dret que assisteix als pares perquè els seus fills rebin la formació religiosa i moral que estigui d'acord amb les seves conviccions. A més a més, l'ensenyança bàsica té caràcter obligatori i gratuït.

El que es diu a la Constitució és que l'ensenyança és obligatòria, però no diu res de l'escolarització, ni tant sols s'anomena el mot escolarització. Qui entén en aquest article que s'estableix l'obligatorietat escolar, confon ensenyança amb escolarització (González, 2011).

Per tant, dins de l'àmbit constitucional es parla de la llibertat d'ensenyança, de la llibertat dels pares d'escollir la formació religiosa i moral dels seus fills i inclús de la possibilitat que tenen els pares de crear centres escolars privats.

Article 27 1. Tothom té dret a l'educació. Es reconeix la llibertat d'ensenyament. 2. L'educació tindrà com a objecte el ple desenvolupament de la personalitat humana en el respecte als principis democràtics de convivència i als drets i a les llibertats fonamentals. 3. Els poders públics garanteixen el dret que assisteix els pares per tal que els fills rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb les seves conviccions. 4. L'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït. 5. Els poders públics garanteixen el dret de tothom a l'educació, mitjançant una programació general de l'ensenyament, amb la participació efectiva de tots els sectors afectats i la creació de centres docents. 6. Es reconeix a les persones físiques i jurídiques la llibertat de creació de centres docents, dins el respecte als principis constitucionals (BOE, 1975).

Són les pròpies lleis educatives les que cauen en la detriment confusió d'ensenyança-escolarització a l'incloure l'escolarització com un element essencial del contingut de l'educació bàsica (González, 2011).

Partim de la realitat que al nostre país és obligatòria l'assistència a l'escola dels nens que han complert 6 anys fins als 16 anys. És un deure legal dels pares l'escolarització, per tant els *homeschoolers* incompleixen una obligació imperativa legal (Briones, 2014).

«Artículo 4. La enseñanza básica. 1. La enseñanza básica a la que se refiere el artículo 3.3 de esta Ley es obligatoria y gratuita para todas las personas. 2. La enseñanza básica comprende diez años de escolaridad y se desarrolla, de forma regular, entre los seis y los dieciséis años de edad (Ley Celaa, 2019).

Per tant, les famílies que escullen aquesta opció han d'incomplir la llei d'educació espanyola, actualment la LOMCE (2013), que obliga a l'escolarització i també la Llei educativa de Catalunya LEC (2009), tot i que no és tan clara en quant a l'obligatorietat:

Títol I. Dret a l'educació i sistema educatiu

Article 3. Dret a una educació integral Els alumnes tenen dret a rebre una educació integral, orientada al ple desenvolupament de la personalitat, amb respecte als principis democràtics de convivència i als drets i les llibertats fonamentals.

Article 4. Accés al sistema educatiu 1. Tothom té dret a accedir en condicions d'igualtat al sistema educatiu. També té dret a l'elecció de centre, en el marc de l'oferta educativa. 2. El Govern ha de garantir

l'exercici efectiu del dret a l'educació mitjançant la programació general de l'ensenyament. El Govern, per a garantir el dret de totes les persones a accedir a l'educació en condicions d'igualtat i el dret a l'elecció de centre, ha de regular un procediment únic d'accés als centres públics i als centres privats sostinguts amb fons públics. Article 5. Ensenyaments obligatoris i ensenyaments declarats gratuïts 1. Són ensenyaments obligatoris els compresos en l'educació bàsica, que inclou: a) L'educació primària. b) L'educació secundària obligatòria. 2. Són gratuïts i universals els ensenyaments següents: a) El segon cicle de l'educació infantil. b) L'educació primària. c) L'educació secundària obligatòria. d) Els programes de qualificació professional inicial. e) La formació professional de grau mitjà.

Article 55. Educació no presencial 1. El Govern, per a facilitar el dret universal a l'educació, ha de desenvolupar una oferta adequada d'educació no presencial. 2. Es poden impartir en la modalitat d'educació no presencial els ensenyaments postobligatoris, els ensenyaments que no condueixen a titulacions o certificacions amb validesa a tot l'Estat, els cursos de formació preparatòria per a les proves d'accés al sistema educatiu, la formació en les competències bàsiques, la formació per a l'ocupació i la formació permanent. També s'hi poden impartir, excepcionalment, ensenyaments obligatoris i els altres ensenyaments que, en determinades circumstàncies, estableixi el Departament. 3. L'oferta educativa no presencial s'ha de caracteritzar per la varietat, l'obertura i la flexibilitat per a assolir, especialment, l'extensió de l'accessibilitat d'aquesta formació, la simultaneïtat amb altres ensenyaments i la complementarietat amb altres accions i estratègies formatives, i també la compatibilitat amb el treball. 4. Sens perjudici de les modalitats de formació semipresencial i no presencial que es puguin implantar als centres públics ordinaris, l'Administració educativa ha d'organitzar per mitjà d'un centre singular la impartició específica dels ensenyaments en la modalitat d'educació no presencial. 5. El professorat que imparteix ensenyaments en la modalitat d'educació no presencial ha de tenir la titulació requerida per a cada etapa educativa i ha d'acreditar la capacitació per a exercir la docència emprant mitjans telemàtics i els altres recursos propis de l'educació no presencial. 6. El Departament pot autoritzar els centres privats per a impartir ensenyaments postobligatoris i ensenyaments superiors en la modalitat d'educació no presencial. 7. El Departament ha de crear i regular un registre en què constin les dades dels alumnes que s'acullen a la modalitat d'educació no presencial en ensenyaments d'educació bàsica.

Aquestes famílies incompleixen també la llei de protecció del menor, LLEI 14/2010 del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, ja que en l'article 52 considera absentismes tots els nens que no estan escolaritzats:

Article 52

No-escolarització, absentisme i abandó escolar

1. Als efectes del que estableix aquesta llei, s'entén per:

a) No-escolarització: el fet que els progenitors, els titulars de la tutela o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria no gestionin la plaça escolar corresponent sense una causa que ho justifiqui.

b) Absentisme: l'absència de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. S'han de determinar per reglament quins són els casos que constitueixen absentisme lleu, absentisme moderat o absentisme greu, i quines són les mesures que cal adoptar en cada cas.

c) Abandó escolar: el cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar corresponent per l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria.

2. Les administracions públiques han de fer especial atenció a detectar els casos de no-escolarització, absentisme i abandó escolar i han d'adoptar de manera coordinada les mesures necessàries per a fer-hi front, mitjançant els protocols corresponents.

Per tant, actualment a Catalunya les famílies que opten per aquest model educatiu estan en un buit legal. D'una banda, la constitució permet la llibertat educativa, i per altra banda, les lleis orgàniques d'educació són clares i explícitament afegeixen l'obligatorietat d'assistir a un centre escolar dels 6 als 16 anys per fomentar una societat plural. Si examinem la carta dels drets fonamentals de la UE, en l'article 22 s'estableix un mandat de respecte a la diversitat cultural, religiosa i lingüística, i un mandat de no discriminació per raó d'aquesta diversitat; és a dir, la integració a una societat plural no equival a crear una cultura comuna. Prevenir que es danyi el major interès del menor no consisteix en eliminar opcions, sinó en regular amb racionalitat aquestes opcions per aconseguir la qualitat educativa de diverses maneres. Caldria un tracte específic, subjecte a una avaluació pedagògica i psicològica dissenyat des del Ministeri amb la participació dels agents implicats, entre els quals les famílies serien prioritàries com a membres de la societat civil i responsables legalment de procurar el millor interès dels menors (Briones, 2014).

CAPÍTOL 3

Estudi sociodemogràfic de les famílies *homeschoolers*

Perfil de família, motius que porten a la no escolarització, organització de les famílies en associacions i grups de cooperació, avantatges, crítiques i limitacions del *Homeschooling*.

“El homeschooling español se presenta como un fenómeno complejo, con una gran variedad de posicionamientos ideológicos y con prácticas educativas de lo más dispar. Todo ello hace imposible establecer un perfil único y común que convenga, si no a todos, al menos a una gran mayoría”
(Cabo, 2012. p.307)

Capítol 3 Estudi sociodemogràfic de les famílies *homeschoolers*.

3.1 Perfil de les famílies que fan escola a casa des de la perspectiva internacional

La diversitat entre les famílies *homeschoolers* és molt gran, i així ho han evidenciat diferents autors (Mayberry, 1989; Knowles, 1992; Marlow, 1992; Muchmore, 1992; Galen, 1991; Stevens, 2001; Rothermel, 2004; Cabo, 2012; Goiria, 2014). Molts d'aquests autors han intentat categoritzar i classificar les causes de la desescolarització i la tipologia de famílies (Kunzman i Gaither, 2020). Entre ells destaquen, d'una banda, les propostes de Mayberry (1989), Knowles (1992), Van Galen (1991) i Stevens (2001) que classifiquen els pares en dos tipologies, els ideòlegs i els pedagogs, tot i que aquesta classificació polaritzada és simplista i no contempla a d'altres pares que no encaixen ni en la classificació d'ideòlegs, ni en la classificació de pedagogs, o que podrien perfectament encaixar en els dos criteris (Cabo, 2012) o bé que els criteris poden anar canviant al llarg del temps (Kunzman i Gaither, 2020) i, d'altra banda, destaca la taxonomia de Rothermel (2004) que prefereix classificar les famílies en nivells o estrats.

Mayberry (1989), a partir del seu estudi centrat en famílies *homeschoolers* d'Oregon, estableix 4 categories diferents de pares: a) els religiosos, b) els pedagogs, c) els que vetllen per l'entorn socio-relacional i d) els que segueixen filosofies *New Age*. Més endavant, en un treball conjunt amb Knowles (1992), agruparà les 4 categories en dues, els ideòlegs i els pedagògics. Les famílies orientades ideològicament estan motivades per les seves creences religioses; consideren que Déu els dona la responsabilitat d'educar els seus fills i senten el desig de salvar-los de les males influències seculares que es promocionen a l'escola. Dins dels ideòlegs també inclou a les famílies que es consideren seguidores de les corrents *New Age*, moviment social que barreja espiritualitat, esoterisme i reinterpretacions de les filosofies orientals per crear un estil de vida alternatiu, basat en la calma, l'autoconeixement i la connexió amb el cosmos (Mayberry, 1989; Knowles, 1992).

Les famílies amb orientacions pedagògiques qüestionen la capacitat de les escoles públiques d'oferir una bona educació i un bon ambient social per al desenvolupament complet dels seus fills. Consideren que els estàndards de l'escola són massa indulgents i

mediocres. Aquests pares consideren que el *homeschooling* els pot proporcionar una instrucció individual que els motivi per realitzar-se al màxim dels seus potencials. També inclou dins aquesta categoria els pares que estan preocupats pel clima social de l'escola i l'efecte perniciosos que pot tenir l'ambient de l'escola en la seva socialització. A l'escola aprenen conductes desagradables que no aprendrien a casa. D'altres pares simplement consideren que necessiten passar més estona amb els seus fills, i veuen l'escola a casa com una continuïtat a la criança i l'educació infantil; volen conviure i créixer junts (Mayberry, 1989; Knowles, 1992).

Segons Galen (1991), els ideòlegs expliquen que eduquen a casa per dos motius: són objectors del que s'ensenya a les escoles i busquen reforçar les relacions paterno-filials amb els seus fills. Aquestes famílies són cristianes fonamentalistes (tot i que no tots els cristians que fan escola a casa són ideòlegs), i tenen valors específics, creences i capacitats que volen que els seus fills aprenguin. Per a ells la família és la institució més important de la societat. Per aquests pares, el *homeschooling* no es pot separar de la seva fe cristiana. Creuen que tenen una missió divina, Déu els ha encomanat l'educació dels seus fills en el sentit més ampli.

En canvi, els pedagogs creuen que l'escola és empobridora i que qualsevol cosa que puguin ensenyar és insuficient. Aquests pares sovint tenen coneixements d'educació, han llegit molt sobre psicologia evolutiva i tenen unes ganes àmplies de continuar aprenent. Són pares molt independents i presumeixen de prendre responsabilitat de les seves pròpies vides amb una societat que defineixen com a patològicament i burocràtica ineficient. Respecten la intel·ligència i la creativitat dels seus fills i tenen una perspectiva de l'escola a casa molt diferent de la que tenen els ideòlegs (Galen, 1991).

Seguint l'aportació de Van Galen (1991), Steven (2001) anomena als ideòlegs "creients" i als pedagogs "inclusius". Una contribució interessant de la recerca de Steven és com són de diferents les organitzacions d'aquests dos grups. Els "inclusius" o pedagogs tendeixen a agrupar-se democràticament; les seves assemblees són disteses, informals i les decisions es prenen per consensos. En canvi, les organitzacions "creients" o ideòlegs canvien considerablement. Han creat un sistema jeràrquic que gira entorn els líders. L'organització s'assembla més a una gran empresa, busquen autoritat i control; mentre que els "inclusius" busquen democràcia (Stevens, 2001).

D'altra banda, Rothermel (2004) considera que l'agrupació de famílies que fa Galen (1991) no acaba d'encaixar en totes les circumstàncies. Existeixen pares amb dos o més fills que mostren motivacions diferents per a cadascun d'ells, i això dificulta una classificació dual, ideòlegs o pedagogs. Rothermel (2004) prova d'encaixar els pares anglesos en les quatre categories que estableix Mayberry (1998), els religiosos, els acadèmics, els socio-relacionals i els *New Age*, però tampoc li resulta efectiva, ja que en el resultat de la seva recerca es troba famílies que desescolaritzen per alguns motius i amb el pas del temps aquests motius es transformen en d'altres, fins assolir el *homeschooling* com un estil de vida (Cabo, 2012). Rothermel prefereix classificar les famílies per estrats, nivells, i no tant per tipus de famílies. Segons Rothermel, les famílies que fan escola a casa es poden agrupar en 4 nivells:

- a) Primer nivell: un grup superficialment homogeni però que en el fons no és gens homogeni. Només tenen en comú una preocupació per l'ambient, la comunitat i la creença en la seva màxima responsabilitat respecte als seus fills. Sembla que les famílies *homeschoolers* són persones que es prenen la responsabilitat parental seriosament i adquireixen un compromís indiscutible amb els seus fills.
- b) Nivell dos: col·lecció de diversos grups que tenen en comú el *homeschooling*. Hi ha famílies religioses, laiques, famílies més *unschoolers* o més *homeschoolers*, i també hi ha famílies que no formen part de cap grup.
- c) Nivell tres: diferències entre famílies. Dins dels grups de famílies també hi ha moltes diferències. Per exemple les famílies *homeschoolers* són molts diferents de les famílies *unschoolers*, o les famílies que escullen desescolaritzar són diferents de les que opten des del naixement per l'educació a casa. També hi ha diferències amb famílies en què algun dels fills està escolaritzat, o famílies que tenen fills més petits.
- d) Nivell quatre: éssers individuals. Diferències intrafamiliars, tractar els éssers de manera individual dins la mateixa família. El pare o la mare poden tenir friccions, opinions i motius diferents. Els avis i els nens tenen opinions de vegades diferents dels pares. Una mateixa família pot passar per diferents períodes de més o menys acceptació del *homeschooling*; períodes on un dels membres prefereix l'escolarització mentre els altres consideren que el

homeschooling és millor. Inclús alguns pares han utilitzat les seves discrepàncies per guanyar judicis de divorcis i custòdies.

3.2 Motius que porten al *homeschooling*, una mirada al nostre país:

Després del breu recorregut per la taxonomia de famílies *homeschoolers* que s'ha generat a nivell internacional, resulta interessant observar els resultats de les recerques dutes a terme a Espanya i veure si coincideixen o es diferencien en algun aspecte de les estrangeres. Al nostre país, Cabo (2012) va estudiar cent catorze famílies *homeschoolers* i va classificar-les en 7 grups o categories diferents (veure taula 4).

Categoria motius	Percentatge
Pedagògics	51
Socio-afectius	17
Personals	11
Ideològic-polítics	8
Ètic-morals	6
Socio-relacionals	5
Ideològic-religiosos	2

Taula 4 Motius que porten al *homeschooling* (Font: Cabo, 2012)

Destaca notablement les famílies que opten al *homeschooling* per motius pedagògics, que tenen en comú una crítica general a l'escola com a institució i als mestres.

Per la seva banda, els resultats de Goiria (2014) apunten que cap taxonomia procedent d'altres països s'ajusta als motius de les famílies del nostre país. Als altres països el *homeschooling* és legal, existeix acceptació social i hi ha una llarga trajectòria del moviment desescolaritzador. En canvi, al nostre país la no legalitat limita la raó de ser del *homeschooling*. La decisió d'educar fora del sistema escolar homologat és producte d'una reflexió interior intensa, tot i la no legalitat, busca un bé major, és una decisió conscient, debatuda i discutida per la família. En el seu estudi Goiria (2014) destaca quatre tipologies de famílies:

a) **Famílies protectores:** famílies que han escollit el *homeschooling* per preservar els valors familiars i que pretenen per tots els medis protegir als seus fills d'una influència exterior que consideren potencialment perillosa; la competitivitat, l'autoritarisme, la violència, etc. A més a més, creuen que el *homeschooling* és beneficiós per a les seves relacions familiars, tant entre germans com pares i fills.

b) **Famílies amb perfil d'educadors;** Aquests pares desconfien del sistema educatiu per educar integralment a les persones. Proposen un model educatiu més natural, adaptat al ritme i les necessitats del menor. Busquen una educació flexible que respecti els seus interessos i respongui a la seva curiositat natural. Posen èmfasis en l'aprenentatge autònom, la creativitat i el raonament.

c) **Famílies rebels;** és el grup que han escollit un model alternatiu de vida, es fonamenten en la llibertat individual i rebutgen les institucions socials. Aquestes famílies estan confrontades amb el sistema educatiu ja que consideren la institució escolar part de les institucions que refusen. Estan descontents amb el consumisme i la competitivitat que transmet l'escola, i asseguren que les relacions socials que es donen a l'escola són de confrontació i violència.

d) **Famílies víctimes del sistema escolar;** per aquest grup el *homeschooling* més que una opció ha estat una salvació. Es consideren víctimes del sistema, ja que el sistema no s'ha pogut adaptar a les necessitats del seu fill, ja sigui per fracàs escolar, abús i maltractament d'altres companys, per la falta d'adaptació del nen al centre o per necessitats educatives especials. En definitiva, han tingut una mala experiència educativa (Goiria, 2014; Kunzman i Gaither, 2020). Hi ha un perfil de nens que no encaixen a l'escola, pateixen, han intentat suïcidar-se, han entrat en depressió o han patit vexacions verbals i físiques, cops; és normal que els pares es preocupin i intentin buscar una solució. Segueixen els camins que marca el departament, parlen amb psicòlegs i tècnics, s'entrevisten amb els mestres i amb la direcció del centre; alguns aconseguen solucions, però d'altres no. Llavors parlen amb els metges, amb els psiquiatres, terapeutes, assistents socials, etc. i canvien d'escola tres, quatre cops, fins que al final s'adonen que el seu fill no encaixa en el sistema i topen amb el *homeschooling* (Escriu, 2015).

En resum, podem concloure que, tant a l'estranger com al nostre país, els motius que porten a la no-escolarització són molt similars. Es podrien agrupar en la taxonomia dual de Galen (1991), els ideòlegs i els pedagogs, amb l'única diferència que al nostre país no existeix un col·lectiu de famílies cristianes fonamentalistes i que els motius ideòlegs encaixarien més amb les tendències *New Age*, la rebel·lia dels pares contra el sistema i les institucions de què parla Goiria (2014).

3.3 Organització i funcionament associatiu. Una mirada internacional: Les cooperatives *homeschoolers*- Co-ops

A nivell internacional les Co-op són grups de famílies *homeschoolers* que es reuneixen per compartir tasques educatives. Aquestes cooperatives ofereixen recursos, idees i acompanyament. Els nens participen i cooperen en les classes, fan amics i els pares també aprenen sobre currículums, materials i manera d'organitzar-se. Un dels beneficis més important de les Co-op és el grup d'aprenentatge; es poden crear debats, grups de discussió, competicions i és un enriquiment disposar, almenys un dia a la setmana, d'una classe col·lectiva.

La socialització també és un avantatge. Durant anys s'ha criticat la manca de socialització dels nens *homeschoolers*. A través de les co-op es soluciona, es crea un equilibri entre el *homeschooling* i l'assistència a les cooperatives, normalment un o dos dies a la setmana (Kunzman i Gaither, 2020).

Un altre avantatge és aprendre d'un altre adult que no sigui el progenitor. Molts pares són voluntaris a les co-ops i ajuden, com a mestres o com a ajudants. És interessant tenir relació amb d'altres adults i poder aprendre d'altres professors, conèixer d'altres personalitats, i altres maneres de fer i pensar. Es poden enriquir dels talents d'altres pares (Topp, 2014).

Hi ha cooperatives de diversos tipus, petits grups que comparteixen un interès, com per exemple classes d'anglès o d'art; d'altres que s'agrupen per edats. Aquests grups es reuneixen en el domicili d'algunes de les famílies. Al ser grups tan petits no necessiten d'una estructura ni d'organització formal. La persona que inicia el grup o l'activitat acostuma a liderar les decisions, malgrat que també pot demanar el consens dels altres.

Aquests grups acostumen a ser gratuïts o a carregar una quota simbòlica per poder fer-se càrrec a alguns materials i recursos, però no precisen d'una comptabilitat més exhaustiva. Un dels problemes d'aquests grups és que limiten molt el nombre de nens participants, i acaben sent exclusius i excloents per d'altres famílies que potser també mostrarien interès en compartir el grup. Aquests grups normalment tenen una vida curta i finalitzen quan el líder acaba el compromís.

Els grups mitjans, al voltant de 5 a 20 famílies, tenen més avantatges. Són capaços de donar resposta a més famílies. A més a més, els líders o organitzadors poden rebre alguna compensació econòmica per la seva dedicació. Aquests grups a part d'oferir classes conjuntes, sovint realitzen sortides, activitats grupals com teatre o magazines. A nivell organitzatiu, els cal més estructura, delegant i distribuint-se les responsabilitats entre ells. Generalment, els cal obrir un compte bancari i portar la comptabilitat; també els cal un reglament intern per poder actuar amb decisions meditades i aprovades per l'equip directiu. A nivell comunicatiu utilitzen pàgines web i llistes de correus. Els espais que utilitzen són cases grans, inclús esglésies que durant el dia acostumen a disposar d'espais lliures. Un grup mitjà pot oferir diverses classes: ciències, literatura o història. Alguns grups es reuneixen un cop al mes, d'altres més sovint; depèn de les famílies i les seves necessitats.

Els grups grans, més de vint famílies, ofereixen més opcions, classes, etc. Això també comporta més organització, més reglament intern i més normes. A nivell de secundària, ofereixen classes més especialitzades i més periòdiques. Normalment els grups grans ofereixen classes per a tots els grups: infantil, primària i secundària. Els cal disposar d'un espai més gran, amb prou espais per a les diferents classes; això implica pagar lloguers, professors i serveis de neteja. Aquests grups acaben sent com una escola, però amb la flexibilitat de poder escollir els dies i les classes que el nen vol. És una educació feta a mida (Topp, 2014).

3.4 Una mirada al nostre país: associacions, llistat de *e-mails*, pàgines *web*, *facebook*, i grups de *whatsapp*.

La manca de legalitat no permet un creixement normal d'aquesta modalitat educativa al nostre país. Tot i això, el creixement del nombre de famílies al llarg dels anys (Cabo, 2012; Goiria, 2014) ha fomentat la creació de xarxes de suport i d'associacions com

ALE i la Coordinadora que han aconseguit donar visibilitat al moviment. A més a més, les noves tecnologies i les xarxes socials faciliten la connexió i cohesió entre les famílies i la creació de diferents grups de suport i de trobades culturals.

La part visible d'aquestes dues associacions són les diferents pàgines web on es publica informació actualitzada sobre la legalitat vigent del *homeschooling*, recomanacions pels nous pares, llistat de blogs de famílies *homeschoolers*, *e-mails* de contacte per poder-se associar, etc. Aquestes associacions funcionen amb un llistat d'*e-mails* on totes les famílies poden participar, iniciar nous temes de consulta i organitzar trobades educatives. Funcionen com totes les associacions. Un cop a l'any s'han de trobar per a realitzar l'assemblea general, passar els comptes als socis i presentar nous projectes. El seu objectiu principal és el reconeixement i la regulació del *homeschooling*. A més de les pàgines webs, també tenen pàgines a *facebook* que serveixen de contacte amb d'altres famílies. A nivell intern, els socis s'agrupen en petits grups de *whatsapp* per realitzar activitats concretes. Aquests grups són més exclusius, més reduïts i acostumen a agrupar-se per zones de residència o per interessos (club de lectura, club de pintura, grup de projectes, classes d'anglès, etc). L'activitat de les associacions és intensa i, fins i tot, tant l'ALE com la Coordinadora han publicat llibres, (*Educar en casa día a día*, 2009; *Relats de homeschooling a Catalunya*, 2007-2017).

3.5 Avantatges, l'èxit del *homeschooling*

Existeixen molts estudis que s'han centrat en els avantatges del *homeschooling*. Aquests avantatges estan relacionats amb els motius principals que porten a escollir aquest model educatiu. Recordem que hem parlat en línies generals de motius ideològics i motius pedagògics. Dins dels motius ideològics ens trobem els estudis (Mayberry, 1989; Knowles, 1992; Galen, 1991; Stevens, 2001) que demostren que l'escola a casa fomenta els valors i els vincles familiars; viure en família; passar temps de qualitat junts; les relacions fraternals entre els germans; la socialització entre els amics i companys de diverses edats; la seguretat de saber que els seus fills no patiran abusos, males influències sobre temes sensibles, substàncies tòxiques, promiscuïtat sexual, ús indegut de les xarxes socials; etc. El nen es desenvolupa en un model socialitzador extens i transversal.

La família és transmissora de valors fonamentals; aprendre a mantenir-se en la coherència de pensament, austeritat, respecte a les persones i l'entorn, evitar el consumisme, saber estar, adaptar-se al lloc i a les persones, tenir una mentalitat oberta i saber escoltar, no ser violents, tenir bones maneres, etc; són un cúmul d'actituds enfront la vida tant o més importants que una altra assignatura. És imprescindible que els infants visquin els primers anys de la seva vida en família. La família és un nucli fort, un referent, on hi trobes ajuda i comprensió. Hi ha psicòlegs i pediatres que diuen que els infants no haurien de sortir del niu familiar fins que estiguessin segurs d'ells mateixos i de l'entorn, al voltant del sis anys (Schemmer, 1985; Delahooke y Taylor, 1986; Wartes, 1987; Montgomery, 1989; Knowles, 1992; Hedin, 1991; Johnson, 1991; Kelley y Kitchen, 1991; Shyers, Smedley y Stough, 1992; Chatman-Carpenter, Lee y Medlin, 1994; Tillman, 1995; Breshears, 1996; Gray y Humphrey, 1998; Francis, 1999; Bauman, 2002; Medlin, 2013; Bielick, Chandler y Broughman, 2001; Ray, 2004; Rothermel, 2004; Ferrer, 2015)

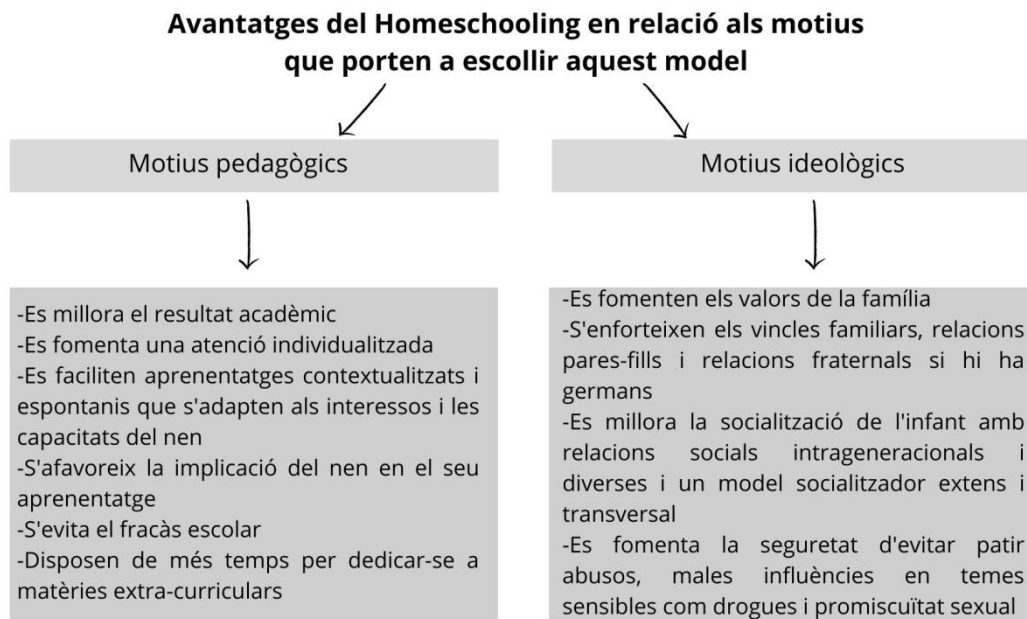
Dins dels estudis que es focalitzen en els motius pedagògics trobem els estudis que demostren l'èxit dels resultats acadèmics. Segons els estudis (Lyman, 1998; Cogan, 2010; Rudner, 1998; Ray, 2017; Rothermel, 2004), el resultat acadèmic és un dels avantatges més important del *homeschooling*, malgrat que els pares que eduquen no són mestres ni tenen formació pedagògica, en les proves de competència acadèmiques anuals els resultats dels estudiants *homeschoolers* tendeixen a assolir la mitjana de 65%-80%, en relació amb la mitjana del 50% de la resta dels alumnes escolaritzats. Aquests resultats satisfactoris són deguts a la gran implicació dels pares en l'educació dels seus fills que fomenta una atenció individualitzada i personalitzada i que faciliten aprenentatges contextualitzats, autèntics i espontanis que s'adapten als interessos i les capacitats dels nens. S'acompanya al menor i s'afavoreix la implicació del nen en el seu procés d'aprenentatge. Es desenvolupa el gust per la lectura i les activitats artístiques dels nens. S'evita el fracàs escolar, es prevenen els mals hàbits i les conductes impròpies dels nens a través del control directe sobre les seves amistats i s'aprèn que la vida és una font inesgotable de recursos d'aprenentatge despertant en el nen el gust per aprendre al llarg de tota la seva vida. S'inculquen hàbits de treball, es fomenta la responsabilitat, i les conseqüències de les seves accions, satisfaccions i esforç. És una feina constant de cada dia, que facilita l'adaptació al ritme del nen; si un nen prefereix una matèria o una altra, pots potenciar-la més. En canvi, si li resulta un entrebanc, pots ensenyar-li allò que és essencial. Aquests nens tenen més temps per dedicar-se a d'altres

matèries que a l'escola són de segona categoria com la música, la dansa, el teatre, etc (Montgomery, 1989; Lines, 1991; Prue, 1997; Klicka, 1998; Knowles y Muchmore, 1995; Foster, 2000; Clement, 2004; Rothermel, 2004; Cabo, 2012; Ferrer, 2015).

Molta gent es pregunta però, i si els pares no tenen títols, com ensenyaran als seus fills? Si els pares tenen la inquietud d'aprendre al costat dels seus fills, trobaran les eines i l'ajuda adequada per poder endinsar-se dins el fantàstic món del coneixement. Al cap i a la fi, si són coneixements per a nens de primària, és lògic que un adult pugui adquirir-los amb ganes, entusiasme i preparació (Rothermel, 2015). La tesi que no importa tant la formació prèvia dels pares i el seu estatus social sinó la seva implicació és defensada per Desforges i Abouchaar (2003) i Sylva et al. (2003).

Segons les estadístiques, més del 63% de les famílies *homeschoolers* a Espanya tenen títols universitaris (Cabo, 2012). Així mateix, Ray (2009) conclou en les seves investigacions que no hi ha correlació entre els estudis dels pares i els resultats obtinguts pels nens, és a dir, una mare sense títols universitaris i una mare amb un doctorat, obtenien resultats molt similars en les avaluacions dels seus fills, per sobre de la mitjana dels nens escolaritzats. I sempre es pot recórrer a l'ajuda d'un mestre extern en determinades assignatures o nivells superiors, tal com també succeeix amb els infants i joves que fan classe de repàs després de l'escola. Rothermel (2001), per la seva banda, va estudiar durant tres anys a més de 1000 famílies *homeschoolers* del Regne Unit. La investigació es va centrar en proves d'estabilitat psicològica, en l'èxit acadèmic i en les habilitats socials. Es va demostrar que, si bé el 14% dels pares entrevistats tenien formació docent, la resta de pares tenien estudis primaris i secundaris. El resultat de la investigació va demostrar que els nens de classe social més baixa van obtenir resultats similars als nens dels pares que tenien formació universitària. A més, Rothermel va trobar que els nens educats a casa mostraven alts nivells d'alfabetització en comparació amb els resultats dels nens escolaritzats. En general, els nens van demostrar alts nivells d'èxits i habilitats socials. Rothermel va assenyalar que un ambient positiu i segur, atenció individualitzada, l'absència de la pressió de grup i l'oportunitat d'aprendre a través del diàleg i la conversa, van contribuir als resultats positius (Rothermel, 2001). En la mateixa direcció apunten els estudis de Medlin (2013) i Shyers, (1992).

Figura 4 elaboració pròpia

3.6 Crítiques al *homeschooling*

Malgrat els elements positius que pot tenir el *homeschooling*, aquest no està exempt de crítiques i limitacions. En aquest punt anem a desgranar algunes de les principals crítiques que rep o ha rebut el *homeschooling*.

La crítica més habitual és que aquestes famílies aparten als seus fills de la funció social de l'escola. Una de les funcions de l'escola és la convivència entre els alumnes de procedències i cultures diferents. Els nens han d'aprendre a conviure, a respectar-se, a ser solidaris i a construir els seus propis valors mitjançant la reflexió i l'intercanvi amb els valors dels altres. Sembla, sense estudis darrera perquè l'únic que trobem és un article de diari, que l'educació a casa pot patir el biaix de riquesa cultural i la convivència que aporta l'escola (Marchesi, 2008).

Així mateix, també hi ha una tendència a la sobreprotecció amb els nens que fan escola a casa; estan protegits del fracàs en les relacions socials, de les baralles i discussions al pati (Canalda, 2008).

Una altra de les crítiques és que els pares tendeixen a fomentar el bé individual per damunt del bé comú (Apple, 2011; Lubienski, 2011; Hardenbaugh, 2005). L'exemple més evident d'aquesta crítica és la negativa del Tribunal Constitucional Espanyol de permetre el *homeschooling* a uns pares que eren jutjats per no escolaritzar (Sentència 133/2010).

Aquesta sentència evidencia com l'Estat està per damunt dels pares i l'escolarització passa a ser element nuclear del dret a l'educació (Llano, 2014). La sentència menciona que la transmissió de coneixements no és l'única finalitat de l'escola, sinó que l'educació ha de servir també com a garantia del lliure desenvolupament de la personalitat individual en el marc d'una societat democràtica, finalitat que es veu garantida amb un model d'ensenyança bàsic escolaritzada, en el qual es fomenta un contacte amb la societat plural i amb els diversos i heterogenis elements que la integren (Soberanes, Trejo, 2011)

Tot i així, el mateix Tribunal Constitucional deixa la porta oberta a una possible regulació del *homeschooling* perquè en la mateixa sentència conclou que l'art. 27 de la CE no imposa l'escolarització obligatòria, que l'escolarització és només una de les possibles formes de configurar el sistema educatiu, que són possibles d'altres opcions legislatives que flexibilitzin el sistema sempre que permetin mantenir el compliment dels objectius de l'educació i que la concreció de la regulació alternativa al règim d'ensenyança bàsica i la seva conformitat amb la Constitució correspon al legislador ordinari perquè el TC no s'ha d'erigir en legislador positiu (Moreno, 2014).

Alguns autors critiquen que les recerques empíriques dutes a terme sobre els resultats acadèmics del *homeschooling* són dèbils metodològicament; ressalten per una banda que faria falta més recerca experimental rigorosa, i per altra banda, assenyalen que basar l'èxit del *homeschooling* en l'èxit acadèmic dels nens també és inapropiat (Apple, 2011; Belfield, 2004; Isenberg, 2007; Murphy, 2014). Els autors tampoc aporten cap estudi empíric que demostrï resultats acadèmics o socials negatius dels nens *homeschoolers*. Arriben a la conclusió que els *homeschoolers* semblen obtenir resultats si més no similars als nens escolaritzats (Bell, 2013) i parteixen de l'opinió que els pares que escullen responsablement dedicar-se a l'educació dels seus fills mereixen ser aplaudits i no pas menystinguts o criticats (Apple, 2011).

Goiria (2014) va estudiar les crítiques que rebien les mares habitualment quan explicaven la decisió de fer escola a casa a l'entorn social. Va analitzar que es podien agrupar en quatre retrets o suspicàcies i va també analitzar les respostes que oferien aquestes mares per justificar les diferents crítiques. El primer retret és que són mares acadèmicament arrogants, que creuen que poden educar als seus fills millor que els professionals titulats dins el sistema escolar. Les mares contraataquen dient que són les mares qui millor coneixen els seus fills i que el professorat és expert en dissenys curriculars i en el treball dins les aules amb classes de 25 a 30 nens, una realitat molt diferent a la seva. La segona crítica és que són mares protectores, que amb la seva actitud irresponsable estan fent més mal que bé als seus fills. Elles contesten que és l'escola la responsable de la brutalitat i la violència que es viu en l'àmbit escolar, sense entrar en el tema del fracàs escolar. Assenyalen a les escoles com a culpables de trepitjar el dèbil, de desvalorar el talent en una mediocritat imperant, on s'imposa una jerarquia social rígida i on els nens i nenes estan obsessionats per la moda i la cultura de masses. També critiquen que els exàmens condicionen l'aprenentatge i les necessitats reals dels nens. La tercera acusació se centra en la intransigència que demostren amb les seves actituds morals rígides o extremes, ja siguin de creença religiosa, lliberals o d'esquerres. Les mares *homeschoolers* responen negant que siguin extremistes i reivindiquen els valors socials comuns. D'altres sí que reconeixen que tenen valors radicals, però neguen que siguin negatius. Aquestes mares rebutgen l'autoritat de l'Estat per imposar als seus fills una visió moral sobre l'evolució, els drets dels homosexuals i la tolerància religiosa. Per últim, les mares *homeschoolers* són acusades de sofrir una dependència emocional respecte als seus fills. Tenen un desig excessiu per estar emocionalment i físicament a prop dels seus fills, s'involucren de manera excessiva amb cada aspecte de les seves vides. Aquestes mares sacrifiquen la individualitat dels seus fills davant les seves pròpies necessitats emocionals patològiques. Les mares responen dient que la seva conducta no és patològica, i culpen a la societat responsabilitzant-la del dany que es fa als nens separant-los prematurament de les seves mares. Elles es defensen dient que mai se sentiran culpables per no haver estat el temps suficient amb els seus fills (Goiria, 2014).

3.7 Limitacions per a la pràctica del *homeschooling* al nostre país

Les dificultats que enumeren les famílies *homeschoolers* per dur a terme l'escola a casa acostumen a ser tres (Cabo, 2012; Goiria, 2014): la dedicació total, la manca de legalitat i els factors econòmics (veure figura 5).

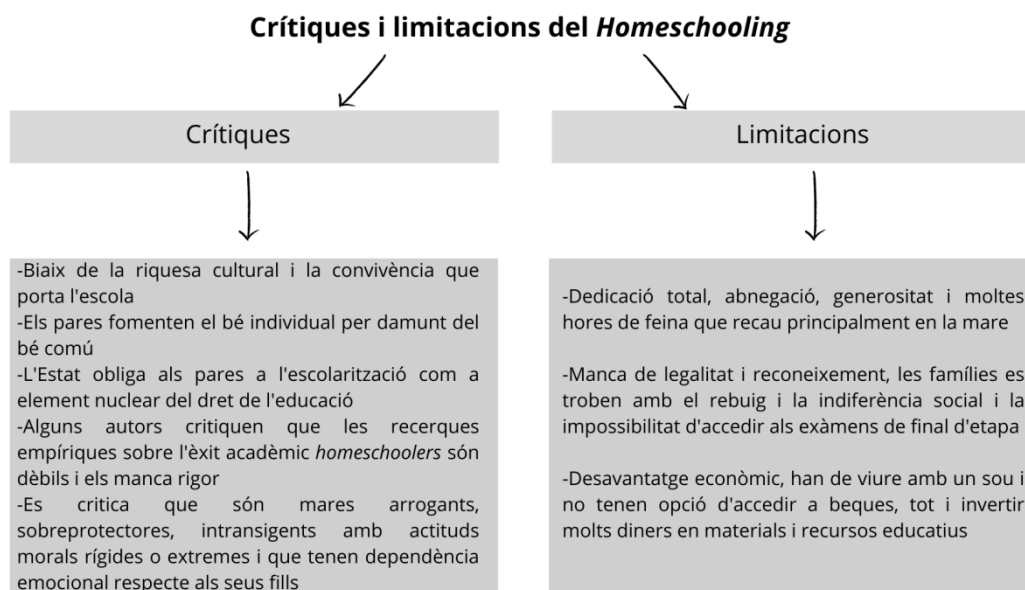
Ser família *homeschooler* implica dedicació total. Fer escola a casa és sacrificat; implica abnegació i generositat, cal esmerçar-hi moltes hores. La dedicació total que requereixen els fills dels pares, o almenys un d'ells, és una de les principals limitacions. En la majoria dels casos són les mares les qui renuncien a la seva vida laboral i professional per cuidar els seus fills, la qual cosa és motiu de crítiques en alguns sectors feministes (Londoño, 2013). Aquesta dedicació total als fills és una opció que escullen les mares amb plena responsabilitat i en total llibertat, perquè així ho desitgen i ho creuen necessari. El *homeschooling* es converteix en un estil de vida; es valoren altres aspectes de la vida com l'esforç, l'amor, l'entrega, la solidaritat i l'empatia, que potser passen desapercibuts o no es consideren tan importants en la societat d'avui en dia. En d'altres famílies *homeschoolers* treballen els dos membres i s'organitzen els horaris laborals amb torns de matí o tarda per poder tenir temps per als fills (Cabo, 2012). Es tracta de la família en sentit ampli que pot ajudar i col·laborar, els avis, els nebots, els oncles, un germà gran, una au-pair que visqui al domicili familiar, etc. Hi ha moltes combinacions per trobar l'equilibri entre la vida professional i la vida familiar. Molts argumenten que el *homeschooling* és només per a famílies de bona posició, però en realitat el *homeschooling* pot millorar la diferència de classe social. Una família amb pocs recursos econòmics però amb gran inquietud per l'educació dels seus fills pot oferir-los un ambient ric i estimulants per afavorir un aprenentatge complet en millors condicions que les que podria trobar a l'escola del barri on serien tractats com un més en el conjunt de la classe (Cabo, 2012; Goiria, 2014; Ferrer, 2015).

Per altra banda, un altre desavantatge que reconeixen les famílies és la manca de legalitat i reconeixement (Cabo, 2012, Goiria, 2014; Ferrer, 2015; Escriu, 2015): el rebuig i la indiferència social de la família, de l'administració que et tracten com si educar a casa fos una deixadesa, quan precisament és tot el contrari. Aquesta manca de legalitat es reflecteix en la dificultat d'obtenir les titulacions. L'administració no ho posa fàcil per promocionar educativament als joves. Hi ha joves de disset i divuit anys

esperant poder accedir als exàmens per lliure perquè no poden accedir a l'edat que els tocaria (Ferrer, 2015).

La tercera limitació important que comenten les famílies és el factor econòmic (Cabo, 2012; Goiria, 2014; Ferrer, 2015; Escriu, 2015). Generalment un dels membres de la família ha de deixar de treballar per dedicar-se als nens. Això passa a gairebé totes les famílies, fet que allunya aquest col·lectiu de l'etiqueta de gent de diners que busca "l'educació del príncep" (Ferrer, 2015). Dins d'aquest desavantatge econòmic cal afegir la discriminació que reben per accedir a les beques educatives. Les famílies no tenen accés a les beques tot i gastar molts diners en material escolar, més que la mitjana de les altres famílies. A més a més dels llibres, cal comprar molt material complementari, que en la majoria dels casos acaba confeccionant (Ferrer, 2015).

Figura 5 elaboració pròpia

En resum, el *homeschooling*, com qualsevol altra opció educativa, no és perfecte. Té pros i contres, avantatges, dificultats i limitacions. Com hem vist, per part de la societat hi ha dubtes i suspicàcies i per part de les famílies també reconeixen limitacions i desavantatges. Tot plegat dependrà de cada circumstància particular escollir les prioritats de manera lliure i responsable. El que sí cal amb urgència és que el govern l'autoritzi i el reguli, amb els controls que determinin necessaris, per garantir el bé

major del menor i que el *homeschooling* sigui una opció viable per aconseguir la qualitat educativa de “diverses” maneres, escola pública, privada o escola a casa.

CAPÍTOL 4

Currículum, metodologia i estratègies pedagògiques dels *homeschoolers*

*“All indications suggest that this population is growing by leaps and bounds and has brought its children, methods and materials into the 21st century”
(Hanna, 2012. p68)*

Capítol 4 Currículum, metodologia i estratègies pedagògiques dels *homeschoolers*

En aquest capítol parlarem de la pràctica del *homeschooling*. Cada família, amb més o menys consciència, escull un projecte curricular i metodològic propi. Aquest projecte no és estàtic sinó que va modificant-se a mida del nen i de l'entorn familiar. No podem parlar d'una metodologia *homeschooler* pròpia perquè s'enriqueixen de diferents corrents pedagògiques. Les famílies són eclèctiques, però sí que existeix en tots ells una reflexió conscient que implica respondre preguntes com: quins són els objectius de l'educació?, què vols que aprenguin els teus fills?, de quin pressupost disposes?, quant temps pots disposar i invertir pel teu fill?, quins són els interessos i els estils d'aprenentatge dels teus fills?, quines matèries podràs treballar de manera transversal?, (Joye, 2005). Aquestes preguntes els ajuden a dissenyar el seu projecte educatiu personal.

4.1 Metodologies que segueixen els *homeschoolers*

Des del segle XVIII, inclús potser abans, es contraposen dues perspectives pedagògiques diferents. D'una banda s'entén l'ensenyança com una relació entre dos objectes, la matèria i el nen. Des de l'exterior es sostreu a l'alumne del seu estat de nen, se'l dirigeix, se'l modela i se l'equipa amb els diferents coneixements (Not, 1983). D'altra banda, i com a antítesi d'aquest model, trobem l'aproximació de Rousseau quan declara que l'alumne duu en sí mateix els mitjans per aconseguir el seu propi desenvolupament intel·lectual i moral i que tota acció que intervingui en ell des de l'exterior no farà sinó deformar-lo i obstaculitzar-lo: "Aquesta mania pedantesca d'ensenyar sempre als nens allò que per sí mateixos aprendrien molt millor" (Rousseau, 1762).

Segons el filòsof i pedagog José Antonio Marina (2004), el més important de l'educació no és transmetre coneixements sinó aprendre a viure. I aquesta és precisament una de les bases fonamentals del *homeschooling*: *Aprendre vivint, viure aprenent*.

El *homeschooling* és una modalitat d'aprenentatge que s'enriqueix de totes les metodologies centrades en l'alumne (Meighan, 2009). Al ser un aprenentatge individualitzat permet una gran flexibilització i adaptació curricular a l'infant i facilita

portar a la pràctica el principi de personalització tan reclamat per John Holt (1977). L'alumne pot avançar, retrocedir, repassar, ampliar, reduir o passar per alt continguts dependent dels seus interessos, ritmes d'aprenentatge i necessitats educatives específiques sota la supervisió dels seus pares que utilitzen tant l'aprenentatge formal com l'informal (Kunzman i Gaither, 2020). És en línies generals un aprenentatge més autònom on els pares tenen un paper secundari (Urpí, Sotés, 2012).

No existeix una metodologia *homeschooler*. Per una banda, tindríem famílies que segueixen una metodologia tradicional amb un currículum clàssic distribuït per assignatures amb els llibres de text, horaris similars a l'escola, dictats, problemes, proves, etc., i a l'altre extrem, el *unschooling* radical amb els ambients preparats i els pares sempre disposats. La immensa majoria de famílies es situen entremig de les dues opcions curriculars i estan en constant moviment cap a una i altra banda; uns cops més *unschoolers*, i d'altres vegades, més tradicionals (Escriu, 2015; Kunzman i Gaither, 2020).

Les recerques que s'han dut a terme a EEUU analitzant les metodologies emprades pels *homeschoolers* reflecteixen que la majoria de famílies són eclèctiques i utilitzen una gran varietat d'opcions. Hannah (2012) va analitzar 250 famílies durant deu anys per conèixer la progressió al llarg del temps d'ús de materials, recursos i currículums utilitzats. És sorprenent com l'ús de les tecnologies, materials i cursos *on-line* s'incrementa considerablement. També compren molt material educatiu, fan ús dels llibres de text, de la biblioteca, museus, planetaris, excursions, treballs de camp, contracten professors i especialistes i construeixen una xarxa cooperativa entre famílies *homeschoolers* per realitzar trobades i intercanvis educatius, grup de projectes, clubs de pintura, lectura, etc (taula 5).

Methods /materials, percentage of parents using each option	Urban	Urban-Suburban	Suburban	Suburban-rural	Rural
Prepared curriculum-nonreligious	75	92,5	87,5	83,3	40
Traditional textbooks	87.5	78	92.5	83.3	50
Texts from school disctrict	87.5	80	87.5	66.6	20
Public libraries	85	92	90	90	64
Museums / planetariums	80	88	92.5	85	76

Field trips	95	96	97.5	83.3	38
Purchased resources	97.5	96	97.5	80	92
Computers	78	93	94	72	72
Internet materials	80	92	90	80	30
Online programs	40	84	85	80	30
Local educational specialists	80	92	96	93.3	60
Teacher (other than home-instructor)	90	82	90	80	62
Private school	10	28	18	10	2
School district programs	10	8	5	10	4
School district resources	0	5	12.5	6.6	2
Networking with other homeschooling families	80	82	80	90	35
Combination of many options	100	98	95	100	94

Taula 5 Metodologies i materials extreta de Education and Urban Society (Hanna, 2012)

Segons la didàctica general, les metodologies són maneres de procedir, d'actuar per aconseguir una meta. Un mètode és un conjunt d'accions ordenades i finalitzades, dirigides a la consecució d'una meta (Coll, 1987). Per definir el com aprenem s'utilitzen diferents conceptes relacionats entre sí: mètode, tècnica, estratègia, activitat, tasca, procediment. Segons Medina (2009), el terme més adequat és mètode perquè inclou a tots els altres termes citats, encara que no són sinònims. Hi ha diferents autors que parlen sobre les diferents metodologies que segueixen els nens homeschoolers (Moore, 1984; Ballman, 1995; Clements, 2004; Ray, 2004; Joye, 2005; Sheperd, 2010; Hanna, 2012; Pannone, 2014; Ferrer, 2015; Escriu, 2015). En línies generals, classifiquen els mètodes que utilitzen els *homeschoolers* (veure figura 6) en:

-Mètodes d'ensenyança directa: és una ensenyança explícita i estructurada de manera gradual d'acord amb les necessitats de l'alumne. És una pràctica guiada que permet al mestre fer preguntes per comprovar la comprensió, poder corregir els errors i reforçar l'aprenentatge. Implica també un aprenentatge autònom de l'alumne per poder avaluar. El progenitor explica directament els materials al nen. Poden seguir un llibre, un dossier, unes activitats i restar al costat de l'infant mentre acaba la tasca. Depenent de si a l'alumne li costa més o menys l'activitat, serà un aprenentatge més guiat o menys. Si

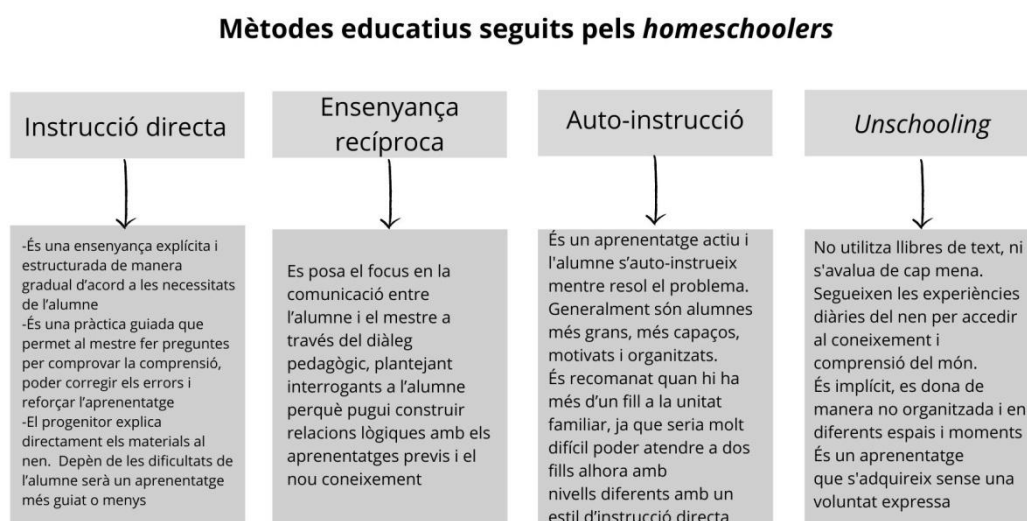
l'alumne és molt organitzat i autònom, requerirà menys suport directe (Clements, 2004). Aquest mètode inclou **l'ús dels llibres de text**: els nens llegeixen les lliçons i proven d'entendre-les ells mateixos, practiquen la comprensió lectora i el raonament per resoldre els conflictes cognitius. Quan no entenen alguna cosa, el responsable els ho explica. Aquest és un dels mètodes més utilitzats per les famílies, d'aquesta manera s'asseguren que cobreixen tots els objectius del curs (Ferrer, 2015; Ray, 2004).

-Mètodes d'ensenyança recíproca: es posa el focus en la comunicació entre l'alumne i el mestre a través del diàleg pedagògic, plantejant interrogants a l'alumne perquè pugui construir relacions lògiques amb els aprenentatges previs i el nou coneixement (Meighan, 2009).

-Mètodes d'auto-instrucció o estudi autònom: l'alumne s'auto-instrueix verbalment mentre realitza la tasca, d'aquesta manera és un aprenentatge actiu i s'auto-regula mentre resol el problema: el comprèn, identifica una solució, aplica la solució i l'avalua. Generalment són alumnes més grans, més capaços, motivats i organitzats. És recomanat quan hi ha més d'un fill a la unitat familiar, ja que seria molt difícil poder atendre a dos fills alhora amb nivells diferents amb un estil d'instrucció directa (Clements, 2004). L'adult prèviament li pot haver ensenyat els seus passos mentals i estratègies per a la resolució de problemes nous i difícils.

-Mètode d'Un-schooling o aprenentatge informal: és l'estil metodològic més controvertit ja que no utilitza llibres de text, ni tests de cap mena. Segueixen les experiències diàries del nen per accedir al coneixement i comprensió del món. És implícit, es dona de manera no organitzada, i en diferents espais i moments. És aquell aprenentatge que adquireixes sense saber que ho fas. Per exemple, el nen que s'interessa per l'Imperi Romà després de visualitzar una pel·lícula. Hi ha una diferència abismal entre aquest tipus d'aprenentatge i el que s'ensenyava a través d'un pla curricular. Els nens aprenen a través de l'observació, la pràctica i les preguntes, d'una manera proactiva i informal (Thomas, 2009). Els desavantatges, però, són que implica molta dedicació per part dels pares per poder ajudar a cada fill a trobar recursos i informació en temàtiques que li puguin interessar (Joye, 2005) i, a més a més, pot ser difícil determinar si el nen està aprenent tot el que podria (Clements, 2004). Els pares donen total llibertat per explorar i aprendre sobre el món (Ray, 2005).

Figura 6 elaboració pròpia

4.2 Currículum *homeschooler*

Tal i com hem vist amb les metodologies, tampoc existeix un currículum *homeschooler* exclusiu. Depenent de les circumstàncies i de la filosofia de cada família es segueix un currículum o un altre (Clements, 2004). Escollir correctament el millor currículum per a cada nen pot impactar positivament en l'alumne (Ray, 2005). Normalment no segueix el mateix currículum la família que desescolaritza que la família que no ha escolaritzat mai; influeix també l'educació que un mateix ha rebut o el tipus d'escola que ha conegut (Ferrer, 2015; Rothermel, 2003). En general, els pares volen que aprenguin allò que consideren essencial pel seu desenvolupament i pel seu futur i, alhora, també desitgen que puguin obtenir unes titulacions; per tant, segueixen el currículum oficial de reüll. El currículum que es segueix a primària és fàcil de treballar a qualsevol lloc, cal estar alerta i anar responnent les seves preguntes.

Cabo (2012) va analitzar el currículum utilitzat per la família a Espanya. L'opció més freqüent pels pares és prescindir de currículum (39%). El 29% segueixen un currículum propi dissenyat per ells mateixos; el 14% utilitza el currículum de les escoles a distància; el 5% segueix un currículum inspirat en el marcat pel ministeri d'educació; un 4% segueix el currículum oficial, i un 4% un currículum lliure (taula 6).

El currículum utilitzat per la família	Famílies
Els pares no segueixen cap tipus de currículum, l'aprenentatge es produeix de forma natural i sense programació prèvia	39%
Els pares segueixen un currículum propi dissenyat per ells mateixos	29%
Els pares segueixen el currículum d'una escola a distància	14%
Els pares segueixen un currículum propi inspirat en el currículum oficial	5%
Els pares segueixen el currículum oficial	4%
Els pares alternen un currículum propi amb el facilitat per una escola a distància	4%
Els pares combinen el seguiment d'un currículum propi amb l'aprenentatge lliure	2%
Els pares combinen un currículum propi, amb el currículum oficial i el currículum d'una escola a distància	1%

Taula 6 currículum utilitzat per la família a Espanya (Cabo, 2012)

Dins de la diversitat curricular que utilitzen podem classificar-los en:

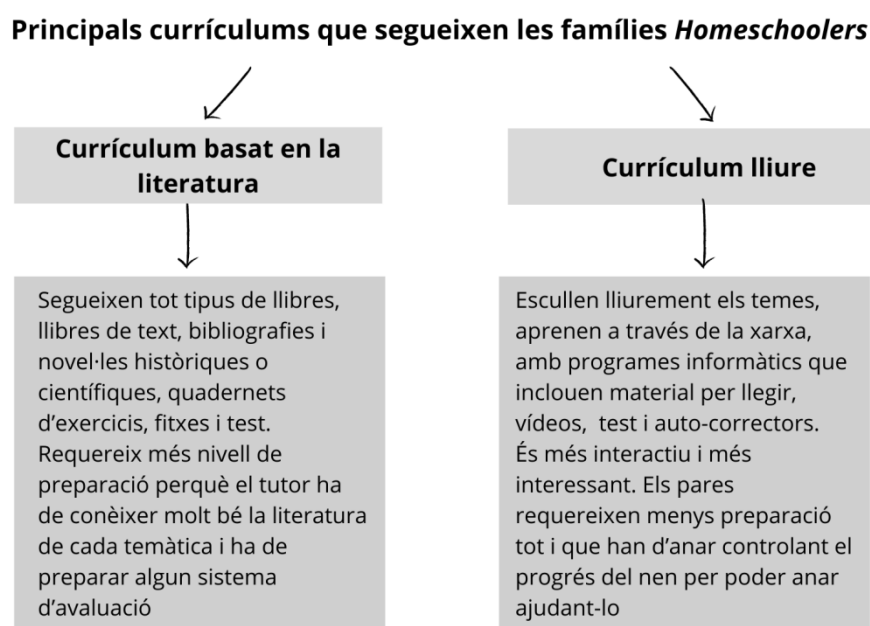
-Currículum tradicional basat en la literatura, llibres de text i assignatures:

Ensenyen les eines bàsiques de l'aprenentatge, inclou gramàtica, domini del llenguatge, dialèctica, lògica, retòrica, l'expressivitat i la creativitat del llenguatge (Ray, 2005; Joye, 2005). Aquest currículum permet a les famílies treballar les matèries bàsiques i els dona més llibertat per aprofundir en d'altres temàtiques extracurriculars seguint la literatura amb llibres, bibliografies i novel·les històriques o científiques, quadernets d'exercicis, fitxes i test. Requereix més nivell de preparació perquè el tutor ha de conèixer molt bé la literatura de cada temàtica i ha de preparar algun sistema d'avaluació. Tot i així, disposen de planificacions per a cada lliçó i una temporalització que facilita la tasca del mestre. És interessant perquè el nen accedeix a la literatura d'una manera més natural, el món literari generalment és més ric que la literatura dels llibres de text (Clements, 2004). Aquests suplementes poden ser una ajuda pels pares (Clements, 2004). Algunes assignatures com matemàtiques i història es poden ensenyar conjuntament a través de projectes o temes concrets (Ray, 2004). El desavantatge amb aquest currículum és que pot resultar complicat pels nens que tenen dificultats per la lectura (Joye, 2005)

-Currículum lliure: les matèries s'aprenen a demanda de l'infant i poden o no coincidir amb el currículum oficial. Generalment utilitzen la xarxa i diferents programes

informàtics que inclouen material per llegir, vídeos instructors, tests i auto-correctors. Els nens poden visualitzar i revisar tantes vegades com faci falta (Joye, 2005). A molts alumnes els motiva perquè és més interactiu; jocs i vídeos estan barrejats amb el temari fent la matèria més interessant. Els pares requereixen menys preparació, tot i que, han d'anar controlant el progrés del nen per poder anar ajudant-lo (Clements, 2004).

Figura 7 Principals currículums que segueixen les famílies *homeschoolers*. Font elaboració pròpia

4.3 Recursos emprats per les famílies

Les famílies *homeschoolers* s'inspiren en una font molt diversa per escollir recursos i bibliografia (Sheperd, 2010). Segons les estadístiques a EEUU (veure taula 7), la gran majoria segueixen editorials especialitzades amb *homeschooling* (77%), d'altres escullen la biblioteca com a font de recursos (70%), llibreries (69%), altres publicacions no especialitzades en *homeschooling* (53%). Al voltant de la meitat dels *homeschoolers* utilitzen materials, currículums i llibres específics d'organitzacions *homeschoolers*, un trenta-set per cent dels alumnes utilitzen llibres procedents de l'església i altres organitzacions religioses i un vint-i-tres per cent utilitzen llibres de l'escola local (NCES, 2017).

Recursos curriculars i llibres	Percentatge
Biblioteca pública	70
Catàleg homeschooler, editorials o especialistes individuals	77
Llibreries i d'altres botigues	69
Publicacions educatives no relacionades amb Homeschooling	53
Organitzacions Homeschoolers	45
Església, sinagoga o d'altres organitzacions religioses	38
Altres fonts	10
Escola pública local	17
Escola privada	13
Pàgines webs (excloent les comercials)	77

Taula 7: Percentatge de les fonts, currículums i llibres utilitzats pels alumnes homeschoolers entre 5 i 17 anys. Font: NCES, 2017

En aquest informe del govern americà també es revisen les dades sobre l'ús de l'educació a distància i l'educació *online* (NCES, 2017).

Ús segons les etapes educatives de l'aprenentatge a distància	Percentatge
Educació a distància en general	25%
Educació a distància durant el nivell elemental	11%
Educació a distància durant el nivell mitjà	35%
Educació a distància durant el nivell superior	34%

Taula 8: percentatge de l'ús de l'educació a distància utilitzada pels alumnes homeschoolers

Resulta interessant senyalar que a EEUU el 75% i a Espanya el 86% (segons taula 6) d'aquests alumnes no utilitzen cap tipus d'ensenyament a distància. També cal ressaltar que aquestes dades són del 2012 i, probablement, amb l'augment exponencial de les noves tecnologies a dia d'avui són diferents.

4.4 Activitats i exemples pràctics del *homeschooling*

Analitzant els mètodes i els currículums ja hem vist que els alumnes *homeschoolers* d'avui en dia disposen de nombrosos materials, publicacions, llibres i manuals que expliquen metodologies i recursos (Moore, 1984; Bell, 2013; Clements, 2004; Hanna, 2012). Inclús a alguns països els alumnes poden accedir a les escoles públiques per

utilitzar els laboratoris, ordinadors i equipaments esportius. A més a més, internet ha afavorit l'accés directe a més d'un milió d'enllaços educatius amb recursos i suport curricular en totes les llengües (Hanna, 2012).

Per a Meighan (2009) és molt difícil classificar les diferents activitats, n'hi ha moltes i molt diverses. Segons la taula d'aprenentatge de National Training Laboratories, Bethel, Maine (EEUU) sobre l'eficiència dels aprenentatges, l'ensenyança formal només es reté un 5% davant del 90% en què es reté quan es fa un ús immediat del coneixement après.

Tassa mitja de memorització	
Ensenyança formal	5%
Lectura	10%
Audiovisual	20%
Demostració	30%
Grup de discussió	50%
Pràctica	75%
Ensenyar a d'altres	90%
Ús immediat del coneixement après	90%

Taula 9 Taxa mitjana de memorització

Es dona importància als aprenentatges naturals que sorgeixen en el moment, en el dia a dia, i en les activitats que tenen un ús immediat del coneixement. Els nens acostumen a aprendre fent les coses a casa, dins la cuina: formatge, pa, iogurts, pizzes, i també fent reparacions de bricolatge, electricitat, lampisteria, fusteria, etc. Fan i venen productes fets a mà. Això converteix el seu aprenentatge en un coneixement real, viu i pràctic on treballen les matemàtiques, l'economia, la capacitat per resoldre problemes, la creativitat, l'emprenedoria, etc. Sovint aquestes famílies visiten centres residencials d'acció educativa, hospitals infantils, protectores d'animals i d'altres associacions on fan voluntariat i ajuden als més desfavorits (Moore, 1984).

A continuació a mode d'exemple faré una relació de continguts i activitats treballades.

Lecto-escriptura: La lectura i l'escriptura al ser tan omnipresents a la societat es poden adquirir de manera natural sense necessitat d'una intervenció exterior. De fet, alguns pares reconeixen que els seus fills han après a llegir i a escriure abans de començar l'escola tot i que ells no els ho havien ensenyat.

“Jo mateix cap als vuit anys vaig agafar un llibre i el vaig llegir de dalt a baix, és clar que la mare me l’havia llegit sovint i així vaig anar llegint altres llibres, percebia les paraules, no les desxifrava, veia el so (Stern, 2013).

-Treballen amb quadernets auto-correctius.

-Escriuen cartes: tant si són per amics, familiars o d’altres amics que viuen a l’estranger, com si són cartes de reclamació o queixes als ajuntaments. Qualsevol escrit els motiva a escriure perquè ho troben interessant per poder relacionar-se amb els altres.

-Aprenen a llegir mitjançant cartronets amb paraules monosíl·labes, més endavant bisíl·labes i així consecutivament.

-Escriuen poesia, per això és molt important llegir poesia i després crear-ne, com un joc. Es pot participar a concursos, col·laborar en jornades poètiques, i, si es publiquen els seus treballs, sempre és un motiu de satisfacció.

-Fent dictats i redaccions: pot ser un moment divertit fer una redacció d’un tema que interessi a la mainada per fomentar la creativitat i l’originalitat, incloure nou vocabulari, aprendre a escriure ràpid.

-Llegint el diari: troben molt interessant llegir diferents diaris del mateix dia per observar com es manipulen les notícies o com només expliquen desgràcies per atemorir a la gent i per realitzar activitats de recerca de notícies divertides i adonar-se que no n’hi ha (Ferrer, 2015).

-Elaborant programes de ràdio i pel·lícules: avui en dia amb les noves tecnologies els nens poden crear programes de ràdio i pel·lícules amb molta facilitat, realitzar el muntatge, el doblatge, la banda sonora, etc.

Les matemàtiques: Es considera una competència bàsica per alfabetitzar l’infant. La gran majoria de famílies, inclús les famílies més *unschoolers*, consideren que els nens han d’adquirir les eines bàsiques de la comprensió matemàtica pel coneixement del món (Escriu, 2015; Mountney, 2013).

Amb les matemàtiques em passà quelcom semblant, les nocions de suma, resta, multiplicació i divisió les vaig aprendre combinant els punts d’unió dels legos. Vaig assimilar amb la pràctica els càlculs geomètrics

necessaris per la dinanderie. L'interès per l'àlgebra va aparèixer més tard relacionat amb la mecànica i la informàtica. Assimilava els exemples relacionats amb les situacions i usos de la vida quotidiana” (Stern, Yo nunca fui a la escuela, 2013).

Treballen les matemàtiques a través de l'ús de quadernets autocorrectius, llibres de text i activitats transversals.

Coneixement del medi natural i social: a través d'excursions i sortides educatives: aprofitant els recursos educatius de l'entorn, al carrer, a les places hi ha molts recursos, el mateix nom dels carrers, les estàtues, els museus, les ruïnes, les fàbriques, les fires, els edificis, les exposicions, conferències, concerts i també excursions a la muntanya, carregats amb les motxilles. S'aprèn a caminar (Ferrer, 2015).

-Fan experiments de química i física: utilitzant llibres específics, *kits* didàctics, components i aparells usats per fer experiments d'electricitat, circuits elèctrics, timbres, motors senzills, electrònica, energia solar, òptica, també senzilles programacions d'un robot o de seqüències de llum, etc. La millor manera de fer tecnologia és amb el manteniment de la casa i el bricolatge: aprenen a serrar, foradar, cargolar, clavar, soldar, massillar, pintar, etc... El més important és tenir eines a l'abast i un racó pel taller (Ferrer, 2015).

Continguts transversals: La plàstica la treballen fent dibuix artístic i lineal, dibuixant del natural, animals del zoo amb l'ajuda d'algun familiar o conegut que sap pintar.

-Treballen per projectes: sobre temes que interessin als nens, egipcis, salut, cavalls, somnis, Impressionisme, tribus urbanes, etc. Amb duració variable. Al ser escollits voluntàriament, la motivació i dedicació és òptima.

-Fan teatre: es poden muntar obres de teatre amb veïns i familiars. S'escull l'obra que es vol fer, es trien les parts que es volen representar, s'arreglen els guions, s'assaja setmanalment, es busca el vestuari, es prepara l'escenografia, els efectes especials... La preparació dels decorats és tota una classe de tecnologia i el resultat molt satisfactori. És una bona manera d'acabar l'any escolar (Ferrer, 2015).

-Fan tasques per fomentar l'autonomia: es pot començar a treballar l'autonomia en vestir-se, rentar-se, fer-se el llit, menjar sols i correctament, endreçar l'habitació o anar a comprar sols a prop de casa. És important col·laborar amb les tasques domèstiques;

amb una graella es poden fer horaris rotatius dels serveis, fregar plats, escombrar, comprar, roba, etc (Ferrer, 2015).

Activitats d'avaluació: les activitats d'avaluació, exàmens i proves també es realitzen. Ajuden a saber què saps i què no saps. A la vida cal enfrontar-se a exàmens i proves constants. Allò que no se sap es busca i s'estudia. Alguna vegada ha calgut repetir el currículum l'any següent, perquè no s'havia interioritzat, sense cap represàlia. No té sentit continuar endavant quan queden a l'aire molts punts (Ferrer, 2015).

En conclusió, els alumnes *homeschoolers* fan treballs reals. Segons Moore (Home Style Teaching: A handbook for parents and teachers, 1984), els alumnes que també treballen aconsegueixen més alts rendiments acadèmics en relació als que només estudien tot el dia. El treball i el servei construeixen iniciativa, indústria, integritat, ordre, fiabilitat i un centenar d'altres qualitats que no es poden aprendre dels llibres.

Moore (1984) descriu un llistat molt detallat d'idees que poden fer els nens *homeschoolers* i que també es poden aplicar a l'escola per complementar el seu aprenentatge. Aquest llistat és una idea de les activitats i treballs que es poden realitzar per aconseguir uns ingressos i alhora aprendre a través de les feines reals (Moore, 1984).

Temàtica	Agricultura	Salut i atenció	Petita fabricació i reparació	Manualitats	Serveis de voluntariat	Mercadeig	Menjars	Serveis remunerats	Construcció	Altres coses diverses
Activitats	Hivernacles, planters, verdures de primavera, flor de temporada, arbustos, gespa, planta d'interior i exterior, abelles, cria d'ous, paisatgisme, instal·lar un sistema de reg per degoteig, cultiu d'arbres de Nadal, cura de l'hort, cura dels	Cures de gent gran i convalescent, nens i adults amb necessitats especials, condicions sanitàries i cases d'acollida.	Creació de davantals, joguines de fusta, contenidors d'enviament d'abelles, rètols, llenya, segells de goma, enquadernacions, caixes de cultius, coixinets, confecció de corda, teixit de catifes, corbates i mocadors, fabricar edredons, marcs, carros de jardí, fer i reparar finestres, estores de remolcs per	Serigrafia, targetes, pòster personalitzats, articles de pell, targetes de Nadal personalitzades, projectes de costura de disfresses, il·lustració de targetes de felicitació, especialitats de vidre, macramé, terrissa, mòbils decoratius, teixir jerseis de punt, cistelleria, elaboració d'espelmes,	A sales de pediatria, a residències per la tercera edat, a centres d'educació especial, tenir cura de la maïnada, cuinar per projectes de caritat i recaptació de fons, pintar tanques, treure herbes dels jardins, netejar	Venda de llenya, venda de verdures, venda de llibres i joguines educatives, etc.	Elaborar menjar saludable, elaborar fruita deshidratada, vendre pa i galetes, proves de recepta, elaboració de crackers, fer entrepans per les empreses, demostracions de cuina, serveis de pisciolabis, venda de gra, catering, elaboració de dolços, gominoles,	Transcripcions a màquina, jardineria, reparació de bicicletes, sabates, lampista, electricista, neteja, correu comercial, classes particulars, cura de nens, classes d'art o instruments, serveis d'informàtica, disseny d'interiors, venda de cotxes usats, reparació	Comprar i arreglar cases velles, construcció de tanques, construir i arreglar granges, pessebres, abeuradors, etc.	Repartidors de diaris, construcció de tanques amb neumàtics, serveis de bugaderia, reparació de mobles, gravació de cd's, programació d'ordinadors, entrevistador, arranjaments florals, flors seques, emmarcar imatges i miralls, guarniments i

animals, criar, cuidar, vendre, cultiu de fruita, jardineria, cultiu d'herbes aromàtiques, bolets, herbes salvatges, etc.		cavalls, fabricació d'escombres i pinzells, anells i fabricació de sivelles, corretges de transmissió, motors petits, cordes d'esquí, camises i bruses bordades, seients d'acampada, arnesos per a gossos i collars, reparar hardware d'ordinadors, confecció de sandàlies, cadires de canyís, confecció de roba i samarretes, fundes, cinturons	cal·ligrafia, bufat de vidre, fabricació de làmpades, construcció de titelles, etc.	cases, acompanyar gent gran o dependent, col·laborar amb les entitats socials, etc.		melmelades, pastissos, llimonada, elaboració de galletes per a gossos, etc.	d'habitatges mòbils, rentats de cotxes, mudances, pintar interiors i exteriors, animació festes, netejadors de catifes, etc.		decoracions per a festes, fabricant de patrons, fotògraf, traductor, teleoperador, reciclatge de vidre i llaunes, venda d'antiguitats, classes de fitness, botigues de moda, restauració de pintures, agències de viatges, instructor de natació, venda de segona mà,
---	--	---	--	--	--	--	---	--	--

			de pell, guants, barrets, mobles en miniatura, confecció de nines, reparació de carrosseria, etc.							etc.
--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	------

Taula 10 Exemples d'activitats i feines reals que fan els *homeschoolers* (Moore, 1984)

4.5 Una mirada al *unschooling*

De tots aquests mètodes, currículums, recursos i activitats que hem vist, la metodologia més desconeguda i més pròpiament desescolaritzadora és l'*unschooling*. Per tal de comprendre una mica millor què significa *unschooling* hem cregut convenient centrar-nos en dos autors que han fet recerca educativa sobre l'*unschooling*; per una banda, Alan Thomas (2007) i, per altra banda, Grace Lewellyn (2001).

Alan Thomas (2007) investigador australià que va fer una recerca sobre l'aprenentatge informal comparant la manera d'aprendre dels nens *homeschoolers* amb els nens escolaritzats. Va entrevistar un total de cent famílies. Poques seguien el sistema escolar de manera estricta, una gran majoria seguien un esquema estructurat pels matins mentre que deixaven les tardes lliures, i un últim grup reduït no tenia ninguna estructura de treball, sinó que eren completament informals o *unschoolers*.

Els pares descriuen el currículum informal sobre la realitat pràctica del seu dia a dia: el món que els envolta, la influència de les activitats familiars i els interessos dels nens que molt sovint els converteix en petits experts. Els pares contribueixen a l'accés del currículum cultural de diverses maneres. Fan un esforç considerable per sortir amb el nen i introduir-lo a diferents activitats i activament ajudar-los a comprendre la vida. Les famílies creen ambients que estimulen l'interès del nen. Aquestes situacions d'aprenentatge informal són presentades holísticament. El currículum sorgeix de diverses maneres, a través de la conversa, la curiositat i les recerques del nen, que acostumen a sorgir del joc, del que sent i veu, del coneixement especialitzat, d'una gran varietat de fonts, documentals, visites als museus i altres llocs d'interès, llibres i gent. A mida que es van desenvolupant són lliures d'escollir deliberadament matèries que els interessin més utilitzant estratègies més formals com llegir, cercant per Internet, associant-se a grups d'interès, buscant altres fonts especialitzades d'informació i evidentment pensant per ells mateixos. Els nens observen i escolten, pregunten, parlen i discuteixen aspectes importants entre ells i amb els seus pares. Busquen aferrissadament respostes per ells mateixos de les coses que els importen. Mantenen un gran esforç seguint hobbies i activitats basades amb arts plàstiques, esports i d'altres interessos. Ells juguen, treballen per idees, recreen escenaris, creen i imiten. L'aprenentatge a través d'aquestes activitats pot passar desapercebut, sembla més que estiguin gaudint més que no pas tinguin intencions d'arribar a ser experts. Però és a través d'aquestes activitats que es duen a terme, un gran nombre d'estratègies cognitives demostrant que el

raonament intel·lectual i la comprovació d'hipòtesis es poden desenvolupar sense un coneixement acadèmic previ. En l'aprenentatge informal, reaccions com l'avorriment, la pèrdua de concentració o la incapacitat d'aplicar el coneixement que semblava que havien après, formen part de la seva auto-regulació on inconscientment els nens saben quan estan preparats per avançar en el seu coneixement. La naturalesa i l'eficàcia d'aquest aprenentatge dona la sensació d'estar aprenent per osmosis, assimilant la informació sense pràcticament esforç. La metàfora, els nens són com esponges que ho absorbeixen tot, es fa present en l'aprenentatge informal.

Els pares o cuidadors tenen un rol molt important en l'aprenentatge informal del nen. Creen entorns estables a casa que serveixen de fonament intel·lectual, estimulació, conversa pedagògica pares i fills, encoratjament i suport a les activitats. Els pares comparteixen el seu saber de manera deliberada o implícita, actuen com a models amb la seva pròpia passió i il·lusió per aprendre a través del currículum informal, i faciliten l'accés al coneixement que ells no tenen compartint i mostrant com aprenen ells mateixos. Totes aquestes interaccions succeeixen amb naturalitat com una conseqüència de la convivència i no tant per una metodologia o pedagogia preparada o estructurada. Tenen fe els un i els altres en el sistema que han escollit.

Aprendre a llegir, per exemple, succeeix de manera natural. No aprenen a través d'activitats, fonemes o síl·labes, graduant els nivells. Aprenen a llegir amb el nom dels carrers, els noms de les botigues, paquets de cereals, noms de marques, etc. Aprenen a llegir a mesura que s'adonen de la importància de la lectura en el dia a dia. De manera similar, aprenen a escriure quan han d'escriure felicitacions d'aniversari, notes, llistes, etiquetes i els seus arranjaments teatrals quan juguen. Els pares hi contribueixen llegint històries, acompanyant-los en els seus esforços per llegir i actuant com a models que demostren que la literatura forma part de la vida moderna (Thomas, 2007).

Una altra referent del *unschooling* és Grace Llewellyn, mestra i investigadora. Cnsidera que l'escola és una pèrdua de temps i que els alumnes aprenen millor quan estan auto-motivats i no tancats en les parets de l'escola. L'autora prefereix el terme *unschooling* perquè considera que el *homeschooling* és traslladar l'escola a casa (Llewellyn, 2001). Defineix el *unschooling* com un mètode d'aprenentatge que no té estructura formal ni segueix cap currículum. Llewellyn repta als alumnes a tancar la televisió, sortir a l'exterior, visitar les biblioteques, els museus, utilitzar internet i

d'altres recursos per investigar i aprendre. També parla de cinc elements clau per a l'aprenentatge: oportunitat, temps, interès, llibertat i suport. Per a **oportunitat identifica** l'accés a: la lectura, l'escriptura, el diàleg, les arts, la matemàtica i la lògica, les ciències i la natura, la comunitat i el futur. Els temps el vincula a l'edat cognitiva, respectar el ritme evolutiu de cada nen, el que Vygotsky definiria com tenir en compte la zona de desenvolupament proper. L'interès està lligat a esperar que els infants mostrin el seu interès, que la motivació sorgeixi d'ells, no del adult.

Llibertat: Donar la llibertat als nens perquè puguin escollir, quan, com i què aprendre, seguint els seus propis ritmes i interessos, permetent que ells mateixos s'auto-regulin sense imposar-los els nostres horaris i planificacions.

Suport: Facilitant l'ajuda quan és necessària i sol·licitada, donant els materials, recursos, explicacions, celebrant els seus errors, encerts i, sobretot, el més important sent testimonis del seu procés.

4.6 Organització: gestió del temps i de l'espai

En aquest apartat ens centrarem en l'organització del temps i de l'espai: si segueixen horaris, com els distribuïxen; si no segueixen horaris, quina distribució fan del dia; quins espais utilitzen amb més freqüència dins i fora de casa i com organitzen l'espai educatiu a casa.

A principi de curs els nens dissenyen l'horari, on inclouen les hores del currículum, les tasques de la casa i els temps d'esbarjo. Cada nen té la seva programació personal sobre les lliçons del currículum. Amb dues hores al dia de matèries curriculars, matemàtiques, llengua, castellà, naturals, socials, ja n'hi ha prou per estar al dia a secundària. Durant la primària amb una hora i mitja ja n'hi ha prou. Cadascú ha de buscar la seva manera òptima de gestionar el temps, no hi ha cap teoria vàlida, sinó hipòtesis sobre el resultat que et poden donar certes eleccions (Ferrer, 2015; Escriu, 2015).

Ensenyant més d'un fill: Els nens i nenes majors de 8 anys poden començar amb els seus llibres de treball, treballant de manera autònoma. Els petits hauran d'ocupar-se pintant, dibuixant, amb altres eines o joguines. De vegades, els més grans poden supervisar els més petits i fer-se responsables d'ajudar-los en algunes assignatures. Els més petits també poden gaudir escoltant les lliçons dels més grans (Moore R. , 1984).

Algunes famílies fan horaris que els faciliten la gestió del temps. Els més petits s'acostumen a llevar més tard i els més grans més aviat. Així, mentre uns dormen, es poden concentrar en els fills més grans. Generalment, el matí és el moment ideal per les activitats més acadèmiques i a la tarda hi ha més temps per altres activitats com l'art, la música, les extraescolars i les sortides (Ferrer, 2015).

En relació a la gestió de l'espai, generalment, l'habitació-classe és el menjador, amb unes taules on estan escampats els llibres i els papers. A les parets pengen els mapes grans del món, Europa, Espanya i Catalunya. Al passadís es pengen els treballs del nen. És important disposar d'una pissarra i, si es pot tenir, un pati per jugar millor. La cuina és una classe més, on es pesa, mesura, s'ensenya diferents maneres de coure, les presentacions dels plats, seguir una recepta, calcular les mides dels ingredients, inventar una recepta amb els ingredients que tens, els perills del foc, els detergents que cal usar, etc (Ferrer, 2015).

“L'antic menjador, adaptat ara a les noves necessitats de la família; les parets eren vestides de prestatgeries plenes de llibres, colors, cartolines, materials de manualitats, jocs de construcció, jocs de taula, puzles, joguines i altres elements. Els espais no ocupats per les prestatgeries eren coberts de pòsters diversos: un mapa de Catalunya, les parts del cos humà, les aus rapinyaires de la Península, murals fets per la canalla i fotografies diverses. El centre de l'habitació era dominat per una taula molt àmplia, sobre la qual descansava un ordinador, un petit exèrcit de ninos de plastilina, quaderns i llapis de colors. La il·luminació, la calidesa i la serenor de la sala convidaven a l'activitat, a agafar qualsevol de les caixes de muntatge o els materials manipulatiu, seure a la taula i deixar volar la imaginació” (Moles, 2014. p.142).

Font: *Descobrim el món*

CAPÍTOL 5

La base del *homeschooling*: la família, la primera responsable de l'educació i la socialització de l'infant.

“La familia es —más que cualquier otra realidad social— el ambiente en que el hombre puede vivir « por sí mismo » a través de la entrega sincera de sí. Por esto, la familia es una institución social que no se puede ni se debe sustituir: es « el santuario de la vida »” Centesimus annus, 39. Joan Pau II, 1991

Capítol 5 La base del *homeschooling*: la família

En aquest capítol ens centrarem en la base del *homeschooling* que és la família com a primera responsable de l'educació i de la socialització de l'infant.

El que tenen en comú totes les famílies *homeschoolers* és la dedicació total als seus fills. La família és el motor més potent de socialització i constitueix un edifici molt més sòlid que l'ambient escolar (Briones, 2014).

A més de la socialització primària, la família és la primera responsable de l'educació dels fills (Escrivá, 2015). Educar no és sinònim d'escolaritzar. Cal analitzar la diferència entre educació i instrucció o ensenyament. Sovint es confonen aquests conceptes.. Educar prové del llatí *educere* que significa guiar, conduir; del llatí *educare* significa formar o instruir (Acosta, 2012). Educació és la formació de la persona en totes les seves dimensions. Instrucció i ensenyar és la informació d'una doctrina, és una acció organitzada, planificada, anticipada i sistemàtica de transmissió de coneixements. Donar informació a un nen i impartir-li coneixements no és educar-lo. La família educa en el sentit més ampli de la seva definició. L'educació es dirigeix a la formació de la personalitat i al desenvolupament de totes les dimensions i potencials de l'ésser humà (Ferrerias, 2013).

5.1 La família, la primera i principal responsable de l'educació dels fills.

La família és la primera institució social i s'ha anat adaptant al llarg del temps (Llorent, 1996). Actualment a la nostra societat podem identificar diferents tipus de famílies (Valdivia, 2008):

- La família nuclear formada per una o dues persones adultes que viuen en una casa amb fills propis o adoptats.
- La família extensa que incorporaria els avis, els oncles, els cosins, etc.
- La família reconstruïda en què algun dels membres adults té fills d'un altre matrimoni o relació anterior.

La institució familiar ha canviat en les darreres dècades i ha sofert diverses adaptacions i modificacions (Caro, 2016):

-El matrimoni que abans era la base que definia la unió entre l'home i la dona, ara es veu de manera diferent: avui es parla d'emparellament. Les parelles tenen una relació responsable i de llarga durada, es casin o no es casin, i poden estar formades de manera heterosexual i homosexual.

-S'augmenten els divorcis i creix l'individualisme. El matrimoni es veu com un contracte que pot trencar-se si no satisfà a les dues parts.

-L'època actual exalta la llibertat i la realització personal.

-Ha augmentat l'edat mitjana d'emparellar-se, les causes són múltiples: incorporació tardana al món laboral, dificultats econòmiques, canvi de valors, o l'opció de no emparellar-se com a projecte vital.

-Els canvis en els rols de la família i, sobretot, en les relacions home-dona, han trencat la concepció jeràrquica de la família tradicional.

-La incorporació de la dona al món laboral és un canvi molt significatiu dins la institució familiar en les últimes dècades.

-El nombre de fills ha disminuït i s'acostuma a optar per una maternitat tardana. El fill és més una responsabilitat que una càrrega i la dificultat de conciliar vida familiar amb la vida laboral fan que l'educació dels fills sigui més complexa.

-La família no és una unitat de producció, sinó una unitat de consum.

Tot i aquests canvis i sigui com sigui la relació familiar, podem assegurar que la família és el primer agent de socialització de l'infant. Dins de la família l'infant es formarà com a persona i desenvoluparà la seva personalitat dins el món que l'envolta. La família és insubstituïble en el seu desenvolupament afectiu, cognitiu i emocional.

Els pares són els que cobriran les necessitats físiques amb una alimentació i higiene acurada, evitant els perills i fomentant una activitat motora adequada, així com el repòs necessari pel seu descans; les necessitats cognitives, fomentant una estimulació amb un ambient adient per explorar i conèixer el món físic i social; les necessitats emocionals i socials, a través del joc i fomentant la seva participació dins de la família i amb l'entorn social proper.

La funció socioeducativa que té la família és transmetre a l'infant els valors i els coneixements culturals amb la intenció que es pugui incorporar i sigui acceptat dins la societat (Gil, 2010).

Els autors (Briones, 2015; Escrivá, 2015) coincideixen que la família és la primera i principal responsable de l'educació dels fills. És dins la família que el nen es descobreix a sí mateix com a persona. Dins la família aprèn a estimar, a respectar als altres, a suportar el dolor i a compartir l'alegria. La família és una escola viva transcendental per a la maduresa psicològica de les persones i per a la qualitat humana dels teixits socials, la seva productivitat, rendibilitat i cost econòmic resulten incalculables (Escrivá, 2015).

Tot i així, les famílies darrerament han sofert algunes dificultats (Valdivia, 2008):

-La crisi d'autoritat: molts pares i mares han desenvolupat rebuig al concepte d'autoritat que van experimentar de joves i han renunciat a exercir un model autoritari als seus fills, democratitzant les relacions entre pares i fills.

-La importància dels medis de comunicació i xarxes socials: la televisió i internet són mitjans de difusió cultural, però també poden ser instruments de degradació de la ment i de la sensibilitat de l'infant sinó hi ha un control parental sobre els continguts a què accedeixen els fills.

-La participació progressiva de l'escola i les extraescolars que redueixen el temps de convivència familiar i tendeixen a suplir funcions que, fins fa poc, eren considerades pròpies de les famílies, la nutrició, l'educació sexual, etc.

-L'augment de la dificultat de la tasca educativa per manca de temps dels pares i per la crisi de valors. Abans les normes eren molt clares, se sabia el que estava bé i el que estava malament; ara existeix més ambigüïtat, tot queda més diluït per l'infant i la manca de temps dels pares fa que molts cops la família no disposi de temps de qualitat per educar. És per això que la societat tendeix a delegar a l'escola funcions que fins ara eren pròpies de les famílies; això no vol dir que les famílies no puguin, si volen, continuar exercint-les.

La família té el dret a escollir el tipus d'educació per als seus fills i implicar-se activament en l'educació, la socialització i la culturalització d'aquests sense haver de delegar obligatòriament les seves funcions a un centre escolar. És un dret social universal poder escollir l'educació dels fills (Escrivá, 2015). És una tasca apassionant i

de gran valor per a la societat la que exerceixen les famílies que eduquen els seus fills i filles. S'estableixen uns vincles forts, sans i extraordinaris entre pares i fills, germans, avis, veïns i comunitat. Amb una base de respecte, solidaritat, convivència constant, la família es converteix en escola de valors, en aprenentatge per a la vida. A més de cooperació i ajuda mútua, s'aprèn a viure i a convida. Com diu Marina, per educar cal la tribu sencera, però una BONA tribu (Marina, 2013). La família és, generalment, una bona tribu on s'aprèn no només coneixements acadèmics, sinó aspectes emocionals, socials, físics i psíquics.

5.2 La socialització dels infants i joves *homeschoolers* a debat

Primer cal aprendre a ser autònom, tenir bons hàbits, saber “estar” en qualsevol circumstància amb respecte, emprar un vocabulari correcte, saber cuinar, saber gestionar l'economia domèstica, conèixer com funciona una bugada perquè en un futur no siguin dependents de ningú i sàpiguen viure amb dignitat (Ferrer, 2015. p44).

La manca de socialització dels nens *homeschoolers* és un dels mites que sorgeix sovint a les crítiques d'aquest model. La realitat és que els nens socialitzen amb els veïns, amb amics del barri i de les vacances, amb companys d'extraescolars, etc. La família és el primer nucli de socialització i on l'infant se sent segur; és on coneix a fons l'hàbitat i qui hi viu. Socialitzar és conèixer unes normes i participar en la construcció d'una societat millor (Ferrer, 2015).

La primera qüestió que ve al cap quan es parla de *homeschooling* és, estan ben socialitzats els nens que no assisteixen a una escola? És també una de les majors preocupacions a què s'enfronten els pares quan per primera vegada pensen en el *homeschooling* com una opció per als seus fills. La socialització és l'argument principal dels detractors de l'educació a casa, encara que no coneguin en absolut el *homeschooling*. Molts pares estan convençuts que l'assistència a l'escola garanteix la socialització, però hi ha molts nens que estan sols a l'escola, fins i tot els seus companys els agredeixen i els fan la vida insuportable. Aquestes agressions es veuen amb

naturalitat, com a part de l'aprenentatge en un món hostil, però en realitat aquests nens es tornen insensibles a edats prematures (Ferrer, 2015).

Alguns autors pensen que els nens *homeschoolers* són tímids i solitaris, ja que estan apartats de la socialització que es dona a les escoles (Desforges, 2003). D'altres autors asseguren que el *homeschooling* no garanteix els drets i llibertats fonamentals dels nens (Valero, 2012). No obstant això, tenim que els resultats estadístics de les investigacions dutes a terme sobre socialització demostren que els nens *homeschoolers* normalment desenvolupen habilitats socials normals i, fins i tot, superiors a la mitjana (Meighan, 2005; Cogan, 2010; Riley, 2012; Rudner, 1998). En aquest sentit considerem que el nostre estudi és una contribució a aquestes línies de treball.

Bujalance (2015) fa un bon anàlisi dels aspectes accidentals del *homeschooling*. La falta de control per part de l'administració, la discutible capacitat dels pares per educar els seus fills i la possible manca de socialització són arguments comuns i estesos que no deixen de ser aspectes accidentals que es poden solucionar i no afecten a l'opció educativa del *homeschooling* (Bujalance, 2014). El més important és aclarir: a què fa referència la socialització? Medlin (2013) parla de tres aspectes: **l'activitat social**, jugar amb altres nens; **la influència social o aprenentatge de les normes socials**; i **l'exposició social o la possibilitat de conèixer altres valors socials diferents als de la pròpia família**. Aquest procés ocorre de manera natural quan els nens prenen part en les seves rutines diàries, immersos en els valors de la comunitat, que inclouen familiars, veïns, amics, companys, pel·lícules, llibres, professors d'extraescolars, etc. La hipòtesi que els nens *homeschoolers* no socialitzen implica que els nens no tenen cap contacte amb altres, ni aprenentatge de cap tipus de norma social, ni coneixement de cap valor diferent als de pròpia família;, a més, hauria d'estar aïllat també dels mitjans de comunicació, ordinadors, llibres, etc. Tot i així, podria donar-se algun cas de nen aïllat socialment i caldria evitar-se com s'hauria d'evitar qualsevol extrem negatiu de qualsevol pràctica educativa (Bujalance, 2014)

Els pares que desescolaritzen als seus fills estan molt conscienciats amb els aspectes de la socialització, molt més que els pares que escolaritzen els seus fills (Medlin, 2013). La gran majoria dels nens *homeschoolers* participen en activitats extraescolars i participen en moltes més activitats d'oci, culturals, excursions i activitats esportives que els seus companys escolaritzats (Kunzman i Gaither, 2020). Potser un dels motius de l'alta

implicació i participació és que acostumen a ser nens que miren poc la televisió i disposen de molt temps lliure (Medlin, 2013)

Montgomery (1989) arriba a la conclusió que els pares *homeschoolers* oferien de manera intencional i sistemàtica als seus fills oportunitats per a desenvolupar habilitats de lideratge. Potser un dels motius és que els nens *homeschoolers* estan acostumats a prendre la responsabilitat i iniciativa en les decisions de la seva pròpia educació i els pares tenen grans expectatives sobre el bon comportament dels seus fills.

Les opinions entre els experts són diverses, però hi ha un ampli consens en què la família és la cèl·lula bàsica de la socialització humana (Goiria, 2014), és tant important la família que està recollida i protegida a la Constitució Espanyola en el seu article 19.1 "els poders públics assegurin la protecció social, econòmica i jurídica de la família". Des de la llar s'aprèn amb naturalitat a relacionar-se amb persones de totes les edats. És curiós que es doni per fet que la forma natural de viure la infància sigui tancats en una escola on els nens són dirigits, controlats i, en la majoria de les vegades, coartats. Es creu que aquest és un entorn ideal on es pot socialitzar amb normalitat (Caballero, 2012). L'intent de col·locar vint persones nascudes el mateix any en una classe i donar cada hora una assignatura diferent és un model d'escola prussiana de segle XIX que actualment segueix en vigor (Ferrer, 2015). És curiosa la resposta de l'esposa de Mandred B.Zysk quan se li pregunta pel mite de la socialització: "Ves a la teva escola local o a l'institut, recorre els passadissos i digues-me quin comportament veus que creguis que el meu fill hauria emular" (Zysk, 1999). I si antigament no hi havia escoles per a tothom, llavors la societat no socialitzava? La tendència actual de la nostra societat que limita a la família a un o dos fills i obliga a treballar fora de casa extenses jornades laborals per poder sobreviure, impedeix una socialització natural com la que fomenten les famílies nombroses, el contacte amb la família extensa, els cosins, els avis, l'entorn proper de barri, el mercat, la plaça, el parc, etc. Cada vegada és més difícil trobar nens jugant en els parcs; els nens estan tancats a les escoles, o fent extraescolars, deures, mirant la televisió o navegant per internet. La socialització *homeschooler* permet aquest contacte natural amb l'entorn proper, amb la família, la comunitat i el barri. S'aprèn amb naturalitat a relacionar-se amb persones de qualsevol edat, es realitzen activitats lúdiques en qualsevol moment del dia, es té temps als matins, a les tardes, amb llum i

calor per poder passejar amb els nens per la ciutat (Caballero, 2012). La professora Silvia Cachia (2014) i mare *homeschooler* ens relata com ella mateixa abans de conèixer el *homeschooling* sospitava de la manca de socialització dels nens que no assistien a l'escola, què la va fer canviar? L'experiència, el comprovar amb els seus propis ulls que els nens que no van a l'escola són, en general, sociables com els amics que sí que van a l'escola. Les escoles són una alternativa, no l'única font de socialització. L'educació a la llar no és sinònim d'aïllament. Les famílies que eduquen a casa tenen sortides constants, culturals, d'oci i, fins i tot, arriben a ser tantes les possibilitats, que un ha d'escollir. Normalment la socialització més rellevant es dona fora de les escoles, a les sortides, excursions, festes, esdeveniments, vacances, com podríem no socialitzar si formem part de la societat des que naixem? (Cachia, 2014).

Larry Edward Shyers de la Universitat de Florida va dur a terme l'any 1992 una investigació comparativa entre el comportament social dels nens *homeschoolers* i els nens escolaritzats sense trobar cap diferència en els tests que valoraven els nivells d'autoestima i assertivitat. No obstant això, a través de l'observació directa i les llistes de control, va trobar que els nens *homeschoolers* tenien significativament menys problemes de comportament que els seus companys escolaritzats que exhibien problemes de comportament per sobre de la mitjana i també mostraven més ansietat que els seus companys *homeschoolers* (Bunday, 2013). El Doctor Shyers, al 1998, va ampliar informació a la seva investigació, els nens *homeschoolers* eren capaços de controlar les seves emocions i actuar d'una manera social acceptable, mentre que els nens escolaritzats tendien a actuar seguint els seus sentiments, no les seves raons (Rothermel, 2001).

Un estudi interessant és l'ofert per Carpenter- Clatham l'any 1994, en què va demanar a una mostra de nens escolaritzats i una mostra de nens *homeschoolers* que anotessin un registre mensual de totes les seves interaccions amb altres persones. Els nens *homeschoolers* havien tingut contacte amb 49 persones, a diferència dels nens escolaritzats que havien registrat fins a 56 persones. Una diferència poc significativa. Però mentre que els nens escolaritzats havien anotat en les seves llistes amics i companys de la seva mateixa edat, els nens *homeschoolers* havien registrat, nens d'altres edats, adults, experts, companys de jocs, gent de tota tipologia d'edat, de sexe i de procedència social (Carpenter-Clatham, 1992).

Rothermel va realitzar al 2002 un estudi quantitatiu comparant una mostra de més de 400 famílies *homeschoolers* per avaluar el desenvolupament psicosocial i acadèmic dels nens. El 80,4% dels nens *homeschoolers* es van situar a la banda del 16% superior de la campana de Gaus, confirmant-se que no hi havia evidència ni proves suficients per considerar que els nens estiguessin aïllats, sols, ansiosos o presos d'algun tipus de fòbia o que fossin socialment incapaços. La majoria dels nens es mostraven socialment capaços i adequadament proactius. L'exigència que els nens necessiten socialitzar de la mateixa manera que es fa en el sistema escolar no se sosté (Rothermel, 2001, pàg. 364).

André Stern, músic, compositor, luthier, autor i periodista, mai va anar a l'escola. En el seu primer llibre *Jo mai vaig anar a l'escola* (2009) ens explica que va créixer jugant, experimentant, ocupant les seves hores amb tot allò que li interessava de forma espontània. Actualment André codirigeix el Teatre de la Tortuga des de l'any 2004 i ha estat nomenat director de la iniciativa "Home per demà" de la Fundació Sinn-Sitftung. A més, ha fundat el moviment "Ecologia de l'Educació" i dirigeix l'Institut Arno Stern (laboratori d'observació i de preservació de les disposicions espontànies de l'infant). El seu llibre va obrir un gran debat a nivell internacional sobre l'educació. Quan li pregunten sobre la socialització i si ha trobat a faltar tenir amics de la seva edat, sol respondre que el realment primordial és el contacte amb altres persones, no necessàriament de la mateixa edat cronològica. Assegura que es produeix un gran enriquiment a través de la diversitat, del cosmopolitisme en les relacions socials, relacionant-se amb persones de tot tipus, de totes les edats, i si per algun motiu aquestes relacions d'amistat es trenquen, no hi ha l'obligació de continuar convivint com passa en un centre escolar (Stern, 2009)

Les conclusions de la majoria dels investigadors que se centren en la socialització dels infants *homeschoolers* són que els nens estan immersos en la societat, en la comunitat, actuant i participant en tota mena d'activitats, en contacte amb diferents tipologies de persones i que el fet que disposin de tant de temps i la flexibilitat dels seus horaris afavoreixen una socialització rica i abundant per sobre de la mitjana dels nens que van a les escoles a temps complet (Medlin, 2013).

PART II

La Recerca

CAPÍTOL 6

Disseny Metodològic de la Recerca

“La metodología es el estudio, descripción, explicación y justificación de los métodos. Se ocupa de los componentes objetivos de la ciencia, puesto que es en cierto modo la filosofía del proceso de investigación, e incluye los supuestos y valores que sirven como base procedimental de que se sirve el investigador para interpretar los datos y alcanzar determinadas conclusiones” (Hernández, F. 2010. p6).

Capítol 6: Disseny metodològic

En aquest capítol s'explica el procés de construcció de l'estudi empíric, tot explicant les diferents decisions metodològiques que s'han anat prenent al llarg dels 4 anys que ha durat la recerca. Durant aquest temps, s'han anat prenent aquestes decisions derivades de la pròpia investigació i determinades pel propi treball de camp que es duia a terme. El capítol està estructurat en quatre parts seguint el procés dut a terme; una primera part introductòria on a través dels objectius i les preguntes inicials es fa una aproximació metodològica; una segona part on es dissenyen els instruments de recollida d'informació, d'una banda l'entrevista, i d'altra banda l'anàlisi dels blogs; un tercer apartat on s'apliquen els instruments i s'especifica quin tipus de participants s'han escollit, quins blogs s'han seleccionat per l'anàlisi; i, per últim, en el quart apartat s'explica l'anàlisi dels resultats, tant de l'entrevista com dels blogs. Veure figura 8.

6.1 Objectius del treball de camp i aproximació metodològica.

La Tesi i tot el treball desenvolupat parteix de 5 preguntes inicials. Són les preguntes de partida que han ajudat a guiar aquesta recerca: Com aprenen els nens *homeschoolers*? Quines metodologies utilitzen? Quin currículum segueixen? Quines activitats fan? En podem aprendre alguna cosa d'aquest col·lectiu que es pugui aplicar a l'escola i a l'àmbit familiar?

Les preguntes porten a definir els objectius generals i específics de l'estudi. Aquests s'estructuren en 3 objectius generals, que es concreten en 10 objectius específics:: Conèixer el fenomen *homeschooler* a Catalunya, analitzar els mètodes d'aprenentatge que segueixen les famílies *homeschoolers* a Catalunya, i mirar d'extreure quines contribucions pedagògiques se'n podrien aprendre.

1-Conèixer el fenomen del *homeschooling* a Catalunya.

- 1.2-Conèixer el perfil de les famílies que practiquen *homeschooling* a Catalunya
- 1.3-Analitzar els motius que porten a la no escolarització
- 1.4-Conèixer l'organització i el funcionament de les famílies *homeschoolers*
- 1.5-Estudiar els possibles desavantatges, avantatges i limitacions de la pràctica del *homeschooling*

- 1.6-Conèixer les estructures organitzatives *homeschoolers* dels EEUU i Anglaterra per comparar-les amb les estructures catalanes i analitzar el seu funcionament

2-Aprofundir en les pràctiques educatives que duen a terme les famílies *homeschoolers* a Catalunya.

- 2.1-Conèixer les diferents metodologies i currículums utilitzats
- 2.2-Analitzar la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que s'utilitzen
- 2.3-Analitzar els beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies

3-Identificar aquells elements del *homeschooling* que es poden promoure a l'escola i a la societat.

Per donar resposta a aquestes preguntes i objectius, s'opta per una metodologia qualitativa, amb un enfocament que parteix d'una concepció social i científica holística, pluralista i igualitària. Es basa en la teoria crítica i el pensament d'Habermas. Des d'aquesta perspectiva, als éssers humans se'ls veu com co-creadors de la seva pròpia realitat, amb la que participen a través de la seva experiència, la seva imaginació, la seva intuïció, els seus pensaments i la seva acció.

L'educació és un camp d'estudi interdisciplinar i cal que es recolzi en altres disciplines, la psicologia, la sociologia i l'antropologia, entre d'altres, per poder tractar amb profunditat tots els problemes educatius. Per això, és necessari aplicar metodologies provinents de diferents camps del saber que estiguin relacionades amb l'educació. De la sociologia, hem pres com a referència les històries de vida; de la psicologia, l'estudi fenomenològic; i de l'àmbit educatiu, ens hem fixat en la qualitat dels projectes curriculars i d'innovació que duen a terme aquest col·lectiu de famílies (Buendía, Colás, Hernández, 2010).

La recerca qualitativa es fonamenta en una filosofia constructivista que considera que la realitat és una “*construcció social*”, és a dir, que els individus i grups atribueixen significats a entitats concretes, esdeveniments, persones, processos i objectes. Les persones construeixen constructes per donar sentit a aquestes entitats i poder organitzar els seus punts de vista, les seves percepcions i sistemes de creences. Per això, l’objectiu de la recerca qualitativa ha d’entendre el fenomen social des de la perspectiva dels participants (McMillan, Shucmacher, 2012, p. 401)

6.2 Disseny i aplicació dels instruments de recollida d’informació: entrevista, disseny del guió

Les tècniques qualitatives utilitzades en la recerca són, d’una banda, l’entrevista a famílies *homeschoolers* i, de l’altra, l’anàlisi de blogs de *homeschoolers*.

OBJECTIUS	Revisió bibliogràfica	Revisió de blogs i diaris familiars	Entrevistes a famílies
1.1 Delimitar el terme no escolarització i definir el fenomen <i>homeschooler</i>			
1.2 Conèixer el perfil de les famílies que practiquen el <i>homeschooling</i>			
1.3 Analitzar els motius que porten a la no escolarització			
1.4 Conèixer l’organització i el funcionament de les famílies <i>homeschoolers</i>			
1.5 Estudiar els possibles desavantatges, avantatges i limitacions			
1.6 Comparar les estructures organitzatives <i>homeschoolers</i> dels EEUU i Anglaterra i les estructures locals			
2.1 Conèixer les diferents metodologies i enfocaments curriculars utilitzats			
2.2 Analitzar la utilització del temps i de l’espai, així com els recursos materials i humans que s’utilitzen			
2.3 Analitzar els beneficis educatius que es desprenen de la vida d’aquestes famílies			
3.1 Distingir i conèixer els elements educatius del <i>homeschooling</i> que es puguin aplicar a l’escola i a la societat: organització, metodologia i recursos			

Taula 11 Relació objectius amb tècniques qualitatives

6.2.1 L'entrevista

L'entrevista és una de les tècniques més usuals en la recerca qualitativa perquè permet descobrir el que és important i significatiu pels informants i descobreix fets i dimensions subjectives de les persones, com les creences, els pensaments i els valors. Aquesta informació resulta fonamental per comprendre la seva pròpia visió del món (Buendía, Colás, Hernández, 2010).

Hem escollit el model d'entrevista en profunditat, amb un format de preguntes obertes que dona llibertat a les famílies per respondre com vulguin. Hi ha diferents tipus d'entrevistes en profunditat i hem escollit el model d'entrevista en profunditat estandaritzada, amb un principi i un final. Els temes es defineixen amb anterioritat i a tots els participants se'ls plantegen les mateixes preguntes amb el mateix ordre, d'aquesta manera es redueix la flexibilitat de l'entrevistador i, per tant, són entrevistes més objectives; tot i que poden limitar la naturalitat i la congruència en les respostes (McMillan, Shucmacher, 2012, p. 458). És una tècnica híbrida; per una banda, té una capacitat d'estandarització menor que el qüestionari (amb preguntes tancades) i no permet aprofundir tant com amb l'entrevista no estructurada, però d'altra banda, és un instrument idoni per mantenir l'objectiu d'estandarització dels resultats i per recollir dades per descriure també quantitativament l'objecte d'estudi (Corbetta, 2007). El que es pretén amb l'entrevista és comprendre les perspectives i les experiències de les persones que són entrevistades (Buendía, Colás, Hernández, 2010).

6.2.2 Disseny del guió de l'entrevista

Per construir l'instrument s'elabora una primera proposta que parteix de 10 objectius específics desplegats en 13 indicadors i concretats en 34 preguntes. Els objectius de l'entrevista sorgeixen dels objectius generals de la tesi. Aquests objectius estan relacionats amb els estudis previs que s'han realitzat sobre les característiques i peculiaritats de les famílies *homeschoolers*: tipologia de famílies, motius que porten a la no-escolarització, diferents estils educatius, etc (Galen, 1991; Cogan, 2010; Lines, 1991; Moore, 1984; Mountney, 2013; Rothermel, 2004; Cabo, 2011, Goiria, 2014). Els indicadors es redacten per aprofundir en els objectius de l'estudi i per poder redactar les preguntes en funció del concepte que cerca l'indicador (veure taula 14).

La construcció de l'instrument passa per un sistema de validació per experts (Olson, 2010). Els experts han d'analitzar la coherència dels ítems amb els objectius. No hi ha

unanimitat en les característiques dels experts, però és fonamental que conegui l'àrea a investigar ja sigui a nivell acadèmic o professional. Altres autors consideren que és imprescindible que tinguin 5 anys d'experiència (Galan, 2011) (Delgado, Carretero, Ruch, 2012). Delgado, Carretero i Ruch (2012) diuen que mínim han de ser 3 experts i García, Fernández (2008) consideren que seria ideal disposar d'entre 15 i 25 experts. D'altra banda, Varela, Díaz i García (2012) assenyalen que el nombre d'experts varia en funció dels objectius i que seria necessari un rang de 7 i 30 experts.

En aquesta recerca es convida a 7 persones expertes a validar l'instrument. D'aquestes, 4 són de l'àmbit acadèmic, amb més de 20 anys d'experiència, i 3 són membres de famílies que practiquen l'escolarització a casa i tenen una implicació rellevant amb el moviment *homeschooler* amb una participació activa de més de 10 anys d'experiència (veure taula 12).

Nom	A1J	A2	A3	A4	Ff1	F2s	F3n
ÀMBIT expertesa	Acadèmic-Pedagoga	Acadèmic	Acadèmic	Acadèmic	Família	Família	Família
Gènere	Dona	Dona	Dona	Dona	Dona	Home	Dona
Anys de pràctica d'escola a casa					11	22	14

Taula 12 Relació experts

Per convidar a les persones expertes, s'elabora un document inicial on s'expliquen els objectius de la recerca i es demana la seva col·laboració. Aquesta informació s'envia a través de correu electrònic a 7 persones. Totes accepten participar en el procés de validació. Un cop acceptat, s'envia als experts el material pertinent per a què valorin l'adequació i la idoneïtat de l'instrument. Aquest document consta d'una introducció i de dues taules; una taula on s'expliquen els objectius generals i específics de la tesi i una altra taula amb 6 columnes amb els objectius específics de l'entrevista; els indicadors; la pregunta; dues columnes amb resposta tancada Sí o No, per tal de saber si

la pregunta s'adequava als objectius i a l'indicador; i una última columna on poder-hi anotar les observacions.

El procés de validació dura 3 setmanes. Els experts trameten les valoracions a través de correu electrònic. Les aportacions s'incorporen a una graella d'excel per al seu posterior anàlisi.

Les aportacions més destacades de les persones validadores són (veure annex II per més detall de les aportacions):

- 1. Subdividir preguntes per concretar.
- 2. Afegir preguntes relacionades amb les creences polítiques i ideològiques.
- 3. Ampliar preguntes relacionades amb les experiències educatives dels progenitors.
- 4. Preguntar si tenien coneixements previs del *homeschooling* o no.
- 5. Incorporar un apartat específic sobre com organitzen els temps i espais per fer escola a casa

El resultat final del procés de validació fa que es redueixin objectius, en concret s'ajunta l'objectiu 1.5 amb l'objectiu 2.3 per la similitud; s'augmenti el nombre d'indicadors i preguntes (veure taula 13 i 14), intentant tenir en compte totes les aportacions i modificant els indicadors amb més discrepàncies.

	Primera ronda	Redactat final
Nombre Objectius	10	9
Nombre d'indicadors	13	17
Nombre de preguntes	34	57

Taula 13 comparativa de nombre d'objectius, indicadors i preguntes en la primera ronda i el redactat final

L'entrevista final s'estructura en 57 preguntes que responen a 17 indicadors i a 9 objectius específics.

Objectiu	Indicador	Pregunta inicial	Redactat final
1.1 Conèixer el concepte	Definició del concepte	Com definiríeu el <i>homeschooling</i> ?	Com definiríeu l'opció educativa que heu escollit pels vostres fills?

<p>que té la família sobre el terme no escolarització i definir el fenomen <i>homeschooler</i></p>			<p>Quin nom li posaríeu?</p>
<p>1.2 Obtenir informació sobre el perfil de les famílies que practiquen el <i>homeschooling</i></p>	<p>Situació familiar, nivell socio-econòmic, estil i filosofia de vida</p>	<p>Quin nivell d'estudis teniu? Quina és la vostra professió? Teniu altres fonts d'ingressos? On viviu? Quina edat teniu? Quin nacionalitat teniu? Quines llengües es parlen a casa? Quins costums o quina religió teniu? Quins hobbies teniu? Quina medicina seguieu, tradicional o alternativa? Teniu dietes específiques, vegans, altres?</p>	<p>Quin nivell d'estudis teniu? Quina és la vostra professió? Treballeu? De què? Teniu altres fonts d'ingressos? Heu hagut de deixar de treballar per poder escolaritzar a casa? Com us ha afectat professionalment el canvi? On viviu, és una gran ciutat, un poble? Residencial, comercial, equipaments (poliesportiu, piscina municipal, biblioteca, centre de formació permanent, altres) Quines característiques té el barri on viviu, té equipaments? Quina edat teniu? Quina nacionalitat teniu? Quines llengües es parlen a casa? Seguiu alguna religió o pràctica espiritual? Quins hobbies teniu? Esports, culturals: assistència periòdica museus, ONG, protectores d'animals, socials, colles castelleres, etc Participeu en alguna entitat de caràcter cultural o social? Amb quina corrent o ideologia política us defineix? Quina medicina seguieu, tradicional, alternativa?</p>

			<p>Heu parit a casa, a l'hospital?</p> <p>Teniu dietes específiques, vegans, crudívors, altres?</p> <p>Vacuneu als fills?</p>
1.3 Identificar quins són els motius de la família que porten a optar per la no escolarització	Motius i raons	<p>Quins són els motius que us han portat a fer escola a casa?</p> <p>Podríeu graduar aquests motius o raons segons ordre de preferència?</p>	<p>Abans de pensar en fer escola a casa, coneixíeu el <i>homeschooling</i>?</p> <p>Hi ha diferents motius que porten a escolaritzar a casa, motius religiosos, pedagògics, filosòfics o estils de vida, quin diríeu que ha estat el motiu o motius en plural que us han portat a escolaritzar a casa?</p> <p>De tots ells, quin és el principal motiu?</p>
1.4 Conèixer l'organització i el funcionament de les famílies <i>homeschoolers</i>	Organització general familiar	<p>Com us organitzeu?</p> <p>Treballeu tots dos?</p> <p>Quina és la jornada de treball dels cònjuges? Quantes hores dediqueu a l'escola a casa? Teniu ajuda de professors externs, cangurs, avis o d'altres?</p>	<p>Si la unitat familiar està formada per dos cònjuges, us dediqueu tots dos a l'escola a casa?</p> <p>Teniu un horari establert, diari, setmanal, planificació anual?</p> <p>Es pot parlar de vacances?</p> <p>Qui s'encarrega de fer les tasques de la casa, la compra, la neteja, cosir, planxar, cuinar, bricolatge, jardineria, hort (si n'hi ha), fer encàrrecs i d'altres tasques domèstiques que puguin sorgir?</p>
1.6 Comparar l'organització de les famílies <i>homeschoolers</i> de Catalunya i comparativa amb les famílies dels EEUU i Anglaterra	<p>Coneixement del fenomen a Catalunya</p> <p>Coneixement del fenomen a EEUU i Anglaterra</p>	<p>Teniu relació amb d'altres famílies <i>homeschoolers</i>? Esteu associats a algun grup o associació?</p> <p>Coneixeu l'organització de les famílies EEUU i Anglaterra?</p>	<p>Teniu relació amb d'altres famílies que fan escola a casa de Catalunya?</p> <p>I teniu relació amb d'altres famílies <i>homeschoolers</i> d'altres països?</p> <p>Esteu associats a algun grup o associació a nivell nacional o internacional?</p>
2.1 Identificar les principals metodologies i enfocaments curriculars que utilitzen les famílies <i>homeschoolers</i>	Procés ensenyança-aprenentatge: metodologia, currículum	<p>Com us organitzeu, metodologies, quins rols teniu com a progenitors, quin rol té l'infant? Si teniu més d'un fill, com organitzeu l'aprenentatge? Aprenentatge dirigit? Currículum lliure? Seguiu el currículum nacional?</p>	<p>Es té present el currículum escolar de les escoles públiques de l'entorn on viuen o es prescindeix d'això?</p> <p>Continguts: al currículum es marquen unes àrees de referència, llengua, llengua estrangera, ciències, matemàtiques, art, educació física, etc. Treballeu totes les àrees curriculars?</p> <p>Quines àrees es treballen</p>

			<p>preferentment?</p> <p>Treballeu altres àrees que no són al currículum?</p> <p>Al ser un aprenentatge tan a mida i personalitzat és probable que hi hagi pocs conflictes, com trebal·leu els valors, les actituds, la superació personal?</p> <p>Com trebal·leu les emocions, la convivència?</p> <p>Metodologia: Quines estratègies s'utilitzen per facilitar l'aprenentatge dels nens?</p> <p>Si teniu més d'un fill, com us organitzeu per acompanyar-los en l'aprenentatge?</p> <p>L'aprenentatge és principalment dirigit?</p> <p>S'utilitza alguna metodologia d'ensenyament aprenentatge específica? Montessori, Waldorf, treball per projectes, etc</p> <p>Activitats: quin tipus d'activitats se solen fer? Com es combinen?</p> <p>Avaluació: Com es comprova si s'han assolit els aprenentatges?</p> <p>Feu algun seguiment del procés del vostre fill, anotacions, registre, matrius?</p> <p>A priori definiu els criteris d'avaluació i els expliqueu als fills?</p>
<p>2.2 Analitzar la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que s'utilitzen</p>	<p>Organització del temps i de l'espai. Ús de recursos</p>	<p>Com us organitzeu, on es produeix l'aprenentatge, aula, dins de casa, recursos interns, externs, sortides, participació amb d'altres famílies <i>homeschoolers</i>, extraescolars, etc</p>	<p>Temps: destineu unes hores concretes a l'aprenentatge curricular?</p> <p>Espai: quins espais utilitzeu principalment?</p> <p>Recursos: quins recursos utilitzeu? Llibres de text, Internet, biblioteca, visites museus, activitats amb d'altres famílies, extraescolars, etc</p> <p>Recursos humans: compteu amb la regularitat d'alguna persona per desenvolupar el projecte educatiu</p>

			que us plantegeu amb els vostres fills?
1.5 Conèixer quines són les percepcions de la família en relació amb els avantatges, desavantatges i limitacions que té la pràctica del <i>homeschooling</i>	Pros i contres Beneficis educatius, millores educatives	Quins creieu que són els avantatges del <i>homeschooling</i> ? Quins creieu que són els desavantatges? Dins de l'àmbit educatiu, quins beneficis us aporta el <i>homeschooling</i> que no us donaria l'escola?	Quins creieu que són els avantatges del <i>homeschooling</i> ? Quines mancances hi trobeu en el vostre cas particular? Trobeu que hi ha alguna limitació o obstacles, com per exemple l'obtenció dels títols al finalitzar l'etapa de secundària?
2.3 Analitzar els beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies (S'han unificat objectius)			
3. Distingir i conèixer els elements educatius del <i>homeschooling</i> que es puguin aplicar a l'escola i a la societat: organització, metodologia i recursos	Aplicació de les pràctiques <i>homeschoolers</i> a l'escola i a les famílies	D'aquests beneficis educatius, quins consideres que es podrien aplicar a una escola o a la resta de famílies?	De la vostra pràctica educativa particular, creieu que es podria aplicar algun recurs, activitat, metodologia a d'altres famílies que escolaritzen? Creieu que de la vostra manera de fer se'n podria desprendre alguna contribució pedagògica per a les escoles?

Taula 14: Objectius, indicadors i preguntes abans i després de la validació

6.3 Aplicació de l'instrument l'entrevista

Un cop l'entrevista està validada es parla amb l'Associació CCRRH i a través d'aquesta es contacta amb les famílies que fan escola a casa sol·licitant la seva participació. Així mateix, algunes mares també fan difusió a través de les xarxes socials *Twitter*,

Facebook i Instagram. El contacte inicial a l'associació es fa a través de l'enviament d'un correu electrònic, on se'ls explica els objectius de la recerca i es faciliten les dades personals de la investigadora (vegeu annex IV). Algunes famílies contesten per correu electrònic i d'altres per telèfon i també ens contacten famílies que no estan associades, però que s'han assabentat per les xarxes socials. Finalment, es presenten voluntàries 14 famílies. Un cop recollides les dades de les famílies participants es contacta amb elles. Des de setembre de 2018 fins a l'estiu de 2019 es realitzen les entrevistes. Deu de les entrevistes es duen a terme presencialment a diferents localitats, Barcelona, Lleida, Sant Cugat, Castellbell i el Vilar, Piera, Igualada, Sant Martí de Tous, el Vendrell, i les altres quatre per telèfon. Cada entrevista és enregistrada en àudio. Previ a la gravació es demana el consentiment informat que és un document on s'informa del motiu de la recerca, els objectius que es pretenen investigar, s'explica breuement la metodologia, la durada de l'entrevista, el tractament de les dades, la privacitat i la confidencialitat de les dades proporcionades seguint la normativa de la llei orgànica 15/1999 de 13 de desembre. Aquest full es fa signar prèviament als entrevistats. En el cas de les entrevistes telefòniques, s'envia per correu electrònic per a què el puguin signar i retornar abans de l'entrevista. La mitjana de durada de les entrevistes és d'una hora. Durant l'entrevista es prenen notes i s'enregistra amb el mòbil per a la posterior transcripció. La majoria d'entrevistes es fan al domicili de l'entrevistat, però en alguns casos es realitzen a la biblioteca del barri i en cafeteries. (vegeu a l'annex III la redacció final objectiu tesi-objectiu entrevista-indicador i preguntes).

Participants

L'entrevista s'aplica a 14 famílies que viuen a Catalunya. Es busquen famílies que responguin a perfils diferents i, per fer-ho, es tenen en compte els següents criteris: a) el nombre de fills i edat, que fossin d'edats diferents i tinguessin fills en edats diferents, b) el nivell d'estudis dels pares, que hi hagués, almenys algun dels progenitors, famílies amb estudis bàsics (B), mitjans (M) o superiors (S) (agafant de referència la titulació superior dels dos) i c) que visquin en diferents zones, rurals (R) i urbanes (U). En un principi també es volia tenir en compte l'estat civil i les categories socials (nivell econòmic, i classe baixa, mitjana o alta), però ho vam haver de descartar perquè no hi havia una mostra tant diversa que cobrés totes les diferents categories. (Taula 15)

Críteris	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9	F10	F11	F12	F13	F14
Nombre de fills		3	2	2	1	1	1	2	2	2	3	2	15	2
Edat dels fills		3-9	15-19	3-7	12	3	7	6-9	5-9	0-8	13-24	12-15	15-45	4-7
Nivell estudi pares	S	M	S	S	S	M	M	S	M	M	S	S	M	M
Zona residència		R	U	U	U	U	U	R	R	R	U	R	R	R

Taula 15 Criteris de selecció de les famílies

6.4 Anàlisi de blogs

Per complementar la recerca sobre la part pràctica del *homeschooling* i analitzar les metodologies, currículum i recursos que utilitzen, s'han analitzat els diaris o *blogs* que escriuen periòdicament algunes famílies *homeschoolers*. Estem vivint una època de grans canvis, sobretot en les formes de comunicar-nos i interactuar amb la societat. Internet i les xarxes socials ofereixen un ventall il·limitat de possibilitats per la recerca. Per aquest motiu neix la netnografia com una tècnica d'estudi per indagar a la xarxa que complementa l'etnografia. Aquesta metodologia d'anàlisi qualitatiu suposa la participació continuada de l'investigador en els escenaris virtuals on es desenvolupen les pràctiques que són objecte d'estudi (Turpo, 2008, p. 82). Els blogs són històries de vida, que ens expliquen en detall el fer d'aquestes famílies, i que presenta la peculiaritat narrativa de la temporalitat i la causalitat. El dia a dia dels blogs uneix esdeveniments, descripcions i situacions. És un coneixement que sorgeix de l'acció i que capta amb gran riquesa i matisos el significat de les accions humanes (Colás, 2010:280). Com apliquem el mètode netnogràfic? Turpo (2008) distingeix dues fases: una primera fase de recerca a la xarxa sobre l'objecte d'estudi que es duu a terme amb buscadors, i una segona fase d'anàlisi i classificació de la informació.

L'anàlisi dels blogs ens serveix per incidir en el segon objectiu de la tesi: aprofundir en les pràctiques educatives que duen a terme les famílies *homeschoolers* a Catalunya i als objectius específics: identificar les principals metodologies i enfocaments curriculars que utilitzen les famílies *homeschoolers*; analitzar la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que utilitzen; i analitzar els beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies, avantatges i desavantatges.

6.4.1 Selecció dels blogs

Per a la recerca de blogs es pren de referència el llistat de blogs *homeschoolers* anunciats a la pàgina oficial de l'associació CCRRH. Hi ha un total de vint-i-set blogs. S'escullen 5 blogs (taula 16) de famílies que fan escola a casa seguint el criteri de mostra intencionada de casos típics, seleccionant casos amb abundant informació per a detallar els estudis (Patton, 1990, p.266). La mida de la mostra està relacionada, en aquest cas, amb la disponibilitat dels casos que tenen abundant informació. Alguns dels blogs ocupen més de 3000 pàgines. La comprensió generada a partir de la recerca qualitativa depèn més de l'abundància de la informació, i no tant de la mida de la mostra (McMillan, Shucmacher, 2012). Per aquest motiu, considerem suficient l'anàlisi de 5 blogs.

El primer ítem que es va utilitzar per descartar els blogs fou el país de residència de les famílies. Ens interessava analitzar el fenomen *homeschooler* a Catalunya i que visquessin en diferents àrees, rurals i urbanes. Així que es van descartar tots aquells blogs que fossin de fora de Catalunya. El segon criteri que es va utilitzar fou si estaven en actiu o no. Ens interessava molt que fossin blogs actuals. El tercer criteri, la durada, la quantitat d'anys que estaven o havien estat en actiu. Per últim, ens interessaven blogs de diferents estils educatius, *homeschoolers* i *unschoolers* i amb fills de diferents edats educatives (veure taula 16).

Blog	Adreça	Nombre d'entrades	Nombre de pàgines	Nombre de fills	Temporalitat
Família 1	https://orca-alce.blogspot.com/	1920	3166	2	2008-2020
Família 2	https://alnostreritme.wordpress.com/	655	563	2	2011-2020
Família 3	https://undesertacasa.wordpress.com/		750	2	2009-2019
Família 4	http://descobrimelmon.blogspot.com/	341	556	3	2008-2016
Família 5	https://aprendemosjuntoalmar.com/		234	1	2011-2016

Taula 16: Característiques dels blogs seleccionats

Críteris	Localitat de residència	Edat dels fills	Estil educatiu
Urbà	Família 1 i 5		
Rural	Família 2, 3 i 4		
Menors de 9 anys		Família 2 i 4	
Majors de 9 anys		Família 1, 3 i 5	
<i>Unschooling</i>			Família 5
<i>Homeschooling</i>			Família 1, 2, 3 i 4

Taula 17: Perfil de les famílies que escriuen els blogs

6.5 Anàlisi de resultats de les entrevistes i dels blogs

Les entrevistes:

Les dades s'han transcrit en un full de *l'excel*, en una columna les preguntes i a les altres totes les respostes de les famílies per cada pregunta. D'aquesta manera, observant cada fila podríem analitzar les dades. A través d'una tècnica manual utilitzant diferents colors, es van categoritzar els diferents ítems que semblaven rellevants. Això va permetre dividir en una taula els diferents àmbits, es van codificar els subtemes de cada àmbit i es va quantificar la freqüència. Vegeu l'exemple sobre el nivell socioeconòmic de les famílies en les taules 17,18, 19, 20, 21 i 22:

1. Escola progenitors

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Escola pare/mare	0301	Concertada	3
	0302	Pública	8
	0303	Religiosa	11
	0304	Privada	2

Taula 18 escola progenitors

2. Estil educatiu escola pares

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Estil educatiu escola pares	0401	Tradicional	11
	0402	Religiós	4
	0403	Escola laica catalana	3
	0404	Disciplina	3

Taula 19 estil educatiu de l'escola dels pares

3. Nivell estudis pares

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Nivell estudi pares	0501	Diplomats /Grau universitari	8
	0502	Mòduls grau superior	10
	0503	Batxillerat	4
	0504	Doctorat	2

Taula 20 nivell estudis dels pares

4. Professió pare mare

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Professió pares	0601	Sector primari	0
	0602	Sector secundari (industrial)	4
	0603	Sector terciari o de serveis	19

Taula 21 professió dels progenitors

5. Actualitat laboral dels pares

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Treballen?	070101	Si	17
	070102	No	5
De què treballen?	070201	Mestres	5
	070202	Informàtic	1
	070203	Autònom	8
	070204	Instal·lador	1
	070205	Comptable	1
	070206	Entrenador i Osteòpata	1

Taula 22 vida laboral dels pares

6. Altres fonts d'ingressos

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Altres fonts d'ingressos	0801	Sí (lloguers i pensions)	2
	0802	No	12

Taula 23 Altres fonts d'ingressos

Extret del document annex I “anàlisi de les entrevistes”.

Un cop es van tenir tots els àmbits codificats, es va procedir a escriure l'informe de l'anàlisi agrupant els diferents àmbits en objectius i afegint en algun cas concret exemples literals de les famílies.

Els blogs:

Pel buidatge de dades s'ha utilitzat el software per a l'anàlisi d'informació qualitativa ATLAS.ti. Com que el format *html* dels blogs no es pot exportar directament al programa Atlas.ti, es va haver de copiar tot el contingut dels blogs en documents word. La gran extensió dels blogs analitzats va obligar a subdividir els blogs en diferents documents de word perquè fossin més lleugers.

El primer pas de l'anàlisi dels blogs fou la categorització i codificació. Es van utilitzar 95 codis i aquests codis es van agrupar en 14 famílies de codis.

Grup de codis	Codis
Activitats artístiques	Música, art, cinema, construccions, costura, cuina i fira
Altres matèries	Col·leccions, filosofia, hort, inserció al món laboral, mecànica, mecanografia, oficis, tallers
Avantatges i desavantatges	Exàmens, reflexions, regulació, titulacions
Coneixement del medi natural	Animals, astronomia, ciències, cos humà, evolució, experiments, física, geologia, hort, mecànica, mediambient, plantes, robòtica, sortides de camp
Coneixement del medi social	Acollida estrangers, coneixement del medi social, educació vial, geografia, història, oficis, països, societat, viatges
Educació en valors	Bons hàbits, feminisme, valors, voluntariat
Educació física	Alimentació, circ, esports, joc, sortida educativa, sortides de camp, viatges
Educació infantil	Art, educació sensorial, joc simbòlic, psicomotricitat fina
Educació TIC	Informàtica, robòtica, xarxes-televisió
Idiomes	Acollida estrangers, anglès, idiomes
Llengua i literatura	Biblioteca, club de lectura, diaris, llengua, llibres, mecanografia, poesia, psicomotricitat fina, revista, teatre
Matemàtiques	Economia, matemàtiques
Metodologies	Avaluació, construcció de material educatiu, construccions, conversa pedagògica, desescolaritzar, educació a distància, escolarització, exàmens, experiments, exposició

	material educatiu, extraescolars, <i>homeschooling</i> versus <i>unschooling</i> , inserció al món laboral, joc, <i>lapbook</i> , memòria, metodologia, museus, NEE, organització, presentació de projectes, projectes, reflexions, sortida educativa, sortides de camp, tallers, trastorn d'aprenentatge, viatges, <i>workboxes</i> , xarxes-televisió
Socialització	Acollida estrangers, alimentació, bons hàbits, campaments, cinema, circ, educació vial, extraescolars, festa, festes populars, final de curs, fira, inserció al món laboral, JILLE, oficis, premis, presentació de projectes, regulació, socialització, societat, sortida educativa, sortides de camp, teatre, trobada <i>homeschoolers</i> , vacances, valors, viatges, voluntariat, xarxes-televisió

Taula número 24 Relació codis amb el grup de codis

La primera fase de l'anàlisi consistí en un anàlisi rellevant dels textos i la seva divisió en codis o temes. Cada segment del text es relacionava amb el codi que reflectia el contingut. Molts cops un mateix fragment de text es relacionava amb diferents codis si els temes estaven relacionats. Al finalitzar aquesta primera fase, cada fragment rellevant dels textos estava codificat. En la següent fase es va fer un mapa de codis i temes per identificar els denominadors comuns entre ells. Així es va reduir els codis a 14 grups de codis o famílies.

Codi	Encreuament	Grup de codis
acollida estrangers	2	Idiomes Coneixement del medi social Socialització
Alimentació	5	Socialització Educació física
Anglès	29	Idiomes
Animals	198	Coneixement del medi natural
Art	452	Educació infantil Activitats artístiques
Astronomia	44	Coneixement del medi natural
Avaluació	3	Metodologies
Avantatges i desavantatges	13	Avantatges i desavantatges
Biblioteca	5	Llengua i literatura
Bons hàbits	21	Educació en valors

		Socialització
Campaments	2	Socialització
Ciències	193	Coneixement del medi natural
Cinema	11	Socialització Activitats artístiques
Circ	6	Socialització Educació física
Club de lectura	3	Llengua i literatura
Col·leccions	24	Altres matèries
Coneixement del medi social	54	Coneixement del medi social
Construcció material educatiu	21	Metodologies
Construccions	192	Metodologies Activitats artístiques
Conversa pedagògica	8	Metodologies
Cos humà	23	Coneixement del medi natural
Costura	28	Activitats artístiques
Cuina	92	Activitats artístiques
Desescolaritzar	10	Metodologies
Diario	1	Llengua i literatura
Economia	7	Matemàtiques
Educació a distància	1	Metodologies
Educació sensorial	31	Educació infantil
Educació vial	2	Coneixement del medi social Socialització Altres matèries
Escolarització	9	Metodologies
Esports	36	Educació física
Evolució	1	Coneixement del medi natural
Exàmens	19	Metodologies Avantatges i desavantatges
Experiment	157	Coneixement del medi natural Metodologies
Exposició material educatiu	12	Metodologies
Extraescolars	7	Metodologies Socialització
Feminisme	2	Educació en valors
Festa	4	Socialització
Festes populars	118	Socialització
Filosofia	1	Altres matèries

Final de curs	2	Socialització
Fira	17	Socialització Activitats artístiques
Física	11	Coneixement del medi natural
Geografia	46	Coneixement del medi social
Geologia	2	Coneixement del medi natural
Història	113	Coneixement del medi social
<i>Homeschooling versus unschooling</i>	6	Metodologies
Hort	53	Coneixement del medi natural Altres matèries
Idiomes	58	Idiomes
Informàtica	36	Educació TIC
Inserció al món laboral	8	Metodologies Socialització Altres matèries
Joc	387	Metodologies Educació física
Joc simbòlic	21	Educació infantil
Jornada internacional <i>homeschooling</i>	11	Socialització
<i>Lapbook</i>	59	Metodologies
Llengua	229	Llengua i literatura
Llibres	227	Llengua i literatura
Matemàtiques	392	Matemàtiques
Mecànica	3	Coneixement del medi natural Altres matèries
Mecanografia	2	Llengua i literatura Altres matèries
Mediambient	9	Coneixement del medi natural
Memòria	1	Metodologies
Metodologia	117	Metodologies
Museus	38	Metodologies
Música	116	Art
Necessitats Educatives Especials	11	Metodologies
Oficis	3	Coneixement del medi social Socialització Altres matèries
Organització	86	Metodologies
Països	4	Coneixement del medi social

Plantes	73	Coneixement del medi natural
Poesia	24	Llengua i literatura
Premis	2	Socialització
Presentació de projectes	10	Metodologies Socialització
Projectes	39	Metodologies
Psicomotricitat fina	17	Llengua i literatura Educació infantil
Reflexions	131	Metodologies Avantatges i desavantatges
Regulació	10	Socialització Avantatges i desavantatges
Revista	8	Llengua i literatura
Robòtica	6	Coneixement del medi natural Educació TIC
Socialització	8	Socialització
Societat	3	Coneixement del medi social Socialització
Sortida educativa	112	Metodologies Socialització Educació física
Sortides de camp	46	Coneixement del medi natural Metodologies Socialització Educació física
Tallers	12	Metodologies Altres matèries
Teatre	26	Llengua i literatura Socialització
Titulacions	2	Avantatges i desavantatges
Trastorn aprenentatge	10	Metodologies
Trobada homeschooler	23	Socialització
Vacances	11	Socialització
Valors	8	Educació en valors Socialització
Viatges	11	Coneixement del medi social Metodologies Socialització Educació física

Voluntariat	3	Educació en valors Socialització
<i>Workboxes</i>	44	Metodologies
Xarxes – televisió	57	Metodologies Socialització Educació TIC

Taula 25 Encreuament codis relacionat amb el grup de codis

La tercera fase fou descarregar l'informe, a través del programa, per cada grup de codi. Els informes es descarregaven com a documents de *word* alguns de més de 200 pàgines. A través de la lectura dels informes es van poder redactar els resultats. Alguns coincidien amb els resultats de les entrevistes i això va permetre ampliar la informació. Així doncs, es va dibuixar aquesta graella per veure quins resultats podien ser ampliat amb les entrevistes (veure taula 26):

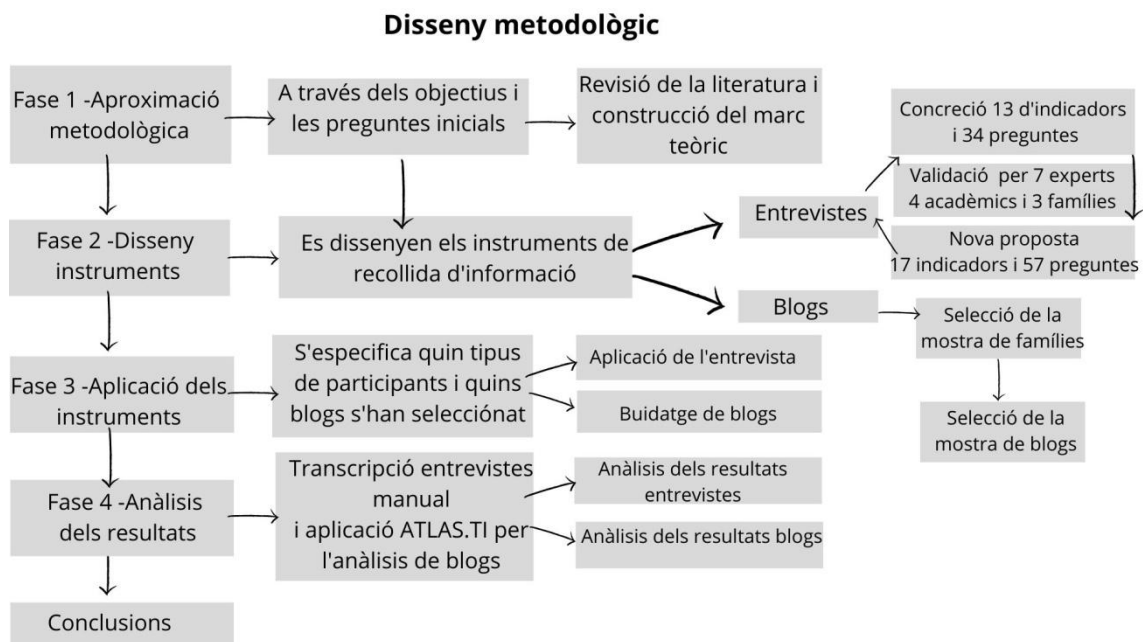
Objectius entrevistes	Temes blogs
Delimitar el terme no escolarització i definir el fenomen <i>homeschooling</i>	
Conèixer el perfil de les famílies que practiquen <i>homeschooling</i>	
Analitzar els motius que porten a la no-escolarització	
Conèixer l'organització i el funcionament de les famílies <i>homeschoolers</i> :	
Conèixer l'organització i el funcionament entre les famílies <i>homeschoolers</i> :	Socialització
Conèixer les diferents metodologies i enfocaments curriculars utilitzats	Activitats artístiques Altres matèries Coneixement del medi natural Coneixement del medi social Educació en valors Educació física Educació infantil Educació TIC Idiomes Llengua i literatura Matemàtiques
Analitzar la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que s'utilitzen	Metodologies
Estudiar els possibles desavantatges, avantatges i limitacions.	Avantatges i desavantatges

Analitzar els beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies	
---	--

Taula 26: Relació dels objectius de la recerca amb els temes dels blogs

Hem seguit així un estil analític intuïtiu (McMillan, Shucmacher, 2012, pág. 481). Hem decidit les categories i la freqüència de temes específics o codis, els grups derivats dels codis i les categories de les dades. Els codis principals provenen dels objectius de la tesi, de les preguntes de recerca i categories rellevants, que procedeixen de la bibliografia científica. Per editar i narrar l'anàlisi hem buscat els grups de dades per segments per il·lustrar les categories de significat i poder escriure els informes durant el procés.

Figura 8 Disseny metodològic. Font elaboració pròpia

CAPÍTOL 7

Resultats de les entrevistes i els blogs

“Una escola del magisteri, de concepció totalment distinta a les oficials, més educativa que instructiva: amb tallers autèntics de treballs manuals per als nois i de tasques domèstiques per a les noies; amb jardí a cura dels alumnes; amb coeducació; amb dues excursions, com a mínim, obligatòries cada mes; amb classes de gimnàstica veritable durant tot el curs; amb visites a indústries i museus; amb tandes de conferències, unes per personalitats remarcables en els diversos camps de les lletres i de les ciències, i altres pels propis alumnes, a fi que s’habituessin al treball personal i de responsabilitat; amb l’administració i l’ordre intern de l’Escola portats pels alumnes; amb una educació musical ben dirigida: teoria, cant coral, dansa, i una educació artística ben atesa: dibuixant objectes del natural, prenent apunts durant les excursions, fent estilització i composició com a contrapès a les encarcarades i fredes làmines d’en Laforet que imposava el programa oficial; amb laboratoris de física, de química, de fotografia, de debó i d’ús normal i corrent on els alumnes aprenien tot fent les coses” (Bardina, 1989. p.XXVI)

Capítol 7 Resultats de les entrevistes i els blogs

Aquest és el capítol on es buida el resultat de la recerca duta a terme amb les famílies que practiquen el *homeschooling*. La informació és extreta del buidatge de dades provinent de les entrevistes realitzades i també complementada amb la informació que hem analitzat a través dels blogs. Hem classificat la informació en deu subtemes o apartats: un primer apartat on s'expliquen els motius que porten als pares a escollir aquest model educatiu; un segon apartat on analitzem el perfil de les famílies; un tercer apartat on parlem de l'organització i el funcionament de les famílies; un quart apartat amb l'organització i funcionament entre les famílies *homeschoolers*, com s'associen i com cooperen juntes; un cinquè apartat centrat en les metodologies i enfocaments curriculars utilitzats; un sisè apartat amb les àrees curriculars que treballen, subdividit en educació infantil, primària i secundària; un setè apartat amb altres àrees treballades; un vuitè apartat on parlem com viuen la socialització; un novè apartat on ens centrem en els avantatges, desavantatges i limitacions; i, per últim, un desè apartat on analitzem els beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies.

7.1 Els motius per a la pràctica del *homeschooling* i la seva conceptualització

La decisió de delegar la criança i l'educació d'un fill a terceres persones, avis, llar d'infants o centre educatiu succeeix de manera gradual durant els primers anys de vida del nadó i depèn de les circumstàncies familiars la manera, el quan, el com i a on. És una decisió vital i de màxima responsabilitat que es pren de manera conscient i amb plena llibertat.

Les famílies que opten per no delegar l'educació del seu fill coincideixen que han pres aquesta decisió de manera molt responsable, ja que la tendència natural de la societat és escolaritzar. És una decisió conscient presa amb molta reflexió. Per aquestes famílies, més que una opció educativa, és una opció de vida; transformen la seva vida diària perquè sigui educativa i d'acompanyament de l'infant. Parlen molt de respecte, de seguir els seus ritmes, interessos i necessitats com a persones individuals. Són famílies compromeses. Escullen aquesta manera de viure perquè la troben natural, la millor per a la unitat familiar.

“Crec que és una opció educativa que pretén ser molt més individualitzada i respectar molt més els seus ritmes i les seves necessitats com a persones individuals i singulars que són. Com a mare conec bé els seus interessos, els seus ritmes i entomo el repte i la responsabilitat de donar-los resposta” F1P1

“La teva vida diària fa que sigui educativa” F3P1

“Educació respectuosa amb el creixement personal de les filles i fills i a la vegada més natural per la nostra manera de viure i entendre la vida i l’educació i creixement de les persones” F12P1

Tot i que hi ha famílies que des d’un bon principi tenen molt clar que no escolaritzaran el seu fill, per a moltes d’aquestes famílies l’opció de no escolaritzar no existia de bell antuvi; no s’ho havien plantejat abans del naixement del seu fill i moltes inclús desconeixien aquesta opció. Però, la paternitat i el creixement personal del seu fill els porta a posposar un any rere l’altre el moment de delegar-ho a terceres persones, a la llar d’infants o a centres escolars. Quan arriba l’etapa d’escolarització obligatòria es veuen obligats per llei a buscar escola i formalitzar la matriculació del nen a un centre reglat. D’altres famílies s’hi troben de retruc, com a conseqüència d’una mala experiència escolar. Tots ells arriben en el moment crític de desobediència al sistema, a la normativa vigent i a la convenció social. És el moment que es plantegen buscar alternatives i prenen la decisió formal de no escolaritzar amb tots els riscos legals i socials que això comporta.

“És una opció educativa imprescindible pels nostres fills, ho vam fer pensant que era el millor per ells. Des de ben petits, el gran vèiem que no encaixaria, que no estaria bé. Vam anar a veure escoles, però no, preguntava opcions, sempre ha estat un nen molt precoç, no sabien que fer amb els nens precoços, no tenien res” F9P1

“No coneixiem el homeschooling però ho vèiem un pas natural, embarassats de l’Aran vam començar a buscar i vam trobar la Coordinadora i vam començar a conèixer famílies” F2P24

“Et sonava però no m’ho havia plantejat, vam anar a mirar totes les escoles públiques, totes ens van semblar correctes. A través d’un amic que vam conèixer a les sessions de parir a casa, vam llegir André Stern, i vam pensar que volíem això pels nostres fills” F4P24

“Nosaltres sempre dèiem que no volíem escolaritzar perquè l’escola no li agradava, tal i com està muntat el sistema” F9P24

Malgrat que totes les famílies coincideixen en no escolaritzar el seu fill, els motius que tenen i les circumstàncies que els porten a aquest punt són tan diverses com famílies hi ha. Una decisió que comporta desobeir la norma, anar contra corrent del reconeixement social i assumir la responsabilitat d'educar a temps complet un fill amb la càrrega de treball que això implica, no és una decisió intranscendent presa per un únic motiu. Els motius i les circumstàncies que porten a cada família a escollir aquesta opció educativa són diversos i varien en el temps. De tots els motius, però, molts coincideixen en els motius pedagògics. Consideren que l'escola no pot atendre adequadament als nens per manca de recursos físics i humans. Cal recordar que més d'un terç de les famílies escullen aquesta opció obligats pel fracàs escolar del seu fill, com a última opció providencial i indefectible, com a remei sanador que revigoritzi el procés d'aprenentatge del seu fill. Aquestes famílies arriben al *homeschooling* no per creença en la lliure educació sinó de retruc un cop exhaurides totes les opcions, possibilitats i esgotades totes les estratègies i suport que el sistema els ha facilitat.

“Més que res motius pedagògics, perquè els nens, sobretot el gran, no s'adaptava al sistema escolar, a mi el tema educatiu m'agrada molt” F3P25

També trobem famílies que escullen aquest model educatiu per estil de vida o ideologia. Hi ha pares que no han necessitat l'escola mai, perquè consideren que l'educació del seu fill és la seva màxima prioritat i, per tant, no poden delegar quelcom tant seriós. Escullen acompanyar el seu fill en aquest aprenentatge formal i informal al llarg de la infància i adolescència per ser presents i part activa en el desenvolupament complet del seu fill.

“Motius pedagògics i el motiu de responsabilitat; tinc poca fe en els mestres. A nivell de primària no veig que els puguin explicar els coneixements millor que jo els pugui ensenyar, les mates, la llengua, no necessito cap ajuda. Em veig capacitada per ensenyar-li” F4P25

“El motiu més de fons seria que si per nosaltres, com a pares, som els primers responsables de l'educació dels nostres fills, no hi ha cap motiu pel qual hàgim de delegar això tant important, igual que no vam delegar el part. Aquesta reflexió ja l'havíem fet amb el part a casa, parir no és una malaltia, és una decisió en primer lloc de la mare, i jo recolzava perquè hem de delegar una cosa natural a una institució. Per què aquesta societat delega les coses importants, com l'educació, el naixement d'un fill? Per què

es delega en institucions terceres que poden funcionar millor o pitjor? La reflexió no és per què funcionen o no, sinó per què delegar-ho?”F11P26

Podem observar que el principal motiu és el pedagògic. Tots ells tenen moltes crítiques al sistema escolar tradicional. Consideren que amb les ràtios que hi ha es fa difícil, sinó impossible, que la mestra pugui adaptar-se als ritmes i interessos de cada nen, així com utilitzar metodologies diverses i emprar recursos adaptats a cada temàtica i a cada infant.

“El respecte cap el nen. Crec que a les escoles no es respecta al nen, ni físicament, ni psicològicament, ni evolutivament”F14P26

“El no poder adecuarse a los ritmos evolutivos del niño”F7P26

Queda ben palesa aquesta diversitat de motius en la multitud de mots emprats com a sinònim de *homeschooling*: *unschooling*, educar sense escola, educació a casa, acompanyament, no escolarització, aprenem vivim, educació en família i educació responsable, entre d'altres. Podríem dir que hi ha tants noms com maneres de fer. Tot i així, hi ha un acord en dos mots que representen dues opcions educatives molt diferenciades; d'una banda, el terme *homeschooling* que designaria a les famílies més escolàstiques, i, d'altra banda, el terme *unschooling* que representa a les més lliberals. Les famílies que se senten representades pel mot *homeschooling* tenen un sistema funcional similar al que tindrien els seus fills a l'escola. Segueixen plans d'estudis, currículums oficials, uns horaris més o menys estructurats, treballen les diferents àrees curriculars i, en línies generals, els seus fills s'adaptarien fàcilment a l'escola. Altrament, les famílies que s'identifiquen amb el mot *unschooling* són famílies més alternatives, aparentment més desorganitzades perquè segueixen els impulsos, la motivació i els interessos arbitraris del nen. A simple vista pot semblar que no hi ha una reflexió curricular ni un projecte educatiu definit i rigorós. En general els pares mostren menys preocupació per la formalitat del procés educatiu i el control o avaluació dels resultats. Però entremig d'aquestes dues opcions més definides i distants, els *homeschoolers* i els *unschoolers*, hi ha un gran ventall de maneres de fer diferents.

“Per nosaltres és educació en família, el tema dels noms ha donat per molts debats; perquè jo li digui educació en família, no vol dir que les altres

*famílies no eduquin, el subjecte principal de l'acció educativa és la família”
F11P2*

*“Em trobo bastant còmoda amb el nom de homeschooling. No sóc dels qui insisteixen amb unschooling o escola a casa, era una cosa entremig. Hi havia moments bastant escolars i moments unschoolers a lo bèstia. Jo em trobo bastant bé amb homeschooling, tampoc no té molta importància”
F3P2*

7.2 El perfil de les famílies que practiquen *homeschooling*

Per conèixer el perfil de les famílies que fan escola a casa ens centrarem en cinc aspectes: les experiències educatives dels pares durant la seva infància; el seu nivell d'estudis, professió i situació laboral; les característiques del poble o barri en què viuen; l'ús que fan dels equipaments públics; i la seva participació a entitats culturals, la religió o creença espiritual, la seva orientació política i el tipus de medicina que segueixen: alimentació, vacunació i assistència en el part, com a indicadors claus del estil de salut familiar

Dels pares entrevistats no en trobem cap que hagi estat *homeschooler* en la seva infància. Tots ells van estar escolaritzats durant els anys 80 i 90 del segle XX. Això es pot explicar perquè el moviment desescolaritzador és molt nou a Catalunya i és una opció que a la dècada dels vuitanta o noranta, quan els pares actuals eren petits, no era coneguda. Molts pares han estat escolaritzats en escoles religioses, d'altres en escoles públiques. Els estils educatius de les escoles són diversos, des de escoles més rígides i tradicionals, amb grans ràtios d'alumnes, llibres de text, deures, controls i exàmens periòdics, a escoles més innovadores com l'escola laica catalana amb grups més reduïts d'alumnes, sense utilitzar llibres de text i una avaluació contínua més formativa que punitiva.

“La primària la vaig fer a una escola de monges, catòlica, de nenes i a secundària vaig anar a una escola catòlica també amb monges i tot nenes. No sóc una persona que ha escollit aquesta opció per males experiències escolars meves” F3P3

“L'Elisa, la meva dona, va anar a una escola concertada, tradicional, religiosa, rígida, pegaven i tot” F9P3

“La meva escola era molt clàssica amb aula de 40 alumnes, ni mixta, en el meu curs érem només nois; una escola bastant arrelada al barri, molt clàssica en quant a metodologies” F11P4

“Elisa: Disciplina, mixta, 40 nens per classe, exàmens, deures. Rafa: deures, exàmens, tradicional” F9P4

Hi ha alguna família que menciona que la seva educació prèvia no ha influït en la decisió de fer escola a casa, però la resta de famílies no es pronuncien al respecte, es podria donar el cas que sí que hi hagués correlació entre les experiències prèvies escolars dels pares i la decisió de no escolaritzar els seus fills.

El nivell d'estudis dels pares és elevat. La gran majoria són titulats universitaris o bé tenen una formació equivalent de grau mig i superior. Dos d'ells són doctorats i quatre tenen només el batxillerat. Tots ells es veuen capacitats per acompanyar el seu fill en el procés d'aprenentatge i formació. Són persones a qui els agrada aprendre i continuen formant-se a través de la lectura, assistència a classes i cursos a distància. Acompanyar el seu fill és un repte més que forma part de la seva formació continuada, una oportunitat fantàstica per continuar aprenent seguint les necessitats del fill i sent espectador en primera persona dels seus progressos, avenços i èxits.

“Tinc dos cicles formatius de química i ara he començat la carrera de química” F14P5

Molts d'ells treballen i es dediquen al sector terciari o de serveis, alguns al sector secundari. Cal destacar el gran nombre de pares que es dediquen a la docència, un 43% de pares entrevistats són professors i mestres. I més de la meitat són autònoms. Això els permet més flexibilitat per organitzar-se el temps i l'espai de dedicació al nen.

Cal ressaltar que hi ha cinc pares que no treballen actualment. Una de les mares cobra una pensió de viduïtat i una altra percep ingressos de lloguers. Però la gran majoria depenen del treball d'un membre o de tots dos membres de la unitat familiar.

“Jo treballo de mestra, sóc substituïda i faig substitucions de reduccions de jornada a l'escola pública. Enguany estic fent 1/3 de jornada, 10 hores setmanals. El meu company és programador informàtic en una empresa que presta serveis informàtics” F1P7

“Sí, sóc freelance, treballo menys de 20 hores setmanals” F8P7

D'altres famílies, durant l'etapa que els nens eren petits i, per tant, més dependents van reduir la jornada de treball, i un cop els nens han anat creixent han ampliat la jornada de treball.

“Quan eren petits només treballava dissabtes i dilluns a la tarda a temps parcial” F3P7

Altres famílies treballen des de casa:

“Actualment estic a casa i porto comptabilitat de l'empresa familiar” F10P7

“El meu marit treballa d'entrenador i osteòpata. Jo em dedico a les nenes” F14P7

“L'Helena sí que treballa, és autònoma i l'Enric també és autònom; ens tornem” F2P7

Tret de les dues famílies que viuen de renda, les altres famílies depenen del seu treball per viure. Són famílies que viuen dels salaris i dels ingressos de les feines que els sorgeixen.

En molts casos s'han hagut d'adaptar per poder dedicar-se al fill. Han hagut de reduir la jornada de treball o inclús deixar de treballar durant un temps fins que el fill ha crescut o s'han pogut combinar els horaris amb l'altre membre de la parella. Això implica que és una decisió molt meditada, ja que s'han hagut d'ajustar al nou ritme de vida, tant econòmicament com per organitzar-se el temps. Hi ha famílies que treballen des de casa o no necessiten treballar. Per aquestes famílies és més fàcil escollir aquest model educatiu: haver de delegar l'educació del seu fill a una escola no és tant necessari.

“Sempre hem tingut clar que volíem treballar a casa per poder estar al nostre aire i amb els nostres fills” F12P9

“Vam decidir que volent tenir una família nombrosa (15 fills) com a projecte de vida, algú havia de quedar-se a la llar. I si sempre hi havia un bebè, la indicada era jo (la mare)” F13P9

Malgrat que pugui semblar una postura sexista, ja que és majoritàriament la mare qui deixa de treballar per dedicar-se a la criança i educació del fill, en realitat les protagonistes no ho veuen així. Al seu entendre és un moviment liderat per dones

valentes i compromeses amb l'educació del seu fill i la seva pròpia, doncs continuen formant-se i aprenent junts, mare i fill a contra corrent de la societat i de les circumstàncies que no sempre són les més favorables, tot cercant un bé major. És una decisió presa amb llibertat i consciència, i ho veuen també com una oportunitat per aprendre a vèncer dificultats, aprendre a viure amb menys, ser feliços amb les petites coses de cada dia, no dependre tant del tenir i valorar més el ser.

“Jo no diria que he hagut de deixar de treballar. Ho he fet perquè he triat fer-ho. Quan els nanos eren petits, jo vaig triar quedar-me a casa amb ells, i em vaig congelar el número a la borsa de substitucions, perquè m'ho permetien, fins que el petit va fer els tres anys. Després em vaig haver d'incorporar perquè no em fessin fora de la llista, i també perquè econòmicament necessitàvem una mica més d'ingressos. Actualment no necessitem més que un terç del sou per arribar bé a finals de mes i trio fer aquesta jornada, ja que em permet dedicar-me a estar amb els meus fills” F1P9

“Inicialment ho combinava amb els avis, reducció de jornada; des de fa cinc anys, he deixat de treballar” F9P9

“És cert que jo no treballo, però la decisió no va ser per educar en família, sinó per altres motius” F14P9

En general, les famílies estan molt satisfetes amb la seva decisió, tot i l'adaptació i el canvi que ha suposat en les seves vides. Algunes inclús estan més contentes que abans. Els apassiona l'educació i poder dedicar-se a la criança dels seus fills els omple de joia. Aquest sentiment positiu els ajuda a veure les dificultats des d'una altra perspectiva.

“Professionalment, et costa arrencar perquè són set anys; a nivell econòmic, afecta, però per nosaltres era una prioritat. Tot es porta bé quan l'objectiu tens clar perquè el fas” F2P10

“No trobo que m'hagi afectat en res. M'agrada la meva feina i la faig el millor que sé i el millor que puc, però per mi la feina, actualment, és només un mitjà de subsistència, una manera de guanyar diners per poder donar a la meva família el que necessita” F1P10

“Ens ha afectat d'una manera bastant dràstica; en el moment que prioritizes el viure en primera persona i acompanyar el creixement dels teus fills, filosòficament el més important és educar els nostres fills, per què ho hem de delegar a una escola? Nosaltres creiem que no hem de delegar una cosa que creiem tant important i creiem que podem fer-ho correctament i els nostres fills estan d'acord” F11P10

En quan a l'emplaçament i tipus de població, les famílies acostumen a escollir nuclis urbans mitjans i grans per gaudir dels equipaments públics del barri i del poble. Al ser una educació tant flexible i personal gaudeixen de llibertat per utilitzar diàriament els recursos de l'entorn: museus, ruïnes arqueològiques, edificis emblemàtics, ateneus, biblioteques, equipaments esportius, camps d'esport, piscines, jardins, escola de música, teatre municipal, etc. Aquest espais polivalents els permeten tenir a l'abast i, generalment de franc, una gran varietat de recursos educatius que els permeten experimentar a través dels sentits els continguts d'aprenentatge. L'ús diari d'aquests equipaments fomenten l'aire lliure i la vida al barri. Són espais de contacte social, d'interacció amb altres persones de la seva edat i d'edats diferents. Aquesta llibertat de moviment i el contacte social divers és una riquesa pròpia dels nens que fan escola a casa.

“On vivim anem a peu a la biblioteca. Hi ha museus. Tenim de tot” F6P12

*“Al poble comptem amb la biblioteca municipal, escola de música, poliesportiu amb piscina, zones de joc infantil i diferents entitats culturals”
F1P12*

En quan a l'edat dels pares es situen tots al voltant dels 35 als 50 anys d'edat, depenent de l'edat dels nens. La gran majoria són famílies catalanes. De totes les famílies entrevistades només n'hi ha dues que són estrangeres, una de Bèlgica i l'altra de Sud Amèrica. Per això, les llengües vehiculars són bàsicament el català i el castellà. Moltes famílies hi afegeixen la llengua estrangera a través de la televisió, internet, cinema, au-pair o, en moments puntuals, en què un dels progenitors parla en la llengua estrangera per fomentar el trilingüisme. També hi ha alguna família que només parla en català o en castellà.

“Parlem en català, l'àvia materna en castellà, tenim una au-pair que els parla en anglès i els dibuixos animats els miren en anglès” F2P15

“Hablamos en catalán y castellano, el padre también les habla en inglés y la madre en francés, aunque en casa chapurrean los dos” F8P15

En quan a creences o religió, no es consideren generalment creients de cap fe en particular. Un terç de les famílies, però, reconeixen seguir una religió o pràctica

espiritual. Alguns d'aquests creients, però, no es defineixen en una religió en concret, sinó que es consideren espirituals o creuen en la possibilitat que existeixi un Déu hipotètic. Només dues famílies van confessar que eren testimonis de Yahvé i que acudien a l'església amb regularitat.

“Mireia cap religió. En Jan és molt espiritual però no es defineix amb cap religió en concret” F4P16

“Nos gusta mucho el ciclo de la tierra, los elementos, la madre de Xavi era profesora de yoga. Hemos estado en contacto con la cultura de la India, nimista. La espiritualidad forma parte del ser humano” F8P16

“Creiem en Déu però no estem afiliats a cap religió ni moviment. Fem exclusivament el que la consciència ens dicta. És el que hem ensenyat, posar-nos sempre al lloc dels altres” F13P16

Les famílies són molt actives i tenen moltes aficions, sobretot artístiques i esportives, i també culturals i relacionades amb la natura. Disposen de temps per gaudir en família i continuar aprenent en altres espais i situacions durant el dia a dia i també als caps de setmana. Prop del 80% participen en alguna entitat cultural o social. És una conseqüència lògica del seu estil de vida. Trobem famílies que han seguit una criança natural i s'han associat a lligues de llet i projectes ecològics; a d'altres, els apassiona l'esport, tenen grups excursionistes i participen en competicions o partits; d'altres, tenen afició als animals i formen part d'alguna protectora i projectes de família d'acollida; a d'altres, els agrada la música i tenen grups musicals, etc.

“Esports, activitats culturals, assistència periòdica als museus, ONGs, protectores d'animals, activitats socials, colles castelleres, la bio-construcció, viatjar, etc” F5P17

“Viatjar, conversar amb gent interessant, llegir, visites culturals i quan podem, museus, exposicions, teatre, cinema, fer manualitats, etc” F12P17

“Participem a l'associació del barri per a la integració cultural. Es fan menjars populars, caminades populars, associació playmobil, etc” F3P18

“Del món de la cooperació internacional participem en alguna ONG d'entitats de caràcter social de vegades. Hem anat participant en alguna entitat d'àmbit local” F11P18

En quant a la ideologia política es consideren tots d'esquerres i només quatre famílies es reconeixen apolítics. Cap família s'ha considerat conservadora i de dretes.

“Som gent d'esquerres. Som classe treballadora i això no ens permet ser res més que persones que lluiten per una societat feminista i igualitària per a tothom. Creiem en la política honesta com a eina de canvi social i creiem que l'apoderament de les classes populars és l'única manera de canviar el món” F1P19

“Independència, esquerres, republicans” F2P19

“Lliberals, esquerra, ecologistes” F9P19

“Som gent d'esquerres i tenim una ideologia d'igualtat d'oportunitats i lluita contra la injustícia i la desigualtat social. Ens movem en els principis de justícia social i igualtat d'oportunitats” F11P19

Per valorar la salut familiar hem tingut en consideració diferents referents: el tipus de medicina que utilitzen, la vacunació dels fills i el tipus de part escollit. En quant al tipus de medicina utilitzada, tradicional o alternativa, tenen criteris propis. En general, combinen la medicina tradicional amb la medicina alternativa, depenent de la malaltia i la necessitat. Crida l'atenció que hi ha un 30% de famílies que únicament utilitzen la medicina alternativa o natural. És també molt significatiu que les famílies que opten pel part a casa són més de la meitat de la mostra. Podem assegurar que existeix correlació entre el part a casa i l'educació en família. Un dels elements imprescindibles per parir a casa és tenir una gran confiança en un mateix i una reflexió conscient molt meditada de les capacitats i límits propis, decisions similars necessàries per educar a casa.

“Alternativa, homeopatia, essències florals, teràpies creaneosacrals” F2P20

“Els fills ens van portar a tota una reflexió molt gran, els dos fills biològics van néixer per part a casa, que ens va portar a una reflexió amb la relació del nostre propi cos i el món de la salut, que ens ha portat a provar l'homeopatia. La Marta és adoptada. Va venir molt malalta. L'Ester va aprendre teràpies naturals, massatge infantil. Una reflexió, el cos és nostre, no és d'uns metges. Evidentment hi ha professionals que ens poden ajudar però les decisions són nostres, delegant el mínim i no agredint el nostre cos. Quan hem necessitat anar a especialistes, hem anat tant a medicina natural com a medicina tradicional” F11P20

L'alimentació que segueixen és en un 50% vegetariana, ecològica i cercant els productes de proximitat. Molts tenen horts i es cultiven ells mateixos les verdures. La resta de famílies omnívores també reconeixen que eviten menjar massa carn i productes elaborats. Tendeixen, en línies generals, a cercar a una alimentació basada en les llegums, les verdures i les fruites amb productes de primera qualitat.

“En algun moment jo m’he plantejat deixar de menjar carn, però la meva família mai m’ha acompanyat en aquesta decisió i jo ho he acabat deixant. Em sap molt de greu com tractem els éssers vius a les granges de ramaderia extensiva, però tampoc tinc clar que vegetarianisme/veganisme sigui el canvi que el món necessita per ser millor. El que sí que he fet ha estat augmentar el consum de vegetals i lleguminoses i reduir el consum de carn setmanal a casa. Aquesta sí que crec que és una aposta per la nostra salut”F1P22

“Intentamos no comer carne, vegetarianos de ideología”F7P22

“Som omnívors, en alguns moments hem participat en cooperatives. Tenim també moltes contradiccions, mirem d’acceptar-les. Amb el tema de la dieta som conscients que la dieta carnívora ens produeix certes contradiccions; algunes les hem d’afrontar i encarar més directament, i d’altres no, perquè hi ha prioritats i no arribem a tot arreu”F11P22

La vacunació dels fills és un acte conscient, necessari i quasi obligat per l’administració de salut pública. Tot i així, hi ha pares que decideixen prescindir d’algunes o totes les vacunes del programa. No és una decisió presa per negligència, sinó que hi ha darrera tot una reflexió i estudi sobre les contraindicacions i els efectes adversos d’algunes de les vacunes. És significatiu l’alt percentatge de pares que no vacunen dins del col·lectiu de famílies *homeschoolers* entrevistades. La meitat de les famílies reconeixen no vacunar els fills en alguna o totes les vacunes. Podem dir que existeix correlació entre la vacunació i l’escola a casa. A les famílies que decideixen prescindir de les vacunes els cal afrontar la manca de reconeixement social i s’han d’enfrontar a l’administració; necessiten més arguments per defensar la seva opció que no pas les famílies que opten per vacunar sense plantejar-se el debat. Tot i que hi ha un 50% de famílies que no vacunen, també he de dir que l’altra meitat de famílies defensen amb molts arguments la intenció de vacunar, també com a conseqüència d’haver reflexionat sobre la seva decisió.

“Sí, rotundament sí. Com t’he dit creiem en la ciència i ens els avenços mèdics. Les vacunes no són una excepció. Crec que és una gran irresponsabilitat social no vacunar. Les vacunes són més efectives quan la vacunació és universal, de tots els membres de la comunitat, ja que la immunitat és col·lectiva, no individual, i va en benefici de les persones que per alguna situació mèdica concreta no poden vacunar-se”F1P23

“No, no estan vacunats, cap dels fills. Bé, la Marta portava vacunes d’Etiòpia. Hem hagut de vacunar quan vam viatjar, la febre groga és d’imperatiu legal. Hem tingut alguns dubtes amb el tema de la vacunació, ho hem debatut bastant”F11P22

7.3 Organització i funcionament de les famílies homeschoolers

En quant als horaris, pràcticament la totalitat de les famílies disposen d’una rutina que estableix uns horaris similars que es van repetint al llarg de les setmanes i els mesos. No és que de manera conscient dissenyin un horari tenint en compte les matèries escolars i les hores recomanades que estableix el departament d’ensenyament, sinó que és a la inversa, les activitats externes i els horaris de treball dels pares marquen l’horari setmanal.

“L’horari setmanal que tenim està marcat per les activitats en les que participem. Les extraescolars de la tarda i alguna activitat fixa de matí ens marquen l’horari setmanal i després cada setmana, en funció de si participem en alguna altra activitat, doncs ens marca l’horari d’aquella setmana (...) En algun moment hem fet amb el gran un calendari a dues o tres setmanes vista per a la planificació d’algun projecte o alguna investigació concreta, assenyalant els dies de la biblioteca, de recerca d’informació a internet, per ajustar-nos a la data en què presentem el projecte davant altres homeschoolers i arribar a temps per a la presentació”F1P28

“Les extraescolars marquen l’horari”F2P28

“Una mena de planificació anual”F9P28

Veiem com majoritàriament sí que dediquen unes hores concretes a l’aprenentatge curricular. Tot i que pot semblar que els nens van a la seva, ells mateixos s’autoregulen i es creen unes rutines i uns horaris establerts que es van repetint. Sobretot pels matins, que acostuma a ser el moment més regular, entre dos i cinc hores al dia depenent de

l'edat dels nens i, si hi ha alguna sortida o excursió, pot variar. També hi ha nens que es concentren millor per la nit; i per tant, això va a criteri de cada família.

“Al matí, una o dues hores” F10P49

“Per donar una resposta generalitzada i per tant altament inexacta, diria que unes dos o tres hores als matins de dilluns a divendres” F11P49

“Als matins i tots els dies pràcticament” F12P49

“Una hora per primària i dues per secundària” F13P49

En quant a les vacances, no hi ha una opinió clara. Si parlem de les vacances dels pares, tots coincideixen que sí que hi ha vacances perquè la dinàmica familiar canvia. La discrepància sorgeix quan parlem de les vacances dels fills. Les activitats més escolars es poden veure interrompudes en alguns casos, malgrat que la majoria opina que no es pot parlar de vacances perquè els nens continuen aprenent malgrat els espais i les rutines siguin diferents. Inclús algunes famílies asseguren que aprenen encara millor.

“No hi ha vacances perquè tampoc fem un horari escolar” F2P29

“És molt diferent l'època de primària i l'època d'adolescents, a les vacances fèiem coses. Quan són adolescents, ells tenen molt clar quan és escola i quan és vacances, i els seus amics van a l'escola, i volen quedar amb els seus amics. A partir de l'adolescència vaig veure un canvi important, a les vacances desconnectaven i no feien res”. F3P29

“Sí, al mes d'agost no fem ni quadern ni extraescolars, canviem de rutina, pel Jan no es pot parlar de vacances. Sempre que surt una inquietud la treballo i si és agost, és agost” F4P29

“No, quan fem vacances també estem fent escola a casa, no escolaritzem, inclús durant les vacances encara pot aprendre més. Ens agrada sortir” F6P29

“Quan tenim vacances el pare es dedica més a fer escola; aprendre és com respirar” F9P29

Malgrat es pugui pensar que el fet d'estar més temps a casa comporti obligatòriament encarregar-se també de les tasques domèstiques menys agràides, com planxar, rentar el terra, estendre la roba; no és així. La gran majoria de famílies col·laboren en les feines

de la casa i tenen càrrecs assignats per cada membre de la família, inclús els nens, ja que disposen de més temps per poder aprendre a tenir cura de l'espai, de l'ordre, de la neteja i de les seves coses pròpies. De fet, els nens són uns grans col·laboradors segons les famílies.

“Els nens de vegades ajuden a estendre o recollir i desar la roba, parar la taula o fins i tot quan els ve de gust cuinar o rentar alguns plats, però en general, ens encarreguem els adults” F1P30

“Els nens guarden la roba, posen rentadores, estenen, pleguen i endrecen. La Nuna renta els plats. No hi ha res obligat, si toca fer, ho fan” F2P30

“Ens hem organitzat d'una manera, al migdia frega els plats i una vegada a la setmana es fa l'habitació bé, escombra i frega. De vegades cuina. El llit se'l fa ella i sap rentar la roba” F5P30

La casa és el principal espai, el menjador, la cuina, la finca, el jardí, l'entorn proper. També és significatiu com utilitzen el barri, els carrers, les places, la biblioteca i el bosc. Són famílies molt socials, sempre en contacte amb les persones i amb tot el que pugui ser educatiu; qualsevol encàrrec que han de fer o gestió ho aprofiten per parlar sobre el món social involucrant els petits amb temes que potser no són curriculars, però imprescindibles per comprendre el funcionament de la societat.

“La casa sencera o la ciutat sencera, aprenem a tot hora i a tot arreu” F1P50

“La casa, amb el terreny, és una hectàrea. Hi ha un riu, un torrent, la piscina, el llit elàstic. Està pensat per nens. Tot el que podem fer nosaltres ho fem; és un gran exercici. La roba els hi faig jo, aprenen a fer els patrons. La nostra manera de fer, necessitem quelcom i ho fem. La caseta igual, l'estem acabant, tots els mobles també els hem fet nosaltres, som molt autodidàctics. També utilitzem l'espai del poble i del parc” F2P50

“Nosaltres teníem una gran sort de tenir com un local escola, un espai a dalt on podíem deixar els projectes a mitges, ho podíem deixar tots els llibres a mà; a més a més, la terrassa al costat, on podies sortir a llegir al solet, per llegir al sofà del menjador, en Jan es posava al llit per llegir, cadascú buscava el seu espai, per tota la casa” F3P50

“Meitat a casa i meitat fora de casa” F6P50

“Tota la casa i sortides al bosc. Tenim la casa preparada de la següent forma: al pàrking hi ha la fusteria, l’espai de fang, espai de pintura amb normes Arno Stern; al menjador hi ha espai de manualitats, espai mates, espai llengua, espai naturals, espai ciències, espai història, jocs de taula i un petit racó simbòlic; a l’habitació de les nenes hi ha el joc simbòlic, la música i alguns jocs psicomotrius” F14P50

Malgrat són famílies majoritàriament senzilles, amb pocs recursos econòmics, la seva prioritat és l’educació dels seus fills, i per aquest motiu, inverteixen de manera constant en recursos. Fan ús de tots els recursos gratuïts que hi ha al barri i/o a la ciutat. Contacten amb escriptors i experts; visiten els diferents oficis, les fàbriques, les granges, el bosc, la platja i el camp. Compren entrades a museus, exposicions, llibres i jocs didàctics. Si no els poden comprar, els fan o els demanen en préstec. La seva màxima preocupació és acompanyar als seus fills en el procés d’aprenentatge i els recursos educatius formen part inseparable d’aquest procés.

“Utilitzem tots els recursos. És prioritat màxima comprar qualsevol recurs que necessitem i sinó el fem” F2P51

“Llibres de text, internet, biblioteca, visites a museus, activitats amb d’altres famílies, extraescolars, etc. Tots aquests i algun professor particular també, sobretot a partir de batxillerat. Recursos econòmics, de segona mà, jocs, material auto construït” F3P51

“Totes les que dius i visitar amics que saben d’algun tema en especial que ens interessi” F13P51

“Tot el que comentes i també els viatges” F5P51

En general, per a les matèries més específiques, anglès, música i esport, els nens els apunten a extraescolars o ve algun professor particular a casa. A mida que els nens comencen la secundària és més habitual que les famílies contractin un professor que els ajuda regularment.

“Tenim una workaway. Ella està pel que convingui; ajuda amb els nens, amb el manteniment de l’hort. L’Oriol és fuster i també col·labora. Ve una professora els dijous per la tarda, tres hores” F2P52

“Una professora particular, van a circ, ve un professor de música, algun expert puntual, un professor de dibuix tècnic” F3P52

“La professora d’anglès, piscina, kung-fu, música, bastoners i esplai (colònies, activitats i excursions)”F4P52

“Educadores de l’hípica, d’anglès, altres educadors homeschoolers, la mare, l’àvia”F6P52

7.4 Organització i funcionament entre les famílies *homeschoolers*:

Tret d’una família que viu allunyada a un poblet d’alta muntanya, tota la resta de famílies es troben i es reuneixen amb altres famílies *homeschoolers* per realitzar excursions, activitats i trobades almenys un cop per setmana. Les sortides poden arribar a ser nombroses i assídues, inclús dos i tres cops a la setmana depenent de l’agenda d’activitats proposades a l’associació, i a diversos grups de *whatsapp* i altres xarxes socials. Compartir activitats amb d’altres famílies *homeschoolers* properes que es troben, pedagògicament parlant, en situacions similars pels interessos i per les edats dels fills, és vital. És de primera necessitat. Ho valoren molt i fan autèntics esforços per poder assistir al màxim possible de sortides, tot i que de vegades hagin de fer molts quilòmetres.

“Cada dimecres amb les famílies de la província de Tarragona anem a l’Hípica. També ens reunim els dijous a Montmell. Hi ha una masia, fem activitats dinamitzades, grup de jocs, activitats educatives, tallers, exposicions” F6P31

“Semanalmente dos y tres veces” F7P31

A més de les trobades entre famílies de l’entorn immediat, algunes famílies tenen contacte amb famílies d’altres països, a través de trobades i també a través de les xarxes socials. A Catalunya i també a Espanya hi ha trobades anuals on es reuneixen moltes famílies d’arreu del territori i també de l’estranger. Acostumen a llogar un espai i organitzen tallers, xerrades, presentacions de llibres, etc. Durant els dies que dura l’esdeveniment, les famílies intercanvien impressions, preocupacions, experiències i aprenen les unes de les altres. Aquestes relacions de vegades continuen a través de les xarxes socials i són una font d’enriquiment perquè a Catalunya, al no ser una opció legal, hi ha una mostra de famílies molt peculiar i esbiaixada de la realitat. Com diu el

comentari de la família F3 més avall, la gran majoria majoria de famílies que trobem aquí a Catalunya són *unschoolers*, perquè les que serien *schoolers*, al no ser una opció legal, escolaritzen.

“De Alemania, Francia e Italia. Los conocí en la cooperativa de consumo ecológico. A los alemanes los conocimos en un espacio de crianza y a los italianos también” F8P32

“N’hem tingut puntualment a través de les trobades d’ALE i també amb famílies que han passat temporades aquí i després han marxat” F11P32

“Virtualment sí, vaig seguir llistes estrangeres d’EEUU per agafar idees perquè canvia molt. Aquí la gent que fa aquesta opció és normalment molt unschooler, la gent més schooler, si no es pot fer (escola a casa), el nen va a l’escola. A d’altres països, la gent agafa el currículum i exàmens a casa, i la gent fa els seus propis exàmens. No és estrany, la gent no s’escandalitza. M’he trobat moltes vegades que aquí aquest temes son tabús, fas un llibre de mates, uff, el contacte amb d’altres grups d’altres països et fa tenir una visió més ampla, les coses es poden fer de moltes maneres i no passa res” F3P32

Totes les famílies entrevistades estan associades o agrupades, bé a l’associació La Coordinadora, o bé a ALE, o d’altres grups a través de les xarxes socials. L’associació o grup és el medi mitjançant el qual contacten per organitzar activitats, sortides, consultes, assessorament a famílies, etc. Les associacions, a més a més, tenen una funció afegida que és la reivindicació i treball per legalitzar l’escola a casa. Tant als estatuts de ALE com de la Coordinadora, la lluita pel reconeixement i la legalitat consta com a objectiu principal; tant important és que inclús la Coordinadora ho té afegit al nom de l’entitat, Coordinadora Catalana pel Reconeixement i la Regulació del *Homeschooling* i no es pot formar part de l’associació si no s’accepta explícitament aquest principi.

7.5 Metodologies, estratègies i activitats d’avaluació utilitzades

Aquest apartat inclou els resultats dels anàlisis de les entrevistes i de l’anàlisi de blogs on ens centrem en les diferents metodologies que segueixen; les estratègies utilitzades per facilitar l’aprenentatge dels nens; com s’organitzen si tenen més d’un fill; com organitzen les activitats, com les combinen i quin tipus d’avaluació segueixen per fer el seguiment del seu fill.

El mètode emprat en el seu aprenentatge o la manera de fer dels *homeschoolers* no és exclusiva. S'enriqueixen de diferents teories i pedagogies que al llarg de la història han establert uns models metodològics diversos.

Les famílies no tenen una metodologia concreta, són bastant eclèctiques. En funció de l'edat, el temps evolutiu, els interessos del nen i el tema a treballar escullen un mètode o un altre. Coneixen Montessori, Waldorf, Decroly, Glenn Doman, treball per projectes, metodologia del joc, però no es defineixen només amb una manera de fer determinada. A més a més, reconeixen que s'han d'anar adaptant al procés, comencen d'una manera i a mida que veuen els resultats canvien estratègies.

“La veritat és que conec molts tipus de pedagogies i mètodes d'ensenyament-aprenentatge, però no n'hi ha cap amb el que combregui al 100%. Sóc una mica eclèctica. Hi ha moltes coses de molts mètodes que m'agraden i les prenc, però no segueixo fidelment cap metodologia. Després també hi ha coses que penso en fer-les d'una manera, per exemple el tema de la lecto-escriptura, que la meva idea era introduir-la des d'una perspectiva més globalitzada (anar de la frase al fonema, passant per la paraula i la síl·laba) i el meu fill m'acaba portant cap a una altra banda”
F1P43

“Utilitzo la metodologia del juego. Me nutro de Decroly, la lectura global de Decroly, Bill, Montessori. Lo que más me gusta de todos es lo que hago”
F8P43

“Montessori, Waldorf, projectes... Anem agafant, m'inspiro en blogs”
F9P43

“Agafem una mica de tot, però sense seguir pautes estrictes. Crec que seria difícil posar-li una etiqueta al que fem o al com ho fem, però segur que si algú ens observés, podria lligar caps amb diferents corrents pedagògics”
F11P43

“Més aviat vaig fent segons el que sento. He llegit sobre Montessori, Waldorf, Arno Stern, Hellinger... Però el que em soluciona és el meu instint. A vegades surt bé, altres no tant, i en això consisteix. En el creixement de l'infant i també en el creixement personal dels pares. En enfrontar-nos amb les nostres pors, amb el nostre passat” F14P43

A més d'aquestes metodologies, utilitzen altres maneres de fer pròpies com per exemple:

-*Workboxes o educacajas*: Sue Patrick (2006) va dissenyar aquesta metodologia que consisteix en preparar diferents caixes amb material específic, de llengua, de matemàtiques, jocs de lògica, lectura, arts plàstiques, etc. Funciona com els racons, el nen va escollint la caixa que vol treballar i troba tot el material necessari per realitzar les activitats que la mare ha preparat. Un cop ha finalitzat guarda la caixa i n'agafa una altra. Així es pot marcar objectius de treballar un nombre de caixes diàriament.

-Clubs diversos, lectura, art, *big band*, etc. Es reuneixen les famílies i realitzen activitats conjuntes, comparteixen lectures, fan classes magistrals d'art, de conjunt instrumental, etc.

-Serveis culturals comunitaris i sortides educatives generals: museus, centre d'interpretació, instituts científics, biblioteca; La biblioteca no és que sigui una metodologia, però el fet que hi vagin tant sovint, un o dos cops a la setmana, fa que acabi sent un mètode per animar a la lectura i a la recerca de literatura científica. Tot el currículum escolar està representat en els recursos digitals, revistes i llibres de les biblioteques. El personal bibliotecari és una font d'intercanvi d'informació, de control i d'avaluació del procés d'aprenentatge del nen. Algunes famílies encoratgen al personal de la biblioteca perquè corregeixi fitxes de lectura, projectes i activitats dels seus fills.

Aquestes sortides, al ser tant constants i habituals, es poden considerar una metodologia pròpia, l'aprenentatge per immersió en l'entorn cultural.

-Metodologia del joc: jocs de cartes, jocs matemàtics, jocs de preguntes, converteixen els recursos didàctics en format joc per tal que sigui un plaer aprendre.

-Projectes: és una metodologia activa relacionada amb les altres. De tots els temes se'n poden fer projectes, uns són més curts i d'altres són projectes de llarga durada. Un projecte pot ser un treball de recerca que combina la lectura, l'assistència a la biblioteca, museus, la construcció o recreació del tema de la recerca i l'exposició oral als seus companys.

-Pràctiques laborals: Seguint els interessos dels nens, els pares busquen oficis del barri perquè els seus fills puguin aprendre al costat del professional, aprenent observant com treballen i ajudant en la mesura de les seves possibilitats en les tasques de l'ofici.

-Construcció de material educatiu: entre els nens i els pares fabriquen el material educatiu, jocs, cartes, regletes... La simple elaboració del material ja forma part de l'aprenentatge actiu i permet gran flexibilitat per adaptar els materials a les característiques i interessos de cada nen.

-Construcció en general: fomenten els aprenentatges de construcció relacionats amb el disseny i la tecnologia des de ben petits: politges, engranatges, circuits elèctrics;

Una tarda a la setmana, el papa els fa tecnologia. Aquestes setmanes hem estudiat les màquines i els circuits elèctrics, i per entendre una mica el funcionament d'aquests, hem fet uns experiments molt senzills amb coses que teníem per casa D3:117

També construcció de projectes, representació plàstica dels conceptes que treballen, sigui de la matèria que sigui. Tot ho reproduïxen per entendre millor el funcionament, més que classes, treballen per tallers.

-Experiments: relacionat amb els tallers i la construcció, però mereixen una menció especial els nombrosos experiments que realitzen tant de física com de química; anoten registres de dades, observen variables, prediuen patrons, analitzen els resultats i treuen conclusions, fomentant el pensament i el raonament científic. Qualsevol activitat es converteix en un experiment.

En quant a les estratègies utilitzades per facilitar l'aprenentatge dels nens, utilitzen principalment el diàleg, la conversa pedagògica que en diuen els pares. Sorgeixen infinitat de temes interessants que motiven a tots i és el motor que empeny a iniciar un projecte, una excursió, una consulta o una recerca més profunda sobre un tema. L'activitat pot durar unes hores, un dia, o es pot allargar en el temps fins que hagi quedat resolt el conflicte cognitiu i l'interès. Escoltar, parlar, conversar; aquesta és l'estratègia més utilitzada per les famílies.

“Els observo, els escolto i intento donar-los les eines que em sembla que necessiten per tal que puguin desenvolupar els seus interessos en cada moment. També a vegades els proposo temes o activitats que em sembla que poden ser del seu interès o que els poden atreure pel seu moment

maduratiu. A partir d'aquí iniciem una investigació o un treball més en profunditat" F1P40

"Ofertir material, per exemple una caixa d'eines, mirar vídeos, sortides culturals, molts llibres de consulta, mini biblioteca, preguntes. Seguim els seus interessos, estem molt presents a totes les inquietuds que puguin mostrar" F2P40

"Mètode Glenn Doman per aprendre a llegir. El micro-aprenentatge, lliçons de 5 minuts com a màxim, classe magistral, diàleg, sempre a través d'una pregunta inicial" F4P40

"Viatjar molt i conèixer molts tipus de gent diferent amb la que interaccionen. Viure moltes situacions diferents i saber com sobreviure-les. La Zoa fa temps que estudia sola, és autodidacta, encara que li comprem llibres i estem al seu costat quan ho necessita i també li posem reptes a resoldre. Ús d'ordinador i llibres. Fa projectes i treballs escrits i presentacions. Resol problemes de ciències. Comentem articles de diaris i revistes i així ens introduïm a altres temes històrics, socials, biològics" F12P40

Quan les famílies tenen més d'un fill és més difícil, més complicat perquè ja no poden estar en exclusiva pel seu fill. En això coincideixen tots els pares que es troben en aquesta situació. Acompanyar als fills en l'aprenentatge i estar presents per cadascun d'ells en el moment precís quan es tenen dos o més fills és molt difícil. La majoria fan torns, i seuen en una taula gran, a estones estan amb un, a estones estan amb l'altre o els altres. S'intenta que en algun moment les activitats siguin conjuntes, tot i la diferència d'edat, i a vegades les activitats són autònomes i es pacten uns temps per cada fill. Una de les famílies entrevistades tenia 15 fills.

"Per mi aquest és el punt més problemàtic. Tot i que intento donar resposta a les necessitats de tots dos, moltes vegades les necessitats dels grans passen per damunt de les del petit. Miro de buscar estones d'exclusivitat per a cadascun d'ells, mentre un és a música o a teatre, tinc una hora i mitja d'exclusivitat per cadascun d'ells un parell de cops a la setmana amb cadascun" F1P41

"Com podem, és complicat, aprenen els torns, l'empatia dels més petits, estant-hi, hi ha temps pels tres. Sempre hi ha algun que algun dia queda més despenjat que l'altre" F2P41

“Hi havia coses que fèiem junts, hem fet lapbooks junts, art també junts, anar saltant d’un a l’altre, en una taula llarga, jo al mig i com un partit de tennis” F3P41

“A primera hora els 8 més grans i a segona hora els 7 més petits. Així es podia estar en els dos nivells. Tercera hora a casa i quarta hora al carrer, sobretot perquè a Barcelona vivíem en un pis” F13P41

En quant als aprenentatges dirigits o no, hi ha una tendència general en les famílies de negar que els pares dirigeixen les activitats dels fills; com si el fet de dirigir una activitat, fos una vulneració a la llibertat dels seus fills o fos menys significatiu o menys efectiu per l’aprenentatge. Els agrada més la paraula acompanyar, tot i que didàcticament és diferent dirigir o acompanyar.

“En absolut, sempre intentem que l’aprenentatge sigui per descoberta, tot i que, evidentment, hi ha coses com l’ortografia que són com són. Procuo que siguin ells els qui dirigeixen el seu aprenentatge i em moc segons els seus interessos. Tot i que és cert que de vegades ens imposem rutines de lectura o per fer un lapbook o fanzine en concret que dirigeixo i superviso i que certament, si no dirigís jo, la cosa potser quedaria a mig fer o no es faria” F1P42

*“Principalment no, ocasionalment sí, **segons quins aprenentatges, si no són dirigits, no s’aprenen.** Ara, després, han après altres coses que no sé d’on ho han après, majoritàriament els acompanyava, minoritàriament els dirigia, la gran majoria eren coses que ells tenien ganes d’aprendre i anàvem junts en la recerca” F3P42*

La tipologia d’activitats que es duen a terme són moltes, variades i constants al llarg del dia, durant el matí, la tarda i el vespre i al llarg de la setmana, dissabtes i diumenges inclosos. Es realitzen moltes sortides educatives, jocs simbòlic, jocs de taula, jocs d’estratègia, activitats de construcció i bricolatge, projectes, converses educatives, activitats amb quadernets d’aprenentatge, llibres de text, llibres de consulta, pel·lícules, documentals, activitats en xarxa, activitats musicals, teatre, dansa, viatges; aquestes són només un exemple, però són tant variades com famílies i nens hi ha. Qualsevol activitat rutinària com cuinar es pot convertir en una activitat.

“El joc és l’activitat que predomina a casa. Piaget va dir que l’infant no juga per aprendre, però que aprèn a través del joc, i crec que va donar en el clau. Fem moltes trobades amb altres famílies per fer diferents tipus d’activitat: anem al palau de la música, anem a museus, fem sortides a la natura. Pel que fa als jocs n’hi ha de tota mena, alguns dies es passen el matí jugant al Playmobil, d’altres fan puzles o construccions de Lego o es dediquen a escriure’s cartes i notes o juguem amb els reglets de Maria Antònia Canals o amb l’àbac o aprenem a fer servir la calculadora o muntem una botiga i paguem i donem canvi amb euros de joguina. És a través del joc que construïm la majoria dels aprenentatges, càlcul, numeració, estructuració espacial, lògica, aritmètica, lecto-escriptura, ciències” FIP44

“Activitats amb projectes manipulatiu, construir, llegir, estudiar, comprava de segona mà dos o tres llibres del mateix curs i del mateix tema i com que és el mateix explicat de diferent manera anaven llegint, excursions, pel·lícules històriques, molts llibres” F3P44

Les activitats van sorgint de manera natural del propi dia a dia i del que escullen els nens. Disposen de nombrosos recursos dins de casa i els dies que no hi ha cap activitat concreta o sortida, fan el que volen. Són lliures d’anar d’una activitat a l’altra, amb més o menys suport del adult. Hi ha famílies que tenen certa estructuració amb les activitats i programen setmanalment però, en general, no hi ha una planificació darrera que controli la temporització de les activitats i que aquestes siguin variades i cobreixin tot el currículum. L’infant és completament subjecte actiu; escull l’activitat, el temps i canvia quan li sembla convenient, al seu propi criteri.

“Ells es lleven quan volen, es preparen l’esmorzar quan volen, es posen a jugar, s’arreglen joguines, cusen, es banyen, entre una i dos del migdia dinem, paren la taula, la desparen, i per la tarda estan amb el seu pare que continua acompanyant-los i se’n van al parc. A les 9:30 se’n van a dormir” F2P45

“Com volen ells, tenen les caixes preparades. Ells mateixos decideixen l’ordre. A mi m’agrada ajudar-los amb la llengua i les mates i els ajudo pels matins, intento que les llengües i les mates es facin pel matí” F3P45

“Cada setmana planifiquem activitats variades” F5P45

“Cada lunes tenemos un mueble en casa, preparo unas propuestas con sus intereses, tenemos otro mueble con material más asiduo: juego de las tablas. Ellos deciden según se levanten o la propuesta que yo he preparado” F8P45

“Mirem de buscar l'equilibri, per exemple, que hi hagi sempre alguna activitat física, algun espai de contacte amb la natura, algun espai de socialització amb grups més grans, pot ser l'esplai, però també altres grups, i fomentar al màxim la lectura, que sempre ajuda a tenir un espai personal propi” F11P45

Per avaluar, hi ha famílies que tenen una mena de registre mensual i es marquen uns objectius i després revisen si s'han complert, n'hi ha d'altres que es guien a través dels quadernets que van fer, algunes puntualment han fet alguna avaluació per comprovar si han assolit alguns coneixements concrets, però la gran majoria de les famílies se sorprenden quan els pregunto per l'avaluació. No els cal avaluar als fills. Els pares fan un recull dels treballs dels nens i és a través de les diverses activitats que desenvolupen al llarg de les setmanes, mesos, que observen el procés, si aprenen, si han assolit els coneixements. Estan sempre presents els pares, per tant són espectadors i actors a la vegada del procés d'aprenentatge. S'assemblaria a un model d'avaluació continua però amb més personalització.

“Per increíble que sembli no cal avaluar-ho tot. De fet no avaluem com es fa a les escoles, com a mínim no nosaltres. Segur que hi ha famílies de tot, però nosaltres convivim diàriament a tot hora, amb els nostres fills, anem veient com van progressant i allò que encara no han entès o no saben. Si ho volguéssim posar en termes d'avaluació escolar, podríem dir que anem fent una avaluació continuada basada en l'observació constant i anem ajustant la nostra intervenció en funció dels seus interessos i dels seus avenços” F1P46

“Lo hacemos en una charla cada trimestre, tengo un registro donde ellos han expresado que han querido aprender y lo vamos hablando. Lluç quería aprender las tablas de multiplicar y ahora se ha dado cuenta que no ha conseguido el objetivo” F8P46

“Tenim un quadernet de vacances i em vaig guiant, quant ho fa i veig que no ho ha assolit, ho treballem. És molt intuïtiu” F9P46

“No es comprova, ho veiem cada dia amb el seu comportament i explicacions, converses, revisant el que fan i com avancen” F12P46

“Perquè si te’n preocupes ho veus. Quan són més grans, vas fent alguna avaluació, simplement per veure si saben que creus que han de saber. Més que res per si han de passar un examen per inserir-se al món educatiu. És una manera d’entendre la pressió” F13P46

Les famílies, per norma general, no fan cap tipus de registre per documentar el procés d’aprenentatge dels fills. No ho consideren necessari. Tot i que algunes famílies tenen com a referent el currículum i van subratllant els criteris d’avaluació que assoleixen, d’altres, a través d’un registre fotogràfic, van recollint les mostres més significatives de les activitats que van desenvolupant per tenir una constància, o bé amb un *port-folio* adjunten un recull d’activitats cada setmana i ho arxiven. També hi ha alguna família que a través d’un diari o *blogs* van publicant les impressions i el dia a dia del que treballen i del que assoleixen, recursos i mètodes. Ho fan més que per tenir un control sobre els fills, per si de cas s’haguessin de justificar davant de l’administració o per mostrar-ho a la família.

“Vaig fer un buidat del currículum de primària del que serien els criteris d’avaluació de cada cicle i, de tant en tant, ho reviso i vaig marcant els criteris assolits. Però això ho faig més pensant en que un dia algú pugui trucar a la meva porta per veure què fem amb el nen que no el portem a l’escola, que no pas perquè ho consideri important” F1P47

“No, però registro tot el que fem amb fotografies per poder explicar a la família” F6P47

“Guardo los dibujos, los proyectos que hacemos, hago fotos” F7P47

“No, això a l’escola s’ha de fer per traspasar informacions a les famílies i a la inspecció, però afortunadament a casa no ens cal perdre-hi el temps” F11P47

“Jo escric en un diari coses que passen al dia a dia, conflictes, com s’han resolt, com m’he sentit jo; també apunto el que han fet, com si han pintat, han fet fang, han jugat a simbòlic, si han jugat algun joc de reptes m’apunto fins on hem arribat” F14P47

Hi ha una clara diferència entre els alumnes d’infantil, primària i els de secundària. Tots els pares que es troben en etapes primerenques no defineixen els criteris d’avaluació als fills, tret d’una família que es marquen objectius d’aprenentatge, la resta ni tan sols hi

pensa. En canvi, a partir de la secundària canvia molt el plantejament. Es comencen a preparar per els exàmens de final d'etapa i treballen amb el suport de diferents llibres de text; això fa que sigui més convenient marcar-se unes pautes i uns objectius previs i anar seguint la programació i les proves d'avaluació.

“No, en absolut, ara encara són petits. Potser més endavant, si es plantegés entrar a l'escola de cara a secundària, ens ho hauríem de mirar i veure en quin punt estem i fins on hem d'arribar, però ara no crec que sigui necessari” F1P48

“Quan vam començar la secundària, cap a segon de la ESO la dinàmica canvia molt. El nen ja té 13, 14 anys. Tenen els llibres i saben lo que tenen que saber; hi ha uns exercicis, els saps fer o no. El que no els agradava fèiem el mínim per aprovar” F3P48

“Sí, hacemos el registro de objetivos, ellos saben que me baso en las pruebas de competencias básicas” F8P48

7.6 Currículum: àrees curriculars que treballen i com les treballen: educació infantil, primària i secundària

En aquest apartat diferenciarem les diferents àrees per nivells: infantil, primària i secundària, ja que presenten diferències molt significatives.

En quant al currículum, la gran majoria de famílies el coneixen però no el segueixen. El tenen com una guia orientativa que els serveix per assegurar-se que no tenen mancances en cap àrea, per si de cas volguessin continuar la seva formació dins de l'escola. Altres pares no el segueixen, ni tampoc el tenen com a referent perquè consideren que amb una formació de llengua i matemàtiques poden en un futur desenvolupar qualsevol estudi que els interessi. S'observa que els pares que tenen fills grans en etapes d'escolarització secundària sí que segueixen rigorosament els continguts curriculars i treballen seguint els mateixos criteris d'avaluació per tal de preparar als nens per les proves finals o la imminent escolarització.

“Durant la primària no vaig tenir present mai cap currículum, a part del llibre de mates i el de llengua, saltant literatura. Però va canviar durant la secundària quan ells van decidir de fer els exàmens. Has d'estudiar, agafàvem els llibres que s'havien de fer i ens ho muntàvem a la nostra manera, però has de seguir un currículum perquè saps que tocarà examen d'allò” F3P34

“No he llegit el currículum, a mi m’és igual el nom de les fulles, si té una bona base de matemàtiques i llengua podrà fer el que vulgui” F4P34

“A partir de sisè vaig comprar els llibres per referència. Pot tenir mancança amb algun concepte curricular” F5P34

“Hem llegit i tenim el currículum escolar de primària i secundària i encara que no seguim el temari sí que mirem de que acabem aquestes etapes escolars sabent de forma general allò que està establert en el currículum. A part, ensenyem moltes coses de la vida quotidiana necessàries per sobreviure en societat, així com tràmits administratius reals, formació en oficis i ús d’eines” F12P34

En quant als continguts treballats, les famílies treballen a partir dels interessos dels nens. El tema a treballar el desenvolupen de manera transversal per tal que cobreixi el màxim d'àrees curriculars possibles de manera contextualitzada i significativa pel nen. Totes les àrees del saber ja estan per naturalesa relacionades i els resulta fàcil, espontani i lògic treballar-ho de manera global més que no pas creant classes específiques de les diferents àrees.

“No les treballem de forma sistemàtica, no dediquem unes hores a la setmana a fer cadascuna d’aquestes coses, però vivint la vida es fan servir les mates, quan contem alguna cosa, quan pesem els ingredients per fer un pastís, quan mesurem un espai on hi volem encabir un moble. També utilitzem el llenguatge oral constantment i darrerament intercanvien cartes amb altres nens de Sant Cugat, de manera que també fan servir la llengua escrita. La ciència també és present en el dia a dia a casa. Quan cuinem fem química, tenim lupes i una lupa binocular on observem diferents elements. Anem a la biblioteca i investiguem, tenim jocs de química i a l’avi li agrada molt fer experiments. La tecnologia també és un tema atractiu per ells, tenen algun joc de lògica i d’introducció al llenguatge de la programació” F1P35

“Hem treballat amb workboxes, educacajas i a través de lapbook, és una eina que fas sobre un tema, pots treballar de manera transversal. El nen fa una mena de carpeta amb diferents paperets que es poden obrir, tancar, a cada bloc d’aquest tema es fa un petit resum en un llibret o un dibuixet que després es pot enganxar en aquesta carpeta. Tens un projecte sobre un tema” F3P35

En general, les famílies consideren que treballant a partir del que sorgeix al dia a dia ja cobreixen totes les matèries. Tot i així, quan se'ls pregunta per les matèries que es treballen preferentment, coincideixen que són les matemàtiques i la llengua les més treballades. Es consideren eines bàsiques útils i imprescindibles per poder accedir a l'aprenentatge de les altres àrees del saber. En segon ordre, apareixen les ciències que es treballen amb visites a la natura, al camp, al bosc i a l'hort. Aquestes tres àrees neixen de la pròpia necessitat i també de les inquietuds dels pares. La resta de matèries preferents sorgeixen de la singularitat de cada nen. L'avantatge de poder seguir els interessos de cada nen és la personalització real de l'aprenentatge, per tant és el nen qui escull les àrees preferents que el defineixen i les modula, amplia, canvia o manté a mida que es desenvolupa i es fa gran.

“Preferentment treballem la vida i tot el que això implica” F1P36

“El que diuen els nens. Aran construir, la Nuna treballa música, li encanta, compona fa les seves partitures, toca el piano” F2P36

“Literatura, les matemàtiques, química, la biologia, les arts” F5P36

“Depèn de cada fill/a i del que els agradi més. El Pol, per exemple, va centrar molt el seu aprenentatge en temes més de tecnologia i treball manipulatiu, a banda d'altres interessos, com els ocells. L'Ona era bastant de llegir i d'activitat física i la Martha està molt més centrada en la música” F11P36

“Crec que viure el dia a dia ja treballes totes les àrees curriculars. Lo únic que no treballem és la llengua estrangera” F14P36

a) Educació infantil

En l'educació infantil trobem tres àrees de coneixement que es treballen de manera globalitzada amb la representació plàstica i el joc com a metodologies principals. Aquestes àrees són:

-Àrea de descoberta d'un mateix i dels altres fomentant la intel·ligència inter i intrapersonal

-Àrea de descoberta de l'entorn on treballen conceptes del coneixement del medi social, coneixement del medi natural i conceptes bàsics del llenguatge matemàtic

-Àrea de comunicació i llenguatges on treballen les bases de la lecto-escritura, comprensió i expressió oral

És una etapa on l'infant descobreix el món que l'envolta i aprèn a comunicar-se i els fonaments dels diferents llenguatges, lingüístic, matemàtic, artístic, musical, científic, etc.

Des de ben petits a través de l'art relacionen les altres àrees del saber:

La Berta és una gran amant de les manualitats, collages,... així que què millor manera de fer coneixement del medi com és fent manualitats. Aquí hi han dos que li va agradar molt fer:

*Per estudiar l'evolució d'un mitjà de transport, va triar el vaixell, i vem estar mirant llibres on apareixien vaixells de diferents èpoques. en vem triar quatre i en va fer el collage. Va fer servir diferent coses, com pasta de sopa, escuradents, lleties, sorra, paper de vàter,... i després ho va pintar.
3:50 D3*

Poden representar rius amb fang, les capes de la terra amb plastilina, fan murals, collages, motlles d'ossos amb guix; les possibilitats són enormes. També fan dibuix de la pròpia natura, fulles, fruits, llavors, insectes; busquen els models al camp i al bosc per observar-los i representar-los des de la pròpia realitat.

Per tant, la representació plàstica és fonamental en aquesta etapa i ja comencen a introduir diferents tècniques artístiques amb l'ús de diferents materials i suports. També utilitzen l'ordinador per treballar amb programes de fotografia i disseny gràfic.

L'educació infantil és un aprenentatge molt sensorial i fomenten tots els sentits, sobretot, la vista, l'olfacte i el tacte. Busquen la creativitat natural del nen.

També dissenyen activitats d'aprenentatge a través del joc: puzzles, jocs d'encaix geomètrics; joc de *Hama* i perles *Pyssla* per millorar la motricitat fina; jocs de taula; jocs de construcció: *legos*, *playmobil*; jocs de boles; fabriquen jocs de fusta, cotxes i vehicles de tot tipus amb material reciclat; trencaclosques per treballar la geografia del país; joguines de paper; papiroplèxia; jocs de creació com el divermàgic; manualitats amb llana i cartró; aprenen a fer punt; macramé; construcció de titelles i teatres per

representar les seves obres; fabricació de tions, pessebres i nines; disseny i confecció de vestidets per les nines que han fabricat, etc.

En l'àrea de comunicació i llenguatge alguns nens ja comencen a llegir i aprendre diferents idiomes:

Ahir al vespre amb la Berta vam acabar la lectura del llibre Un sogno sulle punte d'Aurora Marsotto. Aquest és el primer llibre de la col·lecció Scuola di Danza (Escola de Dansa), col·lecció que vam descobrir gràcies al Tió d'aquest Nadal passat:

Sí, tal i com ja vam apuntar que fariem, l'hem llegit en italià: una pàgina la Berta, una pàgina jo 7:162 D7

Font Descobrim el món

b) Educació Primària i secundària

Activitats artístiques

Educació plàstica i visual:

De les diferents matèries que treballen les famílies, l'art és la que més freqüentment apareix en els blogs analitzats. No només treballen l'art com a matèria artística, sinó que també treballen l'art com a eina vehicular per treballar altres assignatures, i també amplien els horitzons de l'art amb el disseny i la tecnologia per construir tot tipus d'objectes amb finalitats diferents: joguines, material educatiu, instruments musicals o disseny de patrons i costura de roba. Vegem-ho.

- a) L'art com a matèria artística: utilitzen diferents materials i tècniques, dibuixos amb aquarel·les, spin art, collage, collage amb teles, escultura amb fang, construccions artístiques amb envasos reciclats, *graffitis*, mosaics amb rajoles, etc. També estudien la història de l'art, coneixen els diferents artistes i èpoques de la història, visiten museus, galeries d'art i edificis emblemàtics com catedrals, aqüeductes, monestirs, etc.

També treballen aspectes més tècnics com és la creació de pintures i l'experimentació amb diferents pigments i aglutinants com pintura a l'ou:

Uno de los padres nos propuso un taller de pintura al huevo. Los niños pudieron hacer sus propias pinturas con yema de huevo y pigmentos, y pintar con ellas. 4:39 D4

- b) L'art com a eina vehicular: les famílies promouen l'art com a mitjà per expressar, representar i entendre conceptes d'altres matèries. És el gran gruix de les activitats: representació de murals, recreació amb fang d'esquelets d'animals per fer de paleontòlegs; representació dels òrgans humans amb plastilina; també la construcció artística de màquines per entendre conceptes físics, com politges; o la creació amb plastilina i fang de les diferents capes de la terra; creació de figures geomètriques tridimensionals; creació de tampons per estampar postals; construcció de castells medievals amb cartró i paper maixé; representació artística de línees del temps; l'edició, il·lustració i maquetació de llibres sobre aspectes didàctics; dinosaures, etc

Vaixell de vapor

Amb el Jan, hem estat estudiant com funcionen les màquines, i se'ns va acudir fer un vaixell de vapor. El papa que és molt manetes, de seguida va trobar un vídeo per internet que explicava molt bé com fer-ne un; així que vam buscar material per casa i s'hi va posar a fer-ho amb els nens: 3:51 D3

A l'estudiar els rius, també vàrem estudiar les seves parts, i vam fer amb fang, el curs d'un riu amb fang, va fer-hi afluent, llacs alimentats amb aigües subterrànies, desembocadura,...I hi vàrem tirar aigua per a observar-ho. La intenció era que un cop s'assequés, el pintàrem i envernissàrem. 3:63 D3

Vam folrar una paret del menjador i ens vam inventar unes pintures rupestres, com si estessim a dins d'una cova del neandertal. Amb un pulveritzador amb aigua i tempera grana vàrem ruixar-nos les mans i els peus contra el paper perquè quedessin les marques. Com és normal, va regalimar pintura pel terra, aleshores vam sucuar mans i peus i els vàrem estampar 3:399 D3

Font Descobrim el món

- c) També utilitzen l'art de manera transversal, amb l'ajuda del disseny i la tecnologia fabriquen i creen tot tipus d'objectes, joguines, instruments musicals, material i recursos educatius, disseny i estampació de samarretes, etc.

Últimos días del triolín. El martes pasado tuvieron que lijar, pintar, personalizar, barnizar, y dejar secar el triolín. En la próxima sesión ya empezaremos con el trabajo "fino", jejejejeje, poner el puente, las cuerdas 4:51 D4

Projecte: La nostra caseta

Aquest curs, un dels projectes que teníem en ment era construir la nostra caseta de pales. Després d'estar guardant palés durant més de tres mesos, a la fi en vàrem tenir suficients com per a fer la caseta. Vem començar per posar la base, i després quatre travessers per a fer l'estructura. Amb els pales que quedàven, vem desmuntar les fustes planes, i les vàrem tornar a collar totes juntes, fins a tenir palés sense forats, i després vàrem unir-los a l'esquelet, i després sols varen faltar els últims detalls. Els nens han après a desmuntar amb escarpa i martell, a clavar claus, a tallar amb la serra de calar (sempre amb la supervisió d'un adult) "m'ha recordat a quan jo era petita, i el meu pare que és fuster, m'ensenyava a fer servir les eines. També han après a caragolar, a mesurar, a marcar i sobretot... ens ho hem passat pipa tota la família. Ara sols queda gaudir-la moooooolt! 3:96 D3

També fan costura, dissenyen patrons i es cusen la seva pròpia roba, disfresses, joguines, etc.

No podem oblidar les tecnologies digitals, la fotografia i el vídeo; els programes informàtics de disseny gràfic són un camp molt ampli on l'art també hi és present. Els nens dissenyen presentacions dels seus projectes, muntatges videogràfics i videoclips musicals. Els límits de l'art són difusos, la creativitat és un camp molt ampli i la seva representació és extensa amb totes les eines i materials què disposem actualment.

Educació musical

Les famílies treballen la música de diferents maneres, destaquen entre elles: a) a través de les audicions musicals, realitzant projectes sobre els compositors, visitant museus, assistint a concerts al Palau de la Música, al Liceu, concerts a l'aire lliure, b) estudiant diferents instruments musicals, c) construint instruments musicals experimentant amb la física i l'acústica, d) de manera transversal relacionant la música amb d'altres àrees com la matemàtica i e) algunes famílies inclús participen activament interpretant diferents

instruments en els concerts tradicionals i en les festes populars del poble. Això implica assajos durant l'any i una gran implicació social.

Mis hijos han crecido con música clásica a través de diferentes proyectos del músico de la semana o del mes, al estilo Charlotte Mason, saboreando el músico. También han escuchado opera y en mi casa nunca se ha puesto ni la radio ni la tele. Han tenido música clásica, canciones melódicas o simplemente el silencio. Cada uno ha estudiado su instrumento (saxo y piano) 1:109 D1

Mi hijo menor ha acabado un lapbook sobre el piano. Ha sido un lapbook sencillito, pero lo ha disfrutado mucho. Podíamos haber puesto más libritos, pero hubiera sido hacer bulto de cosas que ya sabía y esta no es la intención. Para la tapa creó un piano 2:106 D1

Aquest any la Berta ha començat a tocar la flauta. És un instrument que li agrada molt. Així que no va dubtar en demanar de fer-ne un projecte 3:19 D3

Dissabte passat, uns familiars ens varen convidar a anar al Liceu a veure els Músics de Bremen. És un espectacle superrecomanable i als nens el hi va encantar, en els músics de bremen, he deixat el link a la seva pàgina, on hi trobareu una guia didàctica amb fitxes per que facin els nens, està molt bé, i pots treballar el tema després d'anar-los a veure 3:461 D3

b) estudiant diferents instruments musicals,

Aquest any la Berta i jo hem tornat a participar activament a les caramelles del poble, l'una tocant l'acordió i l'altra cantant. El Guillem també se sabia les cançons, però massa gent i cantar en públic no li agrada...

Ens ho hem passat molt bé a cada actuació i aquesta és la millor recompensa, tot i que també es fa una sortida de colla i enguany els cantaires i músics han rebut un detalllet (no gaire del meu gust, tot s'ha de dir...). 5:11 D5

Fomenten la creativitat i l'oïda. A través de l'audició musical els nens canten i interpreten la melodia amb els seus instruments. Ho combinen amb el llenguatge musical llegint les partitures:

Desde que los niños han escuchado la novena de Beethoven no hacen otra cosa que cantarla y tocarla en todos los instrumentos que tienen. Hemos bajado una partitura simple y sobre todo mi hijo pequeño la toca a todas horas.

Hoy incluso quería que le tapara los ojos. Había visto que Mozart algunas veces tocaba con los ojos tapados y le hacía gracia hacerlo

también así. Le salió una versión libre de la novena pero se lo pasó muy bien. 9:334 D9

Al Jan el va encuriosir la cançó de "Carros de foc" i s'hi ha passat molt matins al teclat intentant desxifrar-la, i a la fi ho ha aconseguit!!!

L'altre dia abans d'anar a dormir, la Lila i la Berta ens van delectar amb un concert de piano i cant 3:196 D3

Font Al nostre ritme

c) També construeixen instruments musicals experimentant amb l'art, el disseny, el timbre i l'acústica.

Después de ver un video por internet de cómo hacer un clarinete de una zanahoria, mi hijo menor hizo también uno ;). Como tenemos un saxo en casa, le pudo poner la boquilla del saxo 1:164 D1

L'altre dia, van venir uns amics a casa, que també fan homeschooling, i vem aprofitar per fer un instrument, amb caps de sabates, gomes elàstiques i agulles d'estendre. Així vem crear aquestes fantàstiques guitarres, que tenen una acustica força aconseguida! 3:327 D3

Últimos días del triolín

El martes pasado tuvieron que lijar, pintar, personalizar, barnizar, y dejar secar el triolín. En la próxima sesión ya empezaremos con el trabajo "fino", jejejeje, poner el puente, las cuerdas, ... 4:51 D4

Y una vez al mes visitaremos a un Lutier y construiremos un instrumento. El que ahora han empezado es el violín 4:101 D4

d) Relacionen la música amb altres àrees del saber com les matemàtiques:

Nosotros este año hemos combinado PI con la música y el piano y mi hijo menor está intentando de tocar PI en el piano. No es nada fácil. Cada decimal corresponde con una nota. De momento tiene poquito pero aún tiene tiempo hasta el viernes ;) 1:210 D1

També relacionen la música amb d'altres àrees curriculars com la geografia, la dansa, la història, l'anglès, la física, la literatura, etc

Los niños a veces tienen intereses raros, bastante poco "escolares" pero que pueden dar un aprendizaje muy amplio (...) Le había prometido que este año miraríamos la final de Eurovisión, y así lo hicimos (...)Después estuvo haciendo más investigación sobre el tema y la verdad que si lo analizas, da para todo.

- Música (claro)

- Geografía (buscar los países en el mapa y mirar la bandera en la mariposa, que era el símbolo)

- arte y diseño (los vestidos y la coreografía)

- inglés (la letra de las canciones, miramos algunos por You tube con Lyrics)

- Matemáticas (las puntuaciones: cuánto tiene más que el otro, quién tiene menos, cuál ha sido la puntuación máxima en la historia, cuántos países le dieron 12 puntos, en qué puesto del ranking quedó..... etc.... da para un montón de cálculos).

- Historia (Evolución de la cantidad de países y cambios en Europa en los últimos 50 años, cambios en los vestidos, televisión blanco y negro, cambio en las telecomunicaciones etc.....)

- Lengua: hizo un resumen de todo lo aprendido y una exposición oral 2:59 D1

Otro material que recuperamos del fondo del armario fueron las botellas de sonido 4:156 D4

Hoy mi hijo pequeño al poner un disco de Mozart me vino con un vaso y me dijo: Mamá quiero ver las vibraciones con el plástico! Ya habíamos hecho una vez este sencillo experimento y realmente les encanta. Es muy sencillo. Se pone un plástico de cocina bien tenso sobre un vaso. Luego se pone un poco de sal o azúcar (también arroz pero cuesta más) encima del plástico. Se pone todo cerca del altavoz y ya puedes disfrutar del baile de la sal 9:370 D9

Coneixement del medi natural:

Els nens viuen la natura amb nombroses sortides educatives, classes al bosc, al camp, tallers, experiments de química, consulta als experts, col·leccions, etc. Disposen de molt

temps lliure per observar, prendre dades, realitzar gràfiques, analitzar, reflexionar, experimentar, treure conclusions, cuidar animals o cuidar l'hort, inclús dedicar-se a activitats com la falconeria. Amb una passejada al bosc poden caçar insectes, recollir fulles, observar petjades dels animals salvatges i trobar tresors que s'emportaran a casa per aprofundir en el seu estudi, óssos d'animals, etc. Disposen de diferents guies per reconèixer els minerals, la flora i la fauna, i aprofundir en les diferents espècies vegetals i animals. Les sortides de camp són constants i els aporten recursos de primera mà que els engresquen i els motiven.

Gracias a los conocimientos de papá han podido hacer experimentos más complejos y yo también me atrevía de vez en cuando con algo más "complicado" jejeje: - Química - Cultivando Setas - Experimentos varios - con Sulfato de Cobre. Pero lo bueno del homeschooling es que te permite llevar la ciencia realmente DENTRO de tu casa de muchas maneras y a todas horas. Para mi hijo mayor sobre todo ha sido muy importante tener tiempo para todos sus animales. Era una de las quejas que tenía también en su breve paso por la escuela, el no tener tiempo para cuidar de sus animales o pasear su perrito por la mañana. El homeschooling te deja tiempo para observar, para contemplar todo tipo de bichos y tenerlos en casa para observarlos. Te da tiempo para explorar a fondo ciertos intereses relacionados con la naturaleza como la cetrería en nuestro caso. Y esto no solamente vale para la fauna, sino también para la flora. Los niños en casa pueden cuidar del huerto y de las plantas para luego recoger los frutos. Además, puedes convertir toda tu casa en un pequeño museo para que tengan a mano todas estas colecciones que tanto les gusta hacer a los niños exploradores con TDAH. En nuestra casa tenemos colecciones de todos los tipos: - Tesoros - Minerales, comprobando la dureza. - plumas - insectos Y desde luego un mobiliario adaptado para ello ;). - El mueble de las colecciones 1:110 D1

Vam veure un parell de varietats de papallones, que, a sobre, es van deixar fotografiar i que després vam classificar mirant en un pòster de papallones que tenim. Per sort, ambdues hi apareixien i, de fet, de la primera gairebé en vaig encertar el nom (només calia aplicar el sentit comú!): jo vaig dir-li papallona zebra, però resulta que es diu Papallona zebrada o xuclallet:

La segona la vam anomenar papallona dels ulls (pels ulls que té a les ales), però en realitat es diu Paó de dia o inachis io:

També hi havia floretes diverses i l'Albert va fer una foto a una herba fetgera:

Els petits de casa van disfrutar a la vora del rierolet que hi havia pel camí (l'una anant d'aquí cap allà i l'altre tirant-hi pedres)...

... i la Berta va trobar una pedreta amb mineral inclòs (segurament ferrós, pel color que tenia), així com una pedra sedimentària. 6:92 D6

Treballen la biologia animal a través de la dissecció d'òrgans, de porc, vedella, gallina, etc. És un aprenentatge molt pràctic.

He vist que el cor del pollastre estava sencer i he pensat que, tot i ser molt petit, seria interessant fer-ne alguna cosa.

Així que quan tots hem estat a punt, l'Albert ens ha fet una petita explicació del cor.

Després l'ha obert, però aquí ja els ha començat a fer una mica de fresa (ben comprensible) i hem parat. De fet, tant l'Albert com jo tenim clar de fa temps que "quan toqui" (és a dir, quan els petits de casa siguin prou grans i estiguin preparats) anirem a buscar cor, pulmons, ronyons, ... (a poder ser de vedell, o porc, que són més grans 😊), el que calgui, a la carnisseria/cansaladeria i els observarem ben observats. És allò de... una imatge val més que mil paraules.6:166 D6

La física es treballa a través de l'experimentació i la comprovació de les lleis. També a través de la tecnologia i el disseny desmuntant màquines i observant com funcionen els motors i els engranatges. Es busca la comprovació empírica i anàlisis de dades. Construeixen circuits elèctrics, maquetes, robòtica a través del *lego Wedo* combinant física i informàtica. Realitzen experiments per entendre les fórmules de la velocitat, la densitat, termodinàmica, etc.

Mi hijo menor está mostrando muchísimo interés por la tecnología y por cómo son las cosas por dentro. Ya de siempre ha sido un chico que desmontaba todos los juguetes jejeje.

Le hemos dado una máquina de pan vieja para desmontar.

Es una lástima no enterarnos más de cómo y porqué de cada pieza, pero algo le hemos sacado ;) 1:165 D1

L'hort és fonamental per aquestes famílies, és una font de recursos inesgotable: a més d'aprendre el creixement i la reproducció de les verdures, aprenen sobre les malalties, les plagues, a instal·lar el reg de goteig, a tenir paciència per observar el creixement i degustar les verdures.

L'observació dels estels al vespre és una altra activitat quotidiana: visualització de l'Estació Espacial Internacional; pluja d'estrelles de les Perseides a l'agost i la pluja d'estrelles de les Leònides al novembre; seguiment en viu de l'enviament de satèl·lits com el *Curiosity* i observació diària de la lluna, les constel·lacions i els planetes Mart, Venus i Júpiter. També són molt utilitzades les TIC per treballar aquests temes:

Ayer me pasaron una web muy interesante donde se puede ver la vida y el universo en diferentes escalas. The Scale of the Universe Mi hijo menor estuvo un buen rato entretenido con ella y realmente es espectacular y muy bien hecha 1:66 D1

A secundària, però, l'aprenentatge de les ciències: química, física i biologia, requereix espais i recursos específics: laboratori, materials, productes químics per realitzar els experiments i uns coneixements més especialitzats per acompanyar els fills. Si no es té present i no es busquen alternatives, aquesta mancança pot condicionar negativament als nens i limitar-los en l'àmbit de les ciències naturals:

Visto ahora, creo que mis hijos no pudieron hacer suficientes experimentos científicos de pequeños. Los hicieron, pero en plan casero porque yo soy muy analfabeta para las ciencias y mis hijos tienen una orientación científica bastante importante (...)Han descubierto muchísimas cosas, claro está, pero me quedo con la espinilla de que probablemente hubieran descubierto mucho más con una persona entendida al lado y hubieran hecho muchos más experimentos 1:97 D1

Font Orca

Coneixement del medi social i cultural

Els continguts del medi social i cultural procedeixen fonamentalment de la geografia i la història. L'objectiu principal de la matèria és permetre a l'alumne situar-se en l'espai i en el temps i adquirir els instruments conceptuals i procedimentals per comprendre el món on viu.

Història la treballen a través de jocs, pel·lícules i documentals, visites museus, edificis històrics, llibres, viatges, representacions artístiques; diorames, arbres genealògics, estudiant les festes locals, les cançons tradicionals, visites a fires artesanes temàtiques, a través de l'evolució dels oficis visitant centres d'interpretació de Catalunya, visites a parcs prehistòrics, jaciments arqueològics, estudiant l'evolució dels mitjans de transport, realitzant línies del temps, calendaris còsmics, a través dels contes i els llibres, a través de programes televisius sobre notícies internacionals adaptades als joves i infants, a través de les novel·les històriques i còmics històrics, a través de les disfresses i la representació teatral, a través de les històries dels avis, a través de la recreació d'objectes de la vida d'abans, per exemple creant làmpades prehistòriques

La Berta aquest cop va voler fer el projecte sobre les festes que es fan durant l'any. El seu objectiu era trobar una festa per a cada mes. I de cadascuna buscar la vestimenta típica, la data, la cançó, la llegenda, 3:22 D3

Un exemple molt gràfic de com treballen aquestes famílies, contextualitzen el tema a treballar, utilitzen eines TIC per enfortir els coneixements previs, fan una recerca bibliogràfica: llegeixen contes, visiten in situ el que estan treballant, visualitzen pel·lícules sobre el tema, i finalment ho representen a través de l'art:

Tema del mes: Edat mitjana, els castells

Aquest mes estem fent un projecte sobre l'edat mitjana, varem veure algunes presentacions a l'ordinador, fetes per escoles sobre aquest tema. També hem llegit contes que tenim per casa, sobre princeses, prínceps, castells i dracs. Varem anar a visitar el castell del nostre poble i el divendres, que cada setmana fem cine mentre sopem (és l'únic dia a la setmana que mirem la tele) varem posar la pel·lícula de Merlin el encantador de Walt Disney i després en varem estar comentant coses que apareixien a la peli, com les Gestes, les armadures, el fossar, ... Hem treballat el vocabulari, i per acabar, varem veure un vídeo al youtube d'art attack, que parlava de com fer un castell, i ens hi hem posat a treballar. Aquesta ha estat l'evolució:

Primer hem fet la muralla del castell amb caps de cartró que teníem per casa, i la torre de l'homenatge amb tururuts de paper de cuina i de water com explica en el vídeo, i hem fet la barreja de 1/2 de cola blanca i 1/2 d'aigua per enganxar paper de water per tot arreu.

Ho hem deixat assecar durant dos dies.

Ho hem pintat i muntat tot, i a més hi hem afegit un fossar amb una caps més gran i hem fet uns ninos amb boles de cartró, llana pels cabells, feltre pels vestits, limpiapipes pel cos i boletes de fusta per les mans. I a JUGAR!!! 3:251 D3

Geografia: atlas, jocs d'internet, mapes interactius, puzzles, trencaclosques, a través de col·leccions de segells, monedes i bitllets, bits d'intel·ligència, projectes sobre diferents països, estudi sobre el relleu, els rius, les capes de la terra, l'estudi de les diferents banderes dels països del món, projectes sobre les diferents cases del món, projectes sobre himnes nacionals dels països. Fixem-nos en aquest exemple com relacionen els eixos transversals i contextualitzen els continguts:

Hemos hecho un pequeño estudio de algunos Himnos Nacionales y realmente me he sorprendido de la cantidad de cosas que se pueden aprender con ellas. - Primero se puede comentar el tipo de música de cada una y puedes cantarlas si quieres ;). - Se practica lengua extranjera con la letra de los Himnos. - La letra da un debate muy interesante sobre las diferentes formas de gobierno y rápidamente también se toca el tema de la historia de cada país. - Se hace reconocimiento de banderas y geografía en general. Así que escuchando y estudiando estos Himnos se toca: Música, lengua, economía, historia, geografía y ética. ;) 8:73 D8

Educació física

En general els nens que fan escola a casa fan una vida més activa que els nens que van a l'escola. Asseguts no estan més de dues a quatre hores, i la resta del dia poden sortir al barri, fer extraescolars esportives i jugar al parc. Són constants els dies que fan excursions educatives i es passen el dia caminant i aprofitant tots els recursos educatius del camp, el poble o la ciutat. També fan senderisme amb grups i associacions excursionistes.

Per tant, cada dia procurem sortir durant aquestes hores -abans o després de dinar-, ja sigui a peu o bé en bicicleta/moto i així fem una mica d'educació física!6:230 D6

A principis de mes vam anar amb dues famílies més a fer una caminadeta, aprofitant que una d'elles viu lluny de casa nostra i venia de visita. La proposta del pare "local" va ser fer La ruta de les tines, una passejada per una antiga zona vinícola de la Catalunya Central. De fet, no vam fer la ruta sencera, però vam estar gairebé dues hores caminant. El camí i entorn és fantàstic i em va sorprendre gratament el bon estat de les tines, que daten del segle XIX. 5:26 D5

Els continguts d'educació física s'organitzen en cinc apartats:

El cos, imatge i percepció que ho treballen de manera transversal a través de la representació plàstica dibuixant-se a ells mateixos, a través del joc fomentant la coordinació motriu i la lateralitat, jocs de miralls, disfresses, jocs de rol, etc.

Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques: fan estiraments, flexions, coordinació motriu, jocs de precisió, etc

No, no está castigado. Sino que está voluntariamente en clase de Educación Física..... Está haciendo flexiones y su padre las está contando. Porque cuando uno es adolescente, hay que cuidar el físico..... 8:124 D8

Activitat física i salut: Fomenten hàbits saludables. En general estan molt conscienciats amb la salut, l'alimentació, els productes biològics, ecològics, l'equilibri entre la ingesta d'aliments i el consum energètic, l'estil de cocció i el consum de verdures crues. Són curosos amb el consum de sucres i greixos, etc. Mengem poca carn o són vegetarians i condemnen el maltractament animal. Molts tenen horts i proven de ser sostenibles i respectuosos amb el medi ambient.

La Zinnia des del seu bloc Biosfera de Família ens proposa parlar sobre l'alimentació i la salut a casa en aquest XIX Carnaval de Blocs. La veritat és que són dos temes que sobretot des de que tenim fills ens hi fixem molt més. Pel que fa a l'alimentació a casa mengem de tot. No mengem gaire carn, però tot i que en alguna època, no n'he menjat quasi gens, algun cop a la setmana sí que n'hi ha a taula. Com que el nostre pressupost no arriba per a comprar tot el que consumim del mercat ecològic, hem optat per conrear-nos tot el que podem. Així tenim un hort sense productes químics, on plantem tomàquets, cebes, alls, carbasses, carbassons, espinacs, pastanagues, julivert, alfàbrega, menta, enciams, maduixeres... i uns fruiters que no hem plantat nosaltres, però que només treure'ls-hi les hores que els envoltaven ens han donat uns quants fruits, sobretot cireres i prunes. També ens fem el pa, la majoria de vegades amb farina ecològica que comprem a un moliner de la zona. I pel que fa la carn, ens preparem nosaltres les hamburgueses, mandonguilles... No recordo en quin bloc vaig llegir sobre el consum de productes crus i m'hi vaig sentir molt reflexada. No m'agraden les verdures/hortalisses cuites, però en canvi no tinc cap problema en menjar-les crues en tota mena d'amanides: pebrot, cogombre, espinacs, escarxofes, pastanagues... Altres coses que vigilem és el consum de sucre, normalment fem servir fructosa, la xocolata i els dolços en general. No comprem productes de pastisseria i només mengem caramels en ocasions especials. Això últim, ho tenen molt assumit i no ens ha suposat cap problema. Quan algú els n'hi dona, sempre diuen ho guardaran per algun especial i quan arriba el dia, m'ho recorden! També prenen molt poca llet de vaca, tenim força problemes amb les mucositats. 10:256 D10

Expressió corporal: fan activitats de circ, ioga, gimnàstica rítmica, ball, campionats i exhibicions de dansa. Alguns van a classe de ball i d'altres aprenen a través de tutorials i vídeos.

Fomenten el joc lliure al parc amb els veïns o a la platja si viuen a la costa. Un dels jocs més usual és el *geocaching* o geocerca, que consisteix en enterrar i descobrir tresors a través de les coordenades. És un joc social ja que hi participen diferents usuaris de l'entorn. Aquest joc promou caminar amb l'objectiu de buscar tresors. Disposen de molt temps lliure per passar estones lúdiques amb els seus fills. fan lapbooks de bàquet, van molt sovint amb bicicleta, amb patinet, es gronxen, van a la bolera, practiquen extraescolars com tennis, patinatge, natació, pesca, etc.

Aprenentatge de llengües estrangeres

Per afrontar els reptes de la societat multicultural i multilingüe del segle XXI cal educar els infants perquè desenvolupin competències comunicatives i lingüístiques en la diversitat de les llengües de l'entorn. De totes les llengües estrangeres l'anglès és la que practiquen amb més assiduitat. L'aprenentatge de la llengua estrangera s'intenta que sigui de la manera més natural possible, a través del contacte directe amb la llengua. Això ho aconsegueixen de diferents maneres:

Acollida d'estrangers: és bastant usual en el món *homeschooler* conèixer altres famílies i experts d'altres països. És una conseqüència lògica de la recerca que fan per la xarxa buscant referents i especialistes de les diferents matèries. Això fa que, de tant en tant, rebin visites a casa i sigui una oportunitat per practicar la llengua estrangera i per establir vincles més enllà de l'entorn social proper.

S'organitzen amb d'altres famílies i fan clubs:

Aquest curs, hem fet un club d'anglès amb els nostres amics. A la mama amiga, se li dona molt bé, i ho ha portat fenomenal! Els nens han enriquit molt el seu vocabulari i el més important de tot, és que han gaudit molt d'aquesta llengua 3:13 D3

Una de las familias preparó junto a otras de su entorno unas clases de inglés para el mes de julio en plena naturaleza, y nos invitó a participar. Así da gusto ;) 4:39 D4

A més de les trobades o clubs d'anglès, les famílies utilitzen llibres de text, novel·les, contes, cançons, vídeos, pel·lícules i recursos de la xarxa per practicar l'idioma.

També practiquen altres idiomes com francès, xinès, italià, rus, etc.

Llengua i Literatura

L'adquisició del llenguatge oral és un dels primers aprenentatges i dels més importants perquè permet als infants accedir al món de la lectura, del saber i del coneixement. L'aprenen per immersió, escoltant i imitant als adults. Tot i que per aprendre el llenguatge escrit no hi ha prou amb escoltar i imitar, la immersió és també un factor a tenir en compte. Estem envoltats de llenguatge escrit i les famílies que fan escola a casa ho aprofiten per contextualitzar la necessitat d'aprendre el llenguatge escrit. Poden llegir rètols, anuncis, pel·lícules subtítulades, poden escriure a la sorra del parc o de la platja, escriuen les llista de la compra, llegeixen a la botiga la composició dels productes que compren, poden visitar la biblioteca diàriament i participar activament en les activitats que proposen.

La Berta ha acabat fent d'ajudant de la bibliotecària, que estava etiquetant el nou material, mentre que el Guillem ha fet un trencaclosques gegant que formava part de les noves adquisicions 7:183 D7

Creo que la biblioteca es uno de los recursos más imprescindibles para cualquier familia que educa en casa. Bueno, yo diría, para cualquier familia en general. Nosotros pasamos por la biblioteca cada semana, estamos un rato mirando libros y salimos con un cargamento impresionante. Algunas personas se nos han quedado mirando alguna vez, pero nos da igual.....9:390 D9

Treballen la lectoescriptura quan veuen que l'infant està preparat i en aprenentatges contextualitzats, quan ho necessiten. Disposen d'un racó de llenguatge on els nens tenen accessibilitat a les lletres, targetes de fonemes i tot de jocs per aprendre a llegir i a escriure per immersió:

La Lila porta dies que comença a voler escriure fixant-se en les cartes que li escriuen les seves cosines i amigues. Algunes d'elles escriuen en lletra de pal i d'altres en impremta i ella començava a agafar vicis, que he cregut que no li anirien bé per aprendre a escriure correctament, així que he començat a fer-li les presentacions Montessori de l'abecedari (una mica a la meua manera), i penso que ho hem agafat just a temps, perquè he notat que està en la seva edat sensible per a l'escriptura. 3:333 D3

També treballen la gramàtica i l'ús de la llengua amb quadernets i llibres de text.

Cada día tiene ciertas tareas por hacer y una de ellas es un poco de gramática, cosa que odia, pero hay que hacer un poquito. Le compré los cuadernillos de verano de 3º y 4º de ESO de lengua Catalana y Castellana de la Editorial Teide

Utilitzen la metodologia del joc per treballar els continguts de fonètica i gramàtica, targetes, mètodes fonocolors, etc. També elaboren material i joc didàctic a través de cursos i idees que copien d'altres famílies:

Vaig trobar en aquest àlbum picasa unes targetes per treballar els fonemes catalans, i aprofitant el codi de color que ens dona el mètode fonocolor, hem enganxat unes cartolines radera de cada làmina del color del fonema d'aquest mètode, també he fet en feltre unes butxaques per guardar les làmines i l'hem penjat en el lateral del moble on guardem el material de llenguatge.3:294 D3

Al mes de novembre, el pare i jo vàrem fer un curs Montessori amb el Montessori Canela de llenguatge i ens va quedar pendent l'elaboració del material en català, ja que en la nostra llengua, no ne'm trobat res, així que ens ho hem hagut de fer nosaltres. Això ens ha dut molta feina, però estem molt contents dels resultats!!!

Material que hem elaborat:

Aquest és l'estoig de les targetes del verb, plegat.

- Llegendes i fabules de l'escriptura.

- Targetes de la història de l'escriptura.

- Taules de sufixes, prefixes, oficis,.... amb els seus jocs pertinents.

- Targetes per treballar: El nom, el verb, l'article i l'adjectiu.

-Targetes de l'article:

-Targetes de l'adjectiu:

-Targetes del verb:

-Targetes per iniciar la comprensió lectora.

-Targetes per inventar històries i començar a treballar la narrativa.3:297 D3

Per atendre a la diversitat, els nens que presenten algun trastorn del llenguatge com la dislèxia treballen fomentant l'expressió escrita sense dirigir i sense utilitzar llibres de text o fitxes:

Pel que fa al ritme que portavem de fitxes amb en Jan, era esgotador! Ell té problemes amb la lectura i l'escriptura, però és molt creatiu i li encanta dibuixar. Gràcies a la Marvan i als seus posts sobre dislèxia, hem

deixa't aparcat els llibres de text i ens hem relaxa't per donar pas a que ell expressi i desenvolupi el seu potencial i alhora fer-ho venir bé perquè escrigui i llegeixi per altres vies que ell vegi que són més fructíferes i no tan imposades i dirigides 3:243 D3

Hi ha nens que amb 5 anys ja llegeixen, escriuen i no fan faltes d'ortografia, tot depèn del ritme i l'evolució del nen. L'escola a casa permet adaptar-se a cada nen sense limitar i sense etiquetar.

La Lila porta una temporada que no para de llegir i escriure, cada dia es llegeix dos o tres llibres, tant si són de lletra lligada, de pal o impremta. Ahir, em va demanar fer dos dictats, i en un d'ells, no va tenir cap falta. És molt curiosa pel que fa a l'ortografia i la cal·ligrafia, tot i que només té 5 anys 3:250 D3

L'aprenentatge de les matemàtiques

L'àrea de matemàtiques s'organitza en cinc blocs de contingut: numeració i càlcul, relacions i canvi, espai i forma, mesura i estadística i atzar.

Com és habitual amb aquestes famílies busquen aprenentatges útils i necessaris. L'economia domèstica és una oportunitat per treballar la numeració i el càlcul de manera pràctica. L'estadística i l'atzar ho treballen observant i anotant dades, ja siguin meteorològiques, creixement de plantes, o qualsevol altre projecte que impliqui registrar dades, representar-les gràficament i treballar el raonament científic. La cuina és un bon espai per practicar la mesura i les proporcions.

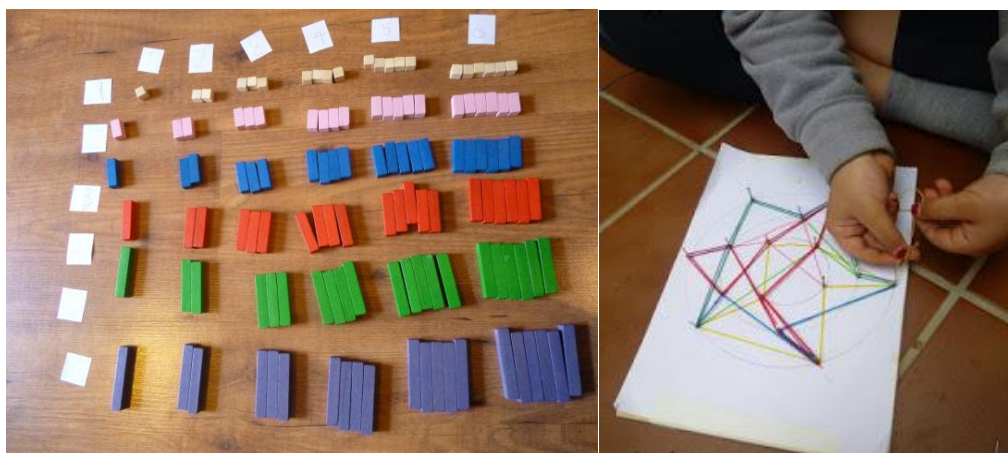
A primària també utilitzen material Montessori, M^aAntonia Canals i molt material didàctic que ells mateixos construeixen per treballar el valor del nombre, la classificació, la geometria, angles, vèrtexs, la lògica, les sèries, la suma i la resta amb l'àbac, descomposició de nombres amb reglets, cilindres de pressió:

El Jan ha fet càlcul amb el joc imantat de les boles classificant per color i quantitat, geometria amb els triangles blaus, lògica amb els taulells de doble entrada, i les sèries i mesura aprenent els quarts amb el rellotge i mesurant els dinosaures de plàstic i anotant les dades. La Lila, ha fet sumes senzilles amb un joc que si ho encerten els hi surt un animal al darrera, lògica amb l'àbac de colors, i formes i les sèries i mesura estudiant amb el joc del rellotge. I la Berta, lògica amb els taulells de doble entrada, les sèries, els bocs lògics i les classificacions del joc de les samarretes D3:183

A més a més, es busca que la matemàtica sigui quelcom viu, experimental i manipulatiu, a través del joc, a través de regletes, inclús durant l'educació secundària. Els adolescents han d'entendre les matemàtiques i no memoritzar activitats que no troben el sentit. Ells mateixos poden crear jocs i deduir conceptes matemàtics a través de regletes. Jocs de lògica, jocs de cartes, jocs de pensament espacial, decanomis, flors factorials, etc.

Lo que más me ha gustado en todos estos años Educando en Familia, ha sido buscar y hacer material manipulativo de matemáticas para mis hijos. Hay materiales preciosos, lamentablemente muchas veces muy caros. Pero esto tiene a veces fácil solución: puedes construir tu propio material ;) y encima los niños mismos pueden ayudar en el proceso. Como por ejemplo construir un metro para medir un kilómetro. El juego Tridio es bastante caro, pero puedes hacer tu propia versión. En este blog bajo la pestaña recursos hay muchas referencias a materiales que he construido yo misma o que son fáciles de conseguir. Todos los artículos antes mencionados también coinciden en que el juego es la mejor manera para aprender matemáticas. Es fácil concentrarse durante un juego, simplemente atrae tu atención sin que te des cuenta. Los Juegos de mesa y todo tipo de otros juegos han sido una constante en nuestra casa. También he utilizado material de diversión como los Legos para pasarles conceptos matemáticos a través del juego. Se pueden encontrar muchas actividades con Legos bajo la pestaña Lego en este blog o se puede también comprar el dossier: Matemáticas con Lego. Otro material que hemos utilizado mucho han sido las Regletas Cuisenaire. D1:111

Els pares són els primers que es formen i sovint fan cursos de didàctica de les matemàtiques per continuar aprenent acompanyant els seus fills:

Font Al nostre ritme

Aquest juliol, vem fer un curs de matemàtiques Montessori, amb uns profes genials, en aquell cap de setmana de mates intensives, vem aprendre moltíssimes coses D3:360

Per complementar l'aprenentatge viu de les matemàtiques, les famílies visiten museus, exposicions i tallers de matemàtiques arreu de Catalunya.

A nivells més superiors les famílies s'ajuden dels llibres de professors, amb l'ajuda els nens segueixen les activitats amb les solucions, aprenen junts i, si fa falta, amb professors particulars, tutorials a la xarxa, altres pares que dominen la matèria, etc

Lo importante para los libros de mates de este nivel también es tener el libro del profesor. Porque si te tienes que hacer tú también todos los ejercicios..... te mueres ;). Así que nuestro libro es nuestro ayudante y nos va muy bien. Cuando se sigue un libro de texto, siempre hay que tener claro que el libro tiene que estar a tu servicio y no tú al servicio del libro. Si se tiene esto claro, yo no le veo nada malo a los libros de texto. Hasta ahora, refrescando la memoria, siempre iba un pasito adelantado a mi hijo para poder ayudarle a entender los conceptos matemáticos y para enseñarle. Pero voy viendo que cada vez más tengo que decir: pfff esto hijo.... pues no lo entiendo yo tampoco. Entonces hay varias opciones en este mismo orden: 1. lo dejamos, porque mi criterio me dice que no es nada importante, y sí, hay muchos ejercicios y actividades tontos en los libros de mates. 2. pedimos ayuda a papá (que a veces sabe algo más ,)) 3. buscamos por internet alguna explicación 4. buscamos en los vídeos de la academia Khan y ahora también Educatina. Hay explicaciones muy claras. 5. espero que algún día lo entenderé yo o lo entenderá él antes que yo..... ;). Pero soy consciente de que está llegando a un punto en que pronto yo no podré seguir ayudándole mucho con las matemáticas y justamente él no es un estudiante que se saca las matemáticas solo. Pero hay opciones varias para solucionarlo: - un profesor privado - cursos online. D2:58

Les tecnologies de la informació i la comunicació

La gran majoria de famílies s'ajuden de les noves tecnologies per complementar l'aprenentatge dels seus fills. Llibres digitals, recursos a la xarxa, vídeos i jocs d'aprenentatge, documentals, cursos *on-line*, programes informàtics, cursos de programació bàsica, programes de fotografia i disseny, cursos de programació de videojocs, etc.

Coursera es una página con cursos gratis online de diferentes universidades. La mayoría están en inglés, pero también he encontrado

algo en castellano. Además, ¡¡justamente lo que necesitaba!!! Después del interés por el dibujo técnico y el dibujo en 3D, mi hijo menor ha empezado a mostrar mucho interés por "crear mundos" en 3D y desde allí hay un paso pequeño a la programación de videojuegos D1:139

Tal i com vaig comentar fa uns dies, la pubilla de casa té ganes d'aprendre a programar i, de moment, sembla que està posant fil a l'agulla amb l'ajuda de la pàgina web de Code Academy, una empresa d'educació amb l'objectiu de construir l'educació que el món mereix, com expliquen ells. A la seva pàgina web pots aprendre a programar diferents llenguatges de programació, entre els quals Python, que ha estat l'escollit a casa nostra D7:10

S'intercanvien els enllaços i els recursos entre el col·lectiu de famílies, creant bases de dades molt útils per treballar les diferents matèries.

7.7 Altres àrees treballades

Però les famílies també treballen moltes altres àrees que no estan contemplades al currículum escolar. En aquesta pregunta és on les famílies s'han pogut esplaïar i explicar un dels motius principals que els porten a escollir aquesta opció educativa. La riquesa, la varietat, la diversitat, la possibilitat de dedicar-se a allò que els agrada sense limitació de temps, d'espai, de recursos humans. A qui li agrada el teatre o el circ pot dedicar-se tots els dies de la setmana a assajar; a qui li agrada treballar els oficis, fusteria, marqueteria, sigui quin sigui, s'hi pot dedicar a nivell professional des d'edats ben primerenques; a qui li agrada viatjar, pot anar-se'n un mes, dos, un any sencer de viatge pel món. Les possibilitats són infinites i tan diverses com famílies i fills tenen. Aquesta llibertat de poder escollir el currículum és molt atractiu pels nens i les famílies i és la clau de l'èxit d'aquest model, perquè la llibertat és essencial en l'acció d'aprendre, trenca i denúncia el model impositiu de l'escola on generalment l'alumne no pot escollir ni l'horari ni la matèria ni tant sols l'ordre en els temes plantejats ni les activitats proposades.

“Vam fer xinès, holandès, alemany, francès, anglès mecanografia, circ, piano, saxo, cuina i hort” F3P37

“Circ, agility, viatjar, ebenisteria” F5P37

“Hípica, astronomia, ciències del mar, bricolatge, cuina” F6P37

“A les escoles i instituts hi ha nens i nenes que s’han passat una pila d’hores fent anglès, per exemple, i són incapaços d’entendre un text o un àudio de nivell molt bàsic. Això passa perquè ho senten com una obligació que no respon a les seves necessitats ni als seus desitjos i per tant, per una orella els entra i per l’altra els surt. Però el currículum dirà que han fet centenars d’hores en anglès i per tant se suposa que n’han de saber. Tothom sap que és mentida, però segueixen mantenint aquest corsé dels continguts o les competències a cada curs, fa entre gràcia i pena” F11P37

“Oficis, cuina, fusteria, ferreteria, orfebreria, gestió de boscos, horticultura, aqüicultura, gestió i administració d’empresa” F12P37

“Sobretot moltes hores d’arts. Música, teatre, pintar... Llegim molt i perdre el temps, que és molt important pels nens” F13P37

Les famílies treballen també els valors. La superació personal, la cultura de l’esforç es treballa d’una manera més tranquil·la, aprenent a auto-gestionar-se, sense imposició, a través del diàleg, la persuasió, a un ritme més lent que a l’escola perquè no hi ha la necessitat imperant dels temps ni la rigidesa dels horaris, però no per això vol dir que no es treballin aquests valors. Les famílies asseguren que els conflictes entre persones o entre ells mateixos per les dificultats del propi aprenentatge, malgrat només hi hagi un o dos germans, sorgeixen igual de la pròpia convivència, a casa, al carrer, amb d’altres activitats extraescolars, i es gestionen amb molta naturalitat, assertivitat, empatia i amor. Totes les famílies coincideixen que imposar amb autoritat una activitat quan el nen es nega, rondineja o plora no serveix de res i, per altra banda, quan el nen està immers en una activitat està treballant tots els valors de superació personal, d’esforç i d’auto-control.

“Una vegada vaig tenir en Jan plorant, havia de copiar sense faltes fins a deu vegades, i quan arribava a la número deu s’equivocava i va començar a plorar i vaig dir mai més faig això, aquest nen li costa, ho hem de fer d’una altra manera, amb molta flexibilitat, amb ajuda, anar seduïnt perquè el nen pugui anar llegint o fent les activitats” F3P38

“Hi ha dies que no vol fer el quadern, no interfereixo, escolto el que està dient, constato el que veig. Li dic has de fer deu pàgines a la setmana, ell ha anat aprenent a gestionar-se” F4P38

“No m’ enfado amb ella, però parlem. Tinc la sort que la Marina ha pogut parlar i expressar-se, podem entendre’ns, mai castigar-la, però sí marcar límits, hi ha conseqüències, però sense enfadar” F5P38

“El conflicto no està exento, està con uno mismo, como por ejemplo con el pequeño que le cuesta aprender a leer. Se arregla acompañándolo, con el diálogo y con la escucha” F8P38

“Conflictos hi ha els que hi ha a cada família, però amb més temps per entomar-los i resoldre’ls” F11P38

“Intentem de fer-los entendre que s’ha d’aprendre a escollir, posar-se unes metes assolibles en la feina i acabar el que has començat encara que hi hagi moments de desànim” F12P38

“La superació personal és molt humana, està en el nostre ADN i està molt lligada amb la frustració; per tant, sempre els hi respectem la frustració sense intentar tapar-la, no es pot avançar si no hi ha frustració. Crec que si intentem fer-los el camí més fàcil per no sostenir la frustració, no hi ha aprenentatge” F14P38

El fet de disposar de temps i els vincles forts que s’adquireixen amb pares i fills convivint tantes hores del dia fa que aquestes famílies siguin un exemple a seguir per a la resta de la societat. La comunicació assertiva amb els fills i l’empatia són paraules recurrents en les seves respostes. Presumeixen de saber escoltar als fills i de disposar de llibertat i temps per poder-los respectar al màxim. Algunes famílies utilitzen l’art, la pintura, la música per ajudar a expressar els sentiments i les emocions.

“Els ensenyem a mirar a dintre, a veure que el conflicte no està tant en com t’ho ha dit la persona, sinó en com ho reps tu perquè t’afecti tant. Treballem l’empatia, entenent que l’altra persona rep la importància de l’energia amb la què et dirigeixes, l’autocontrol de la gestió, intentar que s’adonin abans no vagi més enllà i de les conseqüències del que van a fer” F2P39

“Parlant, quan s’ enfaden intentem solucionar, negociant, parlant, arribant a un compromís, fent pactes, reparacions negociades, reflexionant” F3P39

“Con la escucha y el diálogo, me gusta mucho trabajar con imágenes que ellos puedan reconocer las emociones del otro y con la expresión creativa,

ya sea con barro, con papel, con lápiz, con movimiento corporal, que puedan expresarse”F8P39

Font Descobrim el món

7.8 La socialització

La socialització implica aprendre a conviure en societat. Els bons hàbits són un punt important per aprendre a conviure a la societat i les famílies els hi donen molta importància: utilitzar correctament els coberts, saber parar i desparar la taula, tenir bons modals, donar gràcies, demanar si us plau, recollir, ajudar als altres, ser servicial, cultivar la paciència, la cultura de l'esforç, etc. Es fomenta l'empatia, la cooperació i els càrrecs; i les responsabilitats es reparteixen entre els diferents membres de la casa per tal de facilitar la convivència.

Des de sempre he tingut clares moltes coses, i la més important i la que millor m'ha anat fins ara, és la de no fer mai res als demés que no t'agradaria que et fessin a tu, i de moment, aquesta és la meva base per educar els meus fills i relacionar-me amb els demés D3:280

Creo que por varias razones es muy importante que los niños ayuden en las tareas domésticas; para empezar, para que sepan que no se hacen por arte de magia y que todo cuesta un esfuerzo. Pero también por otras razones. Los niños forman parte de una familia, un grupo y para que funcione este grupo la colaboración de cada miembro es importante D9:419

També treballen la intel·ligència emocional, els sentiments, les sensacions, saber expressar amb assertivitat com se senten per aprendre a conviure i respectar als altres:

És molt important verbalitzar què ens està passant -cal trobar estratègies per a superar situacions "desagradables" -cal mirar de treballar amb els nostres infants [i amb nosaltres també, vaja!] situacions molt properes. El material que fan servir són les cares d'aquests personatges (contents, tristos, enfadats, emporuguits) D10:258

Seguint la recomenació de la Pilar, Bajo el diente de león, sobre el llibre Educación emocional. Programa para 3-6 años (coor. Èlia López Cassà), l'he començat a llegir. M'han agradat moltes de les propostes que fan. Penso que, en general, les famílies que eduquem a casa, compartim i convivim d'una manera molt intensa amb els nostres fills i filles. Són moltes hores i em sembla que ens serà molt útil (parlo per nosaltres) aprendre a reconèixer com ens sentim i com se senten els altres i també a saber-ho transmetre D10:291

Si entenem la socialització com a relació amb d'altres nens, les relacions intergeneracionals són riques i diverses. Els nens que fan escola a casa tendeixen a tenir amics de totes les edats.

Es curioso que la primera pregunta que todo el mundo hace cuando dices que educas a tus hijos en casa es: ¿Y cuándo juegan con otros niños? Realmente esta pregunta viene del desconocimiento de lo que es realmente educar en casa. El nombre en si no me gusta mucho porque no estamos "en casa", estamos en "todas partes" y "con todo el mundo". Mis hijos van a música, circo, plástica, idiomas y boy scouts. Luego tenemos un amplio círculo de amistades y estamos en varias asociaciones. O sea que contactos sociales no les faltan D9:464

Assisteixen a campaments i colònies, fan moltes extraescolars, acostumen a estar molt integrats al poble, participen en les festes locals i tradicionals, a la banda de música, castellers, etc.

Algunes de les famílies s'inspiren en *blogs* de famílies d'altres països on el *homeschooling* està més avançat. Això fa que sovint rebin visites d'altres famílies. Les acullen durant un temps i conviuen intercanviant experiències.

7.9 Avantatges, desavantatges i limitacions

Els avantatges que comenten els pares són els principals motius pels quals escullen aquesta opció educativa. Els permet respectar els ritmes i els interessos del nen; millorar els vincles familiars, les relacions entre pares i fills, entre germans, avis; i els permet una educació de qualitat personalitzada, a mida, avançada. Disposen de temps i això els transmet tranquil·litat i pau, no hi ha estrès, no hi ha pressa. El més atractiu és

la llibertat de què disposen, llibertat per poder escollir els temes, les activitats, els recursos, els moments, l'espai, els companys, etc. Aquesta llibertat és essencial per aprendre. Es fomenta l'autonomia i l'autoestima, amb responsabilitat. Ells aprenen a autogestionar-se, a regular les feines, a disposar del temps com millor els funciona. Tenen màxima motivació perquè viuen en el món real, dins la realitat de la societat, no estan reclosos en un centre sinó que caminen lliurement pels carrers de la ciutat quan volen, aprenen tot de tots.

“El respecte al ritme personal dels infants i la preservació de la seva essència, de la seva autenticitat”F1P53

“El fet que el nen no ha de perdre temps en coses que no li interessin gens, no ha de perdre el temps en coses que, fins i tot tu mateix, saps que no serveixen de res i, per altra banda, té oportunitat d'aprendre coses que a ell li interessin molt, li dona llibertat, poder anar al seu ritme, no ha d'esperar que ara no toca aprendre, llibertat per seguir ritmes i interessos”F3P53

“La llibertat, la responsabilitat que agafes, la capacitat d'adaptar-se, la tranquil·litat, poden dormir, quan arriben a les extraescolars estan descansats, la llibertat interna, crear un criteri propi molt ferm, fomentar la creativitat”F4P53

“És una manera d'aprendre la realitat més aviat. Entenc que si no va a l'escola la viu més la realitat, la vida real. L'escola és un model per aprendre la vida real sense estar-hi. Això permet poder desenvolupar-se amb camps que ell pugui evolucionar que potser a l'escola no tindria temps o tant de temps per fer-ho. Els vincles amb els fills són més forts. Té més temps, més temps per jugar”F6P53

“El respecte als ritmes i els interessos de treball i d'aprenentatge, el construir una relació més sòlida i més rica entre els membres de la família i sobretot, el fet de fer créixer persones més autònomes i que creguin en elles mateixes”F11P53

“La personalització, la vetlla com a persones, el poder imprimir uns hàbits i valors que són bastant oblidats a l'escola, en el moment que s'estan formant com a persones”F13P53

La dificultat més gran amb què es troben aquestes famílies és la manca de grups d'iguals. La xarxa de famílies que escolaritzen a casa a Catalunya està en creixement, però tot i així continuen sent molt poques persones dividides per tot el territori. Això fa que s'hagin de desplaçar molts quilòmetres per poder fer trobades, grups de jocs, grups

de projectes, treballar en equip, etc. L'altra dificultat que troben i que va relacionada, és la manca de legalitat. El fet que encara a dia d'avui no sigui una opció educativa al nostre país, reconeguda i explícitament regulada a la llei d'educació, fa que no sigui una opció a escollir. Les famílies també reconeixen que els implica molta dedicació i que sovint els falta temps per a ells mateixos. Compartir el temps i l'espai sempre amb els fills i en els petits moments que disposen de temps lliure han de preparar material, organitzar sortides o corregir, pot arribar a ser esgotador, sobretot si hi ha més d'un fill a la família. Els recursos també són limitats, no reben cap subvenció i moltes famílies se'ls fan ells mateixos amb creativitat, o bé els compren de segona mà, però no deixa de ser una dificultat, sobretot quan arriben a l'educació secundària els recursos de la qual poden arribar a ser més difícils d'aconseguir, (experiments de química, llibres més especialitzats, etc). També hi ha famílies que no hi veuen cap limitació o mancança, o si les veuen, les superen amb tanta naturalitat que no transmeten preocupació per res. Podríem dir que estan molt satisfets.

“Per mi el pitjor és trobar famílies a prop que facin el mateix. Al meu poble per exemple, no hi ha ningú més que jo conegui i com som pocs sempre hem de recórrer grans distàncies per trobar-nos. L'altre dia vam anar al parc de bombers de la Vall d'Hebron, érem 14 famílies i només dues eren de Barcelona ciutat, la resta érem de diferents punts del territori”F1P54

“Mancances de recursos, per exemple, un laboratori escolar. La vida de parella i la vida personal es veuen afectades, ho portes bé perquè és la teva opció, però no és fàcil pels temps de dedicació”F2P54

“El tema econòmic, quan vas cap a les ciències avançades t'agradaria tenir un laboratori o tens mancança dels teus propis coneixements, A primària saps tot, domines de sobres, és fàcil, quan un nen pregunta i ho expliques i ja està, però a la secundària et pregunten sobre la reflexió de la llum, com funciona i no en tinc ni idea; has de recórrer a coses més avorrides i més seques que són els llibres perquè no tens l'aptitud ni els coneixements, tenir una persona experta que pot arribar a jugar amb la matèria és una sort”F3P54

“És poc reconegut, poc recolzament, molt tancat, el perill dels veïns, no hi ha grup de suport a Lleida, amb els nens grans ho veuen amb desconfiança, falta de suport familiar”F5P54

“He de dedicar menys temps a la feina i ajustar-me, menys ingressos”F6P54

“Mayor reconocimiento por la Sociedad y más recursos a nivel social, alguna ludoteca abierta en horario escolar, que esté legalizado y normalizado, que pudiera beneficiarme de los beneficios de las escuelas” F7P54

“La legalidad, no soy de saltarme las normas; la necesidad de contar con otras criaturas, no solo de la misma edad, del mismo nivel de comprensión que tienen mis hijos, nos faltan colegas” F8P54

“La manca de reconeixement oficial i el greuge que es crea pel que fa a l'acreditació de l'ESO, fet que obliga a gastar diners i a fer invents que suposen un clar greuge comparatiu a partir d'una determinada opció de model educatiu. També, puntualment, ens hagués agradat poder tenir grups més estables i amb qui coincidíssim més en interessos, horaris i maneres de fer per poder fer més feina en equip” F11P54

El desavantatge més important és la manca de legalitat que té múltiples conseqüències. Una d'elles és la manca de reconeixement d'aquesta opció educativa que provoca una defensa desmesurada, amb càrrega subjectiva per part dels pares, ja que implica molta responsabilitat anar en contra de la legalitat i les normes socials. Al sentir-se qüestionats per la societat necessiten desesperadament justificar la seva opció. Si fos legal, no els faria falta, doncs s'entén que tot model té avantatges i desavantatges, però en aquest cas, els pares acostumen a emprar moltes energies a defensar allò indefensable. Si el seu fill avança correctament i no presenta dificultats d'aprenentatge, és relativament més senzill, el problema el tenen quan el nen tot i fer escola a casa, té una dificultat afegida, diagnosticada o no, que impedeix progressar amb la normalitat que ho faria un altre nen. A casa no es disposa d'un sistema d'experts (especialista educació especial, psicopedagogs, terapeutes) que puguin detectar i fer el seguiment dels possibles trastorns, quan un nen mostra dificultats d'aprenentatge a casa, queda el dubte, la culpa, si no hagués estat millor atès a l'escola.

Hay personas que me están diciendo que mi hijo ahora escribe "bastante bien" gracias a todo lo que hemos hecho. Que si no hubiéramos hecho todo lo que hicimos, ahora estaría mucho peor. No lee mucho, ni escribe mucho, pero tiene una base. No está al nivel de uno de 14 años, pero quizás si no hubiéramos hecho lo que hicimos, estaría mucho peor. Esta claro que esto es una suposición, no se sabrá nunca con certeza, porque nunca podremos volver en el tiempo y probar de la otra manera a ver qué hubiera pasado. Pero de la misma manera tampoco se podrá comprobar nunca si tiene "el problema" porque yo no he confiado o he hecho tal o tal cosa..... Lo que sí sé es que hagas lo que hagas, si la cosa no sale "como debería" (y no pongo la norma YO, la pone la sociedad) siempre

será culpa mía según algunos. Lo tengo asumido y llevaré la responsabilidad 1:137 D1.

Creo que lo peor de todo del homeschooling para mi es LA RESPONSABILIDAD. Llevar esta carga de responsabilidad a veces puede ser muy duro. A veces hay cosas que han salido mal, algún resultado que me hubiera gustado cambiar, y no tengo a nadie para echarle la culpa. Si el niño no escribe bien, o no lee bien, o no sabe las tablas, o no sabe inglés, o no sabe no sé qué..... ¿de quién es la culpa? Bueno, en el fondo, si las cosas se han hecho bien, la culpa no es de nadie, simplemente debe de ser que le cuesta leer, le cuesta escribir, le cuestan las tablas, el inglés o el no sé qué. Aunque claro, si nunca se le ha expuesto a lectura y el niño no sabe leer... si nunca se le ha expuesto a inglés (o francés o el idioma que sea) y el niño no sabe inglés... Hay algunas cosas en las que como padres de niños homeschoolers tenemos mucha responsabilidad, y podría ser "culpa" nuestra si no "sabe" tal o tal cosa. Llevar esta responsabilidad, sobre todo al principio, cuando uno no sabe cómo va a salir todo esto, puede ser duro y una carga grande 1:166 D1

Això es podria solucionar amb una regulació del *homeschooling*. És un dilema recurrent entre les famílies discutir si cal o no un control per part de l'administració. No totes les famílies acceptarien amb facilitat que se'ls exigís uns coneixements mínims, proves o controls anuals per avaluar el procés dels nens.

Incluso yo metería la mano en el fuego en que cualquier niño unschooler, unschooler de verdad, es capaz de pasar un examen de competencias básicas. Porque si en el cole hacen competencias básicas, a nosotros no nos pueden pedir más. Pero esta claro que ALGO tendremos que demostrar. Si nuestro hijo no hace nada, ni produce nada, ni va a ningún sitio, ni investiga nada..... pues yo creo que algún problema tenemos. Por esto yo creo que la regulación es necesaria 2:55 D2.

Cualquier regulación o control que nos hagan, siempre será mejor que la situación que tenemos ahora.

Ahora mismo hay familias perseguidas y obligadas a escolarizar por la simple razón de que los niños no van al colegio, mientras que quizás están recibiendo una mejor educación en casa que en el colegio. Está bien no querer la regulación cuando no te toca recibir la policía en tu casa. Ahora mismo hay familias donde los jóvenes quieren sacarse un título final de la ESO o matricularse en estudios posteriores y no pueden, mientras que quizás saben más o les interesan más cosas que muchos de los otros niños que han ido toda su vida al colegio. Está bien no querer la regulación cuando tus hijos tienen 5, 8 o 10 años. Pero cuando ellos tienen 14 y te dicen: "quiero un título." ¿Qué vas a hacer?2:55 D2.

Aquesta manca de registre de famílies no permet controlar i diferenciar les famílies que no tenen cap projecte educatiu pels seus fills i que, simplement, no assisteixen a l'escola perquè són absentistes de les famílies *homeschoolers* on sí que hi ha una planificació i un projecte educatiu pensat i elaborat pels seus fills.

Para que bajo nuestra opción no se amparen familias que NO están dando una educación a sus hijos.

Pensar que este tipo de familias no existen es vivir en una burbuja.

Sí que existen. Yo vivo en un barrio en el que no sería raro encontrar una familia que quizás no lo vea necesario que las niñas vayan al colegio. ¿Nadie tiene que controlar esto? Hay familias que no les importa si sus hijos van al cole o no, si llegan tarde o no, y que realmente tienen los niños abandonados. Algunos de ellos, suerte que pueden ir al cole.

No puede ser que yo simplemente pudiera decir: no, mira, es que yo hago Educación en Casa.....

Y pensar que la administración entonces dirá: Ah, vale, perdone.... sigue haciendo... 2:55 D2

Una altra conseqüència de la no legalitat és la inestabilitat jurídica que viuen aquestes famílies. Qualsevol veí, familiar, metge de capçalera, ciutadà en general pot denunciar amb motius o sense les famílies i aquestes veure's obligades a justificar-se davant de serveis socials i policia perquè no escolaritzen. La manca de coneixement per part de la societat d'aquest model educatiu fa que hi hagi mites, prejudicis i manca de protocols; això perjudica encara més aquest col·lectiu tan vulnerable. Inclús el procés pot continuar per la via civil o penal amb tots els costos emocionals i econòmics que comporta.

Se puede denunciar. Aunque últimamente tiene poco sentido porque van saliendo sentencias a favor de las familias que han educado en casa. La situación legal en España es realmente penosa. Es como si saben de sobras que no se puede prohibir, pero tampoco lo quieren regular. Es como si nos dijeran: apáñatelo como puedas..... Es vergonzoso que la educación de tus hijos puede depender de la "suerte"... 1:121 D1

Si la Administración Pública debe asegurar el derecho del niño/a a la educación y tiene la obligación de velar por la calidad, pues que nos ayude, en vez de ponernos la zancadilla. Porque lo que está claro es que el Homeschooling no es un capricho ni un delito, es pura coherencia con unas convicciones muy profundas y fuertes. Y los que hemos escogido esta opción, antes cambiaríamos de país que de opinión (...)Se sabe que todos los cambios históricos y legislativos vienen después de un cambio social y, a

veces, después de muchas persecuciones, víctimas y sacrificios. Los que un día son delincuentes perseguidos, después son homenajeados y reconocidos. En este caso estamos hablando de niños. No queremos reconocimientos póstumos. Queremos ahorrar a nuestros hijos el tener que "luchar" o "resistir en la clandestinidad" por unos derechos que es evidente que tarde o temprano se reconocerán 4:37 D4.

Al no ser una opció oficial, no existeixen exàmens per lliure. I si no estan escolaritzats en un centre, se'ls impedeix accedir als exàmens de final d'etapa. Això dificulta poder continuar fent escola a casa a mida que avancen els últims cursos de primària o secundària.

L'accés a les titulacions és un camí difícil per aquestes famílies. Només els instituts i escoles oficials poden certificar els exàmens de final d'etapa. Els exàmens per lliure tenen la limitació de l'edat, només es pot accedir als exàmens de graduat d'educació secundària als 18 anys i als de batxillerat als 19 anys.

*¿Cómo se lo montan los homeschoolers para conseguir esta titulación? Hay diferentes maneras, no es fácil, pero se puede. Según el camino elegido, cuesta más o menos. 1. Incorporación en algún curso de la ESO. El camino más elegido es la incorporación en algún curso de la ESO, incluso puede ser el último curso (...)*2. *Matriculación en alguna escuela a distancia. El problema con estas escuelas es que suelen ser muy caras y no todos garantizan la convalidación. 3. Matriculación en el CIDEAD o el IOC. Estas escuelas a distancia sí que están reconocidas en España o Cataluña, pero el problema es que no siempre se puede matricular en ellos. Hay que cumplir con unos requisitos (como por ejemplo vivir en el extranjero, ser deportista, o tener alguna prueba de no poder ir al colegio)*

. 4. Conseguir alguna titulación extranjera. Otro problema adicional es después conseguir las correspondientes convalidaciones aquí si se quieren. 5. Esperar hasta los 18 años para sacar la ESO por libre. No es una opción muy habitual ya que se "pierde" dos años. Pero es una opción que algunas familias homeschoolers han elegido. Depende mucho de lo que quiere hacer cada joven después. Pero si no hay prisa, es una opción muy interesante. 6. Presentarse a pruebas de acceso a grado medio o grado superior. Es parecido con la opción anterior con la posibilidad de que se hagan un año anterior. Para las pruebas de la ESO hay que esperar hasta los 18 años, mientras que las pruebas de acceso a grado medio se pueden hacer ya a los 17 años. Así que poder, se puede..... pero no es fácil. Si no quieres "perder" tiempo o buscarte mil puertecillas en el extranjero, tienes que pasar un año como mínimo por el sistema 1:51D1

Els pares que es plantegen el *homeschooling* com una fase d'infantil o primària no els preocupen els exàmens perquè pensen escolaritzar a llarg termini. Però, en canvi, aquelles famílies que escullen aquest model per filosofia de vida, haver d'escolaritzar als últims anys de secundària els resulta un problema, un daltabaix familiar.

“Sí, és clar, mentre aquesta opció no sigui legal i no es contempli com una opció més, hem d'entrar al sistema abans dels 16 per a poder obtenir el títol de la ESO o sinó esperar fins als 18. Si els nostres fills volen anar a la universitat o cursar alguns estudis professionals sense haver passat pel sistema abans del 16 també es troben amb traves o terminis d'edat superiors”F1P55

“Albert té el batxillerat belga, però no el té convalidat, això el limita. A les universitat privades pot entrar, a les públiques ho ha de convalidar, llavors et posen un 5 i no entres perquè la nota de tall és diferent”F3P55

“Sí, s'hauria de poder fer l'examen per lliure sense limitació d'edat, poder utilitzar un laboratori”F9P55

“Sí, és una autèntica injustícia i una vergonya que des de les instàncies educatives no haurien de perpetuar ni un segon més, però tenen por i ens toca pagar-ne les conseqüències”F11P55

“Crec que no hi ha limitacions, crec que si el nen o nena vol estudiar amb 15 anys pot entrar a 4t de la ESO i treure's el títol. O si ho vol fer més endavant crec que amb 18 també se'l pot treure per lliure”F14P55

“El homeschooling es para los pobres que queremos una educación individualizada y adaptada para nuestros hijos y no podemos pagarlo jajaja. 1:33D1

El homeschooling no es algo de la "élite". Yo sé de mucha gente con mucha pasta y no hacen homeschooling, y hay otros con muy muy, pero muy muy poco dinero, y sí que hacen homeschooling. Vamos a ser sinceros, con dinerito, se hace mejor, me corrijo, se hace MÁS FÁCIL. Porque sería un error decir que la gente que tiene mucho dinero hacen mejor homeschooling que los que tienen menos dinero. Podría ser perfectamente al revés. Pero sí que creo que es más fácil. Puedes tener acceso a una vivienda más grande con más espacio para proyectos y demás, puedes tener acceso a más materiales caros, puedes tener acceso a algún profesor privado, puedes tener acceso a grandes viajes para conocer el mundo en primera persona... 1:166 D1

Una altra crítica o desavantatge és la gran dedicació que requereix dedicar-se íntegrament a l'educació i cura dels infants, generalment la mare. Sembla que aquesta

abnegació sigui un desavantatge perquè es tracta d'una dedicació total del temps i de la vida de la persona responsable en detriment de la realització personal, vocacional i laboral del progenitor. Aquestes famílies però ho veuen com un estil de vida que han escollit lliurement pel bé del menor.

A veces me hace gracia pensar que si hiciera lo mismo, pero en casa de otro, me pagarían por ello (...) Incluso quizás es más fácil aún. Porque no estás "enseñando de 9 a 5", sino que es algo más fluido, más continuo y la peli del sábado entra en tu "currículum", la excursión del domingo también. 1:34D1

Algunos quizás pueden ver como "malo" o "dificultad" la dedicación total a los niños, pero yo esto no lo veo como malo. A mí me encanta, o me ha encantado, porque poco a poco me estoy retirando, y noto que lo echo de menos: hacer actividades, hacer material, planificar y organizar...1:166D1

Un altre desavantatge és la manca de preparació dels pares. Com pot un pare substituir a tot l'equip docent? Els pares justifiquen que no és tant important ensenyar un contingut o un procediment sinó que es tracta d'acompanyar-los per aprendre junts a aprendre, utilitzant diferents estratègies: buscar un expert o un curs *on-line*, cercar vídeos explicatius a la xarxa, anar a la biblioteca, aprendre-ho junts, inscriure's en una activitat extraescolar o buscar material educatiu.

No hace falta enseñarle nada ;) y aún menos algo que no sepas. Se trata de ayudar a tu hijo a que aprenda lo que quiera aprender. Sí que es verdad que es fácil cuando tú sepas lo que él o ella quiere aprender, y se lo puedas enseñar. Si sabes sumar, es fácil enseñarle. Si no sabes física, pensamos rápidamente ¿¿cómo lo va a aprender??? Pero para esto, lo primero que nos tenemos que quitar es la imagen escolar del aprendizaje. En la escuela, la imagen del aprendizaje es: Yo, profesor, sé. Tú, alumno, no sabes. Yo, profesor, te enseñaré. Tú, alumno, escucha y aprenderás. Para el homeschooling, esta imagen no sirve ni funciona ni la quiero yo para mi familia. A veces mis hijos han sabido más que yo. Otras veces no tenía yo ni idea y hemos buscado donde fuera. Otras veces sabía yo, pero no tenían ganas ellos de saber.... Si tu hijo quiere aprender algo que tú no sabes, hay muchas opciones: 1. Buscar alguien que sí sabe. 2. Buscar en internet a ver si se encuentra un cursillo sobre este tema (hay miles de cursos online ahora) 3. Buscar en internet algún video (casi siempre hay alguien que te lo explica en You tube) 4. Ir a la biblioteca, buscar un libro adecuado o preguntar a la bibliotecaria si sabe de algún libro. 5. Aprender con tu hij@. 6. Apuntarle a algún extra-escolar (muchas familias lo hacen

para música, dibujo, teatro, piscina.....) 7. Buscar material que ayude tanto a tí como tu hij@ para facilitar el aprendizaje y el acompañamiento.1:37D1

Els pares justifiquen que la vida, el dia a dia, no està dividit en matèries, sinó que és un *continuum* on les diferents disciplines flueixen formant un tot global, holístic.

Pero la vida es un continuum, una mezcla, un caos ligeramente ordenadito donde es antinatural segmentarlo todo. El homeschooling es vivirlo todo mezclado, como una única unidad y soy madre, profesora, taxista, cuenta cuentos, manitas, cocinera (si no tengo más remedio.....), animadora, enfermera, guía etc 1:50 D1

Depèn del model educatiu de les famílies més *unschoolers* o més *homeschoolers* els nens poden tenir alguna mancança de coneixement del currículum oficial.

Una vez en un reportaje sobre una familia unschooler, los hijos adolescentes decían que no sabían historia porque simplemente no les interesaba y que si quisieran saberlo, simplemente se pondrían y lo aprenderían. Y yo me pregunto ¿Realmente es tan fácil?1:142 D1

Es difícil encontrar el equilibrio entre ¿Qué es lo básico? ¿Qué necesita saber para poder seguir adelante? Para que no se quede atascado en dificultades que para nosotros justamente parecen lo más fácil. Hay teorías que dicen que "ya llegará", "ya lo aprenderá cuando lo necesite". Pero yo no me quedo del todo tranquila con esta teoría. Yo voy viendo que pasa el tiempo y "no llega" 1:171 D1.

Un altre desavantatge important és que a mesura que els nens creixen les famílies tendeixen a escolaritzar, i els adolescents que continuen fent escola a casa en etapes de secundària tenen moltes dificultats per trobar grups d'iguals a prop, les trobades amb altres nens, els grups de projectes i excursions són menys atractives perquè els nens o bé estan a l'escola o bé són més petits.

Cuando vayas entrando en la etapa de secundaria vas viendo que los homeschoolers a tu alrededor van "cayendo". Unos entran por propia voluntad, otros porque quieren conseguir el título y no tienen otra posibilidad..... Y por esto en los encuentros cada vez hay menos niños mayores de 12 años. Cuando llegaron a la edad de 14 o más, ya me iban diciendo que esto de los encuentros ya podía ir yo sola porque está bien lo de las diferentes edades, pero si todos los demás niños tienen menos de 12 y tú tienes 15 o 16, los intereses son MUY diferentes.

Un desavantatge molt recurrent i utilitzat per la crítica i que les famílies s'han de justificar constantment és la manca de socialització, entenent la socialització com un conjunt d'habilitats que inclouen l'empatia, el lideratge, les relacions socials, el coneixement de les normes de la societat, del que està bé i el que està malament, en definitiva, de ser bon ciutadà en el sentit ampli de socialitzar.

Mucha gente se pregunta si no será perjudicial el que los niños estén aislados, que no interactúen tan a menudo con otros y se las tengan que "apañar" ellos solos sin la presencia de sus padres como se hace en los colegios reglados... Este argumento muchas veces viene desde el desconocimiento. Si se conocen a niños Educados en Casa se ve que son niños tan normales como cualquier otro niño del colegio. Además tampoco entiendo muy bien porqué los niños se las tengan que "apañar" solos sin sus padres. ¿Acaso no estamos los padres para educarlos y protegerlos? ¿Mandarías a tu hijo a la selva para que aprenda a "apañarse" solo? Creo que este mito de "tener que aprender a defenderse" está sobredimensionado y crea al contrario niños violentos que han tenido que buscar la única manera que conocen para defenderse: la violencia.

L'avantatge més interessant d'aquest model educatiu és que permet a les famílies adaptar-se al model d'aprenentatge individual del nen: interessos, estils d'aprenentatge, ritmes evolutius. Cada nen és únic i diferent, i li interessen conceptes i habilitats variades; a casa pots atendre'ls d'un en un. És l'educació més privada, més a mida que hi ha. Resulta molt atractiu per les famílies poder permetre aquest tracte exquisit als seus fills. És un luxe.

Otra ventaja muy grande (para mí la más importante) es que se puede adaptar la enseñanza o el aprendizaje a la manera de aprender del niño. Todos los niños tienen estilos diferentes para aprender. El homeschooling permite aprender de la manera que te de la gana ;) 1:121 D1.

Disposar de temps és un avantatge molt valuós pels nens perquè perden menys temps que anant a l'escola i poden disposar del temps per aprendre d'altres matèries que també els interessin.

Perdida de tiempo. Se ve que pierden MUCHO tiempo. Hay días que viene y dice que solo ha aprovechado dos horas. - Falta de respeto en dos

direcciones. Tanto del alumnado hacía el profesorado como del profesorado hacía el alumnado 1:151 D1.

Su mayor queja es la pérdida de tiempo y el "cachondeo"... como lo llama él. El otro día me dice: "mamá, tenías razón. Yo sí que sirvo para estudiar, pero no sirvo para estudiar en este sistema (...) Se queja también mucho de la falta de respeto del alumnado hacía los profesores. "Mamá, tiran papelitos en clase, imitan al profe en medio de su clase, se ríen de muchos profesores y la mitad de la clase es cachondeo". Dice que está alucinando... 1:155D1

Un altre avantatge molt interessant per les famílies que escullen aquest model educatiu és la relació entre els pares i els fills. Es creen uns vincles forts i sòlids entre els diferents membres de la família. Les famílies que mai han escolaritzat és perquè s'estimen tant que no entenen que faci falta separar-se per aprendre. És l'amor que els belluga. Hi ha temps per fer els àpats junts, per dialogar, per escoltar. Desitgen estar junts, compartir plegats el temps, els interessos i les activitats. En general, es coneixen amb més profunditat, estan avesats a cohabitar i això millora les seves relacions de convivència diàries.

La relación entre padres e hijos es mucho más fuerte. Hay más sensación de ser una familia. A veces me sorprende lo poco que algunas familias pueden llegar a ver a sus hijos 1:121D1.

7.10 Beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies

La gran implicació i interès que demostren aquestes famílies amb l'educació dels seus fills pot ser un exemple per la societat, per les famílies que escolaritzen. De la seva manera de ser, fer i viure se'n poden desprendre models que beneficiïn als altres. Els pares coincideixen que estar en família és quelcom molt enriquidor i encoratgen als pares que passin temps amb els seus fills, que facin moltes coses junts, els poden acompanyar i formar-los a través del joc, mirar pel·lícules en família, llegir plegats, utilitzar recursos més específics per ajudar-los en les seves tasques escolars, conversar, fomentar el diàleg educatiu i fer-los pensar. Els caps de setmana és un temps ideal per realitzar activitats culturals, visitar museus, exposicions, anar a la biblioteca, fer bricolatge junts, jardineria i, sobretot, un aspecte que coincideixen tots, jugar en família.

“Fomentar el construir, trobo que és molt important que vegin que un mateix pot fer moltes coses per sí sol, nosaltres volem que se sàpiguen auto-gestionar”F2P56

“El microaprenentatge de diàleg-classe magistral, hi ha pares que desaprofiten moments d’aprenentatge, que vagin a la biblioteca”F4P55

“Por supuesto, lo de aprender jugando, no solo a nivel de otras familias homeschoolers, la aventura de las tablas, es mucho más divertido y lo haces con otros”F8P55

“Sí, es podria fer servir material més sensorial com Montessori”F10P55

“Segur que sí, com segur que de les escoles nosaltres hem aprofitat coses. Però no des de la visió que a casa ho fem millor que ningú. A banda, en primer lloc, suposo que encara passaran uns quants anys fins que l’escola arribi, tant de bo, a tenir un tarannà més obert que li permeti trencar les actuals barreres”F11P55

En canvi, els pares es mostren bastant escèptics si de la seva manera de fer se’n pot desprendre algun benefici per poder contribuir a la millora de les escoles. La primera aportació que diuen és reduir ràtios. En general, manquen recursos humans. Els mestres tenen a càrrec entre 25 i 30 alumnes a l’aula. D’aquesta manera el mestre no pot personalitzar i ha de gestionar un grup classe en general, sense poder fixar-se en les mancances ni el procés individual, ni òbviament millorar aquests aprenentatges aplicant recursos específics i diferenciats per cadascun dels nens, ni pot subdividir la classe en diferents racons d’aprenentatge per respectar els diferents ritmes, els que necessiten més coneixements previs, els que comencen a assolir però encara no dominen, els que ja dominen i requereixen nova informació; amb un sol mestre no és possible adaptar-se. Les classes i les hores estan molt comprimides, i al finalitzar el dia, el mestre que volgués fer-ho bé hauria de destinar una altra jornada laboral a dissenyar noves activitats adaptades i nous recursos individuals pels nens, per cada una de les matèries. Un altre punt que consideren que podrien millorar és revisar el currículum, retallar matèries, afegir-ne de noves com econòmiques, més art i música, més tallers. També comenten que seria profitós organitzar més sortides. En general, les escoles surten poc i els aprenentatges que es realitzen en context, en un museu, un taller, una ruta literària per exemple, són aprenentatges que s’assoleixen millor i perduren en el temps. Alguns pares també fan referència al disseny i l’arquitectura de les escoles, semblen presons,

estan concebudes seguint uns paràmetres similars de control de grups massius, espais freds, pocs jardins, poques àrees de benestar, insuficiència d'espais de lleure, club de jocs, cuina per als nens, sofàs, etc. Consideren que els arquitectes haurien de dissenyar les escoles similars a una llar de luxe, amb àrees de confort, espais més recollits, piscina, gimnàs, jardins, etc. Algunes famílies estan preocupades per la manca de socialització de les escoles, consideren que els nens tenen conductes socials patològiques, estan més centrats en la competició que en la cooperació i en ajudar-se mútuament. Són constants els conflictes, agressions físiques i verbals, necessitat d'aula de mediació en cada vegada més col·legis, nens i nenes abusats i abusadors, que són un reflex de la societat que vivim. Tot plegat no és un entorn ideal per a la socialització dels nens i adolescents. Per últim, els pares insisteixen en la necessitat de formar millor als mestres o que els pares, tot i ser complicat, poguessin escollir els mestres, els experts, els formadors. En general, troben que alguns professors presenten mancances de coneixement i això fa que les classes siguin més avorrides perquè no hi ha un domini ple de la matèria.

“Jo crec que amb les ràtios de les escoles públiques i la desmotivació general del personal que hi treballa, poc s’hi pot fer. Conec escoles amb projectes molt potents, però si els mestres no s’ho creuen, no volen fer el plus de feina que els canvis suposen o no s’hi volen o poden implicar com un canvi en l’educació requereix, el projecte se’n va a la merda. També conec escoles amb projectes potents i personal implicat i que hi posa totes les hores i els esforços necessaris, però l’administració educativa tampoc no ajuda a fer grans coses. El sistema educatiu en quan a sistema, falla i la bona voluntat poc hi pot fer”F1P57

“L’escola és pobra i empobridora, és un reflex de la societat, per mi treure les reixes del pati i deixar de fragmentar el coneixement i pretendre que els nens arribaran a... No s’ha de pretendre res, s’ha de confiar i nodrir; els nens estan dissenyats per aprendre des d’una estabilitat emocional i un sosteniment bàsic, però sà. Per mi l’escola hauria de ser un poble, tot d’oficis i expressions humanes perquè hi siguin presents i a partir d’aquí confiar i acompanyar”F2P57

“El problema són els recursos humans, una persona amb 20 nens és molt difícil seguir el ritme de cadascú, no es pot. Màxim 5 nens per adult, llavors pots fer totes les coses que fa qualsevol homeschooler, com a molt una ràtio de 10 nens per adult, però més de 10 nens és molt difícil”F3P57

“S’ha d’explicar el tema financer, gestió d’economia personal i també treballaria gestió emocional; arribes al parc i és una selva, no respecten les normes, potser és cultural, com tractar a les persones, el llenguatge no violent, aprendre a ser autosuficient, implica autonomia”F4P57

“Reducir les ràtios, cultivar les arts, fomentar les habilitats, la socialització, el joc, l’ambient no competitiu, més de cooperació, més contacte amb la natura, aprofitar sortides i activitats per adequar el currículum”F5P57

“Fa falta aprendre a comunicar-se, dialogar, són coses útils per la vida. Pensar, es dona tot mastegat, respostes fetes; potser seria bo fer debats, fer preguntes, no donar-ho tot per fet, més implicació del professorat amb la convivència, ajudar a conviure, a respectar als altres, ajudar-se enlloc de competir. No estar tantes hores tancats. Entenc que és complicat per la responsabilitat que els nens surtin, que facin coses a fora, més visites a museus, anar a la muntanya, a la platja, a l’aire lliure, el que poden fer a classe que ho facin a fora, menys hores...”F6P57

“Son dos sistemas diferentes, se podría aplicar en grupos reducidos”F7P57

PART III

Conclusions i futures línies de recerca

“Dispense with the school building for a few clases; provide teachers and use the city itself as the school –its streets, cafeterias, stores, movies, museums, parks and factories. Where feasible, it certainly makes more sense to teach using the real subject matter than to bring an abstraction of the subject matter into the school-building as curriculum. Such a class should probably not exceed ten children for one pedagogue” (Goodman, 1962. P.32)

Capítol 8 Discussió, conclusions i perspectives de futur

En aquest darrer capítol es fa una síntesi del procés de recerca. Es relacionen els objectius plantejats amb el marc teòric i els resultats obtinguts en l'estudi de camp i es fa un apunt final sobre les limitacions i les perspectives de futur de la recerca sobre l'àmbit *Homeschooler*.

El capítol s'estructura en 3 parts. A la primera part es fa un resum de les aproximacions als tres primers objectius de l'estudi i es constata el grau de compliment de les hipòtesis amb els resultats. El segon punt recull les limitacions de la recerca i, per finalitzar, es tanca amb un apartat de perspectives futures i de continuïtat de la recerca.

8.1 Constatació de les hipòtesis i respostes als objectius de la recerca

En referència al primer objectiu: Conèixer el fenomen del homeschooling a Catalunya

Tot i tractar-se d'un grup molt minoritari al nostre país, hi ha un increment de famílies que es qüestionen el sistema educatiu i busquen alternatives a l'escola. Això és degut a la maduresa i complexitat del sistema. Hi ha un empoderament de la societat que permet qüestionar i inclús desconfiar del sistema educatiu actual. Trobem diversitat de famílies que cerquen resultats diferents: pedagogies alternatives, currículums més amplis, els motius ja hem vist que són diversos. S'han modificat les expectatives de les famílies i, en general, els pares han adoptat major responsabilitat enfront l'educació dels seus fills (Hays, 1998; Huchschild, 2008). Les famílies són ara més conscients, més sensibles a les necessitats específiques i interessos dels seus fills (Abdala, 2019). Tot i que l'escolarització és obligatòria, aquest empoderament dels pares permet fer possible la desobediència civil, vist com un acte públic, no violent, conscient i polític contrari a la llei, dirigit a provocar un canvi en les polítiques educatives (Goiria, 2014)

Seguint el primer objectiu de la tesi en què volíem conèixer el fenomen del *homeschooling* a Catalunya, podem dir que són diversos els motius que porten a les famílies a optar per aquest model educatiu, i això fa que cada família tingui un estil d'aprenentatge únic, especial i fet a mida. En general, les famílies descontentes amb el sistema educatiu, busquen altres solucions i qüestionen el sistema. Són coherents i fidels amb la seva manera de pensar fins a l'extrem d'optar per una opció no contemplada a la

societat, que implica la desobediència i que podria, en el pitjors dels casos, ocasionar-los problemes legals (Cabo, 2013; Goiria, 2014). En els casos que hem analitzat al nostre país **les famílies acostumen a qüestionar no només l'educació, sinó també altres aspectes de la societat**, com la medicina tradicional, l'alimentació, les normes socials, les corrents ideològiques imperants com el consumisme, la competitivitat, la globalització dels mercats i la criança respectuosa. Són les famílies ideòlogues (Galen, 1989; Knowles, 1989; Stevens, 2001; Cabo, 2012; Goiria, 2014). Així ens trobem un 40% de les famílies que fan escola a casa que opten per no vacunar als seus fills, o que opten per seguir únicament metges alternatius, o un 50% de les famílies que opta pels parts domiciliaris, o les dietes veganes/crudívores, etc. També cal destacar que és un moviment femení, el 90% de les famílies entrevistades i dels blogs analitzats són les dones les que duen a terme la feina principal de l'educació en família (Kunzman i Gaither, 2020). Per una banda, això podria semblar poc igualitari o discriminatori, inclús per la dona, però en realitat les protagonistes no ho veuen així, se senten privilegiades de poder deixar de treballar per dedicar-se al projecte engrescador d'educar als seus fills. Ho viuen com un alliberament, com una oportunitat i no tant com una limitació professional (Cabo, 2012).

Per tant, comparant els resultats que hem estudiat al nostre país amb els resultats a d'altres països notem una lleugera diferència. Podem parlar de dos tipologies de famílies, els pedagogs i els ideòlegs, seguint la classificació de Galen (1991), però la diferència més notable és que **al nostre país els ideòlegs no segueixen motius religiosos, sinó més aviat segueixen ideologies New Age, anti-capitalistes, ecologistes i partidaris d'una criança natural**. Això podria ser degut a la manca de legalització d'aquesta opció educativa que fomenta un biaix en la tipologia de famílies, en detriment de les famílies més tradicionals i religioses que no es plantegen aquesta opció educativa.

En referència al segon objectiu de la tesi: aprofundir en les pràctiques educatives que practiquen les famílies *homeschoolers* a Catalunya

Seguint el segon objectiu de la tesi on volíem aprofundir en les pràctiques educatives que segueixen les famílies *homeschoolers* al nostre país i havent analitzat diferents

famílies a través de les entrevistes i els anàlisis dels blogs, tot i la singularitat de cada família, hem pogut observar trets comuns que podrien definir al col·lectiu i que coincideixen amb altres estudis a nivell internacional (Moore, 1984; Clements, 2004; Joye, 2005; Hanna, 2012). En línies generals podem dir que:

-Són **aprenentatges pràctics, inductius** que sorgeixen de la necessitat i del dia a dia del nen, contextualitzats, significatius.

-És una **educació centrada en el desenvolupament complet del nen**, l'alumne és el centre, s'acompanya l'ansia natural d'aprendre del nen, sense formar ni deformar aquesta naturalesa intrínseca de l'infant. És **una educació respectuosa**.

-Es fonamenta una **educació a l'aire lliure**, a l'entorn proper, **dins la societat**, per immersió directa a la cultura, a la història, a la natura, als llibres. Això explica les **sortides constants i periòdiques** que fan relacionades amb la cultura, els museus i les biblioteques.

-És una **educació activa** que fomenta l'autonomia del nen i la seva iniciativa. És el nen qui aprèn, no l'adult que ensenya.

-Les famílies **decideixen molt acuradament els mètodes i materials que utilitzen**, hi ha una **reflexió conscient i meditada** sobre el procés d'aprenentatge.

-La **utilització de les TIC** en el dia a dia és fonamental, ja que els proporciona un accés directe al coneixement i un ampli ventall de recursos.

El fet de poder-se dedicar en exclusiva a un fill o grup reduït de fills permet un estil d'educació personalitzat on es fomenta l'èxit acadèmic i el benestar del nen que se sent valorat i estimat (Rothermel, 2002; Briones, 2014).

Cada família s'**organitza** a la seva manera. N'hi ha que segueixen un horari més rígid i d'altres que cada dia és diferent (Cabo, 2012; Goiria, 2014). Entre les famílies *homeschoolers* s'organitzen trobades i activitats conjuntes. No tothom participa amb regularitat en aquestes trobades, depèn de diferents factors: l'emplaçament, el tarannà de la família i l'estil educatiu.

En quant a **metodologies**, les famílies amb un estil *unschooler* persegueixen una metodologia lliure, *laissez faire*, inspirada en John Holt (1974). En canvi, les famílies que segueixen un corrent *homeschooler* són eclèctiques i s'enriqueixen de diferents teories i pedagogies que al llarg de la història han establert diferents models metodològics. Coneixen autors concrets; Montessori, Decroly, Dewey, Freinet, Doman i Gardner entre d'altres, però sobretot reconeixen que s'adaptin al procés i al ritme evolutiu del nen.

En línies generals utilitzen *workboxes* o educacaixes, metodologia del joc, aprenentatge per projectes, participació en diversos clubs, sortides educatives i assistència setmanal a la biblioteca.

Les **estratègies utilitzades** són sobretot el **diàleg i la conversa pedagògica**. Els pares escolten, parlen i conversen amb els nens per conèixer els seus interessos, dubtes, raonaments. El diàleg educatiu és un intercanvi de preguntes i respostes entre el nen i el tutor per fomentar la resolució de conflictes cognitius i el motiu per iniciar una recerca, un treball, un estudi sobre un tema en concret. El diàleg es combina amb aprenentatge autònom més o menys dirigit segons l'estil educatiu de la família.

Les activitats que es duen a terme **són nombroses i variades**. Donen molta importància a la construcció, a fer projectes; això implica la utilització de les arts plàstiques com a eix transversal que connecta les diferents matèries. També resulta interessant que les activitats les combinen amb excursions i sortides sobre la matèria tractada per donar una dimensió realista, contextualitzada i significativa als aprenentatges.

Els pares no tenen un sistema d'**avaluació** establert per seguir el procés evolutiu dels seus fills. Generalment es basen amb l'observació de les activitats diàries i la comparativa amb el currículum oficial per determinar si s'han assolit els objectius del curs o no.

Aprofundint en les **àrees curriculars** hi ha una gran diferència amb els nens d'infantil, primària i secundària.

En l'educació infantil es treballen tres àrees de coneixement amb la representació plàstica i el joc com a metodologies principals. Les àrees són: àrea de descoberta d'un

mateix i dels altres, àrea de descoberta de l'entorn on treballen conceptes del coneixement del medi social i natural i conceptes bàsics del llenguatge matemàtic, i l'àrea de comunicació i llenguatges on treballen les bases de la lecto-escritura, comprensió i expressió oral.

En l'educació primària treballen les diferents àrees: educació artística, visual, plàstica i musical, coneixement del medi natural, social i cultural, l'educació física, les llengües estrangeres, la llengua i la literatura catalana i castellana, les matemàtiques i les TIC de manera transversal amb totes les àrees.

Els trets comuns a la manera de treballar les diferents àrees són: la utilització de les arts plàstiques i les TIC com a eina vehicular; i el joc, les sortides educatives i la utilització de llibres de recerca, documentals i pel·lícules com a material de base i aprofundiment.

En l'educació secundària treballen específicament les àrees que s'hauran d'examinar al finalitzar l'etapa. Són més rígids escollint els materials. Acostumen a seguir els llibres de text i a buscar el suport de mestres de reforç per assignatures específiques com química, física, matemàtiques, música, etc.

El més enriquidor d'aquesta opció educativa és la possibilitat de disposar molt temps lliure per dedicar-se a les altres àrees que no són pròpies de l'escola i que, tot i així, els interessen: el circ, el teatre, la pràctica d'un instrument musical, l'aprenentatge d'un ofici, l'aprenentatge de les llengües estrangeres durant l'estància al país, els viatges com a eina d'aprenentatge social i cultural, etc.

La socialització, els valors, la bona conducta, i la superació d'un mateix són important per aquestes famílies. Troben que vivint en família poden treballar-ho sense rebre inferències negatives de l'entorn. Són molt sensibles a la cura del medi ambient, del consum responsable, la sostenibilitat de l'economia, del comerç just, del respecte a la diversitat i la convivència amable. Fomenten bons hàbits per tal que els seus fills puguin desenvolupar-se amb harmonia, pau i autonomia dins la societat.

Havent vist aquests resultats es corroboren les hipòtesis:

-És un aprenentatge inductiu, que sorgeix de la realitat empírica, del fer, de l'experimentar, de l'activitat pràctica, per arribar al coneixement i al raonament científic.

-És un aprenentatge que combina la formació acadèmica amb la formació pràctica a través dels oficis.

-La implicació i l'interés per l'educació dels fills fomenta un desenvolupament complet i divers.

Per tot això creiem que l'escola, no sempre i en tots els infants, és imprescindible per aprendre a viure i conviure en societat (Rothermel, 2001); de fet podríem inclús afegir que aquests nens aconsegueixen viure i conviure en societat des de ben petits, amb relacions intergeneracionals més espontànies i naturals que els nens escolaritzats. El no portar els fills a l'escola fomenta la formació permanent dels pares, la responsabilitat i el sentit de deure en l'adquisició de coneixement al llarg de la vida i en compartir diàriament experiències didàctiques amb els fills i amb d'altres famílies. S'adquireix la responsabilitat d'aprendre, de construir coneixement, de viure aprenent al llarg de la vida, l'aprenentatge va lligat a l'existència, a les experiències diàries, a la formació permanent, com el menjar és necessari pel cos, aprendre és l'aliment diari de la ment.

En quan a les **crítiques** hem vist que principalment són quatre, per una banda la funció socialitzadora de l'escola permet una convivència enriquidora i formadora difícil d'aconseguir fora de l'escola; els nens aprenen a menjar de tot, a afrontar-se als límits rígids de la institució modelant la seva voluntat, a resoldre conflictes cedint o negociant, i ampliant els seus horitzons i la seva mentalitat. Els pares fomenten el bé individual per damunt del bé col·lectiu i aquesta postura, si es generalitzés, fragmentaria la societat, el bé comú. Caldria revisar els resultats acadèmics d'aquests nens amb una mostra àmplia significativa del moviment homeschooler per donar solidesa empírica als resultats dels estudis existents. Per últim, l'excès de zel de les famílies en l'educació dels infants pot significar una dependència excessiva o sobreprotecció dels fills.

En la tipologia de casos estudiats, els **avantatges**, però, superen a les crítiques, ja que és i serà sempre una opció minoritària que pot donar solució a les mancances del sistema escolar. Millora els resultats acadèmics, s'evita el fracàs escolar, es personalitza el currículum i les metodologies, es vetlla per una socialització de l'infant de qualitat amb un model intrageneracional, extens i transversal, enfortint els vincles familiars, les relacions pares-fills i les relacions fraternals.

En quan a la **regulació d'aquesta opció educativa**, l'escola a casa és una opció viable que hauria d'estar regulada pel govern i el departament d'educació per tal que els nens i les famílies poguessin optar lliurement per aquest model sense penalització en l'accés als exàmens i amb els controls necessaris per tal d'assegurar que els nens reben una educació completa i de qualitat (Goiria, 2014). Aquests controls que creiem imprescindibles servirien, per una banda, d'avaluació pel desenvolupament físic i cognitiu del nen i la família i, per altra banda, per detectar possibles mancances, trastorns d'aprenentatge o inclús problemes familiars. Ens consta que totes les famílies estudiades que fan escola a casa vetllen pel benestar del seu fill, però podria donar-se el cas que no fos sempre així. Per aquest motiu és responsabilitat de l'Estat disposar d'un registre d'alumnes de Catalunya on consti tota la població en edat escolar, inclús els escolaritzats en centres estrangers.

La manca de regulació legal és el motiu principal que limita el creixement de famílies a un nombre residual comparat amb d'altres països de l'entorn socio-econòmic, i és un element que distorsiona l'acceptació social del fenomen (Goiria, 2014).

Tot i que Catalunya és pionera en incloure aspectes reguladors del *homeschooling* en la llei educativa LEC 2009, no podem parlar d'una regulació ni legalització encara. Les dues associacions, ALE i Coordinadora, tenen postures diferents i no totes les famílies acceptarien una regulació o qualsevol regulació (Cabo, 2012; Goiria, 2014). En línies generals hi ha consens en facilitar exàmens per lliure per poder obtenir títols homologats al finalitzar les etapes d'educació obligatòria, un reconeixement de l'opció per tal que es distingís clarament els protocols d'absentisme de l'educació a casa i aconseguir algun mecanisme d'ajudes o beques per a les famílies, ja que no consumeixen plaça escolar i es fan càrrec de totes les despeses en l'àmbit educatiu (Goiria, 2014).

En referència al tercer objectiu de la tesi: identificar aquells elements del homeschooling que es poden promoure a l'escola i a la societat.

En quan al tercer objectiu de la tesi, **identificar aquells elements del homeschooling que es poden promoure a l'escola i a la societat**, penso que és obligatòria la reflexió final sobre les contribucions pedagògiques del *homeschooling*, tots aquells elements que

es podrien aplicar a l'escola, a la pràctica docent i a la pràctica educativa d'altres famílies. Aquest col·lectiu és una font d'inspiració que no podem desaprofitar, no tant perquè siguin originals en el seu corrent pedagògic, ja hem vist que s'inspiren en múltiples pedagogies, moltes d'elles ben conegudes per les escoles, **sinó perquè aconseguixen dur-les a terme**, la seva flexibilitat i individualitat els permet adaptar-se fàcilment i innovar. També perquè creen constantment nous materials educatius, recursos i activitats adaptant-se a la singularitat del nen i del moment evolutiu en què es troba. Aquestes famílies disposen de blogs i pàgines webs on publiquen els materials i les activitats que creen. Són una font d'inspiració pels altres pares i els mestres.

Entenem que cada centre, cada mestre té la seva singularitat i les institucions són espais complexos on sovint la innovació es dificulta per la pròpia inèrcia del funcionament i l'organització. **La reducció de ràtios**, tant demanada per la societat i tant difícil d'aconseguir per una qüestió de pressupost, es pot substituir o millorar amb **l'agrupament flexible de l'alumnat** com fan a les escoles ZER. Si sabem que els alumnes assimilen millor els coneixements quan són capaços d'explicar-los, per què no capgirem les classes de manera que siguin els alumnes més avançats qui facin d'ajudants de mestre? Si reduïm ràtios, podem atendre la individualitat dels nens i fomentar una educació personalitzada. Aquesta reducció de ràtios també fomentaria una convivència més saludable. Es podrien controlar millor les conductes disruptives; els abusos, tant físics com verbals; la competència desmesurada; l'ús de substàncies tòxiques; i els trastorns mentals i alimentaris. En un grup classe reduït es podrien fomentar les tutories setmanals tan necessàries per acompanyar l'alumne en el seu creixement acadèmic i personal.

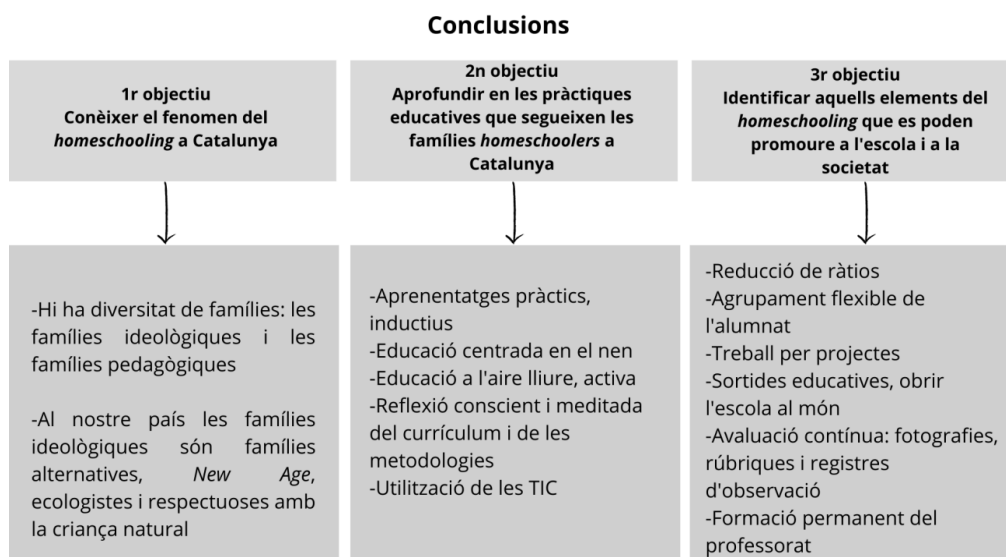
El treballar per assignatures és una de les crítiques més popular de les últimes dècades, l'escola està fent petits passos i ja hi comença a haver experiències que aposten per aquest **trencament dels horaris i treball més transversal**, el projecte d'*escola XXI* per exemple. Tret de les assignatures més instrumentals, com la llengua o les matemàtiques, les famílies *homeschoolers* parteixen de l'experiència pràctica, de les anècdotes diàries per buscar interessos que puguin completar amb projectes transversals. N'hi hauria prou amb passejar amb la classe pel poble, el camp o la ciutat, mirar i escoltar. Segur que sorgirien preguntes ben interessants, propostes i necessitats per desenvolupar un projecte i treballar-lo amb cooperació en petits grups.

Aquestes sortides periòdiques al món real enriquirien enormement l'experiència educativa dels nens. Un dels punts més forts del *homeschooling* són aquestes **sortides educatives, museus, biblioteques, instituts científics**, etc. Algunes escoles ja tenen projectes engrescadors com el projecte *educació 360* que fomenta una educació a temps complet, global dins i fora de l'escola. Tanmateix, generalment, a l'escola són comptades les ocasions que poden sortir d'excursió. En alguns casos no podrà ser possible per pressupost, però hi ha d'altres sortides, com la biblioteca, que són gratuïtes. Aquí també és important la creativitat del docent i l'ajuda de terceres persones, ajuntaments, comerços, veïns, altres pares i mares, voluntaris, etc. Fent xarxa és possible aconseguir experiències educatives gratuïtes i a l'abast de tothom.

L'avaluació a l'escola també **hauria de millorar**, sobretot a secundària. Els exàmens escrits faciliten l'avaluació però no són la millor eina d'avaluació. L'observació del procés, a través de fotografies, rúbriques, anotant l'assoliment dels objectius amb l'avaluació de les activitats dutes a terme és el millor sistema avaluador perquè té en compte la situació inicial del alumne, les seves habilitats i coneixements previs, el seu progrés, l'adquisició de nou coneixement, l'assimilació i el resultat final.

Les ànsies de continuar aprenent i formant-se dels pares que fan escola a casa han de ser una inspiració per tot el col·lectiu de mestres. **Els professionals de l'educació han d'estar actualitzats i ser els primers en gaudir de les preparacions de les classes, amb la recerca constant de recursos i l'elaboració, si s'escau, de materials**, per tal de dinamitzar les classes i transmetre les ganes i la il·lusió d'aprendre als nens. (veure figura 9).

Figura 9 Conclusions. Font elaboració pròpia

8.2 Mirant el futur: limitacions i perspectives de futur

Limitacions

Un recerca d'aquestes característiques no pot acabar sense plantejar les limitacions més importants que ha tingut el propi procés de recerca i que en condicionen els seus resultats. Entre les limitacions destaquem:

- a) A Catalunya són poques les famílies que opten per aquest model educatiu. Ara bé, ningú sap amb exactitud el nombre de famílies que practiquen el *homeschooling*. Al no estar legalitzat, no existeixen registres ni bases de dades sobre el nombre de famílies, i menys encara sobre els resultats acadèmics i socials. En aquestes circumstàncies, la selecció de la mostra de l'estudi pot estar esbiaixada de la realitat *homeschooler* que trobem en d'altres països: al nostre país trobem excés de famílies amb necessitats educatives especials i famílies estrictament alternatives, **no tenim una mostra de famílies heterogènia que sigui prou significativa de la societat plural en què vivim**. Cal afegir que la manca de control pot afectar a la qualitat del procés. Es podria donar el cas de famílies que estiguessin duent a terme una educació empobrida, o una educació poc exigent, amb poca responsabilitat parental (Hanna, 2012).
- b) L'estudi realitzat recull la percepció i la veu dels adults, dels pares i mares que practiquen el *homeschooling*. La visió, per tant, pot ser molt adultocèntrica. En aquest sentit seria molt interessant recollir la veu dels infants i joves, què en pensen del *homeschooling*?. Tenim moltes dades que ens aporten els pares però no tenim un estudi que parteixi de les opinions dels infants. Aquesta visió adultocèntrica és també una limitació entre els drets dels pares i el dret del infant, que ha de seguir un currículum que pot o no interessar al bé superior del nen (Waddell, 2010).
- c) Una altra limitació és la manca de precisió per captar el dia a dia de les famílies. Aquest estudi ha estat una aproximació a través d'entrevistes i anàlisis de blogs. Seria interessant en un futur un estudi longitudinal amb una mostra més àmplia per poder avaluar el procés i, sobretot, els resultats i la incorporació dels nens al sistema educatiu.
- d) La gran heterogenïtat i singularitat en la manera de funcionar de cada família i la manca d'una mostra més àmplia ha dificultat la síntesis en els resultats. En un

futur, si creix el nombre de famílies, seria interessant fer nous estudis al nostre país amb mostres més àmplies per obtenir resultats més significatius.

- e) Una altra limitació que cal anomenar és la possible manca d'objectivitat o imparcialitat sobre el tema per part de la investigadora ja que, per una banda, ha estat mare *homeschooler* durant cinc anys i, per una altra banda, és promotora d'un centre escolar. Aquests factors, tot i que es complementen, poden condicionar la recerca. Cal dir que s'ha fet un gran esforç per evitar cap condicionament ni a favor ni en contra en l'anàlisi i la interpretació dels resultats i per mantenir-se en la màxima objectivitat durant tot el procés de recerca.

Perspectives de futur

Creiem que en un futur, sobretot si canvien les normatives educatives i es permet legalment aquesta opció, seria interessant analitzar i aprofunditzar més en aquest col·lectiu, observar el seu creixement, les diferents tipologies de famílies, els diferents estils d'aprenentatge i l'adaptació dels nens un cop s'incorporen de nou al sistema. Tots aquests factors són importants de revisar i d'avaluar amb una mostra més heterogènia i nombrosa que fos prou significativa de la pluralitat de l'opció educativa *homeschooler*.

Caldria també un estudi centrat en els infants i joves que han estat *homeschoolers*, des de la perspectiva de les necessitats de l'infant, que poden o no correspondre's amb les necessitats dels seus pares.

En un món tan canviant i immers de ple en les tecnologies digitals, l'excès d'informació, el treball a distància, el retorn al món rural, la hipertitulació dels pares, la defensa dels drets humans i la llibertat sembla que el *homeschooling* serà una opció atractiva per algunes famílies que optaran per estils de vida diferents. Amb l'experiència recent de la pandèmia provocada pel virus COVID-19 ha aparegut un nou motiu per plantejar-se la desescolarització, el motiu de vetllar per la salut, sobretot si dins el nucli familiar existeixen persones de risc. Aquesta pandèmia ha obert una escletxa d'inseguretat davant les massificacions de persones, entre elles els centres massius de la majoria de les institucions escolars. Entenem que si bé sembla que en un futur proper el COVID-19 estarà controlat, poden aparèixer d'altres pandèmies que facin trontollar de nou el sistema actual. Per tant, no és massa agosarat pensar que en una perspectiva de

futur l'escola a casa sigui una opció, sempre minoritària, però viable i normalitzada en algunes circumstàncies particulars.

Per últim creiem que aquest treball és un preàmbul, una introducció de la realitat *homeschooler* al nostre país i seria molt interessant aprofundir més en la riquesa diversa curricular, metodològica i d'activitats que duen a terme aquestes famílies, perquè són una font d'inspiració que ens mou a reflexionar sobre la pràctica docent diària.

Epíleg

La tesi ha estat un procés llarg de cinc anys, on he tingut l'oportunitat de viure diferents experiències molt enriquidores. En realitat la tesi comença al 2011 quan m'adono que l'escola és una pèrdua de temps i que els meus fills aprenen poc i malament. És una decisió difícil i alhora alliberadora, és una aventura apassionant, com diu Ferrer (2015); un repte que genera passió. Al 2015 acabo el màster d'educació personalitzada per la UNIR i neix la cinquena filla. Al 2016 m'especialitzo amb la menció de llengua anglesa i em matriculo a l'escola de doctorat de la UDG. El mateix any inicio el projecte educatiu d'escola a Casa Nostra a Mataró on matriculo als meus fills. És l'inici de la tesi i el retorn a l'escolarització. Aquest canvi a favor de l'escola em permet distanciar-me de la possible imparcialitat que com a mare *homeschooler* podria tenir sobre la recerca i m'acosta al món escolar en primera persona, fundadora i directora d'un centre d'infantil, primària i secundària. Combino la tesi amb el treball de l'escola i d'altres estudis. Al 2017 m'especialitzo en pedagogia terapèutica i neix la sisena filla. Al 2019 em matriculo a la UOC en el grau de filologia catalana per millorar els coneixements de la meua llengua, el català, i de retruc millorar la redacció de la tesi. Combinar els estudis sobre educació, la criança dels fills i la direcció de l'escola ha estat enriquidor. El projecte educatiu que va començar a Mataró amb 7 nens i actualment està situat a Llinars del Vallès amb 55 nens escolaritzats amb el nom d'*International Rural School* i és el reflex d'aquesta recerca, sobretot del tercer objectiu de la tesi, les contribucions pedagògiques del *homeschooling*. Soc conscient de les limitacions del *homeschooling* i de les limitacions de l'escola, ni una ni l'altra són perfectes però totes dues funcionen. La individualitat del *homeschooling* allibera perquè et permet fer i desfer al teu gust. L'escola és una institució que, per petita que sigui, depèn de diferents organismes, l'administració, inspecció educativa, col·lectiu de famílies, col·lectiu de mestres i alumnes, i aquesta dependència a tants nivells fa que sigui rígida, freda i de vegades ineficient. En el nostre cas, a més a més, al ser escola Britànica depenem de dos països diferents amb normatives, currículums i llengües diverses. Des que vam iniciar el projecte de l'escola ha estat una lluita feixuga constant: dificultats econòmiques, administratives, d'organització i gestió, la llista d'inconvenients és llarga. Durant els cinc anys que escric la tesis són nombroses les ocasions on trobo a faltar la llibertat i el temps que teníem quan no depeníem de ningú i anàvem fent a la nostra manera i al nostre ritme. La meua conclusió sobre què és millor no és clara. De vegades penso que la balança s'inclina més a favor de l'escola i d'altres vegades a favor de la llibertat del

homeschooling. El que és decisiu a favor de l'escola, per manca de regulació al nostre país, és l'etapa de secundària. Els adolescents necessiten el grup d'iguals, els mestres especialitzats, les instal·lacions idònies per desenvolupar totes les assignatures i, sobretot, necessiten les titulacions nacionals i afegiria internacionals que acreditaran els seus estudis perquè puguin continuar formant-se al llarg de la seva vida.

Escric aquestes paraules finals embarassada de la Júlia i amb la il·lusió que almenys durant uns anys tornaré a fer *homeschooling* amb la petita de la casa, combinant la criança, la feina, els estudis i la recerca educativa. No és un final, és un inici d'una altra aventura.

Referències bibliogràfiques

A.A.V.V. (2009). *Educación en casa día a día, asociación para la libre educación*. Madrid: Ob stare.

AAVV. (2017). *Relats de homeschooling a Catalunya, 2007-2017*. Uno Editorial.

AAVV. (16 de Junio de 2015). *Definición ABC*. Obtenido de <http://www.definicionabc.com/social/socializar.php>

Abbott, J. (2010). *Overschooled but undereducated*. London: Continuum International Publishing Group.

Abdala, L. (2019). *La crianza natural: una solución biográfica frente a la desfamiliarización y mercantilización del cuidado*. Obtenido de <http://www.scielo.org.pe/pdf/anthro/v37n43/a05v37n43.pdf>

Acosta, F. (2012). Educar, enseñar, escolarizar: el problema de la especificación en el devenir de la Pedagogía. *Tendencias pedagógicas n°20* , 93-105.

Apple, M. (2011). *Away with all teachers: The cultural politics of home schooling*. Obtenido de international studies in sociology of education: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0962021000200049>

Atc, E. (18 de Febrer de 2019). *Legislation Government UK*. Obtenido de Part I Chapter I Section 7: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/56/section/7>

Bach, C i Tomàs, M. (2017). *Sexe, gènere i planificació lingüística: El trencament de la CUP*. Obtingut de Obtenido de Revista de Llengua i Dret: https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/32489/Bach_RevLlenguaDret_sexe.pdf?sequence=1&is

Ballman, R. (1995). *The how and why of home schooling*. Wheaton: Crossway Books.

Bardina, J. (1989). *El règim de llibertat del escolars i altres escrits*. Eumo Editorial. Diputació de Barcelona

Bauman, K. (2002). Home schooling in the United States: Trends and Characteristics. *Education Policy Analysis Archives*, 10(26).

Beaven, C. (1990). *Living and learning: a phenomenological study of home education*. Obtenido de <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=6642026>

Belando, M. (2014). Diversidad de intereses y necesidades de aprendizaje. En I. Briones, *Educación en familia: ampliando derechos educativos y de conciencia* (págs. 299-312). Madrid: Dykinson, S.L.

Belfield, C. (2004). *Modeling school choice: a comparison of public, private-independent, private-religious, and homeschooled families*. Obtenido de Education policy and analysis archive: <https://epaa.asu.edu/ojs/article/view/185/311>

- Bell, D. (2013). *TYPES OF HOME SCHOOLS AND NEED-SUPPORT FOR ACHIEVEMENT*. Obtenido de International Center for Home Education: file:///D:/Descargas/p245801coll10_214758%20(2).pdf
- Berger, P. (1967). *Introducción a la Sociología*. Mexico: Limusa.
- Bernardo. (2011). *Educación Personalizada, principios, técnicas y recursos*. Madrid: Síntesis.
- Bielick, S., Chandler, K., Broughman, S. P. (2001). Home schooling in the United States: 1999 (NCES 2001-033). Washington, DC: U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics.
- BOE. (1975). *Constitució Espanyola*. Obtenido de <https://www.parlament.cat/document/nom/ConstitucioConsolidat.pdf>
- BOE. (1970). *Ley General de Educación*. Obtenido de <https://www.boe.es/boe/dias/1970/08/06/pdfs/A12525-12546.pdf>
- BOE. (2006). *LOE*. Obtenido de <https://www.boe.es/buscar/pdf/2006/BOE-A-2006-7899-consolidado.pdf>
- BOE. (1990). *LOGSE*. Obtenido de <https://www.boe.es/boe/dias/1990/10/04/pdfs/A28927-28942.pdf>
- Breshears, S. M. (1996). *Characteristics of home schools and home school families in Idaho*. Unpublished doctoral dissertation, University of Idaho, Moscow.
- Briones, I. (2014). Análisis de la ley orgánica de mejora de la calidad de la educación y su repercusión sobre la libertad de conciencia y la educación en familia. En I. Briones, *Educación en Familia: ampliando derechos educativos y de conciencia* (págs. 39-88). Madrid: Dykinson S.L.
- Buendía, Colás, Hernández. (2010). *Métodos de investigación en psicopedagogía*. Madrid: Mc Graw-Hill.
- Bujalance, L. (2014). Educar para ser personas. La opción del homeschooling. En I. Briones, I. (2014). *Educación en familia. Ampliando derechos educativos y de conciencia* (p. 313-331). Madrid: Dykinson.
- Bunday, K. (2013). *Socialization: a great reason not to go to school*. Obtingut de <http://learninfreedom.org/socialization.html>
- Caballero, A. (2012). *Respuestas y Reflexiones de una Madre Homeschooler*. Madrid: Spanish Edition.
- Cabo, C. (2012). *El homeschooling en España: descripción y análisis del fenómeno*. (Tesi Doctoral). Universitat d'Oviedo, Astúries.
- Cachia, S. (2014). *Mis hijas NO van al colegio*. Madrid: Maria Calderón.
- Calderero, F. (2014). *Educar no es domesticar*. Madrid: Sekotia.

- Canalda, A. (2008). *La casa no es una escuela*. Obtenido de https://elpais.com/diario/2008/10/22/sociedad/1224626401_850215.html
- Canalda, A. (2014). La protección del menor y la educación en familia. En I. Briones, *Educación en Familia* (p. 21-29). Madrid: Dykinson S.L.
- Caro, C. (2016). Las prácticas educativas familiares. En A. Aguirre, C. Caro, S. Fernández, & M. Silvero, *Familia, escuela y sociedad* (págs. 107-129). Logroño: UNIR.
- Carpenter-Clatham. (1992). *Home versus public schoolers: Differing social opportunities*. Obtingut de Home School Researcher: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED361784.pdf>
- CEPC. (2020). *CEPC*. Recuperat el 21 de Febrer de 2020, de Centro de Estudios Políticos y Constitucionales: <http://www.cepc.gob.es/docs/constituciones-espaa/1812.pdf?sfvrsn=2>
- Clements, A. (2004). *Homeschooling: a research-based how to manual*. Oxford: United States of America.
- Cogan, M. (2010). Exploring academic outcomes of homeschooled students. *Journal of college Admission*, 208 , 18-25.
- Coombs, P. (1968). *La crisis mundial en la educación*. Madrid: Santillana.
- Corbetta, P. (2007). *Metodología y técnicas de investigación social*. New York: MacGraw-Hill.
- Cuesta, R. (2005). *Felices y Escolarizados*. Barcelona: Octaedro.
- Chatham-Carpenter, A. (1994). Home versus public schoolers: Differing social opportunities. *Home School Researcher*, 10(1), 15–24.
- Delahooke & Taylor. (1986). *Home educated children's social/emotional adjustment and academic achievement: a comparative study*. Obtingut de <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=7475927>
- Delgado, Carretero, Ruch. (2012). Content validity evidences in test development: An applied perspective. . *International journal of clinical and health psychology* , 449-459.
- Desforges, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: a review of literature*. Obtingut de http://good-id-in-schools.eu/sites/default/files/sof_migrated_files/sof_files/impactparentalinvolvement.pdf
- DRAE. (16 de Junio de 2015). *Diccionario de la Real Academia Española*. Obtenido de <http://lema.rae.es/drae/?val=socializaci%C3%B3n>
- Escriu, J. (2015). *Nosotros los homeschoolers: Realidades, mitos y leyendas*. Barcelona: Amazon.
- Escrivá, J. (2015). La importancia de la educación en familia para el desarrollo integral del menor. En I. Briones, *Educación en familia. Ampliando derechos educativos y de conciencia* (págs. 29-35). Madrid: Dykinson, S.L.

Estatuto general de Magisterio de Primera Enseñanza. (23 de Mayo de 1923). Obtenido de <https://drive.google.com/file/d/0B27DzfbcyPNBX1kyQkZYTfB5bGc/view>

Fajardo, N. (2003). Las teorías de la desescolarización. En Fajardo, & Vergara, *Teorías e instituciones contemporáneas de educación* (p. 127-157). Madrid: Centro de estudios Ramón Areces.

Ferrer, A. (2015). *Educar en Familia. Un repte que genera passió*. Piera: Romanyà-Valls.

Foster, Christine. (2000, November/ December). In a class by themselves. Stanford Magazine. Retrieved 12/4/00 online http://www.stanfordalumni.org/jg/mig/news_magazine/magazine/novdec00/articles/homeschooling.html.

Francis, D. J. (1999). *Social skills of home schooled and conventionally schooled children: A comparison study*. Tesis doctoral no publicada, Alfred University, Alfred, NY.

Freinet, C. (1974). *Consejos a los maestros jóvenes*. Editorial Laia. Barcelona

Galan, M. (2011). Desarrollo y validación de contenido de la nueva versión de un instrumento para clasificación de pacientes. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 1-9.

Galen, V. (1991). Ideologues and Pedagogues: Parents who teach their children at home. En G. & Pitman, *Home Schooling: Political, historical, and pedagogical perspectives* (págs. 63-77). New Jersey: Ablex Publishing.

Garcia, M. (2003). Abandonament escolar, desescolarització i desafecció. *Memòria Jornades sobre abandonament escolar, desescolarització i desafecció*. (pp. 5-30). Finestra Oberta, Alta-fula.

Gatto, J. (1992). *Weapons of mass instruction*. Canada: New society publishers.

Gatto, J. (1992). *Dumbing us down*. Canada: New society Publishers.

Gerver, R. (2012). Crear hoy la escuela del mañana. *Innovación educativa*. SM

Gil, À. (2010). *Intervenció en el desenvolupament social de l'infant*. Obtingut de https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/1752 EDI/EDI_1752_M07/web/html/media/fp_edi_m07_u3_pdfindex.pdf

Goiria, M. (2014). *La opción de Educar en Casa: Implantación social y encaje del homeschool en el ordenamiento jurídico español*. Valencia: Tirant lo Blanch.

González, T. (2011). *Educación obligatoria y escolarización voluntaria*. A propósito también de una sentencia del tribunal constitucional. Obtingut <http://alaldu.com/wp-content/uploads/2014/04/educac3b3n-obligatoria-y-escolarizac3b3n-voluntaria1.pdf>

Goodman, P. (1962). *Compulsory Miseducation*. England: Penguin.

Gray, S. (1993). Why some parents choose to home school. *Home School Researcher*, 9(4), 1-12.

- Hanna, L. (2012). Homeschooling Education: Longitudinal Study of Methods, Materials, and Curricula. *Education and Urban Society*, 44 , 609-631.
- Hardenburgh, N. (2005). Through the lens of homeschooling: a response to Michael Apple and Rob Reich. En B. Cooper, *Home Schooling in full view* (págs. 97-108). Greenwich: CT Information age publishing.
- Hays, S. (1998). *Las contradicciones culturales de la maternidad*. Barcelona: Paidós.
- Hedin, N. S. (1991) Self-concept of Baptist children in three educational settings. *Home School Researcher*, 7(3), 1-5.
- Hernández, F. (2010). Conceptualización del proceso de la investigación educativa. Dins Buendía, Colás, Hernández. (2010). *Métodos de investigación en psicopedagogía*. Madrid: Mc Graw-Hill.
- Holt, J. (1967). *How children learn*. New York: Penguin education.
- Holt, J. (1976). *Instead of Education. Ways to Help People do Things Better*
New York: Pelican.
- Holt, J. (1977). *El fracaso de la escuela*. Madrid: Alianza editorial.
- Holt, J. (1983). Schools and Homeschoolers: A fruitful partnership. *Phi Delta Kappan*. (pp. 391-393).
- Holt, J. (1981). *Teach Your Own*. New York: Delacorte.
- Hoz, G. (1993). *Introducción general a una pedagogía de la persona*. Madrid: Rialp.
- HSLDA. (s.f.). *Home School Legal Defense Association*. Recuperat el 3 de February de 2020, de <https://hsllda.org/content/hs/international/default.asp>
- Huchschild, A. (2008). *La mercantilización de la vida íntima*. Buenos Aires: Katz.
- Humphrey, E. (1998). *Why parents choose to homeschool their children: A qualitative perspective of mothers who are members of homeschool support groups*. Tesis doctoral no publicada, St Louis University, Missouri.
- Illich, I. (1978). *La sociedad desescolarizada*. Buenos Aires: Ediciones Godot.
- Isenberg, E. (2007). *What have we learned about homeschooling?* Obtenido de Peabody journal of education 82:
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01619560701312996>
- Johnson, K. C. (1991). Socialization practices of Christian home school educators in the state of Virginia. *Home School Researcher*, 7(1), 9-16.
- Joye, C. (2005). *Homeschooling more than one child*. Lincoln: iUniverse.
- Junyent, C. (16 de desembre de 2019). *La variable sexe en les llengües del món*. Obtenido de Cap lletra: <https://www.raco.cat/index.php/Caplletra/article/view/267996/380152>

- Juan Pablo II (1991). Centesimus Annus, encíclica. *Carta del Sumo Pontífice Juan Pablo II a sus hermanos en el episcopado, al Clero, a las familias religiosas y a los fieles de la Iglesia Católica y a todos los hombres de buena voluntad en el centenario de la Rerum Novarum*.
- Kelley, S. W. (1991). Socialization of home schooled children: A self-concept study. *Home School Researcher*, 7(4), 1-12.
- Kitchen, P. (1991). Socialization of home school children versus conventional school children. *Home School Researcher*, 7(3), 7-13.
- Klicka, C.. (1998). Homeschool students excel in college (special report). Purcellville, VA: Home School Legal Defense Association.
- Knowles, G, Marlow, S. i Muchmore, J. (1992). From Pedagogy to Ideology: Origins and Phases of Home Education in the United States, 1970-1990. *American Journal of Education*, 100(2), 195-235. doi:10.1086/444014
- Knowles, G. i Muchmore, J. (1995). Yep! We're grown-up home-school kids—and we're doing just fine, thank you. *Journal of Research on Christian Education*, 4(1), 35-56.
- Kunzman, R. i Gaither, M. (2013). Homeschooling: A comprehensive survey of the research. *Other Education: The journal of educational alternatives*, 2, 4-59.
- Kunzman, R. i Gaither, M. (2020). An update comprehensive survey of the research. *Other Education: The journal of educational alternatives*, 9, 253-336.
- Ley Celáa*. (22 de Febrer de 2019). Obtenido de http://www.congreso.es/public_oficiales/L12/CONG/BOCG/A/BOCG-12-A-49-1.PDF
- Ley de 17 de Julio de 1945 sobre Educación Primaria*. (17 de Julio de 1945). Obtenido de
- Lee, W. J. (1994). *The socialization of home-schooled and public-schooled children*. Unpublished doctoral dissertation, University of La Verne, La Verne, CA. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1945/199/A00385-00416.pdf>
- Lines, P. (1991). Home Instruction: The size and Growth of the movement. En G. & Pitman, *Homeschooling, Political, historical, and pedagogical perspectives* (págs. 9-43). New Jersey: Ablex Publishing.
- Llano, A. (2014). La regulación del homeschooling ante las exigencias democráticas de pluralismo, integración y libertad. En I. Briones, *Educación en Familia: ampliando derechos educativos y de conciencia* (págs. 161-181). Madrid: Dykinson, S.L.
- Lledó, E. (2011). *Manual de llengua per visibilitzar la presència femenina*. . Obtenido de <http://www.beat.cat/manualdellengua/>
- Llewellyn, G. (2001). *Guerrilla Learning: How to give your kids a real education with or without school*. Canada: John Wiley & sons.
- Llorent V. (1996). Familia y Educación. Un enfoque pluridisciplinar, Sevilla, Departamento de Teoría e Historia de la Educación, Universidad de Sevilla.

- Londoño, I. (2013). *Aprendiendo en la casa sin ir al colegio*. Obtenido de <https://www.eltiempo.com/archivo/documento/CMS-13218158>
- López, A. (2014). Educación en casa y crisis del estado del bienestar. En I. Briones, *Educación en familia: ampliando derechos educativos y de conciencia* (págs. 99-110). Madrid: Dykinson, S.L.
- López, F. (2014). Prólogo. En I. Briones, *Educación en familia: ampliando derechos educativos y de conciencia* (págs. 13-15). Madrid: Dykinson S.L.
- Lubienski, C. (2011). *Whither the Common Good? A Critique of Home Schooling*. Obtenido de <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0161956X.2000.9681942>
- Lyman, I. (1998). *Homeschooling, back to the future?* Obtenido de Cato Policy Analysis: <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/pa-294.pdf>
- Malaguzzi, L. (2001). *La educación infantil en Reggio Emilia*. Octaedro. Barcelona.
- Marchesi. (2008). *La casa no es una escuela*. Obtingut de https://elpais.com/diario/2008/10/22/sociedad/1224626401_850215.html
- Marina, J. (2004). *Aprender a vivir*. Editorial Ariel.
- Mascaró, L. (2010). *Educación y Libertad*. Menorca: Desconocida.
- Mayberry, Knowles. (1989). *Family Unity Objectives of Parents who teach their children: Ideological and Pedagogical orientations to homeschooling*. Obtenido de The Urban Review vol 21: Family Unity Objectives of Parents
- McDowell, S. (2004). *But what about socialization? A review of the literature*. Nashville: Philodeus Press.
- McLuhan, M. i Carpenter, E. (1968). *El aula sin muros. Investigaciones sobre técnicas de comunicación*. Barcelona: Ediciones de Cultura Popular.
- McMillan, Shucmacher. (2012). *Investigación educativa*. Madrid: Pearson.
- Medina, Salvador. (2009). *Didáctica General*. Madrid: Pearson.
- Medlin, R. G. (1994). Predictors of academic achievement in home educated children: Aptitude, selfconcept, and pedagogical practices. *Home School Researcher*, 10(3), 1-7.
- Medlin, R (2013) Homeschooling and the Question of Socialization Revisited, *Peabody Journal of Education*, 88:3, 284-297, DOI: 10.1080/0161956X.2013.796825
- Meighan, R. (2005). *Learning unlimited*. Nottingham: Educational Heretics Press.
- Meighan, R. (2009). Lo que es y lo que podría ser. Por qué muchas familias que eligieron la educación en casa han encontrado un sistema de aprendizaje perfectamente adaptado a la democracia. En ALE, *Educación en casa día a día* (págs. 108-122). Tenerife: Ob stare.
- Merton, R. (1968). *Teoría y esctructura sociales*. México: Fondo de cultura económica.

- Moles, M. (2014). *Condenados a aprender*. Madrid: Editorial Círculo Rojo.
- Montgomery, L. (1989). The effect of home schooling on the leadership skills of home schooled students. *Home School Researcher*, 5(1), 1-10.
- Moore, R. (1984). *Home Style Teaching: A handbook for parents and teachers*. United states of America: Word publishing.
- Moreno, G. (2001). La protección jurídica del menor y el derecho de los padres a elegir su educación frente a la administración. *Actas del IX Congres Internacional de Derecho Eclesiástico del Estado*, San Sebastián.
- Mountney, R. (2013). *Learning without school*. Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Moyano, L. (9 de setiembre de 1857). *Ley de Instrucción pública*. Obtenido de <http://www.filosofia.org/mfa/e1857ley.htm>
- Murphy, J. (2014). *The social and educational outcomes of homeschooling*. Obtenido de Sociological spectrum: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02732173.2014.895640>
- NCES. (2016). *National Center for Education Statistics*. Recuperat el 24 de Febrer de 2020, de https://nces.ed.gov/programs/digest/d18/tables/dt18_206.10.asp
- NCES. (2017). *National Center for Education Statistics*. Recuperat de Homeschooling in the United States: 2012: <https://nces.ed.gov/pubs2016/2016096rev.pdf>
- Neuman, A. i Aviram, A. (2003) Homeschooling as a Fundamental Change in Lifestyle, *Evaluation & Research in Education*, (17:2-3) 132-143, DOI: 10.1080/09500790308668297
- Neuman, Aviram. (2008). *Homeschooling as a Fundamental Change in Lifestyle*. Obtenido de <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09500790308668297>
- Neuman, Guterman. (2016). *Academic achievements and homeschooling—It all depends on the goals*. Obtenido de <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191491X16300566>
- Nogué, N. (11 de desembre de 2019). *Sexe, gènere i gramàtica*. Obtenido de Dipòsit UB: <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/59286/1/NNogu%c3%a9-text-publicat-v4-post.pdf>
- Not, L. (1983). *Las pedagogías del conocimiento*. Méjico: Medellin.
- Pannone, S. (2014). *Homeschool curriculum choices: A phenomenological study*. Tesi doctoral no publicada. University of Liberty, Lynchburg.
- Parra, J. (2009). La evolución de la enseñanza primaria y del trabajo escolar en nuestro pasado histórico reciente. *Tendencias Pedagógicas*, (14) 145-158.
- Patrick, Sue (2006). Workboxes methodology. Obtingut de: <http://www.workboxsystem.com/>

Princiotta, Bielick. (2006). *Homeschooling in the United States 2003*. Obtenido de National Center for Educational Statistics: <https://nces.ed.gov/pubs2006/2006042.pdf>

Prue, I. (1997). *A nation-wide survey of admissions personnel's knowledge, attitudes, and experiences with home schooled applicants*. Tesis doctoral no publicada. Athens, GA: University of Georgia.

Ray, B. (2004). *Home Educated and now adults*. United States of America: Morris.

Ray, B. (2009). *HSLDA*. Obtenido de http://www.hslda.org/docs/study/ray2009/2009_Ray_StudyFINAL.pdf

Ray, B. (2017). *SciELO*. Obtenido de A Review of research on Homeschooling and what might educators learn?: https://www.scielo.br/scielo.php?pid=S0103-73072017000200085&script=sci_arttext

Ray, B. (1991). The academic achievement and affective development of Home-schooled children. En V. Galen, *Political, Historical, and Pedagogical Perspectives* (págs. 43-62). New Jersey: Ablex Publishing.

Ray, B. (2005). *Worldwide Guide to Homeschooling*. United States of America: Broadman and Holman Publishers.

Redondo, A. M. (2003). *Defensa de la Constitución y enseñanza básica obligatoria: integración educativa intercultural y homeschooling*. Valencia: Tirant lo Blanch.

Reimer, E. (1971). *La escuela ha muerto*. Barcelona: Barral Editores.

Riley, G. (2012). *Differences in Competence, Autonomy and Relatedness between Home-Educated and Traditionally Educated Young Adults*. Walden: Walden University.

Rodríguez, A. i Garcia, J. (2019). *L'escola a casa: Homeschooling*. Obtingut de VIII congrès d'inspectors d'educació: https://www.aiec.cat/wp-content/uploads/2019/11/grup_2_ESCOLA_A_CASA.pdf

Rogelio Medina. (1990). Participación y responsabilidad de la familia en la educación. En G. Hoz, *La educación personalizada en la familia* (pág. 34). Madrid: Ediciones Rialp.

Rothermel, P. (2001). A nation-wide Study of Home Education in Education Now. *25 years of Home-Based Education*, 15-27.

Rothermel, P. (2002). *Home Education: Aims, practises and outcomes*. (Tesis Doctoral no publicada). Universitat de Durham, United Kingdom.

Rothermel, P. (2004). Can we classify motives for home education? *Evaluation and Research*. 17 (2) (3).

Rothermel, P. (2015). Home Education: A desperately dangerous notion? En P. Rothermel, *International perspectives on home education: do we still need schools?* (págs. 189-210). Hampshire: Palgrave Macmillan.

Rousseau, J. (1762). *Emilio*. Madrid: Tecnibook.

Rudner, L. (1998). *EPAA, Education Policy Analysis Archives*. Recuperado el 2015 de Marzo de 13, de Achievement and Demographics of Home School students: 1998: <http://epaa.asu.edu/ojs/article/view/543/666>

Rudner, L. (1999). Scholastic Achievement and Demographic Characteristics. *Education Policies Analysis Archives* , 1-33.

Schemmer, B. (1985). *Case studies of four families engaged in home education*. Obtenido de <https://cardinalscholar.bsu.edu/handle/handle/180472>

Sheperd, D. (2010). *Cardinal Scholar*. Obtenido de Mommy is my teacher: qualitative case studies of three families' homeschooling experience: https://cardinalscholar.bsu.edu/bitstream/handle/123456789/193289/ShepherdD_2010-3_BODY.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Shyers, L. E. (1992b). A comparison of social adjustment between home and traditionally schooled students. Unpublished doctoral dissertation, University of Florida, Gainesville.

Silva, F, Martorell, M y Clemente, A. (1985). Evaluación de la socialización y sus relaciones con inteligencia y dimensiones de personalidad en los niños mayores y adolescentes. *Evaluación Psicológica/Psychological Assesment*, 1 , 241-266.

Smedley, T. C. (1992). Socialization of home school children. *Home School Researcher*, 8(3), 9-16.

Soberanes, Trejo. (2011). Educación escolarizada vs educación en casa: reflexiones sobre la sentencia homeschooling del tribunal constitucional Español. *Revista Mexicana de Derecho Constitucional* 25 , 353-365.

Stern, A. (2009). *Yo nunca fui a la escuela*. Albuixech: Litera.

Stevens, M. (2001). *Kingdom of children*. Princeton: Princeton University Press.

Stough, L. (1992). Social and emotional status of home schooled children and conventionally schooled children in West Virginia. Unpublished master's thesis, University of West Virginia, Morgantown.

Sylva, Melhuish, Cammons, Siraj-Blatchford, & Taggart. (2003). *The effective provision of pre-school education (EPPE) project*. Obtenido de <https://dera.ioe.ac.uk/18189/2/SSU-SF-2004-01.pdf>

Thomas, A. (2007). *How children learn at home*. London: Continuum.

Thomas, A. (2009). ¿Qué pueden enseñar al mundo las familias que educan en casa sobre la naturaleza del aprendizaje? En ALE, *Educación en casa día a día* (págs. 123-135). Tenerife: OB STARE.

Tillman, V. D. (1995). Home schoolers, self-esteem, and socialization. *Home School Researcher*, 11(3), 1-6.

Topp, C. (2014). *Homeschool Co-ops: How to start them, run them and not burn out*. United States: Ambassador Publishing.

Turpo, O. (2008). La netnografía: un método de investigación en internet. *Educar*, 42 , 81-93.

Urpí, Sotés. (2012). Diversidad, participación y calidad educativas: necesidades y posibilidades del Homeschooling. *Estudios sobre Educación* , 55-72.

Valdivia, C. (2008). La familia: concepto, cambios y nuevos modelos. *La Revue du REDIF*, 15-22.

Valero, A. (2012). Ideario educativo constitucional y "homeschooling": A propósito de la sentencia del tribunal constitucional. 133/2010, de 2 de diciembre.. *Revista Española De Derecho Constitucional*, (94), 411-442.

Waddell, T. (2010). *Bringing It All Back Home: Establishing a Coherent Constitutional Framework for the Re-regulation of Homeschooling*. Obtenido de <https://scholarship.law.vanderbilt.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1419&context=vlr>

Wartes, J. (1987). Report from the 1986 home school testing and descriptive information about Washington's home schoolers: A summary. *Home School Researcher*, 3(1), 1-4.

Zaballa, B. (2019). *Entrevista Carme Junyent: Que s'acabi aquesta comèdia de desdoblar en femení i masculí*. . Obtingut de Obtenido de Vilaweb: file:///D:/Descargas/305899-Text%20de%20l'article-430307-1-10-20160303.pdf

Zysk, M. 1999. *Homeschooling and the myth of socialization*. Obtingut de <http://archive.lewrockwell.com/orig/zysk1.html>

Annexos

Annex I Anàlisi d'entrevistes

1. Opció educativa

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Definició opció educativa	0101	Individualitzada i Personalitzada	2
	0102	Respectuosa amb ritmes i necessitats	5
	0103	Seguir interessos del nen/a, enriquidora	4
	0104	Educació responsable	3
	0105	Autogestió emocional	1
	0106	Opció de vida	3
	0107	Educació natural	2
	0108	Educació a través del joc	1
	0109	Millor/ no encaixa en el sistema	3

2. Nom de l'opció educativa

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Nom	0201	Unschooling /Educar sense escola /No escolaritzo	4
	0202	Homeschooling / Educació a casa /Educació en família	7
	0203	Acompanyament / Aprenem vivim /Educació responsable	3

3. Escola pares

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Escola pare/mare	0301	Concertada	3
	0302	Pública	8
	0303	Religiosa	11
	0304	Privada	2

4. Estil educatiu escola pares

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Estil educatiu escola pares	0401	Tradicional	11
	0402	Religiós	4
	0403	Escola laica Catalana	3
	0404	Disciplina	3

5. Nivell estudis pares

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Nivell estudi	0501	Diplomats /Grau universitari	8

pares	0502	Mòduls grau superior	10
	0503	Batxillerat	4
	0504	Doctorat	2

6. Professi3 pare mare

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Professi3 pare	0601	Sector primari	0
	0602	Sector secundari (industrial)	4
	0603	Sector terciari o de serveis	19

7. Actualitat laboral dels pares

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Treballen?	070101	Si	17
	070102	No	5
De què treballen?	070201	Mestres	5
	070202	Informàtic	1
	070203	Aut3nom	8
	070204	Instal·lador	1
	070205	Comptable	1
	070206	Entrenador i Oste3pata	1

8. Altres fonts d'ingressos

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Altres fonts d'ingressos	0801	Sí (lloguers i pensions)	2
	0802	No	12

9. Han hagut de deixar de treballar per fer escola a casa?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Han hagut de deixar de treballar per fer escola a casa?	0901	Reduir /Temps parcial	10
	0902	Si	6
	0903	No, treballen des de casa	2
	0904	Mode de vida (no han treballat mai)	2

10. Com els ha afectat professionalment?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Com els ha afectat professionalment?	1001	Res	1
	1002	Professionalment i econ3micament costa	2
	1003	Satisfact3riament	11

11. On viviu és una gran ciutat, un poble? Residencial, comercial, tipus d'equipament

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
On viviu?	1101	Viuen aïllats	3
	1102	Poble petit amb pocs recursos	3
	1103	Poble gran o ciutat amb tots els recursos	8

12. Quines característiques té el barri on viviu, equipaments, etc

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Característiques del barri	1201	Parcs i camp de fútbol	4
	1202	Parc, piscina, camp de fútbol i biblioteca	1
	1203	Tots els equipaments	9

13. Edat dels pares

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Edat dels pares	1301	35 o menys	4
	1302	36 -40	7
	1303	41-50	6
	1304	Més de 50	7

14. Quina nacionalitat teniu?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Nacionalitat dels pares	1401	Nacional	22
	1402	Estrangera	2

15. Quines llengües es parlen a casa?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Llengües que es parlen a casa	1501	Català	3
	1502	Castellà	1
	1502	Català i Castellà	2
	1503	Català i Castellà i estrangera	5
	1504	Castellà i estrangera	1

16. Seguiu alguna religió o pràctica espiritual?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Religió o pràctica espiritual?	1601	Si	5
	1602	No	10

17. Quins hobbies teniu? Esports, culturals, assistència periòdica museus, ONG, protectores d'animals, socials, colles castelleres, etc

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Hobbies	1701	Viatjar	3
	1702	Esportiu	7
	1703	Artístiques	7
	1704	Culturals	5
	1705	Muntanya i Camp	5
	1706	Lúdics	3
	1707	Socials	4
	1708	Església	2
	1709	No hobbies	1

18. Participeu en alguna entitat cultural o social?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Participació en entitats culturals o socials?	1801	Sí	11
	1802	No	3

19. Amb quina corrent o ideologia política us defineix?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Partit o ideologia política	1901	Esquerres	10
	1902	Apolítics	4

20. Quina medicina seguïeu, tradicional, alternativa?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Medicina tradicional o alternativa	2001	Només alternativa	4
	2002	Ambdues	10

21. Heu parit a casa, a l'hospital?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Part a casa o a l'hospital?	2101	A casa	6
	2102	Hospital	6
	2103	Ambdues	1
	2104	Adopció	2

22. Teniu dietes específiques, vegans, crudívors, altres?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Dietes específiques?	2201	Omnívors	7
	2202	Omnívors amb consciència	7

		vegetariana	
--	--	-------------	--

23. Vacuneu als fills?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Vacuneu?	2301	Sí	7
	2302	No	6
	2303	Algunes	1

24. Abans de fer escola a casa coneixíeu el homeschooling?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Coneixíeu el homeschooling abans?	2401	si	7
	2402	no	7

25. Hi ha diferents motius que porten a fer escola a casa, motius religiosos, pedagògics, filosòfics o estils de vida, quin diríeu que ha estat el motiu o motius en plural que us ha portat a escolaritzar a casa?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Motius	2501	Pedagògics	10
	2502	Estil de vida	5
	2503	No adaptació a l'escola	5
	2504	Gestió emocional	2
	2505	Ideològic	1

26. De tots ells, quin és el principal motiu?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Principal motiu	2601	Creixement personal del nen	4
	2602	Pedagògics	8
	2603	No la necessiten	2
	2604	Ideològics	1

27. Si la unitat familiar està formada per dos cònjuges, us dediqueu tots dos a l'escola a casa?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Es dediquen tots dos a l'escola a casa?	2701	Mare i pare	5
	2702	Mare	8
	2703	Pare	1
	2704	Mare i avi	1

28. Teniu un horari establert, diari, setmanal, planificació anual?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Horari, planificació?	2801	Si	13
	2802	No	1

29. Es pot parlar de vacances?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Es pot parlar de vacances?	2901	Si	6
	2902	No	8

30. Qui s'encarrega de fer les tasques de la casa, la compra, la neteja, cosir, planxar, cuinar, bricolatge, jardineria, hort si hi ha, fer encàrrecs i d'altres tasques domèstiques que puguin sorgir?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Responsable de les tasques domèstiques?	3001	Col·labora mare i pare	11
	3002	Col·labora el/s fill/s	10
	3003	La mare	3
	3004	Ajuda externa	1

31. Teniu relació amb d'altres famílies que fan escola a casa

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Relació amb d'altres famílies que fan escola a casa?	3101	Si	13
	3102	No	1

32. Teniu relació amb d'altres famílies homeschoolers d'altres països?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Relació amb famílies homeschoolers d'altres països?	3201	Sí	7
	3202	No	7

33. Esteu associats a algun grup o associació a nivell nacional o internacional?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Esteu associats?	3301	Si	13
	3302	No	1

34. Es té present el currículum escolar de les escoles públiques de l'entorn on viuen o es prescindeix d'això?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Teniu present el currículum?	3401	Sí	3
	3402	No	7
	3403	Depèn de l'etapa del nen	4

35. Continguts. Al currículum es marquen unes àrees de referència, llengua, llengua estrangera, ciències, matemàtiques, art, educació física, etc. Treballem totes les àrees curriculars?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Treballem totes les àrees curriculars?	3501	Sí	2
	3502	Sí, però de manera integrada seguint els interessos del nen	10
	3503	No	2

36. Quines àrees es treballen preferentment?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Àrees que es treballen preferentment	3601	Vida en general	3
	3602	Construcció /Tecnologia	2
	3603	Música	4
	3604	Llengua /Literatura /Lectoescritura	9
	3605	Mates	9
	3606	Ciències, naturalesa i socials	5
	3607	Art	2
	3608	Esport	2
	3609	Cinema	1

37. Treballem altres àrees que no són al currículum?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Treballem altres àrees?	3701	Teatre	1
	3702	Oficis	2
	3703	Circ	2
	3704	Esports	2
	3705	Economia i gestió empresarial	1
	3706	Viatjar	1
	3707	Idiomes	1
	3708	Activitats amb animals	3
	3709	Gestió emocional, filosofia, espiritualitat	4

	3710	Activitats manuals (cuina, costura, bricolatge, hort, mecanografia, lego, crear,	7
	3711	Altres ciències (ciències del mar, astronomia)	1
	3712	Música i art	3

38. Educació en valors, actituds i superació personal

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Cóm es treballen els valors, les actituds, la superació personal?	3801	Diàleg, reflexió, escoltar, reforç positiu, empatia, assertivitat	6
	3802	Auto-gestió	2
	3803	Exemple	4
	3804	Amb el fer del dia a dia	6
	3805	Flexibilitat, ajudant, seduït, perseverant, respectant	4

39. Treballar les emocions i la convivència

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Cóm treballem les emocions, la convivència?	3901	Comunicació assertiva i empàtica	12
	3902	Introspecció i auto-gestió	3
	3903	Perdó, disculpes i reparacions negociades	2
	3904	Expressar emocions a través de l'art i el moviment corporal	1

40. Estratègies utilitzades per facilitar l'aprenentatge dels nens

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Estratègies	4001	Escoltar-los i proposar recursos, excursions	10
	4002	Conversa pedagògica	11
	4003	El joc	3
	4004	Projectes	6
	4005	Metodologies concretes	6
	4006	Autodidàctics amb suport	4

41. Organització per acompanyar l'aprenentatge en el cas de més d'un fill

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Organització per atendre més d'un fill a la vegada	4101	Torns	9
	4102	Fomentar l'autonomia /treball individual	7

42. Aprenentatge dirigit o no dirigit

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Dirigit o no dirigit	4201	Depèn de l'activitat	9
	4202	Depèn del/a fill/a	3
	4203	No dirigit	3

43. Metodologies ensenyament-aprenentatge concretes

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Metodologies	4301	Eclèctics	7
	4302	Projectes	5
	4303	Montessori	5
	4304	Waldorf	1
	4305	Joc	2
	4306	Conversa pedagògica	1
	4307	Quadernets	1
	4308	Extraescolars	1
	4309	Glenn Doman	2
	4310	Mètode Global Decroly	2

44. Activitats, quin tipus d'activitats se solen fer?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Activitats	4401	Joc Simbòlic	4
	4402	Excursions educatives /trobades	9
	4403	Construccions	6
	4404	Música i dansa	4
	4405	Lectura	6
	4406	Pel·lícules i documentals	2
	4407	Activitats quotidianes	1
	4408	Projectes	1
	4409	Conversa educativa	2
	4410	Activitats acadèmiques	3
	4411	Esports	2
	4412	Idiomes	1
	4413	Teatre	1

45. Com es combinen?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Com es combinen?	4501	Activitats aplicació del dia a dia	9
	4502	Activitats de diversa matèria	5

46. Avaluació: Com es comprova si s'han assolit els aprenentatges?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
-------	------	----------	------------

Avaluació	4601	No es comprova	1
	4602	Amb dificultat	1
	4603	Amb exàmens	1
	4604	Amb registres	1
	4605	Avaluació contínua a través de l'observació	11

47. Feu algun seguiment del procés del vostre fill/a anotacions, registres, matrius?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Instruments d'avaluació	4701	Subratllat de criteris d'avaluació	2
	4702	Cap seguiment	8
	4703	Registre fotogràfic	2
	4704	Port-folio	2
	4705	Diari	1

48. A priori definiu els criteris d'avaluació i els expliqueu als fills?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Definiu els criteris d'avaluació prèviament?	4801	No	11
	4802	A partir de la ESO	1
	4803	De manera inconscient	1
	4804	Sí amb el registre d'objectius	1

49. Temps: destineu unes hores concretes a l'aprenentatge curricular?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Destineu temps concret a l'aprenentatge curricular?	4901	Sí	8
	4902	No	6

50. Quins espais utilitzeu principalment?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Espais emprats	5001	La casa, finca, jardí	14
	5002	Els carrers, les places, el món social	6
	5003	Biblioteca	3
	5004	El bosc	3

51. Recursos: Quins recursos utilitzeu? Llibres de text, internet, biblioteca, visites museus, activitats amb d'altres famílies, extraescolars, etc?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Recursos	5101	Tots els recursos i més	14
	5102	Viatges	1
	5103	Consulta a experts	2
	5104	Video-jocs	1

52. Recursos humans: Compteu amb la regularitat d'alguna persona per desenvolupar el projecte educatiu que us plantegeu amb els vostres fills?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Recursos humans	5201	No	7
	5202	Si	7

53. Quins creieu que són els avantatges del homeschooling?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Avantatges	5301	Millora vincles familiars	5
	5302	Respecta els ritmes i els interessos del nen	10
	5303	Educació de qualitat, personalitzada, avançada, temps, pau, motivació	5
	5304	Llibertat	4
	5305	Autonomia, auto-estima, responsabilitat, creativitat	2
	5306	Viure a la realitat, al món real	1

54. O les mancances que hi trobeu en el vostre cas particular?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Mancances	5401	Manca grup d'iguals	8
	5402	Recursos limitats	3
	5403	Inversió de temps exhaustiva	3
	5404	Coneixements limitats	2
	5405	Manca legalitat-reconeixement social-recolzament familiar	6
	5406	Manca socialització	2
	5407	Cap mancança	1

55. Trobeu que hi ha alguna limitació o obstacles com per exemple l'obtenció dels títols al finalitzar l'etapa de secundària?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Limitació	5501	La legalitat	8
	5502	Cap limitació	6

56. De la vostra pràctica educativa particular, creieu que es podria aplicar algun recurs, activitat, metodologia a d'altres famílies que escolaritzen?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Contribucions del homeschooling a les famílies que escolaritzen	5601	Auto-suficiència	1
	5602	Acompanyament formatiu a través de pel·lícules, joc educatiu, lectura, recursos específics, conversa-diàleg...	8
	5603	Jugar en família	3
	5604	Biblioteca	1
	5605	Sortides culturals	2
	5606	Escollir escoles flexibles	1

57. Creieu que de la vostra manera de fer se'n podria desprendre alguna contribució pedagògica a les escoles?

Àmbit	Codi	Subtemes	Freqüència
Contribucions pedagògiques del homeschooling aplicades a l'escola	5701	Manca recursos humans o reduir ràtios (personalitzar l'educació)	9
	5702	Millorar el disseny de l'aula i l'arquitectura de l'escola	2
	5703	Millorar el currículum i la metodologia, ritmes i interessos, valors, incloure business, art, música, pensament crític, tallers...	7
	5704	Millorar la socialització, menys competitivitat, més cooperació, aprendre a comunicar-se, no violència	5
	5705	Fomentar auto-suficiència	1
	5706	Programar més sortides	4
	5707	Millorar la preparació dels mestres	3

Annex II Resultat validació entrevista experts

Objectiu	Judit	Meritxell	Remedios	Goiria	Mascaró	Vives	Marleen	R.Final
1.1 Conèixer el concepte que té la família sobre el terme no escolarització i definir el concepte d'escola a casa	L'indicador, en tot cas, seria "definició del concepte", no del fenomen			No queda claro si tiene que definir su propia práctica en casa o el fenómeno en sí. Habría que aclararlo en la pregunta	Resultaría interesante además preguntarle s qué palabra o expresión usan para referirse al homeschooling (escuela en casa, educación sin escuela, escolarización en el hogar, educación en familia, etc)			Des de la vostra experiència, Com definiries l'opció educativa que heu escollit pel/s vostre/s fill/s? Quin nom li posaries?

<p>1.2 Obtenir informació sobre el perfil de les famílies que practiquen el homeschooling</p>	<p>Relacionaria millor les preguntes amb cada indicador. No és el mateix el nivell socioeconòmic que l'estil o filosofia de vida. Caldria definir millor l'indicador "situació familiar": a què es refereix? Suposo, pel que veig a les preguntes, que</p>	<p>Crec que hauries de separar cada pregunta perquè algunes em semblen adients i altres no. I que faltarien preguntes relacionades amb el model d'escola a on van cursar el seus estudis (per conèixer què els ha portat a no optar per</p>	<p>Creo que habría que concretar la pregunta relativa a las costumbres. En la pregunta relacionada con el lugar donde vive será interesante si es una gran Ciudad, una Ciudad media, un pueblo... Además, si es una</p>	<p>A veces de tu, a veces de usted. Lo de las costumbres es demasiado ambiguo. No creo que se puede preguntar sobre la religión. En todo caso una encuesta de este tipo, al</p>	<p>Preguntaría también con qué ideología política se identifican</p>	<p>Participeu en alguna entitat de caire cultural, social, esportiu, polític...?</p>		<p>Indicador experiència educativa dels pares: Si heu anat a escola, a quina escola vau anar quan éreu petits? Quin estil educatiu tenia la vostra escola? Indicador nivell socio-econòmic: Quina edat teniu? Quina nacionalitat teniu? Quin nivell d'estudis teniu? Quina és la vostra professió? Teniu altres fonts d'ingressos?</p>
---	--	---	---	---	--	--	--	--

	et refereixes a dades sociodemogràfiques	l'escola a l'hora d'escolaritzar els seus fills)	Ciudad quizás pueda darte también información las características del barrio donde viven	menos en la UPV, tiene que ser validada por la comisión ética. ¿Has pensado en esto?				Treballeu? De què? Heu hagut de deixar de treballar per poder escolaritzar a casa? Cóm us ha afectat professionalment el canvi? On viviu, és una gran ciutat, un poble? Quines característiques té el barri on viviu, equipaments, etc? Residencial, comercial, disposa de poliesportiu, piscina municipal, biblioteca, centre de formació permanent, d'altres? Quines llengües es
--	--	--	--	--	--	--	--	--

								parlen a casa? Indicador Estil i filosofia de vida: Seguiu alguna religió o pràctica espiritual? Quins hobbies teniu? Esports, assistència periòdica museus, ong, protectores d'animals, colles castelleres, etc Participeu en alguna entitat de caràcter cultural o social? Amb quina corrent o ideologia política us definiu? Quina medicina seguieu, tradicional,
--	--	--	--	--	--	--	--	---

								<p>alternativa? Heu parit a casa, a l'hospital?</p> <p>Teniu dietes específiques, vegans, crudívors, altres?</p> <p>Vacuneu al/s fill/s?</p>
1.3 Identificar quins són els motius de la família que la porten a optar per la no escolarització	<p>Cal que específicament ho graduïn?</p> <p>Potser la pregunta podria ser:</p> <p>N'hi ha algun que hagi sigut especialment rellevant?</p>				<p>Preguntaria si conocían el homeschooling antes de plantearse hacerlo o lo conocieron al buscar una alternativa o solución a problemas</p>	<p>Potser podries oferir un llistat d'items tipus, amb possibilitat que cada família els matisi o amplii</p>		<p>Abans de pensar en fer escola a casa, coneixíeu el homeschooling?</p> <p>Hi ha diferents motius que porten a escolaritzar a casa.</p> <p>Llistat de motius: religiosos, pedagògics, filosòfics o estils de vida, quin diríeu que ha estat el motiu o motius en</p>

					con el sistema escolar			plural que us ha portat a escolaritzar a casa? De tots ells, quin és el principal motiu?
1.4 Conèixer l'organització i el funcionament de les famílies homeschoolers	Per mi això és més important que les preguntes sobre medicina i dietes. També té a veure amb "situació familiar", per això deia abans que caldria aclarir què significa "situació familiar"	Novament hi ha preguntes molt diverses. Crec que s'haurien de separar. Dones per fet que el model de família està format per dos tutors i que estan casats, però avui dia hi ha		Aquí lo mismo, se mezcla el tú y el usted			La pregunta ¿Cómo os organizáis? Creo que es muy difícil de contestar de manera sencilla...	A l'hora d'organitzar qui s'encarrega de l'educació, qui està amb el/s nen/s? Si la unitat familiar està formada per dos cònjuges, us dediqueu tots dos a l'escola a casa? Teniu un horari establert per fer la pràctica de l'escola a casa? Diari, setmanal? Planifiquen

	<p>Crec que aquestes últimes preguntes no són “organització familiar” de forma genèrica sinó que ja tenen relació amb com organitzen el homeschooling . Crec que caldria fer un apartat específic sobre com organitzen els temps i espais</p>	<p>famílies monoparentals i altres que formen unitats familiars sense estar casats.</p>						<p>anualment el projecte educatiu a dur a terme amb els vostres fills? Es pot parlar de vacances? Qui s’encarrega de fer les tasques de la casa, la compra, la neteja, cosir, planxar, cuinar, bricolatge, jardineria, hort (si n’hi ha), fer encàrrecs i d’altres tasques domèstiques que puguin sorgir? Teniu alguna persona que us ajudi en les tasques domèstiques? En cas positiu,</p>
--	---	---	--	--	--	--	--	---

	per fer escola a casa, suports que tenen, etc							quantes i quins encàrrecs tenen?
	Sí, però això ho deixaria pel final, quan s'hagués descrit tot el que fan i com ho fan	Crec que faltaria alguna pregunta relacionada amb el reconeixement legal/equiparació dels estudis reglats amb els que ells estan creant	Aquí faltaria la pregunta relacionada con las limitaciones, obstáculos...					Elimino l'objectiu 1.5 perquè el completo i redacto millor al punt 2.3Eli
1.5 Conèixer si les famílies	Com a objectiu de la teva	Crec que les preguntes que	Se podria añadir o de	Falta signos de		Preguntat així només		Teniu relació amb d'altres famílies que

<p>tenen contacte amb d'altres famílies homeschoolers i formen algun col·lectiu</p>	<p>recerca potser sí, però com a objectiu de l'entrevista no, perquè no pots demanar això a les famílies. En tot cas, pots demanar si tenen relació amb altres famílies que practiquin l'escola a casa, associacions, etc. L'objectiu seria més aviat conèixer si les famílies tenen una xarxa amb</p>	<p>fas no ajuden a aconseguir l'objectiu plantejat</p>	<p>otro país.</p>	<p>interrogación al principio de las preguntas</p>		<p>avalua el coneixement que les famílies catalanes tenen d'UK i EUA, suposo que la comparativa ve per part teva d'altres fonts...</p>	<p>fan escola a casa de Catalunya? I teniu relació amb d'altres famílies homeschoolers d'altres països? Esteu associats a algun grup o associació a nivell nacional o internacional?</p>
---	--	--	-------------------	--	--	--	--

	altres famílies que també practiquin l'escolarització a casa							
2.1 Identificar les principals metodologies i enfocaments curriculars que utilitzen les famílies homeschoolers	Crec que si es vol saber com es dur a terme l'ensenyament a casa cal preguntar coses molt més específiques, com ara: Quins són els objectius d'aprenentatge que es plantegen? Continguts:	Novament crec que les preguntes s'haurien de validar per separat. I fer preguntes que resultin més fàcils de respondre perquè si no són professionals de l'educació no sabran què	Este objetivo requiere preguntas más concretas	¿Qué es el currículum nacional? ¿El catalan o el espanyol?				Quins són els objectius d'aprenentatge que es plantegen? Continguts: Quines àrees es treballen preferentment? Es treballen valors, actituds? Metodologia: Quines estratègies s'utilitzen per facilitar l'aprenentatge dels nens? Si teniu més d'un fill, com us

	<p>quines àrees es treballen preferentment? Es treballen valors, actituds...? Metodologia: quines estratègies s'utilitzen per facilitar l'aprenentatge dels nens? S'utilitza alguna metodologia d'ensenyament-aprenentatge específica? Activitats:</p>	<p>respondre quan se'ls hi pregunti per "metodologies"...</p>						<p>organitzeu? L'aprenentatge és principalment dirigit? S'utilitza alguna metodologia d'ensenyament-aprenentatge específica? Montessori, waldorf, projectes, d'altres? Activitats: Quin tipus d'activitats se solen fer? Com es combinen? Avaluació: Com es comprova si s'han assolit els aprenentatges? Es té present el currículum escolar de les escoles</p>
--	--	---	--	--	--	--	--	---

	<p>Quin tipus d'activitats se solen fer? Com es combinen?</p> <p>Avaluació:</p> <p>Com es comprova si s'han assolit els aprenentatges?</p> <p>Es té present el currículum escolar de les escoles públiques del context on viuen o es prescindeix d'això?</p>							públiques del context on viuen o es prescindeix d'això?	
2.2 Analitzar	Massa genèric,	Novament						¿Cuál es la	Temps:

<p>la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que s'utilitzen</p>	<p>a més ja ho has preguntat a diferents llocs. Caldria que la pregunta fos més específica. L'aprenentatge es pot produir a molts llocs, a casa, a fora de casa, a l'escola, amb la colla d'amics, no sé on vols anar a parar amb aquesta pregunta. Això pot formar part de la</p>	<p>crec que les preguntes s'haurien de validar per separat.</p>					<p>diferencia entre esta pregunta ¿Cómo os organizáis y la anterior pregunta en el punto 1.4 ¿Cómo os organizáis?</p>	<p>Destineu unes hores concretes a l'aprenentatge curricular? Espai: Quins espais utilitzeu principalment? Recursos: Quins recursos utilitzeu? Llibres de text, internet, biblioteca, visites museus, activitats amb d'altres famílies, extraescolars, etc Compteu amb la regularitat d'alguna persona per desenvolupar el projecte educatiu que</p>
--	--	---	--	--	--	--	---	--

	<p>metodologia o de les activitats que he suggerit a l'apartat anterior. En canvi, no preguntes res sobre quins són els recursos humans que utilitzen, ni els materials. Pel que fa als recursos humans, estaria bé saber qui dels pares és qui més es dedica a</p>							<p>us plantegeu amb els vostres fills?</p>
--	---	--	--	--	--	--	--	--

	ensenyar els seus fills, si ho fan de forma equilibrada o n'hi ha un o una que s'hi dedica més que l'altre. També caldria veure si això ha pogut repercutir d'alguna manera, en el desenvolupament professional dels pares, si han hagut de deixar la feina, o tenen feines							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

	a temps parcials que els permeten dedicar temps a casa.							
2.3 Conèixer els beneficis educatius i les mancances que les famílies que practiquen el homeschooling atribueixen a fer escola a casa i conèixer les mancances que hi troben.	Jo crec que aquest objectiu s'hauria de redactar diferent. Conèixer quins són els beneficis educatius que les famílies que practiquen el homeschooling atribueixen a aquesta							Quins creieu que són els avantatges que us aporta el Homeschooling a la vostra família? Quins creieu que són els avantatges del homeschooling i les mancances que hi trobeu en el vostre cas particular? Trobeu que hi ha alguna limitació o obstacles, com per exemple l'obtenció

	<p>pràctica. Tal com tu ho escrius, no estaria del tot bé perquè les respostes a les preguntes no et permetrien analitzar els beneficis, només et permetran veure quins beneficis atribueixen les famílies al homeschooling . Podràs recollir les seves opinions,</p>							<p>dels títols al finalitzar l'etapa de secundària?</p>
--	---	--	--	--	--	--	--	---

	<p>això sí, però no podràs analitzar directament els beneficis. Com he dit més amunt, perquè no preguntes sobre quines dificultats troben, quins dubtes se'ls plantegen? O només se'n poden esperar beneficis</p>							
3.1 Distingir segons el criteri de les famílies els	<p>Entenc que aquesta segurament serà una</p>	<p>No s'haurien de barrejar les dues opcions i</p>						<p>De la vostra pràctica educativa particular, creieu que es podria aplicar algun recurs,</p>

<p>elements educatius del homeschooling que es puguin aplicar a l'escola i a la societat: organització, metodologia i recursos</p>	<p>reflexió que hauràs de fer tu a partir de la teva tesi. Potser sí que a les famílies que ho practiquen se'ls pot demanar què traslladarien a l'escola a partir de la seva experiència però en certa manera és una mica contradictori demanar això</p>	<p>s'haurien de redactar millor</p>						<p>activitat, metodologia a d'altres famílies que escolaritzen? Creieu que de la vostra manera de fer se'n podria desprendre alguna contribució pedagògica per a les escoles?</p>
--	--	-------------------------------------	--	--	--	--	--	---

	perquè precisament ells han decidit treure els nens de l'escola i treballar a casa, però bé es pot intentar.							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

Annex III Redactat final de l'entrevista relacionada amb els objectius de la tesi i els objectius de l'entrevista

Objectiu tesi	Objectiu entrevista	Indicador	Preguntes
1. Conèixer el fenomen del homeschooling a Catalunya	1.1 Conèixer el concepte que té la família sobre el terme no escolarització i definir el concepte d'escola a casa	Definició del concepte	Des de la vostra experiència, <ol style="list-style-type: none"> 1. Com definiries l'opció educativa que heu escollit pel/s vostre/s fill/s? 2. Quin nom li posaries?
Idem	1.2 Obtenir informació sobre el perfil de les famílies que practiquen el homeschooling	-Experiència educativa formal dels pares -Nivell socio-econòmic de la família -Estil i filosofia de vida	Indicador experiència educativa dels pares: <ol style="list-style-type: none"> 3. Si heu anat a escola, a quina escola vau anar quan éreu petits? 4. Quin estil educatiu tenia la vostra escola? Indicador nivell socio-econòmic: <ol style="list-style-type: none"> 5. Quin nivell d'estudis teniu? 6. Quina és la vostra professió?

			<ol style="list-style-type: none">7. Treballeu? De què?8. Teniu altres fonts d'ingressos?9. Heu hagut de deixar de treballar per poder escolaritzar a casa?10. Com us ha afectat professionalment el canvi?11. On viviu, és una gran ciutat, un poble? Residencial, comercial, equipaments (poliesportiu, piscina municipal, biblioteca, centre de formació permanent, d'altres)12. Quines característiques té el barri on viviu, equipaments, etc?
--	--	--	--

			<p>13. Quina edat teniu?</p> <p>14. Quina nacionalitat teniu?</p> <p>15. Quines llengües es parlen a casa?</p> <p>Indicador Estil i filosofia de vida:</p> <p>16. Seguiu alguna religió o pràctica espiritual?</p> <p>17. Quins hobbies teniu? Esports, culturals: assistència periòdica museus, ong, protectores d'animals, socials, colles castelleres, etc</p> <p>18. Participeu en alguna entitat de caràcter cultural o social?</p> <p>19. Amb quina corrent o ideologia política us definiu?</p>
--	--	--	--

			<p>20. Quina medicina seguïu, tradicional, alternativa?</p> <p>21. Heu parit a casa, a l'hospital?</p> <p>22. Teniu dietes específiques, vegans, crudívors, altres?</p> <p>23. Vacuneu al/s fill/s?</p>
Idem	1.3 Identificar quins són els motius de la família que la porten a optar per la no escolarització	Motius i raons	<p>24. Abans de pensar en fer escola a casa, coneixíeu el <i>homeschooling</i>?</p> <p>25. Hi ha diferents motius que porten a escolaritzar a casa, motius religiosos, pedagògics, filosòfics o estils de vida, quin diríeu que ha estat el motiu o motius en plural que us ha portat a escolaritzar a casa?</p>

			26. De tots ells, quin és el principal motiu?
Idem	1.4 Conèixer l'organització i el funcionament de les famílies <i>homeschoolers</i>	Organització general familiar	27. Si la unitat familiar està formada per dos cònjuges, us dediqueu tots dos a l'escola a casa? 28. Teniu un horari establert, Diari, setmanal, Planificació anual? 29. Es pot parlar de vacances? 30. Qui s'encarrega de fer les tasques de la casa, la compra, la neteja, cosir, planxar, cuinar, bricolatge, jardineria, hort (si hi ha), fer encàrrecs i d'altres tasques domèstiques que puguin sorgir?
Idem	1.5 Conèixer si les famílies tenen	Coneixement del fenomen a	31. Teniu relació amb d'altres

	<p>contacte amb d'altres famílies homeschoolers i formen algun col·lectiu</p>	<p>Catalunya i fora de Catalunya</p>	<p>famílies que fan escola a casa de Catalunya?</p> <p>32. I teniu relació amb d'altres famílies homeschoolers d'altres països?</p> <p>33. Esteu associats a algun grup o associació a nivell nacional o internacional?</p>
<p>2. Aprofundir en les pràctiques educatives que practiquen les famílies homeschoolers a Catalunya</p>	<p>Identificar les principals metodologies i enfoc curriculars que utilitzen les famílies homeschoolers</p>	<p>Procès ensenyança-aprenentatge: currículum, continguts, metodologia i activitats i avaluació</p>	<p>34. Es té present el currículum escolar de les escoles públiques de l'entorn on viuen o es prescindeix d'això?</p> <p>35. Continguts: Al currículum es marquen unes àrees de referència, llengua, llengua estrangera, ciències, matemàtiques,</p>

			<p>art, educació física, etc. Treballeu totes les àrees curriculars?</p> <p>36. Quines àrees es treballen preferentment?</p> <p>37. Treballeu altres àrees que no són al currículum?</p> <p>38. Al ser un aprenentatge tan a mida i personalitzat és probable que hi hagi pocs conflictes, com treballeu els valors, les actituds, la superació personal?</p> <p>39. Com treballeu les emocions, la convivència?</p> <p>40. Metodologia: Quines estratègies s'utilitzen per facilitar l'aprenentatge dels nens?</p> <p>41. Si teniu més d'un fill,</p>
--	--	--	---

			<p>cóm us organitzeu per acompanyar-los en l'aprenentatge?</p> <p>42. L'aprenentatge és principalment dirigit?</p> <p>43. S'utilitza alguna metodologia d'ensenyament- aprenentatge específica? Montessori, Waldorf, projectes, ect</p> <p>44. Activitats: Quin tipus d'activitats se solen fer?</p> <p>45. Com es combinen?</p> <p>46. Avaluació: Com es comprova si s'han assolit els aprenentatges?</p> <p>47. Feu algun seguiment del procés del vostre fill/a, anotacions, registres,</p>
--	--	--	--

			<p>matrius?</p> <p>48. A priori definiu els criteris d'avaluació i els expliqueu al/s fill/s?</p>
idem	2.2 Analitzar la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que s'utilitzen	<p>Organització del temps, de l'espai.</p> <p>Ús de recursos</p>	<p>49. Temps: Destineu unes hores concretes a l'aprenentatge curricular?</p> <p>50. Espai: Quins espais utilitzeu principalment?</p> <p>51. Recursos: Quins recursos utilitzeu? Llibres de text, internet, biblioteca, visites museus, activitats amb d'altres famílies, extraescolars, etc</p> <p>52. Recursos humans: comenteu amb la regularitat d'alguna persona per desenvolupar el projecte educatiu que us</p>

			plantegeu amb els vostres fills?
idem	2.3 Conèixer els beneficis educatius i les mancances que les famílies que practiquen el homeschooling atribueixen a fer escola a casa i conèixer les mancances que hi troben.	Beneficis educatius i mancances	53. Quins creieu que són els avantatges del homeschooling? 54. o les mancances que hi trobeu en el vostre cas particular? 55. Trobeu que hi ha alguna limitació o obstacles, com per exemple l'obtenció dels títols al finalitzar l'etapa de secundària?
3. Identificar i aprofundir en aquells elements del homeschooling que es poden promoure a l'escola i a la societat	3.1 Distingir segons el criteri de les famílies els elements educatius del homeschooling que es puguin aplicar a l'escola i a la societat: organització, metodologia i recursos	Aplicació de les pràctiques homeschoolers a l'escola i a les famílies	56. De la vostra pràctica educativa particular, creieu que es podria aplicar algun recurs, activitat, metodologia a d'altres famílies que

			escolaritzen? 57. Creieu que de la vostra manera de fer se'n podria desprendre alguna contribució pedagògica per a les escoles?
--	--	--	--

Annex IV Correu enviat a experts per validar l'entrevista

Entrevista a famílies que opten per l'escolarització a casa

A Catalunya està creixent el nombre de famílies que fan escola a casa amb els seus fills perquè consideren que aquesta opció educativa els aporta uns beneficis i avantatges que no podrien aconseguir en una escola. Fa un any que he iniciat una Tesi Doctoral amb la finalitat d'analitzar en profunditat tant el perfil de les famílies que opten per aquesta opció, com les pràctiques educatives que desenvolupen. A partir d'aquí es pretén fer propostes que es puguin aplicar a l'escola actual i a la vida de les famílies.

Així doncs els objectius generals d'aquest estudi són:

- Conèixer el fenomen del *homeschooling* a Catalunya
- Aprofundir en les pràctiques educatives que practiquen les famílies *homeschoolers* a Catalunya
- Identificar i aprofundir en aquells elements del *homeschooling* que es poden promoure a l'escola i a la societat

Aquests objectius són els que orienten la investigació. Bona part d'aquests objectius es concretaran amb la realització d'entrevistes en profunditat a un grup de famílies que fan escola a casa. Els objectius de l'entrevista són:

Objectius generals de l'estudi	Objectius específics de l'entrevista
1. Conèixer el fenomen del <i>homeschooling</i> a Catalunya	<ul style="list-style-type: none">1.1 Conèixer el concepte que té la família sobre el terme no escolarització i definir el fenomen <i>homeschooler</i>1.2 Obtenir informació sobre el perfil de famílies que practiquen <i>homeschooling</i>1.3 Identificar quins són els motius de la família que la porten a optar per la no escolarització1.4 Conèixer l'organització i el funcionament de les famílies <i>homeschoolers</i>1.5 Conèixer quines són les percepcions de la família en relació als avantatges, desavantatges i limitacions que té la pràctica del <i>homeschooling</i>.1.6 Comparar l'organització de les famílies <i>homeschoolers</i> dels EEUU i Anglaterra
2. Aprofundir en les pràctiques	2.1 Identificar les principals

educatives que practiquen les famílies homeschoolers a Catalunya	<p>metodologies i enfoc curriculars que utilitzen les famílies homeschoolers</p> <p>2.2 Analitzar la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que s'utilitzen</p> <p>2.3 Analitzar els beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies</p>
3. Identificar i aprofundir en aquells elements del homeschooling que es poden promoure a l'escola i a la societat	3.1 Distingir i conèixer els elements educatius del homeschooling que es puguin aplicar a l'escola i a la societat: organització, metodologia i recursos.

M'agradaria que, com a persona experta en l'àmbit d'estudi d'aquesta investigació, m'ajudessis a realitzar la validació de l'instrument que he dissenyat per dur a terme les entrevistes.

Per fer la validació cal que marquis amb una creu si consideres que els indicadors s'adeqüen a cadascun dels objectius plantejats i facis les observacions que consideris necessàries en relació tant als objectius, com als indicadors i a les preguntes plantejades.

Objectiu	Indicador	Pregunta	Sí	No	Observacions
1.1 Conèixer el concepte que té la família sobre el terme no escolarització i definir el fenomen homeschooler	Definició del fenomen	Cóm definiries/eu el homeschooling?			
1.2 Obtener informació sobre el perfil de les famílies que practiquen el homeschooling	Situació familiar, Nivell socio-econòmic, Estil i filosofia de vida	<p>Quin nivell d'estudis tens/teniu</p> <p>Quina és la vostra professió?</p> <p>Teniu altres fonts d'ingressos?</p> <p>On viviu?</p> <p>Quina edat teniu??</p> <p>Quina nacionalitat teniu?</p> <p>Quines llengües es parlen a casa?</p> <p>Quins costums, Quina religió?</p> <p>Quins hobbies teniu?</p> <p>Quina medicina seguïu, tradicional o alternativa?</p> <p>Teniu dietes específiques, vegans,</p>			

		altres?			
1.3 Identificar quins són els motius de la família que la porten a optar per la no escolarització	Motius i raons	Quin són els motius que us han portat a fer escola a casa? Podríeu graduar aquests motius o raons segons ordre de preferència.			
1.4 Conèixer l'organització i el funcionament de les famílies homeschoolers	Organització general familiar	Cóm us organitzeu? Treballen tots dos? Quina és la jornada de treball dels conjugues? Quantes hores dediqueu a l'escola a casa? Teniu ajuda de professors externs, cangurs, avis, o d'altres?			
1.5 Conèixer quines són les percepcions de la família en relació als avantatges, desavantatge i limitacions que té la pràctica del homeschooling.	Pros i contres	Quins creieu que són els avantatges del homeschooling? Quins creieu/creus que són els desavantatges del homeschooling.?			
1.6 Comparar l'organització de les famílies homeschoolers de Catalunya i comparativa amb les famílies dels EEUU i Anglaterra	Coneixement del fenomen a Catalunya Coneixement del fenomen a EEUU i Anglaterra	Teniu relació amb d'altres famílies homeschoolers? Esteu associats a algun grup o associació vinculat al homeschooling? Coneixeu l'organització de les famílies EEUU i Anglaterra?			
2.1 Identificar les principals metodologies i enfocs curriculars que utilitzen les famílies homeschoolers	Procés ensenyança-aprenentatge: metodologia, currículum	Cóm us organitzeu, metodologies, quin rol teniu com a pare, com a mare, quin rol té el nen/a? Si teniu més d'un fill, cómo organitzeu l'aprenentatge? L'aprenentatge és principalment dirigit? Practiqueu el currículum lliure? Seguiu el currículum			

		nacional?			
2.2 Analitzar la utilització del temps i de l'espai, així com els recursos materials i humans que s'utilitzen	Organització del temps i de l'espai. Ús de recursos.	Cóm us organitzeu? on es produeix l'aprenentatge (aula dins de casa) ? Quins recursos interns, externs, visites, sortides feu? Treballem o participeu amb d'altres famílies homeschoolers? Apunteu als vostres fills a activitats extraescolars?			
2.3 Analitzar els beneficis educatius que es desprenen de la vida d'aquestes famílies	Beneficis educatius: millores educatives	Dins de l'àmbit educatiu, quins beneficis us aporta el homeschooling que no us donaria l'escola?			
3.1 Distingir i conèixer els elements educatius del homeschooling que es puguin aplicar a l'escola i a la societat: organització, metodologia i recursos.	Aplicació de les pràctiques homeschoolers a l'escola i a les famílies	D'aquests beneficis educatius, quins consideres que es podrien aplicar a una escola o a la resta de les famílies?			